

پرسش و پاسخ
کار گروه‌های تخصصی
جامعه حسابداران رسمی ایران
ویرایش چهارم
(فروردین ۱۳۸۶ تا اسفند ۱۴۰۲)

مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی
جامعه حسابداران رسمی ایران
آبان ۱۴۰۳

کلیه حقوق محفوظ و تکثیر یا اقتباس و نقل تمام یا قسمتی
از مطالب این نشریه بدون اجازه کتبی جامعه حسابداران
رسمی ایران ممنوع است.

پرسش و پاسخ کارگروه‌های تخصصی جامعه حسابداران رسمی ایران (فروردین ۱۳۸۶ تا اسفند ۱۴۰۲) / مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی جامعه حسابداران رسمی ایران.	عنوان و نام پدیدآور:
[ویراست ۴]	وضعیت ویراست:
تهران: جامعه حسابداران رسمی ایران، ۱۴۰۳.	مشخصات نشر:
الف. ص: جدول.	مشخصات ظاهری:
۷-۷-۹۷۱۵۲-۶۲۲-۹۷۸	شابک:
فیپا	وضعیت فهرست‌نویسی:
چاپ چهارم.	یادداشت:
حسابداری -- ایران -- پرسش و پاسخ	موضوع:
Accounting -- Iran -- Questions and answers	موضوع:
جامعه حسابداران رسمی ایران. مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی	شناسه افزوده:
HF۵۶۵۵	رده‌بندی کنگره:
۶۵۷	رده‌بندی دیویی:
۸۷۴۶۹۷۶	شماره کتاب‌شناسی ملی:
فیپا	اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی

پرسش و پاسخ کارگروه‌های تخصصی جامعه حسابداران رسمی ایران	نام کتاب:
مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی	تألیف:
جامعه حسابداران رسمی ایران	ناشر:
۲۵۰۰	تیراژ:
اول، ۱۳۹۷؛ دوم، ۱۳۹۹؛ سوم، ۱۴۰۰؛ چهارم، ۱۴۰۳.	نوبت چاپ:
	قیمت:
۷-۷-۹۷۱۵۲-۶۲۲-۹۷۸	شابک:

نشانی: تهران - خیابان سپهبد قرنی - نرسیده به پل کریم‌خان زند - خیابان شهید امانی - شماره ۴

صندوق پستی: تهران ۷۵۴۳-۱۵۸۷۵

تلفن: ۴۲۹۲۵

www.iacpa.ir info@iacpa.ir

فهرست پرسش و پاسخ
کارگروه‌های تخصصی جامعه حسابداران رسمی ایران

پیش‌گفتار		(الف)
فصل ۱:	کارگروه فنی و استانداردها - حسابداری	 ۱
فصل ۲:	کارگروه فنی و استانداردها - حسابرسی	 ۶۹
فصل ۳:	کارگروه قوانین و مقررات - قانون تجارت	 ۱۳۱
فصل ۴:	کارگروه قوانین و مقررات - قانون و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران ...	 ۱۶۷
فصل ۵:	کارگروه مالیاتی	 ۱۹۳
فصل ۶:	کارگروه آیین رفتار حرفه‌ای	 ۲۰۵

پیش‌گفتار

پیچیدگی به‌کارگیری و قابلیت تفسیر برخی ضوابط و قواعد ارائه شده در استانداردهای حسابداری و حسابرسی و نیز ضرورت رعایت صحیح و یکنواخت استانداردهای مزبور و قوانین و مقررات و آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای جامعه توسط حسابداران رسمی، توجیه‌کننده نقش و مسئولیت کارگروه‌های تخصصی موضوع ماده ۱۵ اساسنامه جامعه می‌باشد. از این‌رو، حسابداران رسمی شاغل برای حصول اطمینان از صحت به‌کارگیری یا تفسیر استانداردهای حسابداری و حسابرسی در شرایط خاص و یا در جهت رعایت یکسان قانون و مقررات و آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای جامعه، پرسش‌های خود را جهت هماهنگی و کسب نظر حرفه‌ای از جامعه استعلام و مدیریت جامعه نیز حسب موضوع، پرسش‌های مطروحه را به کارگروه‌های ذیربط جهت بررسی و اعلام نظر، ارجاع نموده است.

مجموعه حاضر شامل پرسش و پاسخ‌هایی است که از سال ۱۳۸۶ تا پایان سال ۱۴۰۲ جهت اعلام نظر فنی به کارگروه‌های تخصصی جامعه ارجاع و به ترتیب توالی تاریخی طرح و بررسی آنها در کارگروه‌های مزبور، ارائه گردیده است. ویژگی پرسش‌ها و پاسخ‌های ارائه شده در این مجموعه، عمومیت داشتن پرسش‌ها و قابلیت استفاده از پاسخ‌های آن برای شرایط مشابه، توسط اعضای جامعه می‌باشد. بدیهی است، پاسخ آن بخش از پرسش‌های مطروحه که فاقد عمومیت یاد شده بوده، مستقیماً برای عضو ذینفع ارسال گردیده است. همچنین، پاسخ‌های ارائه شده توسط کارگروه فنی و استانداردها، حسب مورد در انطباق با استانداردهای حسابداری و حسابرسی تدوین یا تجدیدنظر شده

طی سال‌های فوق، بازنگری و به‌هنگام‌گردیده است. با وجود این، هنگام بهره‌برداری از این مجموعه، توجه به آخرین تغییرات و تجدید نظر در استانداردهای یاد شده ضروری است. به‌علاوه، پرسش و پاسخ‌های سایر کارگروه‌ها نیز توسط کارگروه‌های مربوط بازنگری و حسب مورد به‌روزآوری شده است.

پرسش و پاسخ‌های گردآوری شده در این کتاب، حاصل کار و تلاش کارگروه‌های تخصصی فنی و استانداردها، قوانین و مقررات، مالیاتی و آیین رفتار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی ایران در ادوار مختلف فعالیت جامعه است. جامعه حسابداران رسمی ایران از اعضای کارگروه‌های مزبور که سهم بزرگی در هدایت و بهبود خدمات حرفه‌ای و ارتقای دانش تخصصی و حرفه‌ای حسابداران رسمی برعهده دارند، همچنین از آقای ابوالفضل نیکوکار برای گردآوری و ویراستاری فنی و به‌روزآوری پرسش‌ها و پاسخ‌ها و از خانم فاطمه دستمزد برای صفحه‌آرایی کتاب، تشکر و قدردانی می‌نماید.

مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی

جامعه حسابداران رسمی ایران

آبان ۱۴۰۳

پرسش و پاسخ کارگروه فنی و استانداردها (حسابداری)

پرسش ۱

(فروردین ۱۳۸۶)

یکی از الزامات شناسایی درآمد ساخت املاک، طبق بند ۲۶ استاندارد حسابداری ۲۹ با عنوان "فعالیت‌های ساخت املاک" وصول حداقل ۲۰ درصد از بهای فروش است. آیا می‌توان با دریافت اسناد دریافتی در قبال واگذاری املاک، درآمد فروش املاک را شناسایی نمود؟

پاسخ ۱:

منظور از دریافت، وصول وجه نقد می‌باشد و در صورت دریافت اسناد دریافتی مانند چک، شناسایی درآمد تا زمان دریافت وجه نقد به تعویق می‌افتد.

پرسش ۲

(بهمن ۱۳۸۶)

در شرکت‌های صرافی، تبدیل موجودی ارزی به نوع دیگری از ارزش‌های رایج به منظور تسهیل عملیات شرکت، در طی سال مالی چگونه ثبت می‌شود؟

پاسخ ۲ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

(۱) در این‌گونه شرکت‌ها، موجودی‌های ارزی جزء موجودی نقد محسوب و طبقه‌بندی نمی‌شود، زیرا وسیله مبادله نیست، بلکه خود مورد معامله قرار می‌گیرد.

۲) در شرکت‌های صرافی، موجودی‌های ارزی اگرچه موجودی نقد تلقی نمی‌شود، اما به دلیل قابلیت نقدینگی بالا، در صورت نبود ابهام عمده در اندازه‌گیری ارزش آنها به نرخ برابری فروش ارز در تاریخ ترازنامه (صورت وضعیت مالی)* تسعیر و بلافاصله پس از موجودی نقد، در ترازنامه شرکت طبقه‌بندی و گزارش می‌شود. بر مبنای این پیش‌فرض که موجودی‌های ارزی در شرکت‌های صرافی بیش از آنچه که ماهیت موجودی نقد داشته باشند، به موجودی کالا نزدیک‌ترند، بنابر این معاوضه ارزهای مختلف با یکدیگر، بدون رد و بدل کردن وجه نقد (ریال)، به‌ویژه در شرایطی که معاوضه برای تسهیل عملیات جاری شرکت انجام می‌گیرد، نیازی به شناسایی سود یا زیان ندارد و ملاک ثبت ارزش ارزهای تحصیل شده، ارزش دفتری ارزهای واگذار شده است.

پاسخ ۲ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

۱) در شرکت‌های صرافی، موجودی ارز (اسکناس و حواله) بر مبنای بهای تمام شده آنها، با به کارگیری روش میانگین موزون متغیر، اندازه‌گیری و در حساب‌ها ثبت می‌شود.

۲) معاوضه ارزهای مختلف با یکدیگر، در شرایطی که معاوضه برای تسهیل عملیات جاری شرکت انجام می‌گیرد (فاقد محتوای تجاری)، بر اساس ارزش دفتری ارزهای واگذار شده، با منظور نمودن مبالغ وجه نقد دریافتی یا واگذاری (حسب مورد)، در حساب‌ها منعکس و سود و زیانی در تاریخ معاوضه، شناسایی نمی‌شود.

* طبق استاندارد حسابداری (۱) با عنوان "ارائه صورت‌های مالی" (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۸/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، عنوان "صورت وضعیت مالی" جایگزین عنوان "ترازنامه" و عنوان "صورت جریان‌های نقدی" جایگزین "صورت جریان وجوه نقد" شده است.

پرسش ۳ (مهر ۱۳۸۸)

رویداد گشایش اعتبارات اسنادی مدت‌دار و ریفاینانس در واحدهای تجاری، چگونه در “صورت جریان‌های نقدی” منعکس می‌شود؟

پاسخ ۳:

دریافت این‌گونه تسهیلات مالی در شرکت استفاده‌کننده از تسهیلات، به دلیل عدم وقوع جریان واقعی ورود وجه نقد، نباید در متن صورت جریان‌های نقدی شرکت انعکاس یابد. از سوی دیگر در پایان سال مالی هنگام محاسبه خالص جریان‌های نقدی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی با به‌کارگیری روش غیرمستقیم، در تحلیل مانده حساب‌های مرتبط با رخداد مورد نظر، آثار این‌گونه تسهیلات باید حذف شود.

پرسش ۴ (اسفند ۱۳۸۸)

طبق استانداردهای حسابداری، سرمایه‌گذاری واحد اصلی در کدامیک از واحدهای فرعی، از شمول تلفیق مستثنی شده است؟

پاسخ ۴ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۸۸):

سرمایه‌گذاری در شرکت‌های فرعی که به قصد واگذاری طی ۱۲ ماه از تاریخ تحصیل، تحصیل شده است و در تاریخ تهیه صورت‌های مالی، شرایط واگذاری آن مشخص و فرایند واگذاری نیز اساساً تکمیل شده باشد، از تلفیق مستثنی می‌شود (بندها ۹ و ۱۱ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی و سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی”، تجدیدنظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و تا پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است*).

* بندهای ۹ و ۱۱ استاندارد ۱۸ سابق، در خصوص معافیت از تلفیق واحدهای فرعی متوقف و یا واحدهای فرعی که منحصراً با قصد فروش مجدد خریداری و نگهداری شده است، طبق مفاد بندهای ۹ و ۱۰ پیوست ۳ استاندارد حسابداری ۳۱ با عنوان “دارایی‌های غیرجاری نگهداری شده برای فروش و عملیات متوقف شده” (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۳۸۹/۱/۱ و بعد از آن)، به ترتیب اصلاح و حذف شده است.

پاسخ ۴ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

یک واحد تجاری که واحد تجاری اصلی (واحد تجاری که یک یا چند واحد تجاری دیگر را کنترل می‌کند) و یا یک واحد تجاری اصلی سرمایه‌گذاری است*، به‌استثنای برقراری شرایط معافیت از تلفیق ارائه شده در بند ۴ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی” (لازم‌الاجرا برای تهیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، باید صورت‌های مالی تلفیقی تهیه کند.

پرسشی ۵

(فروردین ۱۳۸۹)

نحوه ارزش‌گذاری شرکت‌های فرعی در حال توقف که صورت‌های مالی خود را براساس مندرجات نشریه شماره ۱۵۵ سازمان حسابرسی تهیه می‌کنند، در صورت‌های مالی شرکت اصلی و تلفیقی گروه به چه صورت است؟

پاسخ ۵:

سرمایه‌گذاری در شرکت‌های فرعی در حال توقف، در صورت‌های مالی جداگانه شرکت اصلی (سرمایه‌گذار) به روش بهای تمام شده پس از کسر هرگونه کاهش ارزش انباشته و در صورت‌های مالی تلفیقی گروه، به روش تلفیق منعکس می‌گردد.

پرسشی ۶

(فروردین ۱۳۹۰)

شرکت اصلی که دارای واحدهای تجاری فرعی و وابسته است، با توجه به شرایط معافیت مندرج در بند ۶ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع و در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ خاتمه یافته است)، صورت‌های مالی تلفیقی ارائه نمی‌نماید، نحوه ارزیابی سرمایه‌گذاری در شرکت‌های فرعی یا وابسته در صورت‌های مالی جداگانه آن شرکت، چگونه است؟**

* الزامات تهیه صورت‌های مالی تلفیقی واحد تجاری اصلی که یک واحد تجاری سرمایه‌گذاری است، یا معافیت واحد مذکور از تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، طبق بندهای ۶ و ۳۳ تا ۳۵ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی” ارائه شده است.

** مفاد بند ۴ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی” (مصوب ۱۳۹۸، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

پاسخ ۶:

سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت شرکت اصلی مشمول بند ۶ فوق در شرکت‌های فرعی یا وابسته، در صورت‌های مالی جداگانه شرکت اصلی، به بهای تمام شده پس از کسر هرگونه کاهش ارزش انباشته هر یک از سرمایه‌گذاری‌ها، منعکس می‌شود (بند ۳۴ استاندارد حسابداری ۱۸ فوق و بند ۳۴ استاندارد حسابداری ۲۰ با عنوان "سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری وابسته" (تجدید نظر شده ۱۳۸۹)، لازم‌الاجرا برای کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۰/۱/۱ و بعد از آن شروع و در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ خاتمه یافته است)*.

پرسش ۷ (تیر ۱۳۹۰)

نحوه انعکاس زیان تقبل شده توسط سهامداران شرکت در صورت‌های مالی، با توجه به پرسش و پاسخ شماره ۵۹ کمیته فنی سازمان حسابرسی چگونه است؟

پاسخ ۷:

زیان تقبل شده توسط سهامداران شرکت، تغییری در میزان مالکیت سهامداران ندارد، لذا به‌منزله آورده صاحبان سهام تلقی نگردیده و همان‌گونه که در پرسش و پاسخ شماره ۵۹ کمیته فنی سازمان حسابرسی منعکس است، موضوع از مصادیق کمک بوده و در صورت احراز شرایط دریافت، می‌بایست در صورت سود و زیان دوره به‌عنوان درآمد شناسایی گردد.

پرسش ۸ (اردیبهشت ۱۳۹۱)

در صورت تک نرخی نبودن نرخ ارز، نرخ ارز مورد عمل در مورد فروش‌های صادراتی و نرخ ارز مبنای تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های پولی ارزی، نرخ چه زمانی است؟

* مفاد بند ۱۱ استاندارد حسابداری ۱۸ با عنوان "صورت‌های مالی جداگانه" (تجدید نظر شده ۱۳۹۸)، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود.

پاسخ ۸:

طبق استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر در نرخ ارز”، معاملات ارزی باید به نرخ تسعیر ارز در تاریخ انجام معامله در حساب‌ها ثبت گردد. در شرایط تک نرخی نبودن نرخ ارز، برای تسعیر باید از نرخی استفاده شود که برای واحد تجاری قابل تحقق و دستیابی بوده (نرخ ارز قابل دسترس) و انتظار می‌رود مبنای تسویه مطالبات یا بدهی‌های مربوط قرار گیرد. دارایی‌ها و بدهی‌های پولی ارزی، طبق بند ۲۳ استاندارد حسابداری یاد شده به نرخ ارز قابل دسترس در پایان دوره تسعیر و تفاوت‌های ناشی از تسویه یا تسعیر اقلام پولی ارزی، حسب مورد به شرح زیر در حساب‌ها منظور می‌شود:

الف) تفاوت‌های تسعیر بدهی‌های ارزی مربوط به دارایی‌های واجد شرایط و تحصیل و ساخت دارایی‌ها، با رعایت مفاد بندهای “۲۹-الف” و “۲۹-ب” استاندارد مذکور به بهای تمام شده آن دارایی منظور می‌شود.

ب) در سایر موارد، به‌عنوان درآمد یا هزینه دوره وقوع (حسب مورد) شناسایی و در صورت سود و زیان گزارش می‌شود.

پرسش ۹ (شهریور ۱۳۹۱)

چنانچه یک شرکت فرعی در اجرای جزء “ب” بند ۷۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۰ اقدام به تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت خود نموده باشد، در تهیه صورت‌های مالی تلفیقی گروه با این موضوع چگونه برخورد می‌شود؟

پاسخ ۹:

طبق بند ۲۸ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی”، (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع شده و در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ خاتمه یافته است)، صورت‌های مالی تلفیقی باید با استفاده از رویه‌های حسابداری یکسان در مورد معاملات و سایر رویدادهای مشابهی که تحت شرایط یکسان رخ داده است،

تهیه شود*. بنابراین، در صورتی که برخی از شرکت‌های مشمول تلفیق، دارایی‌های ثابت خود را تجدید ارزیابی نموده باشند، لازم است در رعایت استاندارد مذکور تعدیل لازم از این بابت در صورت‌های مالی تلفیقی به عمل آید (حسب مورد دارایی‌های مشابه در سایر شرکت‌های عضو گروه تجدید ارزیابی شود یا آثار تجدید ارزیابی شرکت‌های دیگر در تعدیلات تلفیق حذف شود).

پرسشی ۱۰ (شهریور ۱۳۹۱)

یکی از بانک‌های غیردولتی به دلیل عدم ایفای تعهدات چند شرکت حقوقی عضو یک گروه، ناگزیر از تملیک مستقیم و غیرمستقیم سهام شرکت‌های مزبور و اداره آنها در قالب تشکیل یک هلدینگ گردیده و متعاقب اقدام فوق، امکان کنترل مؤثر برای بانک بر شرکت‌های مزبور ایجاد شده است. از آنجایی که طبق قوانین ناظر بر فعالیت بانک‌ها به صورت عام، بانک‌ها ملزم به فروش اموال تملیکی غیرمنقول ظرف مدت معین (دو سال) با اطلاع بانک مرکزی می‌باشند، ماهیت اموال تملیکی و همچنین لزوم تهیه و ارائه صورت‌های مالی تلفیقی با شرکت‌های یاد شده به چه صورت است؟

پاسخ ۱۰:

با توجه به وجود کنترل بانک بر شرکت‌های مورد نظر، ارائه صورت‌های مالی تلفیقی در این خصوص ضرورت دارد. موارد مستثنی شده از تلفیق که در بند ۶ استاندارد حسابداری ۱۸ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی" ذکر شده است (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع شده و در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ خاتمه یافته است)،**، مشمول بانک مورد نظر نمی‌باشد.

* مفاد بند ۲۱ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (مصوب ۱۳۹۸)، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود.

** مفاد بند ۴ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (مصوب ۱۳۹۸)، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود.

پرسش ۱۱ (مهر ۱۳۹۱)

یک شرکت تعاونی که موضوع آن حمل و نقل مسافر و بار و توشه در داخل و خارج از کشور و با مشارکت اعضای حقیقی عمدتاً دارنده وسیله نقلیه تشکیل شده است، متعهد به جذب مسافر و اخذ کرایه از مسافر و تهیه صورت حساب برای وسیله نقلیه و کسر کسورات پیش‌بینی شده است و کسورات از مبلغ کرایه کسر و باقیمانده به عضو تعاونی (دارنده وسیله نقلیه) پرداخت می‌شود. آیا در چنین شرایطی، درآمد شرکت بر مبنای کل مبلغ دریافتی بابت حمل و نقل مسافر و بار و توشه و یا صرفاً معادل حق الزحمه (حق‌العمل) متعلق به شرکت (طبق قرارداد فی‌مابین شرکت با دارنده وسیله نقلیه)، شناسایی می‌شود؟

پاسخ ۱۱:

قراردادهای ذکر شده از مصادیق حق‌العمل کاری بوده و شرکت صرفاً مکلف به شناسایی حق‌الزحمه (حق‌العمل) دریافتی، به‌عنوان درآمد می‌باشد.

پرسش ۱۲ (آذر ۱۳۹۱)

شرکت (الف) بر شرکت‌های (ب) و (ج) کنترل و بر شرکت (د) نفوذ قابل ملاحظه دارد. بنابراین "شرکت‌های (ب) و (ج) شرکت فرعی و شرکت (د) شرکت وابسته می‌باشد". سال مالی تمام شرکت‌ها منتهی به پایان اسفند هر سال است. شرکت (ب) نیز مالک ۲ درصد سهام شرکت (ج) و ۳ درصد سهام شرکت (د) است، لیکن به‌تنهایی بر آن‌ها نفوذ ندارد. مجامع عمومی شرکت‌های (ج) و (د) برای سال مالی ۱۳×۱ در سال ۱۳×۲ قبل از تاریخ تصویب صورت‌های مالی شرکت (ب) برگزار شده است. آیا شرکت (ب) می‌تواند سود سهام مصوب شرکت‌های (ج) و (د) را به‌عنوان یک رویداد تعدیلی تلقی و در صورت‌های مالی سال ۱۳×۱ خود شناسایی کند؟

پاسخ ۱۲:

همان‌گونه که در پاسخ به پرسش فنی شماره ۶۴ سازمان حسابرسی ارائه شده است، طبق استاندارد حسابداری ۵ با عنوان "رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه"، شناسایی زود هنگام سود سهام به دلیل تعدیلی بودن رویداد تصویب سود سهام، تنها در مورد سود سهام حاصل از سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی و وابسته مجاز است. بنابراین در خصوص

واحدهای مورد پرسش، علی‌رغم اینکه هر دو تحت کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه مشترک یک واحد تجاری هستند، اما رأساً کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه‌ای بر یکدیگر ندارند، از این رو، تصویب سود سهام مربوط به این گونه سرمایه‌گذاری‌ها، رویداد تعدیلی نیست و سود سهام مربوط باید در دوره مالی احراز دریافت، توسط واحد سرمایه‌گذار شناسایی شود.

پرسش ۱۳ (اسفند ۱۳۹۱)

تغییرات نرخ ارز بعد از تاریخ ترازنامه، از جمله رویدادهای تعدیلی است یا غیر تعدیلی؟

پاسخ ۱۳:

چنانچه در نرخ برابری ارز قابل دسترس برای تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های پولی ارزی در تاریخ ترازنامه، ابهام وجود داشته باشد، تغییرات نرخ مزبور بعد از تاریخ ترازنامه از مصادیق رویدادهای تعدیلی است. لیکن، در صورتی که در تاریخ ترازنامه نرخ برابری ارز قابل دسترس با اطمینان بالایی قابل تعیین باشد، تغییرات بعد از تاریخ ترازنامه آن، رویدادهای غیرتعدیلی محسوب می‌گردد.

پرسش ۱۴ (اردیبهشت ۱۳۹۲)

نحوه انعکاس مخارج مربوط به تحصیل امتیاز تغییر کاربری ساختمان چگونه است؟

پاسخ ۱۴:

نظر به اینکه مخارج مربوط به تحصیل امتیاز تغییر کاربری ساختمان دارای منافع اقتصادی آتی است و دوره استفاده آن به عمر مفید ساختمان محدود نمی‌شود و از طرفی با توجه به بند ۸ استاندارد حسابداری ۱۷ با عنوان “دارایی‌های نامشهود” مرتبط با یک عنصر عینی (زمین یا ساختمان مربوط) است، لذا این گونه مخارج به دلیل نامعین بودن دوره استفاده از آن به بهای تمام شده زمین منظور می‌گردد. با این حال در مواردی که تفکیک بهای تمام شده زمین و ساختمان اطلاعات مفیدی ارائه نمی‌کند، این گونه مخارج به بهای تمام شده ساختمان منظور می‌شود، لیکن در مبلغ استهلاک‌پذیر ساختمان لحاظ نمی‌گردد.

پرسشی ۱۵ (خرداد ۱۳۹۲)

آیا تهیه صورت‌های مالی تلفیقی در خصوص سرمایه‌گذاری شرکت تعاونی اصلی در شرکت‌های تعاونی فرعی دیگر، ضروری است؟

پاسخ ۱۵:

طبق مفاد ماده ۷ قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۶ خردادماه ۱۳۵۰، هر عضو تعاونی قطع نظر از تعداد سهام در شرکت‌های تعاونی، فقط دارای یک رأی است. شرکت تعاونی اصلی با هر درصدی از مالکیت در شرکت‌های تعاونی دیگر، فاقد کنترل نسبت به شرکت‌های مزبور بوده و در این صورت تهیه صورت‌های مالی تلفیقی موضوعیت ندارد.

پرسشی ۱۶ (آذر ۱۳۹۲)

آیا در شرکت‌های کارگزاری، تسهیلات دریافتی توسط شرکت با حساب‌های دریافتی (مشتریان)، قابل تهاتر است؟

پاسخ ۱۶:

با توجه به این که شرکت‌های کارگزاری بابت تسهیلات دریافتی به بانک‌های ذیربط متعهد هستند و از سوی دیگر نسبت به حساب‌های دریافتی (مطالبات از مشتریان) دارای حقوق می‌باشند، لذا حق قانونی تهاتر وجود ندارد، در نتیجه تهاتر آن طبق بند ۳۱ استاندارد حسابداری یک با عنوان **“ارائه صورت‌های مالی”** (لازم‌الاجرا برای کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع شده و در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ خاتمه یافته است)، مجاز نمی‌باشد*.

* مفاد بند ۳۱ استاندارد حسابداری (۱) با عنوان **“نحوه ارائه صورت‌های مالی”** (تجدید نظر شده ۱۳۹۷)، لازم‌الاجرا برای کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود و مفاد بند ۴۴ استاندارد حسابداری ۳۶ با عنوان **“ابزارهای مالی: ارائه”** (لازم‌الاجرا به شرح فوق).

پرسش ۱۷ (اردیبهشت ۱۳۹۳)

نحوه برخورد حسابداری با زیان ناشی از تسعیر ارز اصل بدهی ارزی یا بهره و جریمه دیرکرد آن چگونه است؟

پاسخ ۱۷ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۱):

طبق استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر در نرخ ارز”، بابت تسعیر ارز اصل بدهی یا بهره و جریمه دیرکرد آن، تفکیکی به عمل نیامده است. تفاوت‌های تسعیر بدهی‌های ارزی مربوط به دارایی‌های واجد شرایط، طبق بند ۲۹- الف استاندارد مزبور، به بهای تمام شده آن دارایی‌ها منظور می‌شود. در سایر موارد درآمد یا هزینه تسعیر ارز در دوره وقوع شناسایی و در صورت سود و زیان گزارش می‌گردد.

پاسخ ۱۷ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۲/۱/۱):

طبق مفاد برگ پاسخ به پرسش‌های فنی شماره ۱۳۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۰۲ کمیته فنی سازمان حسابرسی، با توجه به صراحت بند ۲۹- ب استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر در نرخ ارز”، صرفاً تفاوت تسعیر بدهی‌های ارزی مربوط به تحصیل و ساخت دارایی‌ها، با رعایت معیارهای مربوط، قابل احتساب در بهای تمام شده می‌باشد. از این‌رو، منظور از بدهی‌های ارزی در این بند، صرفاً مواردی است که بدهی (شامل اصل تسهیلات و مخارج تأمین مالی مربوط)، به طرفیت دارایی در جریان تحصیل یا ساخت در حساب‌ها شناسایی شده است. بنابراین، تفاوت تسعیر بدهی‌های ارزی شناسایی شده به طرفیت هزینه‌های مالی، باید طبق استانداردهای حسابداری مربوط، به عنوان سود یا زیان تسعیر ارز در صورت سود و زیان دوره شناسایی شود.

پرسش ۱۸ (دی ۱۳۹۳)

نحوه شناخت درآمد حاصل از فعالیت‌های ساخت سفارش مشتریان در واحدهای مورد رسیدگی، چگونه است؟

پاسخ ۱۸:

در صورتی که فعالیت خدمات ساخت سفارش مشتریان، دارای چنان اهمیت نسبی باشد که عدم انعکاس درآمد و هزینه عملیاتی و سود مربوط به آن در هر دوره مالی (متناسب با میزان تکمیل کار)، منجر به مخدوش شدن درآمد و هزینه عملیاتی و نتایج دوره و عدم ارائه مطلوب صورت‌های مالی گردد، درآمد سفارش کار باید براساس درصد پیشرفت کار شناسایی و در صورت‌های مالی گزارش شود. همچنین این رویه باید به‌طور یکنواخت در سال‌های بعد اعمال گردد.

پرسش ۱۹ (فروردین ۱۳۹۴)

نحوه انعکاس یارانه دریافتی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در حساب‌های شرکت‌های توزیع‌کننده داروهای یارانه‌ای، چگونه است؟

پاسخ ۱۹:

از آنجایی که طبق مفاد بند ۶ تفاهم‌نامه تهیه و توزیع داروهای یارانه‌ای فی مابین، یارانه دریافتی بابت جبران بخشی از ارزش فروش دارو پرداخت می‌گردد، لذا طبق مفاد بند ۲۲ استاندارد حسابداری ۱۰ با عنوان “حسابداری کمک‌های بلاعوض دولت”، این مبالغ باید به‌عنوان درآمد شناسایی و در صورت سود و زیان انعکاس یابد.

پرسش ۲۰ (مردادماه ۱۳۹۴)

شرایط برقراری نفوذ قابل ملاحظه واحد سرمایه‌گذار در واحد سرمایه‌پذیر به‌عنوان واحد وابسته، چیست؟

پاسخ ۲۰:

نفوذ قابل ملاحظه در شرایطی برقرار است که واحد تجاری سرمایه‌گذار عملاً و رأساً توانایی مشارکت مؤثر در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست‌های مالی و عملیاتی واحد تجاری سرمایه‌پذیر را داشته باشد.

پرسش ۲۱ (شهریور ۱۳۹۴)

آیا لزوم تلفیق صورت‌های مالی سازمان صندوق بازنشستگی شهرداری تهران در صورت‌های مالی شهرداری تهران، وجود دارد؟

پاسخ ۲۱ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

به دلیل این که شهرداری تهران هیچ گونه مالکیتی در سازمان صندوق بازنشستگی شهرداری تهران ندارد، لذا با توجه به بند ۱۰ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی" (تجدید نظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و تا پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است)، صورت‌های مالی سازمان مزبور، مشمول تلفیق در صورت‌های مالی شهرداری تهران نیست.

پاسخ ۲۱: (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

با توجه به این که شهرداری تهران هیچ گونه مالکیت و کنترلی در سازمان صندوق بازنشستگی شهرداری تهران ندارد، بنابراین طبق مفاد بند ۹ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (لازم‌الاجرا برای تهیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، صورت‌های مالی سازمان مزبور مشمول تلفیق در صورت‌های مالی شهرداری تهران نیست.

پرسش ۲۲ (مهر ۱۳۹۴)

خرید و فروشی که در شرکت‌های وابسته صورت گرفته و معامله در سال مالی بعد و قبل از تأیید صورت‌های مالی شرکت فروشنده اقاله شده است، آیا در چنین شرایطی اقاله معامله مزبور از مصادیق رویدادهای تعدیلی است یا خیر؟

پاسخ ۲۲:

با توجه به این که رویدادهای تعدیلی تا تاریخ تأیید صورت‌های مالی توسط هیأت مدیره واحد تجاری پیش‌بینی شده است، همچنین با عنایت به نمونه‌های درج شده در بند ۷ استاندارد حسابداری ۵ با عنوان “رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه” (لازم‌الاجرا در مورد صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود). به‌ویژه بند (ج) آن، نمونه مورد پرسش به مصادیق رویدادهای تعدیلی اشاره شده نزدیکتر است، لذا باید به‌عنوان رویداد تعدیلی تلقی گردد.

پرسش ۲۳ (مهر ۱۳۹۴)

نحوه محاسبه بهای تمام شده سرقفلی واحدهای تجاری ساخته شده توسط واحد مورد رسیدگی و نحوه انعکاس آن در صورت‌های مالی، چگونه است؟ با فرض این که سایر حقوق مالک در واحدهای مزبور به اشخاص دیگری غیر از خریداران سرقفلی فروخته می‌شود.

پاسخ ۲۳:

الف) تمامی مخارج انجام شده شامل بهای زمین، مخارج ساخت و کلیه مخارج مرتبط با عوارض اخذ پروانه ساخت و تغییر کاربری، به بهای تمام شده واحدهای ساخته شده اعم از مسکونی، اداری و تجاری تخصیص می‌یابد. تخصیص مخارج به واحدهای در جریان ساخت و تکمیل شده، از جمله سرقفلی، باید براساس منطقی‌ترین روش در شرایط موجود صورت پذیرد و در صورت امکان پذیر نبودن، لازم است از ارزش فروش واحدها برای انجام این امر استفاده شود.

ب) پس از تعیین بهای تمام شده واحدهای تجاری به شرح فوق، به‌منظور تعیین بهای تمام شده سرقفلی بدون واگذاری حق مالکیت و بهای تمام شده حق مالکیت، می‌توان از ارزش فروش هر یک از موارد مزبور (سرقفلی با حق مالکیت و سرقفلی بدون حق مالکیت) استفاده شود.

پ) حق مالکیت نگهداری شده توسط شرکت موضوع بند “ب” فوق، باید به‌عنوان دارایی نامشهود در صورت‌های مالی طبقه‌بندی شود.

پرسش ۲۴ (آذر ۱۳۹۴)

نحوه انعکاس بهای تمام شده واحدهای اداری و تجاری ساخته شده و تخصیص یافته به شرکت از محل قرارداد مشارکت در ساخت (زمین به عنوان آورده غیر نقد شرکت بوده و در پایان ساخت، واحدهای متعلق به شرکت مشخص می شود)، در صورت های مالی شرکت چگونه است؟

پاسخ ۲۴ (لازم الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

با فرض این که مشارکت انجام شده، مشارکت خاص نمی باشد، واحدهای اداری و تجاری ساخته شده که به شرکت تخصیص خواهد یافت، باید به بهای تمام شده زمین واگذار شده به مشارکت، در صورت های مالی انعکاس یابد.

پاسخ ۲۴ (لازم الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

با فرض این که مشارکت انجام شده از نوع عملیات مشترک است (بند "ب ۲۱" پیوست "ب" استاندارد حسابداری ۴۰ با عنوان "مشارکت ها") (لازم الاجرا در مورد کلیه صورت های مالی که دوره مالی آن ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می شود)، واحدهای اداری و تجاری ساخته شده و تخصیص یافته به شرکت، باید به بهای تمام شده زمین واگذار شده به مشارکت، در صورت های مالی انعکاس یابد.

پرسش ۲۵ (دی ۱۳۹۴)

نحوه شناسایی مخارج انجام مطالعات مهندسی و فنی در مرحله قبل از آغاز عملیات اجرایی، در پروژه های اکتشاف و بهره برداری از چاه های نفت و استحصال گاز مایع، چگونه است؟

پاسخ ۲۵:

در پروژه های اکتشاف و بهره برداری از چاه های نفت و استحصال گاز مایع از گاز های مازاد چاه های مزبور، در صورتی که قابلیت اجرایی فنی و اقتصادی پروژه محرز شده باشد و همچنین امکان پذیری تکنیکی و قابلیت تداوم سوددهی تجاری استخراج منابع معدنی قابل اثبات گردد، مخارج انجام شده در پروژه در چارچوب استانداردهای حسابداری "دارایی های ثابت مشهود" و "دارایی های نامشهود" به بهای تمام شده دارایی منظور می گردد.

در صورتی که مخارج اکتشاف و ارزیابی مربوط به قبل از اثبات قابلیت فنی و تجاری پروژه باشد، طبق استاندارد حسابداری بین‌المللی شماره ۶ که ترجمه آن در دسترس می‌باشد، عمل خواهد شد.

پرسش ۲۶ (اردیبهشت ۱۳۹۵)

نحوه شناسایی تحصیل امتیاز تغییر کاربری زمین در قبال واگذاری بخشی از زمین‌ها به شهرداری، چگونه است؟

پاسخ ۲۶:

با توجه به مقررات شهرداری و توافق‌نامه فی‌مابین، چنانچه واحد مورد رسیدگی بخشی از زمین‌های خود را در قبال تغییر کاربری زمین‌های باقیمانده به شهرداری واگذار نموده باشد، نظر به این که امتیاز تحصیل شده بابت تغییر کاربری، مرتبط با یک عنصر عینی یعنی زمین است و به صورت جداگانه به عنوان یک دارایی قابل شناسایی نیست، لذا واگذاری بخشی از زمین‌های واحد مورد رسیدگی در قبال تحصیل امتیاز تغییر کاربری بابت باقیمانده زمین‌ها، معاوضه محسوب نمی‌شود. در چنین شرایطی معادل بهای دفتری زمین‌های واگذار شده، باید به بهای تمام شده زمین‌های باقیمانده منظور شود.

پرسش ۲۷ (شهریور ۱۳۹۵)

نحوه انعکاس وجوهی که توسط سهامداران تأمین و به اشخاص طرف قرارداد با واحد مورد رسیدگی پرداخت گردیده و به عنوان مطالبات سهامداران در حساب‌ها ثبت می‌شود، در صورت جریان‌های نقدی، چگونه است؟

پاسخ ۲۷:

وجوهی که به دلیل کمبود نقدینگی و وجود شرایط تحریم از سهامداران دریافت می‌شود، به عنوان جریان‌های نقدی حاصل از فعالیت‌های تأمین مالی در صورت جریان‌های نقدی طبقه‌بندی و گزارش می‌گردد.

پرسش ۲۸ (بهمن ۱۳۹۵)

آیا شرکت‌هایی که در راستای ماده ۱۷ قانون "حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات (مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ مجلس شورای اسلامی)"، اقدام به تجدید ارزیابی دارایی‌های شرکت نموده‌اند، مشمول بند ۳۳ استاندارد حسابداری ۱۱ "دارایی‌های ثابت مشهود" مبنی بر تجدید ارزیابی طی دوره تناوب ۳ یا ۵ ساله هستند؟

پاسخ ۲۸:

نظر به اینکه طبق قانون مزبور*، شرکت اقدام به تجدید ارزیابی دارایی‌ها نموده و در قانون مزبور و نیز آیین‌نامه مربوط، تداوم تجدید ارزیابی دارایی‌ها پیش‌بینی نشده است، بنابراین، در این خصوص، رعایت دوره پیش‌بینی شده در استاندارد حسابداری مربوط ضرورت ندارد. اما با توجه به شرایط جدید طبق تبصره (۱) ماده ۱۴۹ قانون اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴ مبنی بر این‌که افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های اشخاص حقوقی با رعایت بند (۳۳) استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان دارایی‌های ثابت مشهود، مشمول پرداخت مالیات بر درآمد نمی‌باشد، منعی در خصوص تجدید ارزیابی بعدی در دوره تناوب ۳ یا ۵ ساله دارایی‌های تجدید ارزیابی شده، وجود ندارد**.

پرسش ۲۹ (بهمن ۱۳۹۵)

چنانچه سرمایه‌گذاری در سهام سریع‌المعامله که به اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش ارزیابی می‌گردد، نماد آن به دلیل عدم تشکیل مجمع عمومی و یا عدم افشای اطلاعات مورد نیاز بسته و معاملات آن متوقف شده باشد، بعد از تاریخ ترازنامه و قبل از تاریخ تصویب صورت‌های مالی، نماد آن بازگشایی و به بهای کمتر از بهای خرید قبلی شرکت عرضه شود، نحوه برخورد حسابرسی با کاهش ارزش سرمایه‌گذاری چگونه است؟

* قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (مصوب ۱۳۹۸/۰۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی)، جایگزین قانون مزبور گردیده است.

** طبق مفاد برگ پاسخ به پرسش فنی شماره ۱۲۴ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ کمیته فنی سازمان حسابرسی، در خصوص صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۱/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود، چنانچه ارزش منصفانه دارایی‌های تجدید ارزیابی شده، تفاوت تجمیعی آن‌ها در دوره تناوب کوتاه‌تر از دوره تناوب مورد عمل شرکت، حداقل به میزان ۱۰۰ درصد افزایش یابد، بدون توجه به فواصل زمانی منظم (دوره تناوب ۳ یا ۵ سال)، تجدید ارزیابی بعدی ضرورت دارد.

پاسخ ۲۹:

چنانچه اطلاعات دریافتی بعد از تاریخ ترازنامه، بیانگر آن باشد که ارزش یک دارایی در تاریخ ترازنامه کاهش یافته، یا مبلغ زیان کاهش ارزش شناسایی شده قبلی برای آن دارایی مستلزم تعدیل است، طبق جزء "ب" بند ۷ استاندارد حسابداری شماره ۵ با عنوان رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه، باید کاهش ارزش دارایی در حساب‌ها منظور گردد.

پرسش ۳۰ (فروردین ۱۳۹۶)

چنانچه پایان سال مالی شرکت اصلی ۲ ماه قبل از سال مالی شرکت فرعی باشد، آیا امکان تلفیق صورت‌های مالی شرکت فرعی وجود دارد؟

پاسخ ۳۰ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

طبق بند ۲۹ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی" (تجدید نظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است)، شرکت فرعی بایستی صورت‌های مالی به تاریخ صورت‌های مالی واحد اصلی تهیه نماید. لذا قابلیت تلفیق وجود ندارد.

پاسخ ۳۰ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

طبق مفاد بندهای "ب ۱۱۳" و "ب ۱۱۴" پیوست "ب" استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، در شرایطی که تفاوت بین تاریخ پایان دوره مالی شرکت اصلی و شرکت فرعی تا سقف ۳ ماه می‌باشد، در صورت اعمال تعدیلات لازم در صورت‌های مالی شرکت فرعی بابت رویدادهای با اهمیت مربوط به دوره سه ماهه یاد شده، امکان‌پذیر است.

پرسش ۳۱ (فروردین ۱۳۹۶)

چنانچه سال مالی شرکت اصلی ۲ ماه قبل از سال مالی شرکت فرعی باشد و شرکت فرعی مطابق پایان سال مالی شرکت اصلی، صورت‌های مالی ۱۰ ماهه، تهیه نماید، آیا این صورت‌های مالی قابل تلفیق با صورت‌های مالی سالیانه واحد اصلی می‌باشد؟

پاسخ ۳۱ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

طبق بند ۲۹ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی” (تجدید نظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است). دوره مالی گزارشگری واحد فرعی باید با دوره مالی گزارشگری واحد اصلی یکسان باشد، لذا قابلیت تلفیق وجود ندارد.

پاسخ ۳۱ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

طبق مفاد بندهای “ب ۱۱۳” و “ب ۱۱۴” پیوست “ب” استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، برای تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، باید تاریخ گزارشگری صورت‌های مالی واحد تجاری اصلی و واحدهای تجاری فرعی آن، همچنین طول دوره‌های گزارشگری واحدهای مذکور یکسان باشد. بنابراین، امکان تلفیق صورت‌های مالی ۱۰ ماهه واحد تجاری فرعی و صورت‌های مالی ۱۲ ماهه واحد اصلی، وجود ندارد.

پرسش ۳۲ (فروردین ۱۳۹۶)

در صورتی که شرکت اصلی مالک ۳۴٪ شرکت "الف" باشد، آیا می‌توان صورت‌های مالی شرکت "الف" را با صورت‌های مالی واحد اصلی تلفیق نمود؟

پاسخ ۳۲:

در صورتی که شرکت اصلی با دارا بودن مالکیت ۳۴٪ سهام شرکت "الف"، بر آن شرکت کنترل داشته باشد*، شرکت "الف" مشمول تلفیق می‌باشد.

پرسش ۳۳ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

در صورتی که استهلاك دارایی‌های ثابت مشهود، بر اساس برآورد عمر مفید دارایی‌های مزبور از طریق انجام کارشناسی، بیش از عمر مفید آن طبق جدول استهلاكات موضوع ماده ۱۴۹ قانون مالیات‌های مستقیم محاسبه و در حساب‌ها منعکس شده باشد، نحوه برخورد حسابرس چگونه است؟

پاسخ ۳۳:

براساس استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان "دارایی‌های ثابت مشهود"، عمر مفید دارایی‌های ثابت مشهود برحسب استفاده مورد انتظار واحد تجاری از دارایی مزبور تعریف می‌شود. همچنین طبق بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۵/۸۷ مورخ ۱۳۹۵/۶/۴ سازمان امور مالیاتی، مؤسسات مجاز می‌باشند که دارایی‌های استهلاك‌پذیر خود را بیش از مدت و یا با نرخ کمتر از نرخ‌های مقرر در جدول استهلاكات بخشنامه مزبور مستهلك نمایند، مشروط بر اینکه فهرست دارایی‌های مربوط و نحوه استهلاك آن‌ها را تا پایان انقضای مهلت تسلیم اظهارنامه عملکرد سال تحصیل دارایی، به اداره امور مالیاتی ذیربط اعلام نمایند.

* مفاد بندهای ۷ تا ۲۰ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

پرسش ۳۴ (مرداد ۱۳۹۶)

چنانچه کلیه شرکت‌های فرعی مربوط به یک شرکت اصلی که سال مالی آن‌ها با سال مالی شرکت اصلی یکسان است (به عنوان مثال ۱۳۹۴/۱۲/۲۹)، در طی سال مزبور منحل گردیده و مراتب انحلال نیز در مرجع ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده و در دوره مالی منتهی به انحلال نیز فاقد فعالیت با اهمیت مالی و پولی باشند، نحوه ارائه صورت‌های مالی گروه و شرکت اصلی برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۳۹۴، چگونه است؟

پاسخ ۳۴:

با توجه به انحلال کلیه شرکت‌های فرعی و فقدان فعالیت مالی و پولی با اهمیت آن‌ها تا تاریخ انحلال، لذا صرفاً صورت‌های مالی جداگانه شرکت اصلی برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۳۹۴ (شامل اقلام مقایسه‌ای مربوط) قابل ارائه است و ارائه صورت‌های مالی تلفیقی گروه برای سال مالی مزبور، موضوعیت ندارد.

پرسش ۳۵ (شهریور ۱۳۹۶)

یک شرکت بازرگانی دایر و در حال فعالیت در امور خرید و فروش کالا، اقدام به برنامه‌ریزی و اجرای عملیات جهت احداث کارخانه به منظور تولید محصولات مورد معامله بازرگانی خود نموده است. آیا در چنین شرایطی، شرکت باید به عنوان قبل از بهره‌برداری محسوب شود؟

پاسخ ۳۵:

مخارج ساخت کارخانه جهت تولید محصولات مورد نظر در شرکت در حال فعالیت بازرگانی، از مصادیق استاندارد حسابداری ۲۴ با عنوان "گزارشگری مالی واحدهای تجاری در مرحله قبل از بهره‌برداری" نمی‌باشد. مخارج ساخت و احداث کارخانه تولیدی در شرکت مزبور، تا زمان تکمیل به عنوان "دارایی ثابت در جریان ساخت" در صورت‌های مالی شرکت شناسایی می‌گردد.

پرسش ۳۶ (آبان ۱۳۹۶)

آیا احتساب قسمتی از هزینه‌ها یا زیان شرکت به حساب سهامداران شرکت (از طریق عقد قرارداد یا اخذ توافق سهامداران)، منطبق با استانداردهای حسابداری است؟

پاسخ ۳۶:

بر اساس برگ پاسخ به پرسش فنی شماره ۵۹ مورخ ۱۳۸۴/۴/۶ کمیته فنی سازمان حسابرسی، بین تغییرات در حقوق صاحبان سهام که از معاملات با آنان ناشی می‌شود و دیگر تغییرات در حقوق صاحبان سهام، تمایز وجود دارد. افزایش حقوق صاحبان سهام، به‌جز آورده آنان، به‌عنوان درآمد تلقی می‌شود. با توجه به مراتب فوق، تقبل تمام یا قسمتی از هزینه‌ها یا زیان شرکت توسط سهامداران، به‌منزله آورده صاحبان سهام نیست، از این‌رو باید در صورت سود و زیان دوره، به‌عنوان درآمد غیر عملیاتی (به طرفیت سهامداران)، شناسایی شود.

پرسش ۳۷ (آذر ۱۳۹۶)

طبق ردیف "د" بند ۳۶ استاندارد حسابداری ۲۹ با عنوان "فعالیت‌های ساخت املاک" وصول حداقل ۲۰ درصد از بهای فروش املاک به‌عنوان یکی از شروط تحقق درآمد، صرفاً باید به‌صورت نقد وصول شده باشد، آیا می‌توان آن را از محل مطالبات قبلی خریدار ملک (به‌عنوان مثال، سود سهام پرداختنی شرکت فروشنده به خریدار)، تأمین نمود؟

پاسخ ۳۷:

چنانچه مطالبات خریدار از فروشنده متکی به شواهد کافی و در قرارداد پیش‌فروش ملک نیز تأمین ۲۰ درصد بهای آن از محل مطالبات حال شده خریدار پیش‌بینی شده باشد، شرط مذکور در استاندارد تحقق یافته تلقی می‌شود.

پرسش ۳۸ (بهمن ۱۳۹۶)

آیا ارزش‌های جاری ارائه شده در صورت‌های مالی شرکت‌های متوقف، باید در دفاتر قانونی آنها ثبت گردد؟

پاسخ ۳۸:

شرکتی که عملیات آن متوقف گردیده است، مادام که انحلال آن توسط ارکان ذیصلاح شرکت مصوب نگردیده و مراتب انحلال نیز در روزنامه رسمی ثبت نشده است، الزامی به ثبت ارزش‌های جاری ارائه شده در صورت‌های مالی خود، در دفاتر قانونی شرکت ندارد. توضیح اینکه، مصوبه شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران مبنی بر ممنوعیت گزارش‌دهی حساب‌رسان مستقل نسبت به صورت‌های مالی غیر متکی به دفاتر قانونی، مربوط به شرکت‌های متوقف نمی‌باشد.

پرسش ۳۹ (بهمن ۱۳۹۶)

آیا صورت‌های مالی نمونه شرکت‌های کارگزاری (ارائه شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار)، در خصوص شناسایی سود تضمین شده تسهیلات مالی اعطایی به مشتریان (از محل تسهیلات مالی دریافتی توسط شرکت)، به عنوان "سایر درآمدهای غیر عملیاتی"، در انطباق با استانداردهای حسابداری می‌باشد؟

پاسخ ۳۹:

شناسایی درآمد سود تضمین شده تسهیلات مالی اعطایی به مشتریان در شرکت‌های کارگزاری، به عنوان "سایر درآمدهای غیر عملیاتی"، طبق صورت‌های مالی نمونه شرکت‌های کارگزاری (تهیه و ابلاغ شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار)، مجاز می‌باشد.

پرسش ۴۰ (بهمن ۱۳۹۶)

تسهیلات مالی دریافتی از بانک توسط یک شرکت سرمایه‌پذیر که عیناً به شرکت سرمایه‌گذار خود پرداخت شده است، در صورت‌های مالی شرکت سرمایه‌پذیر چگونه باید انعکاس یابد؟

پاسخ ۴۰ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

نظر به این‌که تسهیلات مالی دریافتی از بانک به نام شرکت سرمایه‌پذیر می‌باشد، در صورت وضعیت مالی (ترازنامه) شرکت مزبور، تحت عنوان تسهیلات مالی دریافتی شناسایی و هزینه سود تضمین شده و کارمزد آن نیز در زمان تحقق، در صورت سود و زیان آن شرکت منعکس می‌گردد. پرداخت تسهیلات یاد شده به شرکت سرمایه‌گذار و دریافت هرگونه سود تضمین شده و کارمزد از این بابت توسط شرکت سرمایه‌پذیر، اساساً به عنوان رویدادهای جداگانه تلقی و در دفاتر شرکت سرمایه‌پذیر، در حساب‌های فی‌مابین و سرفصل درآمد غیرعملیاتی، منعکس می‌گردد. همچنین تهاثر تسهیلات مالی دریافتی و پرداختی و هزینه و درآمد سود تضمین شده و کارمزد تسهیلات مربوط، مجاز نمی‌باشد.

پاسخ ۴۰ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۰۱/۰۱):

چنانچه شرکت سرمایه‌پذیر، تسهیلات مالی به نام خود را از بانک دریافت و متعاقباً آن را به موجب توافق‌نامه به شرکت سرمایه‌گذار واگذار کند، به گونه‌ای که شرکت سرمایه‌گذار متعهد به بازپرداخت اقساط وام بانک گردد، با توجه به این‌که انجام این امر به لحاظ استفاده شرکت سرمایه‌گذار از اعتبار شرکت سرمایه‌پذیر صورت می‌گیرد و در محتوا، شرکت سرمایه‌پذیر از منافع تسهیلات به نفع خود استفاده نمی‌کند و در عمل به مثابه ضامن عمل می‌کند، لذا تا زمانی که انتظار می‌رود این رویداد موجب خروج منافع اقتصادی از شرکت سرمایه‌پذیر نگردد، احتساب آن در زمره بدهی و دارایی در صورت وضعیت مالی شرکت سرمایه‌پذیر صحیح نیست. بلکه موضوع باید در بدهی‌های احتمالی افشا شود. به همین منوال، شرکت سرمایه‌پذیر به دلیل عدم پرداخت هرگونه وجه از بابت سود تضمین شده تسهیلات (و یا حتی زمانی که به عنوان واسط، پرداخت و از شرکت سرمایه‌گذار مطالبه می‌کند)، متحمل هزینه‌ای نمی‌شود که با تعریف هزینه طبق مفاهیم نظری گزارشگری انطباق داشته باشد. بنابراین، شناسایی هزینه و درآمد مالی در صورت‌های مالی شرکت سرمایه‌پذیر، اساساً موضوعیت ندارد.

پرسش ۴۱ (اسفند ۱۳۹۶)

نحوه انعکاس سپرده‌های دیداری در ترازنامه شرکت‌های تأمین سرمایه و نحوه انعکاس فعالیت‌های مرتبط با خرید و فروش اوراق بهادار و واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها در صورت جریان‌های نقدی شرکت‌های مزبور (از جنبه طبقه‌بندی به عنوان فعالیت‌های عملیاتی یا سرمایه‌گذاری)، چگونه است؟

پاسخ ۴۱:

براساس مفاد بند ۱۱ استاندارد حسابداری ۲ با عنوان “صورت جریان وجوه نقد” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۳۹۷ خاتمه یافته است)، “سپرده‌های دیداری” نزد بانک‌ها و مؤسسات مالی اعم از ریالی و ارزی، به عنوان موجودی نقد در ترازنامه طبقه‌بندی می‌گردد.* همچنین فعالیت‌های خرید و فروش اوراق بهادار و واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها در شرکت‌های تأمین سرمایه، با توجه به اینکه فعالیت‌های اصلی و مستمر مولد درآمد عملیاتی آن‌ها است، به عنوان فعالیت‌های عملیاتی در صورت جریان وجوه نقد، طبقه‌بندی می‌گردد.

پرسش ۴۲ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

آیا سرمایه‌گذاری در واحدهای عادی صندوق‌های سرمایه‌گذاری (صندوق‌ها طبق مقررات مربوط موظف به باز خرید اوراق سرمایه‌گذاری هستند)، براساس استاندارد حسابداری ۱۵ با عنوان “حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها”، واجد شرایط لازم برای طبقه‌بندی در گروه سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار می‌باشد؟

* مفاد بند ۶ استاندارد حسابداری ۲، با عنوان “صورت جریان‌های نقدی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن می‌شود).

پاسخ ۴۲:

در صورتی که صندوق‌های سرمایه‌گذاری دارای شرایط عادی معاملاتی باشند، براساس ضوابط و مقررات ناظر بر فعالیت آن‌ها، بازخرید سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در صندوق‌های مزبور، در اسرع وقت انجام می‌گردد. لذا این گونه سرمایه‌گذاری‌ها به‌عنوان سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله محسوب می‌شود.

پرسش ۴۳ (تیر ۱۳۹۷)

سود حاصل از فروش سهام یک شرکت فرعی یا وابسته در شرکت هلدینگ (به عنوان واحد اصلی) به داخل یا خارج گروه، در صورت‌های مالی جداگانه هلدینگ، چگونه منعکس خواهد شد.

پاسخ ۴۳:

سود حاصل از فروش سرمایه‌گذاری در سهام شرکت فرعی یا وابسته در شرکت هلدینگ (به‌عنوان واحد اصلی)، صرف نظر از میزان و درصد فروش سهام مزبور، در صورت‌های مالی جداگانه هلدینگ، باید به‌عنوان “درآمد غیرعملیاتی” در صورت سود و زیان طبقه‌بندی و منعکس شود.

پرسش ۴۴ (تیر ۱۳۹۷)

نحوه تسعیر بدهی‌های ارزی و آثار آن بر صورت‌های مالی، در شرایط کاهش شدید ارزش برابری ریال نسبت به ارزهای خارجی (در فاصله زمانی اول دی‌ماه ۱۳۹۶ تا تاریخ تعیین نرخ رسمی جدید ارز در تاریخ ۲۰ فروردین ۱۳۹۷)، چگونه است؟

پاسخ ۴۴:

کلیه واحدهایی که ملزم به تسویه بدهی ارزی برحسب ارز تعیین شده در قراردادها و توافقات فی‌مابین هستند، چنانچه تغییرات نرخ برابری ارز مربوط در فاصله زمانی اول دی‌ماه ۱۳۹۶ تا تاریخ تعیین نرخ رسمی جدید ارز در تاریخ ۲۰ فروردین ۱۳۹۷

(یک دلار آمریکا برابر ۴۲۰۰۰ ریال)، منجر به حداقل ۲۰ درصد کاهش در ارزش برابری ریال نسبت به تاریخ شروع کاهش ارزش شده باشد، این کاهش شدید باید طبق مفاد بند ۲۹- ب استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "اثر تغییر در نرخ ارز" (تجدید نظر شده سال ۱۳۹۱ و اصلاح شده سال ۱۳۹۲) لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۱/۱/۱، به استثنای بند ۲۹- ب از تاریخ ۱۳۹۱/۶/۱، و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، تا سقف مبلغ قابل بازیافت به بهای تمام شده دارایی‌های مربوط منظور شود*. همچنین نرخ مبنای تسعیر برای تهیه صورت‌های مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۹۶، نرخ ارز قابل دسترس در تاریخ تأیید صورت‌های مالی مزبور توسط هیأت مدیره است.

پرسش ۴۵ (مرداد ۱۳۹۷)

نحوه گزارشگری مالی توسط شرکتی که براساس مفاد ماده ۱۱۱ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ و آیین‌نامه اجرایی بند "ز" ماده مذکور، یک یا چند شرکت دیگر در آن ادغام شده، چگونه است؟

پاسخ ۴۵:

با توجه به این که در نتیجه ادغام، شخصیت حقوقی شرکت‌های ادغام شونده از بین می‌رود، در چارچوب مفاد ماده ۱۱۱ قانون مالیات‌های مستقیم و براساس ارزش‌های مورد توافق فیما بین، دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت‌های ادغام شونده با دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت ادغام‌کننده در تاریخ ادغام، به صورت سطر به سطر تجمیع و در ترازنامه شرکت ادغام‌کننده، گزارش می‌گردد.

* مفاد بند ۲۹- ب استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "اثر تغییر در نرخ ارز" (تجدید نظر شده ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

پرسش ۴۶ (آبان ۱۳۹۷)

آیا در راستای اجرای استانداردهای حسابداری، همزمان با تجدید ارزیابی سرفصل زمین به عنوان یک طبقه مستقل ذیل گروه دارایی‌های ثابت مشهود، الزاماً سرفصل ساختمان نیز باید مورد تجدید ارزیابی قرار گیرد یا خیر؟

پاسخ ۴۶:

طبق استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان "دارایی‌های ثابت مشهود"، سرفصل زمین به تنهایی یکی از طبقات مستقل دارایی‌های ثابت را تشکیل می‌دهد. لذا در صورت طبقه‌بندی صحیح، تجدید ارزیابی آن ارتباطی به سرفصل ساختمان نخواهد داشت.

پرسش ۴۷ (آذر ۱۳۹۷)

چنانچه شرکتی محصولات صادراتی خود را طی دوره ۲۲ فروردین ۱۳۹۷ (تاریخ اعلام نرخ دلار، ۴۲٫۰۰۰ ریالی) تا ۱۵ مرداد ۱۳۹۷ (تاریخ اعلام سامانه ارزی نیما)، طبق مقررات مربوط با نرخ دلار ۴۲٫۰۰۰ ریالی در حساب‌ها ثبت نماید، اما وجوه ارزی مابه ازای فروش صادراتی مذکور، بعد از تاریخ ۱۵ مرداد ۱۳۹۷ به شرکت پرداخت شود و ارزش حاصل در سامانه نیما قابل فروش باشد (هر دلار ۷۵٫۰۰۰ ریال)، نحوه برخورد با مابه‌التفاوت نرخ ارز در تاریخ فروش و در تاریخ دریافت مابه ازای ارزی آن چگونه است؟

پاسخ ۴۷:

طبق استانداردهای حسابداری، فروش‌های صادراتی براساس نرخ برابری ارز قابل دسترس در تاریخ تحقق فروش صادراتی و انتقال مزایا و مخاطرات عمده مالکیت کالای فروش رفته، در حساب‌ها منعکس می‌گردد. همچنین هرگونه تغییر در نرخ برابری ارز قابل دسترس بعد از تاریخ تحقق فروش صادراتی و به تبع آن تفاوت ناشی از تسعیر و تسویه وجوه ارزی دریافتی مربوط در تاریخ دریافت و تسعیر حساب‌های دریافتنی ارزی در تاریخ تهیه صورت‌های مالی، به عنوان سود یا زیان حاصل از تسعیر ارز، تحت سرفصل سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی یا غیرعملیاتی برحسب مورد، شناسایی و در حساب‌ها انعکاس

می‌یابد. همچنین، در مورد رفع تعهدات ارزی مربوط به وجوه ارزی حاصل از صادرات، مفاد تصویب‌نامه شماره ۵۵۶۳۳/۶۲۷۹۲ هـ مورخ ۱۳۹۷/۵/۱۶ هیأت محترم وزیران، به‌ویژه بند (۳) مصوبه مذکور، باید رعایت گردد.

پرسش ۴۸ (آذر ۱۳۹۷)

در صورت جریان‌های نقدی شرکت‌های کارگزاری، نحوه انعکاس اعتبارات اعطایی به مشتریان، چگونه است؟

پاسخ ۴۸ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۸):

تهیه صورت‌های مالی شرکت‌های کارگزاری، طبق نمونه ابلاغ شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار (نسخه ۱۳۹۶)، ضروری است.

پاسخ ۴۸ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱/۱/۱۳۹۹):

اعتبارات اعطایی به مشتریان در شرکت‌های کارگزاری، از جمله فعالیت‌های سرمایه‌گذاری آن شرکت‌ها می‌باشد. بنابراین، در صورت جریان‌های نقدی شرکت‌های مذکور، در طبقه جریان‌های نقدی حاصل از فعالیت‌های سرمایه‌گذاری طبقه‌بندی می‌شود.

پرسش ۴۹ (آذر ۱۳۹۷)

تفاوت تسعیر بدهی‌های ارزی بابت خرید و ایجاد دارایی‌های ثابت مشهود، در صورت‌های مالی میان دوره‌ای یک شرکت مفروض، چگونه انعکاس می‌یابد؟

پاسخ ۴۹:

پرسش و پاسخ شماره ۹۰ (مهر ۱۳۹۹) جایگزین گردیده است*.

* پاسخ کارگروه، طبق ویرایش سوم کتاب: با توجه به مفاد پرسش و پاسخ شماره ۹۹ مورخ ۱۳۹۷/۲/۱۰ کمیته فنی سازمان حسابرسی، چنانچه نرخ ارز قابل دسترس در تاریخ ترازنامه با ابهام مواجه باشد، نرخ مبنای تسعیر باید نرخ ارز قابل دسترس در تاریخ تأیید صورت‌های مالی مزبور توسط هیأت مدیره که بر اساس مقررات ارزی وضع شده توسط مراجع ذی‌صلاح تعیین می‌گردد، باشد.

پرسش ۵۰ (آذر ۱۳۹۷)

آیا درآمد تسعیر ارز ایجاد شده در سال جاری، بابت تسعیر بدهی ارزی تسهیلات ارزی دریافتی (ناشی از افزایش ارزش ریال به میزان کمتر از ۲۰ درصد) که در سال قبل زیان تسعیر ارز تسهیلات مزبور به حساب دارایی واجد شرایط در دوران قبل از بهره‌برداری منظور شده است (ناشی از کاهش شدید ارزش ریال به میزان حداقل ۲۰ درصد)، قابل کسر از ارزش دفتری دارایی مذکور می‌باشد، یا این که باید به عنوان درآمد دوره در صورت سود و زیان انعکاس یابد؟

پاسخ ۵۰:

با توجه به این که درآمد تفاوت تسعیر مذکور ناشی از افزایش نرخ برابری ریال به میزان کمتر از ۲۰ درصد است، طبق مفاد بند ۲۹- ب استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر در نرخ ارز” (تجدید نظر شده سال ۱۳۹۱، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۱/۱/۱، به استثنای بند “۲۹- ب” از تاریخ ۱۳۹۱/۶/۱، و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، قابل برگشت از ارزش دفتری دارایی نمی‌باشد و باید به عنوان سایر درآمدها، در صورت سود و زیان دوره منظور شود.*

پرسش ۵۱ (آذر ۱۳۹۷)

مبالغی که بابت تفاوت تسعیر بدهی‌های ارزی به بهای تمام شده دارایی‌های استهلاک‌پذیر منظور می‌شود، از چه تاریخی قابل استهلاک است؟

پاسخ ۵۱:

طبق پاسخ ارائه شده به پرسش شماره (۳) مندرج در پرسش و پاسخ شماره ۹۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۵ کمیته فنی سازمان حسابرسی، عمل شود.

* مفاد بند ۲۹- ب استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر در نرخ ارز” (تجدید نظر شده ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

پرسش ۵۲ (آذر ۱۳۹۷)

منظور از "ارزش رسمی ریال" مندرج در استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز" چیست؟

پاسخ ۵۲:

ارزش رسمی برابری ریال با ارزهای خارجی، ارزشی است که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام می‌گردد.

پرسش ۵۳ (آذر ۱۳۹۷)

تسعیر مانده حساب‌های ارزی نزد بانک‌های ایرانی و خارجی با منشأ خارجی (اعم از اسکناس و حواله)، با توجه به این که محدودیت در تبدیل آن‌ها به نقد وجود دارد و بانک‌های ایرانی که وجوه ارزی شرکت‌ها نزد آن‌ها می‌باشد، با نرخ هر دلار ۴۲,۰۰۰ ریال آن‌ها را تبدیل و معادل ریالی آن را به صاحب حساب پرداخت می‌نمایند، چگونه است؟

پاسخ ۵۳:

شرکت‌های ایرانی صاحب حساب‌های ارزی نزد بانک‌های داخل یا خارج از کشور ایران، در هر شرایطی باید براساس مقررات ارزی موجود در کشور و با نرخ ارز قابل‌دسترس، مانده ارزی حساب‌های خود را تسعیر و طبق مفاد استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز"، در حساب‌ها ثبت نمایند.

پرسش ۵۴ (آذر ۱۳۹۷)

نرخ‌های مبنای تسعیر فروش صادراتی در ارتباط با دستورالعمل نحوه برگشت ارز حاصل از صادرات "ابلاغ شده در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۸ توسط بانک مرکزی" چگونه تعیین می‌شوند؟

پاسخ ۵۴ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

با توجه به طبقه‌بندی پلکانی برگشت ارز مندرج در دستورالعمل مزبور، مستلزم استفاده از نرخ‌های ارز قابل دسترس متفاوت (ترکیبی از نرخ‌های ارز قابل دسترس) در تسعیر فروش صادراتی باشد.

پاسخ ۵۴ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

به‌طور کلی، برای تسعیر فروش صادراتی از نرخ ارز قابل دسترس استفاده می‌شود. نرخ مزبور متشکل از نرخ مرتبط با حصه لازم برای تسویه تعهدات ارزی طبق اعلام مراجع ذی‌صلاح مربوط و نرخ ارز قابل دسترس مرتبط با حصه‌ای که در اختیار شرکت قرار می‌گیرد، می‌باشد.

پرسش ۵۵ (آذر ۱۳۹۷)

معامله فی‌مابین شرکت اصلی و شرکت فرعی بابت سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس که از طریق کارگزار مشترک فروشنده (شرکت اصلی) و خریدار (شرکت فرعی) و با اخذ مجوز از مدیریت بازار سازمان بورس، خارج از اتاق پایاپای بورس به ارزش دفتری تسویه و به خریدار انتقال یافته است (نرخ تابلوی بورس ۲۸ برابر ارزش دفتری سرمایه‌گذاری موضوع معامله در دفاتر شرکت اصلی می‌باشد)، چگونه در صورت‌های مالی شناسایی می‌شود؟

پاسخ ۵۵:

بهای فروش سهام برای شرکت فروشنده (شرکت اصلی)، معادل ارزش دفتری سهام فروخته شده و بهای تمام شده سرمایه‌گذاری برای شرکت خریدار نیز (بدون در نظر گرفتن سایر هزینه‌های نقل و انتقال قابل احتساب به بهای تمام شده) معادل ارزش دفتری مذکور می‌باشد. شرکت‌های طرف معامله، باید در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی مربوط به معاملات با اشخاص وابسته، اطلاعات مربوط به معامله صورت گرفته را به نحو کامل افشا نمایند.

پرسش ۵۶ (آذر ۱۳۹۷)

تغییرات نرخ ارز قابل دسترس بعد از تاریخ ترازنامه، در چه شرایطی رویداد تعدیلی تلقی می‌گردد؟

پاسخ ۵۶:

چنانچه در تاریخ ترازنامه، ابهام با اهمیتی درخصوص تعیین نرخ ارز قابل دسترس جهت تسعیر مانده حساب‌های ارزی وجود نداشته باشد، تغییرات نرخ ارز بعد از تاریخ مزبور به‌عنوان رویداد غیرتعدیلی تلقی می‌گردد و باید در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، افشای مناسب صورت پذیرد.

پرسش ۵۷ (خرداد ۱۳۹۸)

آیا مانده حساب پیش‌پرداخت‌های ارزی خرید ارقام سرمایه‌ای در پایان سال مالی، باید تسعیر شود؟ همچنین درخصوص پیش‌پرداخت ارزی سرمایه‌ای به پیمانکار در قراردادهای ارزی، آیا تفاوت ناشی از تسعیر ارز مربوط در زمان پیش‌پرداخت و استهلاك آن در زمان ثبت صورت وضعیت تأیید شده، باید به‌عنوان سود یا زیان ناشی از تسعیر ارز شناسایی شود؟

پاسخ ۵۷:

الف) پیش‌پرداخت ارزی خرید ارقام سرمایه‌ای، براساس شرایط ارائه شده در بند ۱۶ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “اثر تغییر در نرخ ارز” (تجدید نظر شده ۱۳۹۱، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۱/۱/۱، به استثنای بند “۲۹-ب” از تاریخ ۱۳۹۱/۶/۱، و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، به‌عنوان ارقام غیر پولی ارزی محسوب و طبق بند ۲۳ استاندارد مذکور، ارقام غیرپولی ارزی که به بهای تمام شده ارز اندازه‌گیری شده است، به نرخ ارز در تاریخ پیش‌پرداخت

تسعیر می‌شود* بنابراین، تسعیر مانده پیش‌پرداخت‌های ارزی سرمایه‌ای در پایان سال مالی، موضوعیت ندارد.

ب) در زمان ثبت صورت وضعیت ارزی تأیید شده، مبلغ ارزی قابل استهلاک بابت پیش‌پرداخت ارزی، مطابق نرخ ارز در تاریخ پیش‌پرداخت تسعیر می‌شود، لذا سود یا زیان از این بابت در حساب‌ها شناسایی نمی‌گردد.

پرسش ۵۸ (تیر ۱۳۹۸)

نحوه برخورد با بخشنامه شماره ۹۸/۹۲۸۴۷ مورخ ۱۳۹۸/۳/۲۲ بانک مرکزی، درخصوص تکلیف بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مبنی بر تعیین نرخ تسعیر اقلام پولی دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی در پایان سال ۱۳۹۷، برای هر یورو ۸۵٫۰۰۰ ریال و برای هر دلار آمریکا ۷۵٫۰۰۰ ریال، همچنین شناسایی و انعکاس سود ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی در پایان سال مالی تحت سرفصل حساب "سایر اندوخته‌ها در گروه حقوق صاحبان سهام" (به‌طور مستقیم و نه از طریق سود و زیان) چگونه است؟ با تأکید بر این‌که اندوخته‌های مزبور قابل تقسیم بین سهامداران نبوده و بانک‌ها و مؤسسات اعتباری می‌توانند پس از اخذ مجوز از بانک مرکزی، تمام یا بخشی از آن‌ها را به حساب افزایش سرمایه خود، منظور نمایند.

پاسخ ۵۸:

الف) به‌موجب بند ۲۳- الف استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز" (تجدید نظر شده ۱۳۹۱، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۱/۱/۱، به استثنای بند "۲۹- ب" از تاریخ ۱۳۹۱/۶/۱، و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، نرخ مبنای تسعیر اقلام پولی ارزی در پایان هر دوره مالی، نرخ ارز در پایان دوره است.

* مفاد بندهای ۱۶ و ۲۳ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز" (تجدید نظر شده ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

همچنین، طبق بند ۲۶ استاندارد مزبور "چنانچه نرخ‌های متعدد برای یک ارز وجود داشته باشد، از نرخ برای تسعیر استفاده می‌شود که جریان‌های نقدی آتی ناشی از معامله یا مانده حساب مربوط، برحسب آن تسویه می‌شود". بنابراین، اعمال نرخ‌های مذکور صرفاً در مواردی مجاز است که اولاً نرخ یاد شده برای بانک یا مؤسسه اعتباری قابل دسترس بوده و ثانیاً برای تسعیر مطالباتی استفاده شود که وصول آن به مبالغ ارزی یا معادل ریالی آن براساس نرخ اعلام شده بانک مرکزی، محتمل باشد. در غیر این صورت، شناخت هرگونه سود تسعیر ارز، برخلاف استانداردهای حسابداری است.

ب) به موجب بند ۲۷ استاندارد یاد شده، به استثنای موارد مندرج در بندهای ۲۹، ۳۰ و ۳۲ استاندارد*، تفاوت‌های ناشی از تسویه یا تسعیر اقلام پولی ارزی واحد تجاری به نرخ‌های متفاوت با نرخ‌های مورد استفاده در شناخت اولیه این اقلام یا در تسعیر این اقلام در صورت‌های مالی دوره قبل، باید به عنوان درآمد یا هزینه دوره وقوع شناسایی و در صورت سود و زیان دوره و در موارد استثناء در صورت سود و زیان جامع منعکس شود. همچنین، تفاوت مزبور مستقیماً قابل انتقال به حقوق صاحبان سهام نیز نمی‌باشد. به علاوه شناسایی و انعکاس سود ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی به روش مندرج در بخشنامه یاد شده بانک مرکزی، مغایر با استانداردهای حسابداری است و انعکاس سود ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های پولی ارزی در سرفصل سایر اندوخته‌ها، صرفاً در رابطه با بانک‌های دولتی و با اصلاح مناسب عنوان سرفصل حساب، مطابق با مفاد ماده ۱۳۶ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب شهریورماه ۱۳۶۶، طبق بند ۳۰ استاندارد یاد شده، مجاز می‌باشد.

* مفاد بندهای ۲۹، ۳۰ و ۳۲ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز" (تجدید نظر شده ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

پرسش ۵۹ (تیر ۱۳۹۸)

آیا احتساب کاهش ارزش بابت تمام یا بخشی از مبلغ پیش‌پرداخت‌های به محققین مطالعات پژوهشی که پروژه‌های مورد تحقیق مرتبط با پیش‌پرداخت‌های مذکور، در پایان سال تکمیل نگردیده و یا تکمیل و خاتمه آن توسط ناظر طرح تأیید نشده است، به حساب هزینه تحقیقاتی، موضوعیت دارد؟

پاسخ ۵۹:

براساس استانداردهای حسابداری واحدهای تجاری (انتفاعی) و استانداردهای حسابداری بخش عمومی (غیرانتفاعی)، صورت‌های مالی باید بر مبنای تعهدی تهیه شود. در مبنای تعهدی، معاملات و سایر رویدادهای مالی در زمان وقوع و نه صرفاً در زمان دریافت یا پرداخت وجه نقد شناسایی و در اسناد و مدارک حسابداری ثبت می‌شود و از این طریق در صورت‌های مالی مربوط گزارش می‌گردد. بر این اساس، پیش‌پرداخت‌ها که معرف دریافت کالا و خدمات و ... در آینده است، متناسب با دریافت کالا و خدمات مربوط تعدیل و حسب مورد به حساب‌های دارایی و یا تعدیل بدهی‌ها و یا هزینه‌های مربوط منظور می‌گردد. بنابراین، پیش‌پرداخت‌های مورد پرسش، متناسب با ارائه خدمات توسط محققین مربوط، به حساب هزینه‌های مطالعاتی و تحقیقاتی منظور خواهد شد و احتساب کاهش ارزش بابت مانده حساب پیش‌پرداخت‌های یاد شده در پایان سال مالی، موضوعیت ندارد.

پرسش ۶۰ (تیر ۱۳۹۸)

نحوه شناسایی درآمد و هزینه‌های تحقق یافته یک شرکت مفروض (به‌عنوان پیمانکار یا مجری خدمات) در خصوص قراردادهای خدماتی منعقد فی‌مابین با سایرین (به‌عنوان کارفرما) که تا تاریخ ترازنامه خدمات مربوط ارائه شده، اما صورت‌حساب‌های مربوط تا تاریخ ترازنامه ارائه نگردیده، چگونه است؟

پاسخ ۶۰:

شناسایی درآمد و هزینه قراردادهای ارائه خدمات، باید براساس میزان تکمیل کار (درصد پیشرفت کار) انجام شده تا تاریخ ترازنامه و با رعایت مفاد بندهای ۲۱ تا ۲۸ استاندارد حسابداری ۳ با عنوان “درآمد عملیاتی”، (لازم الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، صورت گیرد.

پرسش ۶۱ (مرداد ۱۳۹۸)

آیا مانده حساب‌های دریافتنی پیمانکار از کارفرما با مانده حساب پیش‌دریافت پیمانکار از کارفرما، در صورت‌های مالی شرکت پیمانکار در تاریخ ترازنامه، قابل تهاتر است؟

پاسخ ۶۱:

طبق مفاد ردیف (ب) بند ۳۵ استاندارد حسابداری ۹ با عنوان “حسابداری پیمان‌های بلندمدت” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، تهاتر مانده حساب‌های دریافتنی پیمانکار از کارفرما با مانده حساب پیش‌دریافت پیمانکار از کارفرما، در صورت‌های مالی پیمانکار مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۶۲ (مرداد ۱۳۹۸)

آیا مانده حساب اسناد دریافتنی بلندمدت از مشتریان با مانده حساب پیش‌دریافت فروش املاک به آنان در شرکت‌های فعال در بخش ساخت املاک، قابل تهاتر است؟

پاسخ ۶۲:

طبق استاندارد حسابداری ۲۹ با عنوان “فعالیت‌های ساخت املاک”، (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، همچنین مفاد پاسخ به پرسش فنی شماره ۶۱ مورخ ۱۳۸۴/۴/۱۳ کمیته فنی سازمان

حسابرسی، در مواردی که بابت علی‌الحساب معاملات با خریداران و فروشندگان، چک یا سایر اسناد مدت‌دار دریافت یا صادر می‌گردد، اگرچه طبق روش مورد عمل در شرکت‌ها تا زمانی که مبلغ این‌گونه اسناد عملاً تأدیه نشده است، به‌عنوان پیش‌پرداخت یا پیش‌دریافت در دفاتر ثبت می‌گردد، اما برای مقاصد تهیه صورت‌های مالی، لازم است مبلغ این قبیل اسناد که تا تاریخ ترازنامه عملاً تأدیه نشده و در نتیجه تحت عنوان اسناد دریافتی و پرداختی در دفاتر باقیمانده است، از پیش‌دریافت یا پیش‌پرداخت متناظر آن به تفکیک هر قرارداد کسر (تهاتر) و در موارد بااهمیت، ارائه اطلاعات مربوط در دادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، ضروری می‌باشد.

پرسش ۶۳ (شهریور ۱۳۹۸)

در شرایطی که سال مالی شرکت اصلی از تاریخ ۱۳۹۸/۰۱/۰۱ شروع می‌شود و لذا مشمول استاندارد حسابداری (۱) تجدید نظر شده ۱۳۹۷ با عنوان ارائه صورت‌های مالی (لازم‌الاجرا از تاریخ مزبور) می‌باشد، لیکن سال مالی شرکت‌های فرعی آن قبل از تاریخ یاد شده شروع می‌شود و مشمول استاندارد حسابداری فوق نمی‌باشند، آیا به‌کارگیری پیش از موعد استاندارد حسابداری فوق برای تهیه صورت‌های مالی تلفیقی در ارتباط با شرکت‌های فرعی مذکور، مجاز است؟

پاسخ ۶۳:

برای تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، چنانچه واحد اصلی مشمول رعایت استاندارد حسابداری ۱ با عنوان "ارائه صورت‌های مالی" تجدید نظر شده ۱۳۹۷ (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود) باشد، لیکن سال مالی واحدهای فرعی مشمول تلفیق قبل از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ شروع می‌گردد، در چنین شرایطی، واحدهای فرعی مذکور می‌توانند در راستای استفاده از روش‌های حسابداری یکسان، استاندارد مذکور را زودتر از موعد به‌کار برند و تعدیلات لازم را در صورت‌های مالی خود اعمال نمایند. در چنین شرایطی، واحد اصلی و واحدهای فرعی

باید به کارگیری زودتر از موعد استاندارد حسابداری را به صورت مناسب در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی تلفیقی و صورت‌های مالی واحدهای فرعی افشا نمایند. همچنین ضرورت دارد حسابرس نیز توضیحات کاربردی مندرج در بند (ت-۱) استاندارد حسابرسی ۷۰۶ را مد نظر قرار دهد.

پرسش ۶۴ (شهریور ۱۳۹۸)

آیا صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ شروع می‌شود، باید بر مبنای الزامات استاندارد حسابداری ۱ با عنوان «ارائه صورت‌های مالی (تجدید نظر شده ۱۳۹۷، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، و یا بر مبنای استاندارد حسابداری ۲۲ با عنوان «گزارشگری مالی میان‌دوره‌ای»، لازم‌الاجرا برای تهیه صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در تاریخ ۱۴۰۰/۶/۳۱ خاتمه یافته است»، تهیه گردد؟

پاسخ ۶۴:

صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای، اساساً باید بر مبنای استاندارد حسابداری ۲۲ با عنوان «گزارشگری مالی میان‌دوره‌ای» (لازم‌الاجرا به شرح فوق)، تهیه گردد. با وجود این، طبق بند ۴ استاندارد حسابداری ۱ با عنوان «ارائه صورت‌های مالی» (تجدید نظر شده ۱۳۹۷، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، بندهای ۱۳ تا ۳۴ استاندارد اخیر برای صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای که سال مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود، کاربرد دارد.

پرسشی ۶۵ (مهر ۱۳۹۸)

طبق بند ۶ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی"، (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ خاتمه یافته است.) واحد تجاری اصلی در صورت برقراری کلیه شروط ارائه شده در ردیف‌های "الف" تا "د" بند مزبور، ملزم به ارائه صورت‌های مالی تلفیقی نمی‌باشد. منظور از تهیه "صورت‌های مالی تلفیقی قابل دسترس برای استفاده عموم" توسط واحد تجاری اصلی نهایی یا میانی (ردیف "ت" بند مزبور*)، چیست؟

پاسخ ۶۵:

منظور از واژه "عموم" کلیه ذینفعان و دارندگان منافع و علایق در واحد اقتصادی (سرمایه‌گذاران، خریداران، فروشندگان و...) می‌باشد. ضروری است صورت‌های مالی واحد اقتصادی (واحد اصلی نهایی یا میانی) به روش مناسبی، از جمله از طریق انتشار در تارنمای رسمی واحد اقتصادی و به مدت زمان حداقل تا گزارشگری دوره مالی بعد، در دسترس عموم قرار گیرد.

پرسشی ۶۶ (مهر ۱۳۹۸)

با توجه به این که نحوه تهیه صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه که طبق اساسنامه آن‌ها باید توسط بیمه مرکزی ابلاغ شود، تاکنون ابلاغ نشده است، صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه بر چه اساسی باید تهیه شود؟

* مفاد ردیف "ت" بند ۴ استاندارد حسابداری ۳۹، با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (مصوب ۱۳۹۸، لازم‌الاجرا در مورد تهیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود).

پاسخ ۶۶ (لازم الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

صورت‌های مالی نمونه پیوست استاندارد حسابداری ۲۸ با عنوان “فعالیت‌های بیمه عمومی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، با در نظر گرفتن موارد مرتبط طبق استاندارد حسابداری شماره ۱ با عنوان “ارائه صورت‌های مالی” (تجدید نظر شده سال ۱۳۹۷، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، مبنای تهیه صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه می‌باشد.

پاسخ ۶۶ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

صورت‌های مالی نمونه شرکت‌های بیمه (مصوب ۲۷ آذرماه ۱۳۹۸ شورای عالی بیمه)، توسط شورای عالی مذکور به شرکت‌های فوق ابلاغ گردیده و مبنای تهیه صورت‌های مالی آن شرکت‌ها می‌باشد. بدیهی است، هرگونه مغایرت با اهمیت صورت‌های مالی یاد شده با استانداردهای حسابداری، باید به‌عنوان بند تحریف در بخش مبانی اظهارنظر گزارش حسابرس مستقل، درج شود.

پرسش ۶۷ (آبان ۱۳۹۸)

آیا تعدیلات سنواتی به‌عنوان بخشی از اقلام صورت سود و زیان جامع، قابل ارائه است؟

پاسخ ۶۷:

طبق مفاد بند ۱۰۰ استاندارد حسابداری ۱ با عنوان “ارائه صورت‌های مالی- لازم‌الاجرا برای کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود”، تعدیلات سنواتی به‌عنوان بخشی از اقلام صورت سود و زیان جامع، ارائه نشده است.

پرسش ۶۸ (آذر ۱۳۹۸)

شرکت‌های "ج" و "د" که کمتر از یک درصد سهام شرکت "ب" را دارا هستند، هر کدام یک عضو هیأت مدیره در شرکت "ب" دارند. هر سه شرکت مزبور شرکت فرعی شرکت "الف" می‌باشند که بیش از ۵۰ درصد سهام آن‌ها را در اختیار دارد. با فرض این که هریک از شرکت‌های "ب"، "ج" و "د" دارای هیأت مدیره‌ای با ۵ عضو است، آیا شرکت‌های "ج" و "د" در شرکت "ب" دارای نفوذ قابل ملاحظه می‌باشند؟

پاسخ ۶۸:

نفوذ قابل ملاحظه در شرایطی برقرار است که واحد تجاری سرمایه‌گذار عملاً و رأساً توانایی مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست‌های مالی و عملیاتی واحد تجاری سرمایه‌پذیر را داشته باشد. با توجه به میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های "ج" و "د" در شرکت "ب"، شرکت‌های "ج" و "د" رأساً قادر به انتخاب عضو هیأت مدیره نبوده و انتخاب‌های انجام شده، ناشی از اعمال حقوق مالکانه شرکت "الف" در شرکت‌های "ب"، "ج" و "د" است. بنابراین شرایط لازم جهت اعمال نفوذ قابل ملاحظه توسط شرکت‌های "ج" و "د" در شرکت "ب" برقرار نمی‌باشد.

پرسش ۶۹ (آذر ۱۳۹۸)

شرکت کارگزاری "الف" یک شرکت فرعی است که ۱۰۰٪ آن متعلق به یک شرکت اصلی است. چنانچه شرکت اصلی بدون اخذ تأییدیه از سازمان بورس و اوراق بهادار و در چارچوب قرارداد منعقد، بخشی از سهام خود در شرکت کارگزاری را به شرکت دیگری واگذار و مابه ازای آن را نیز دریافت نماید، آیا می‌تواند در آمد فروش سرمایه‌گذاری را در حساب‌های خود ثبت نماید؟

پاسخ ۶۹:

نظر به اینکه مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار مبنی بر اخذ تأییدیه از سازمان مزبور درخصوص نقل و انتقال سهام شرکت‌های کارگزاری رعایت نشده است، فرایند درآمد تکمیل نشده، لذا شناسایی سود حاصل از فروش سهام، منوط به اخذ تأییدیه از سازمان بورس و اوراق بهادار می‌باشد.

پرسش ۷۰ (آذر ۱۳۹۸)

آیا ارائه مجدد ارقام مقایسه‌ای صورت‌های مالی سال مالی جاری واحدهای بخش عمومی که استاندارد حسابداری بخش عمومی را برای اولین سال (برای مثال ۱۳۹۷/۱۲/۲۹) با تأخیر بکار گرفته‌اند، الزامی است؟

پاسخ ۷۰:

با توجه به لازم‌الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۱ با عنوان “نحوه ارائه صورت‌های مالی” از ابتدای فروردین سال ۱۳۹۴ و شماره ۱۰ با عنوان “رویه‌های حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری و اشتباهات” از ابتدای فروردین سال ۱۳۹۵، با تغییر در مبنا، رویه‌های حسابداری و ارائه صورت‌های مالی سال جاری (۱۳۹۷/۱۲/۲۹) طبق استانداردهای حسابداری بخش عمومی، ارقام مقایسه‌ای سنوات قبل در صورت‌های مالی سال جاری، باید ارائه مجدد شود. با این حال، چنانچه تحت شرایط ارائه شده در بندهای ۳۴ تا ۳۷ استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۱۰، ارائه مجدد ارقام مقایسه‌ای عملی نباشد، افشای این موضوع در صورت‌های مالی اولین دوره به‌کارگیری استانداردهای مزبور، ضروری است.

پرسش ۷۱ (آذر ۱۳۹۸)

نحوه گزارشگری مازاد ناشی از تجدید ارزیابی در واحدهای بخش عمومی که فاقد حساب سرمایه هستند، چگونه است؟

پاسخ ۷۱:

طبق بند (۴۶) استاندارد حسابداری ۵ بخش عمومی با عنوان “دارایی‌های ثابت مشهود” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ اول فروردین ۱۳۹۴ و بعد از آن شروع می‌شود)، افزایش مبلغ دفتری یک دارایی ثابت مشهود، در نتیجه تجدید ارزیابی آن، مستقیماً تحت عنوان مازاد تجدید ارزیابی ثبت و در صورت وضعیت مالی به‌عنوان بخشی از ارزش خالص جامع، طبقه‌بندی می‌شود.

پرسش ۷۲ (آذر ۱۳۹۸)

نحوه حسابداری و گزارشگری مخارج ایجاد و نگهداشت فضای سبز و درختان فاقد بار میوه در واحدهای بخش عمومی چگونه است؟

پاسخ ۷۲:

بهموجب بند (۱۴) استاندارد حسابداری ۵ بخش عمومی با عنوان “دارایی‌های ثابت مشهود” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ اول فروردین ۱۳۹۴ و بعد از آن شروع می‌شود)، دارایی‌های ثابت مشهود ممکن است برای مقاصد زیست‌محیطی یا ایمنی تحصیل شود، اگرچه تحصیل این‌گونه دارایی‌ها، منافع اقتصادی یا خدمات بالقوه آتی هیچ‌یک از اقلام مشخص دارایی‌های ثابت مشهود موجود را به‌طور مستقیم افزایش نمی‌دهد، اما ممکن است برای تحصیل منافع اقتصادی یا خدمات بالقوه سایر دارایی‌های واحد گزارشگر ضروری باشد، در این حالت، این دارایی‌ها واجد شرایط شناخت است، زیرا تحصیل آن واحد گزارشگر را قادر می‌سازد، منافع اقتصادی یا خدمات بالقوه آتی که از دارایی‌های مرتبط کسب می‌کند، بیشتر از حالتی باشد که این دارایی‌ها تحصیل نشده است.

پرسش ۷۳ (دی ۱۳۹۸)

وجوه ارزی که توسط بانک خارجی، به‌منظور تأسیس و فعالیت به شعبه بانک تابعه خود در کشور ایران، تخصیص و پرداخت می‌نماید، در صورت‌های مالی شعبه مزبور چگونه باید منعکس و تسعیر شود؟

پاسخ ۷۳:

طبق قوانین و مقررات مصوب شورای پول و اعتبار، وجوهی که بانک خارجی به‌منظور تأسیس و فعالیت، به‌عنوان سرمایه به شعبه بانک تابعه خود تخصیص و پرداخت می‌نماید، به‌عنوان “سرمایه اعطایی” تعریف شده است. طبق مفاد ماده ۷ دستورالعمل نحوه تأسیس، فعالیت، نظارت و تعطیلی شعبه و دفتر نمایندگی بانک خارجی در ایران، حداقل وجوه مزبور برای شعبه نوع اول ۱۰ میلیون یورو تعیین شده است. بنابراین،

وجوه پرداختی ارزی به شرح فوق، سرمایه ارزی شعبه محسوب می‌گردد و طبق استانداردهای حسابداری جزء اقلام پولی تلقی نمی‌شود. در نتیجه، قابل تسعیر در مقاطع گزارشگری نمی‌باشد.

پرسش ۷۴ (بهمن ۱۳۹۸)

اسناد خزانه اسلامی که بابت تسویه بدهی دولت به پیمانکاران خود، به آنان واگذار می‌شود، به دلیل جبران تأخیر در تسویه، معمولاً بیش از مبلغ دفتری مطالبات پیمانکاران مزبور است. نحوه برخورد حسابداری با مابه‌التفاوت مزبور چگونه است؟

پاسخ ۷۴:

به موجب پاسخ دریافتی از سازمان حسابرسی، چنانچه مبلغ مازاد، مربوط به دوره‌های قبل از تاریخ تسویه باشد، به درآمد دوره منظور می‌شود. لیکن، چنانچه مبلغ مازاد دریافتی مربوط به دوره‌های بعد از تاریخ تسویه باشد، به حساب درآمد تحقق نیافته منظور و براساس تاریخ سررسید اسناد، طی دوره‌های بعد از تاریخ تسویه به حساب درآمد منظور می‌شود. در تاریخ گزارشگری، اسناد دریافتنی پس از کسر مانده حساب درآمد تحقق نیافته، در یادداشت توضیحی افشا و به صورت خالص در صورت وضعیت مالی گزارش می‌شود.

پرسش ۷۵ (اردیبهشت ۱۳۹۹)

آیا شرکت‌ها و مؤسسات (دارای شخصیت حقوقی جداگانه) و سازمان‌های وابسته (فاقد شخصیت حقوقی جداگانه) زیرمجموعه شهرداری‌ها که صورت‌های مالی آن‌ها، عملاً در صورت‌های مالی شهرداری متبوع آن‌ها به عنوان واحد اصلی تلفیق می‌شوند، باید صورت‌های مالی خود را براساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۱ با عنوان نحوه ارائه صورت‌های مالی (لازم‌الاجرا از ابتدای سال ۱۳۹۴) ارائه نمایند، یا براساس استاندارد حسابداری ۱ واحدهای تجاری (انتفاعی) با عنوان "ارائه صورت‌های مالی" (لازم‌الاجرا از ابتدای سال ۱۳۹۸) تهیه نمایند؟

پاسخ ۷۵ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

با توجه به این که شهرداری‌ها از جمله سازمان‌های بخش عمومی محسوب می‌شوند، لذا صورت‌های مالی جداگانه و صورت‌های مالی تلفیقی آن‌ها، باید با رعایت استاندارد حسابداری شماره (۱) بخش عمومی با عنوان **”نحوه ارائه صورت‌های مالی“**، (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ اول فروردین ۱۳۹۴ و بعد از آن شروع می‌شود)، تهیه و ارائه گردد. همچنین در نبود استاندارد حسابداری صورت‌های مالی بخش عمومی، صورت‌های مالی تلفیقی آن‌ها باید با رعایت اصول و ضوابط تلفیقی ارائه شده در استاندارد حسابداری شماره (۱۸) سابق واحد تجاری (انتفاعی) با عنوان **”صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی“** (تجدید نظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ خاتمه یافته است)، از لحاظ محتوایی تهیه و ارائه گردد. به علاوه واحدهای مشمول تلفیق شهرداری‌ها (اعم از شرکت، مؤسسه و سازمان) نیز باید صورت‌های مالی خود را براساس استاندارد حسابداری شماره (۱) واحدهای تجاری (انتفاعی) با عنوان **”ارائه صورت‌های مالی“** و یا استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره یک با عنوان **”نحوه ارائه صورت‌های مالی“** (برحسب انتفاعی یا غیرانتفاعی بودن واحدهای مشمول تلفیق)، تهیه و ارائه نمایند.

پاسخ ۷۵ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

با توجه به این که شهرداری‌ها از جمله سازمان‌های بخش عمومی محسوب می‌شوند، لذا صورت‌های مالی جداگانه و صورت‌های مالی تلفیقی آن‌ها، باید با رعایت استاندارد حسابداری (۱) بخش عمومی با عنوان **”نحوه ارائه صورت‌های مالی“**، استاندارد حسابداری (۱۸) بخش عمومی با عنوان **”صورت‌های مالی جداگانه“** و استاندارد حسابداری (۱۵) بخش عمومی با عنوان **”صورت‌های مالی تلفیقی“**، با رعایت تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن‌ها، تهیه و ارائه گردد. به علاوه، واحدهای مشمول تلفیق شهرداری‌ها (اعم از شرکت، مؤسسه و سازمان) نیز برحسب انتفاعی یا غیرانتفاعی بودن آن‌ها، باید صورت‌های مالی جداگانه خود را براساس استانداردهای حسابداری (۱) و (۱۸) واحدهای تجاری (انتفاعی) و صورت‌های مالی نمونه مصوب کمیته فنی سازمان حسابرسی و یا استانداردهای حسابداری (۱) و (۱۸) بخش عمومی (حسب مورد)، تهیه و ارائه نمایند.

پرسش ۷۶ (تیر ۱۳۹۹)

سرمایه‌گذاری‌های انجام شده توسط شرکت‌های تأمین سرمایه در اوراق بهادار تحت بازارگردانی و تعهد پذیرهنویسی خود، در شرایط نزولی بودن ارزش بازار اوراق مزبور، چگونه ارزیابی می‌شود؟

پاسخ ۷۶:

بر اساس ردیف "ب" بند ۲۹ استاندارد حسابداری ۱۵ با عنوان "حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها" (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، ارزیابی سرمایه‌گذاری مزبور در تاریخ صورت وضعیت مالی، باید به روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش انجام شود.

پرسش ۷۷ (تیر ۱۳۹۹)

آیا شرکت‌های بورسی می‌توانند از محل مازاد تجدید ارزیابی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت مربوط به شرکت فرعی بورسی که مالک ۹۰ درصد سهام آن می‌باشند (شرکت فرعی از بابت تجدید ارزیابی مذکور - در دفاتر ثبتی انجام نمی‌دهد)، اقدام به افزایش سرمایه نمایند؟

پاسخ ۷۷:

براساس مفاد ماده ۱۴ بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۸/۳۰ مورخ ۱۳۹۸/۴/۳ سازمان امور مالیاتی و تبصره ذیل ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده ۱۴۹ اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴ (تصویب‌نامه شماره ۳۸۷۴۵/ت/۵۲۷۹۳ هـ مورخ ۱۳۹۵/۱/۲۱ هیأت وزیران)، افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت مشروط بر اینکه ظرف مدت یک سال بعد از تجدید ارزیابی به حساب سرمایه افزوده شود، امکان‌پذیر و این امر از لحاظ معافیت مالیاتی فقط یک‌بار در هر ۵ سال قابل قبول می‌باشد.

پرسش ۷۸ (تیر ۱۳۹۹)

چنانچه براساس تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده، سال مالی شرکتی تغییر پیدا کند، اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی سالیانه و یا اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای آن، در اولین دوره پس از تغییر سال مالی، چگونه تعیین می‌شود؟

پاسخ ۷۸:

اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی سالیانه و یا میان‌دوره‌ای پس از تغییر سال مالی، باید براساس ارقام مشابه آخرین صورت‌های مالی سالیانه و یا میان‌دوره‌ای قبل از تغییر سال مالی، ارائه گردد (بند ۳۵ استاندارد حسابداری ۱ با عنوان "ارائه صورت‌های مالی").

پرسش ۷۹ (تیر ۱۳۹۹)

سال مالی شرکت فرعی یک ماه بعد از پایان سال مالی شرکت اصلی است، در چنین شرایطی ضوابط تلفیق از لحاظ لزوم تطابق دوره مالی گزارشگری شرکت فرعی با شرکت اصلی، چگونه رعایت خواهد شد؟

پاسخ ۷۹ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

طبق بند ۲۹ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی" (تجدید نظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است)، هنگامی که تاریخ‌های گزارشگری یکسان نیست، واحد تجاری فرعی برای مقاصد تلفیق باید صورت‌های مالی به تاریخ صورت‌های مالی واحد تجاری اصلی تهیه کند. همچنین، در صورتی که تفاوت تاریخ گزارشگری واحد تجاری فرعی، حداکثر سه ماه قبل از تاریخ گزارشگری واحد تجاری اصلی باشد،

با اعمال تعدیلات مربوط به رویدادهای عمده سه ماهه فوق در صورت‌های مالی شرکت فرعی، شرایط تلفیق برقرار می‌گردد. با توجه به مراتب فوق، تحت شرایط ارائه شده در پرسش، شرکت فرعی باید صورت‌های مالی به تاریخ گزارشگری واحد تجاری اصلی تهیه کند.

پاسخ ۷۹ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

براساس مفاد بندهای (ب ۱۱۳) و (ب ۱۱۴) پیوست "ب" استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی" (لازم‌الاجرا در مورد صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، برای تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، باید تاریخ گزارشگری صورت‌های مالی واحد تجاری فرعی با تاریخ گزارشگری صورت‌های مالی واحد تجاری اصلی و طول دوره‌های گزارشگری نیز یکسان باشد. در صورتی که تفاوت تاریخ گزارشگری صورت‌های مالی واحد تجاری فرعی با واحد تجاری اصلی بیش از سه ماه نباشد، پس از اعمال تعدیلات لازم در صورت‌های مالی واحد تجاری فرعی، بابت رویدادهای مالی بااهمیت مربوط به تفاوت سه ماهه مزبور (به صورت کاربرگی)، دوره مالی و تاریخ گزارشگری واحد تجاری فرعی مشابه دوره مالی و تاریخ گزارشگری واحد تجاری اصلی و مطابق ضوابط تلفیق، صورت‌های مالی تلفیقی تهیه می‌شود.

پرسش ۸۰ (تیر ۱۳۹۹)

تاریخ شناخت رویداد ادغام شرکت‌ها در دفاتر قانونی شرکت‌های ادغام شونده، تاریخ تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده است یا تاریخ ثبت آگهی ادغام در اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری؟

پاسخ ۸۰:

تاریخ مجمع عمومی فوق‌العاده تصویب‌کننده ادغام، ملاک شناخت رویداد ادغام و اعمال ثبت‌های لازم در دفاتر قانونی شرکت‌های ادغام شونده است.

پرسش ۸۱ (تیر ۱۳۹۹)

شرکت اصلی مفروض که دارای شرکت‌های فرعی متعددی است، چنانچه براساس مصوبه مجمع عمومی فوق‌العاده آن منحل و مراتب انحلال نیز در روزنامه رسمی آگهی شده باشد، آیا ملزم به تهیه صورت‌های مالی تلفیقی در تاریخ انحلال (تاریخ ثبت در روزنامه رسمی) می‌باشد یا خیر؟

پاسخ ۸۱:

با توجه به انحلال و توقف فعالیت شرکت اصلی، فرض تداوم فعالیت درخصوص شرکت اصلی مورد ندارد و اساساً صورت‌های مالی آن باید در تاریخ انحلال، بر مبنای فرض توقف فعالیت تهیه گردد. در چنین شرایطی، صورت‌های مالی شرکت‌های فرعی آن که دارای تداوم فعالیت می‌باشند، با فرض تداوم فعالیت تهیه می‌شوند، بنابراین، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی برای واحد اصلی موضوعیت ندارد و صورت‌های مالی آن در تاریخ انحلال و برای دوره‌های مالی پس از تاریخ انحلال تا تاریخ ختم تصفیه، باید مطابق رهنمود ارائه شده در نشریه ۱۵۵ سازمان حسابرسی با عنوان “گزارشگری مالی و حسابرسی شرکت‌های در حال تصفیه” تهیه و تنظیم شود.

پرسش ۸۲ (تیر ۱۳۹۹)

آیا در صورت جریان‌های نقدی، ارائه جمع جریان‌های نقدی ورودی (خروجی) قبل از فعالیت‌های تأمین مالی، الزامی است؟

پاسخ ۸۲:

طبق صورت‌های مالی نمونه ارائه شده توسط سازمان حسابرسی، جمع جریان‌های نقدی ورودی (خروجی) قبل از فعالیت‌های تأمین مالی، درج گردیده است. اگرچه ارائه جمع مزبور طبق استاندارد حسابداری ۲ با عنوان “صورت جریان‌های نقدی (تجدیدنظر شده ۱۳۹۷)” الزامی نیست، لیکن درج آن، اطلاعات مناسب به استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی ارائه می‌کند و نقض استاندارد گزارشگری نیز محسوب نمی‌شود.

پرسش ۸۳ (مرداد ۱۳۹۹)

آیا ارائه صورت‌های مالی اساسی بدون در نظر گرفتن ترتیب ارائه آن‌ها، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۸۳:

صورت‌های مالی نمونه مصوب کمیته فنی سازمان حسابرسی (موضوع بخشنامه‌های شماره ۱۳۹۸/د/۱۶۶۰ مورخ ۱۳۹۸/۵/۱۴ و شماره ۱۳۹۸/د/۲۵۳۳ مورخ ۱۳۹۸/۶/۱۶ و شماره ۱۴۰۱/۱۱۰۱۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۳۰)، اگرچه براساس استانداردهای حسابداری تهیه شده است، لیکن ترتیب ارائه مجموعه صورت‌های مالی اساسی، الزام استانداردی ندارد.

پرسش ۸۴ (مرداد ۱۳۹۹)

نحوه برخورد حسابداری با فروش صادراتی کالا یا خدمات به خارج از کشور به صورت رسمی، از جمله کشورهای عراق، سوریه، افغانستان و پاکستان، در شرایطی که به‌جای دریافت وجه ارزی حاصل از صادرات مزبور، مابه‌ازای ریالی آن به حساب‌های بانکی شرکت در داخل کشور واریز می‌شود، چگونه است؟

پاسخ ۸۴ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

با توجه به این‌که در ازای فروش کالا یا خدمات مزبور، وجوه ارزی دریافت نشده است، بنابراین معاملات انجام شده از مصادیق معاملات ارزی تلقی نمی‌شود و تسعیر ارز، ثبت کارمزد تبدیل ارز و انعکاس هرگونه ثبتی در دفاتر صادرکننده مبنی بر رفع تعهد ارزی موضوعیت ندارد. اما، به‌منظور جلوگیری از هرگونه سوء جریان احتمالی مبنی بر انتقال ارز به خارج از کشور، انجام مکاتبات لازم در این خصوص با مراجع ذیربط، ضروری است.

پاسخ ۸۴ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

نظر به اینکه، طبق ضوابط و مقررات بانک مرکزی ابلاغ شده در سال ۱۳۹۷ و بعد از آن، کلیه صادرکنندگان مواد و کالا و خدمات، ملزم به برگشت ارز حاصل از صادرات و رفع تعهدات ارزی مربوط می‌باشند، لذا مادام که مجوزهای بانک مرکزی مبنی بر عدم الزام به برگشت ارز و رفع تعهدات ارزی این قبیل صادرکنندگان اخذ نشده است، باید ذخیره لازم بابت رفع تعهدات ارزی حاصل از صادرات، در حساب‌ها شناسایی شود.

پرسش ۸۵ (مرداد ۱۳۹۹)

در تاریخ صورت وضعیت مالی (ترازنامه)، سود تحقق یافته حاصل از سرمایه‌گذاری در اسناد خزانه اسلامی، چگونه در صورت‌های مالی محاسبه و شناسایی می‌شود؟

پاسخ ۸۵:

نظر به اینکه سرمایه‌گذاری در اسناد خزانه اسلامی از مصادیق سرمایه‌گذاری‌های موضوع استاندارد حسابداری ۱۵ با عنوان “حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها” می‌باشد، لذا درآمد سود تضمین شده به میزان تحقق یافته در تاریخ صورت وضعیت مالی، قابل شناسایی است. ارزشیابی سرمایه‌گذاری مزبور نیز طبق همین استاندارد، باید به روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش، انجام شود.

پرسش ۸۶ (شهریور ۱۳۹۹)

چنانچه شرکتی از یک مؤسسه حسابرسی، حسابرسی صورت‌های مالی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ خود را درخواست نماید، صورت‌های مالی سال‌های مزبور باید براساس کدام فرمت و استاندارد حسابداری نحوه ارائه صورت‌های مالی، تهیه شود؟

پاسخ ۸۶:

نظر به اینکه تاریخ لازم‌الاجرا شدن استاندارد حسابداری ۱ با عنوان "ارائه صورت‌های مالی- تجدید نظر شده ۱۳۹۷" برای تهیه صورت‌های مالی که دوره‌های مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شوند، تعیین شده است، بنابراین صورت‌های مالی مربوط به عملکرد سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ طبق استاندارد حسابداری و فرمت قبلی و صورت‌های مالی سال‌های مالی ۱۳۹۸ و بعد از آن، باید طبق استاندارد حسابداری تجدید نظر شده فوق‌الذکر و فرمت جدید در چارچوب صورت‌های مالی نمونه مصوب کمیته فنی سازمان حسابرسی برای سال‌های مذکور، ارائه شود.

پرسش ۸۷ (شهریور ۱۳۹۹)

آیا در شرکت‌های پیمانکاری، پیش‌دریافت‌های ارزی پیمانکاران (پیش‌پرداخت ارزی کارفرمایان) در قراردادهای ارزی، باید در تاریخ تهیه صورت‌های مالی تسعیر شود.

پاسخ ۸۷ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

طبق بند ۱۶ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز"، ویژگی اصلی اقلام غیرپولی، نبود حق دریافت (یا تعهد تحویل) تعداد ثابت یا قابل تعیینی از واحد پول است. براین اساس، پیش‌دریافت ارزی پیمانکار از کارفرما، بدهی غیرپولی محسوب می‌شود. همچنین استثنای مندرج در بند ۱۶ استاندارد یاد شده، مربوط به مواردی است که قیمت کالای مورد معامله در زمان تحویل کالا مشخص می‌شود، در صورتی که در شرکت‌های پیمانکاری، مبلغ قرارداد از ابتدا مشخص است و تعدیلات ناشی از تغییر در حجم کار و نرخ مصالح نیز بخشی از مبلغ قرارداد است و در هر زمان قابل برآورد می‌باشد.

پاسخ ۸۷ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

طبق بند ۱۶ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر در نرخ ارز” (تجدید نظر شده ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورتهای مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، ویژگی اصلی اقلام غیرپولی، نبود حق دریافت (یا تعهد تحویل) تعداد ثابت یا مبلغ قابل تعیینی از واحد پول است. بر این اساس، پیش دریافت ارزی پیمانکار از کارفرما در پیمانهای ارزی، بدهی غیرپولی محسوب می‌شود.

پرسش ۸۸ (مهر ۱۳۹۹)

آیا به‌کارگیری روش ارزش ویژه در شرکتی که دارای یک سهم در شرکت دیگر (سهم وثیقه مدیران) و یک عضو هیأت مدیره در آن شرکت می‌باشد، طبق استانداردهای حسابداری مجاز است؟

پاسخ ۸۸:

به‌کارگیری روش ارزش ویژه، مستلزم وجود نفوذ قابل ملاحظه در شرکت سرمایه‌پذیر، صرف نظر از میزان سرمایه‌گذاری می‌باشد. نفوذ قابل ملاحظه در شرایطی برقرار است که واحد تجاری سرمایه‌گذار، عملاً و رأساً توانایی مشارکت مؤثر در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست‌های مالی و عملیاتی واحد تجاری سرمایه‌پذیر را داشته باشد.

پرسش ۸۹ (مهر ۱۳۹۹)

پیش‌پرداخت‌ها جهت تحصیل یا ساخت املاک که با قصد سرمایه‌گذاری در املاک (نگهداری املاک به‌منظور افزایش ارزش و یا دریافت اجاره‌بها) انجام شده است، تحت چه سرفصلی در صورتهای مالی شناسایی و گزارش می‌شوند؟

پاسخ ۸۹:

سرمایه‌گذاری در املاک، شامل سرمایه‌گذاری در زمین و ساختمان یا قسمتی از ساختمان یا هر دو می‌باشد که به قصد دریافت اجاره‌بها و یا افزایش ارزش یا هر دو (توسط مالک یا توسط اجاره‌کننده) نگهداری می‌شود و نگهداری آن برای استفاده در تولید یا عرضه کالاها یا خدمات یا برای مقاصد اداری یا فروش در روال عادی فعالیت‌های تجاری نمی‌باشد. همچنین، پیش‌پرداخت‌های مرتبط با سرمایه‌گذاری مزبور، تحت سرفصل سرمایه‌گذاری در املاک، در گروه دارایی‌های غیرجاری صورت وضعیت مالی، شناسایی و گزارش می‌شوند.

پرسش ۹۰ (مهر ۱۳۹۹)

تاریخ شروع نوسانات ارزی برای محاسبه تفاوت تسعیر ارز قابل احتساب به دارایی‌های واجد شرایط، چه زمانی است؟

پاسخ ۹۰:

براساس نامه شماره ۹۹/۱۶۲۷۵ مورخ ۱۳۹۹/۷/۲۱ کمیته فنی سازمان حسابرسی، نوسان نرخ ارز برای هر دوره مالی گزارشگری (از ابتدا تا پایان همان دوره مالی)، باید توسط واحد تجاری مورد بررسی قرار گیرد و تعدیلات لازم به‌موجب بندهای ۲۷، ۲۹- الف، ۳۰ و ۳۲ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان "آثار تغییر در نرخ ارز" در حساب‌ها منظور شود. ضمناً در هر تاریخی از سال مورد بررسی که ارزش ریال بیش از ۲۰ درصد کاهش یابد، مطابق بند ۲۹- ب استاندارد فوق‌الذکر باید عمل شود. بدیهی است، در صورتی که دوره گزارشگری کوتاه‌تر از یک سال مالی باشد، ملاک تاریخ گزارشگری است.

پرسش ۹۱ (آذر ۱۳۹۹)

یک شرکت فرعی، بخشی از سهام شرکت اصلی در مالکیت خود را فروخته و سود حاصل از فروش سرمایه‌گذاری مزبور، در صورت سود و زیان شرکت فرعی به‌عنوان درآمد و در صورت وضعیت مالی تلفیقی گروه، تحت سرفصل "صرف سهام خزانه" در گروه حقوق مالکانه، انعکاس یافته است. شرکت فرعی یاد شده براساس مصوبه مجمع عمومی خود، اقدام به تقسیم سود نموده و بخش عمده‌ای از سود حاصل از فروش سرمایه‌گذاری فوق را به شرکت اصلی پرداخت نموده است (شرکت فرعی فاقد سهامدار اقلیت می‌باشد). آیا شرکت اصلی، سود سهام دریافتی از شرکت فرعی را در صورت‌های مالی جداگانه خود، باید به‌عنوان درآمد شناسایی نماید یا آن را به‌عنوان سود حاصل از فروش سهام خزانه در صورت وضعیت مالی خود در گروه حقوق مالکانه، تحت عنوان "صرف سهام خزانه" منعکس و از توزیع آن بین سهامداران، خودداری نماید.

پاسخ ۹۱:

تقسیم سود شرکت فرعی و تخصیص یا پرداخت بخش عمده‌ای از آن به شرکت اصلی (سرمایه‌گذار - سهامدار)، براساس تصمیمات مجمع عمومی عادی و از محل سود قابل تقسیم شرکت فرعی انجام گردیده است. بنابراین، سود تقسیم شده مزبور ارتباط مستقیم و معناداری با منشأ تحصیل آن (از محل سود عملیات جاری، فروش سهام شرکت اصلی در مالکیت شرکت فرعی، سود تقسیم نشده ابتدای سال و...) ندارد. با توجه به مراتب فوق، سود تخصیص یافته یا پرداخت شده به شرکت اصلی در صورت سود و زیان جداگانه شرکت اصلی به‌عنوان درآمد عملیاتی (سود سرمایه‌گذاری‌ها)، می‌بایست شناسایی گردد.

پرسش ۹۲ (آذر ۱۳۹۹)

صورت‌های مالی جداگانه و تلفیقی دانشگاه‌های علوم پزشکی (به‌عنوان واحدهای بخش عمومی) که دارای واحدهای مستقل (فاقد شخصیت حقوقی جداگانه ولی دارای هیأت امنای مستقل) می‌باشند، چگونه بایستی تهیه گردد؟

پاسخ ۹۲ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۳۹۹):

دانشگاه‌های علوم پزشکی و واحدهای تابعه آنها، چنانچه شرایط مقرر در بند ۶ "مفاهیم نظری گزارشگری مالی بخش عمومی" (واحد گزارشگر) را دارا باشند، به‌عنوان "واحد گزارشگر" محسوب می‌شوند و ملزم به تهیه صورت‌های مالی بر اساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی هستند. همچنین در نبود استاندارد حسابداری صورت‌های مالی تلفیقی بخش عمومی، دانشگاه علوم پزشکی به‌عنوان بخش عمومی، با به‌کارگیری اصول و ضوابط تلفیقی ارائه شده در استاندارد حسابداری ۱۸ سابق واحدهای تجاری (انتفاعی) با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی" (تجدید نظر شده ۱۳۸۴، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و در پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است)، برای تهیه صورت‌های مالی تلفیقی سال مالی منتهی به اسفند ۱۳۹۹ دانشگاه‌های مزبور، مجاز می‌باشد.

پاسخ ۹۲ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱):

دانشگاه‌های علوم پزشکی و واحدهای تابعه آن‌ها، چنانچه شرایط مقرر در بند ۶ "مفاهیم نظری گزارشگری مالی بخش عمومی" (واحد گزارشگر) را دارا باشند، به‌عنوان "واحد گزارشگر" محسوب می‌شوند و ملزم به تهیه صورت‌های مالی بر اساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی هستند. براین اساس، صورت‌های مالی تلفیقی دانشگاه علوم پزشکی به‌عنوان بخش عمومی، با به‌کارگیری اصول و ضوابط تلفیقی ارائه شده در استاندارد حسابداری ۱۵ بخش

عمومی، با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، باید تهیه شود.

پرسش ۹۳ (دی ۱۳۹۹)

اندوخته قانونی مندرج در صورت‌های مالی شرکت‌های فرعی، در صورت‌های مالی تلفیقی گروه چگونه منعکس خواهد شد؟

پاسخ ۹۳:

اندوخته قانونی ایجاد می‌شود شرکت‌های فرعی بعد از تاریخ تحصیل آن‌ها، با اندوخته قانونی شرکت اصلی تجمیع و تحت سرفصل “اندوخته‌های قانونی” جزء اقلام گروه حقوق مالکانه در صورت وضعیت مالی تلفیقی، ارائه خواهد شد. فزونی احتمالی اندوخته‌های مزبور نسبت به ۱۰ درصد سرمایه ثابتی شرکت اصلی، تعارضی با استانداردهای حسابداری ندارد.

پرسش ۹۴ (اسفند ۱۳۹۹)

شناخت درآمد خدمات واسطه‌گری از نوع دلالی، توسط واحدهایی که صرفاً به‌عنوان واسطه خرید و فروش بین دو شخص دیگر (معرفی خریدار و فروشنده به یکدیگر)، عمل نموده و در قبال خدمات مزبور، کارمزد دلالی (کمسیون) دریافت می‌کنند، چگونه است؟

پاسخ ۹۴:

چنانچه اسناد و مدارک مرتبط با معامله خرید و فروش (شامل قرارداد، مبایعه‌نامه، صورتحساب کارمزد و ...) بین دو طرف معامله، منطبق با محتوای معامله (واسطه‌گری از نوع دلالی) به‌نام طرفین معامله تنظیم گردد، در چنین شرایطی، صرفاً کارمزد (کمسیون) دریافتی توسط شخص واسطه‌گر، به‌عنوان درآمد کارمزد ناشی از خدمات واسطه‌گری (دلالی)، در دفاتر و صورت‌های مالی شخص مزبور قابل شناسایی است و درآمد مزبور، درآمد حق‌العمل‌کاری تلقی نمی‌گردد.

پرسش ۹۵ (تیر ۱۴۰۰)

مفاد پرسش و پاسخ شماره ۱۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۳/۱۰ کمیته فنی سازمان حسابرسی، درخصوص بدهی مالیات انتقالی ناشی از برگشت هزینه استهلاک مازاد تجدید ارزیابی منظور شده به افزایش سرمایه، از چه تاریخی لازم الاجرا است؟

پاسخ ۹۵:

پرسش و پاسخ شماره ۱۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۰ کمیته فنی سازمان حسابرسی، در راستای اجرای استاندارد حسابداری ۳۵ با عنوان “مالیات بر درآمد” درخصوص لزوم شناخت بدهی مالیات انتقالی مربوط به مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها (مالیات تفاوت بین استهلاک دارایی تجدید ارزیابی شده و استهلاک بر مبنای بهای تمام شده آن)، صادر گردیده است. لذا، رعایت مفاد پرسش و پاسخ مزبور، مطابق با تاریخ اجرای استاندارد فوق، در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۹/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود، الزامی است.

پرسش ۹۶ (تیر ۱۴۰۰)

شرکت تعاونی مسکن مفروض، طبق قرارداد منعقد با اعضای خود، واحدهای احداثی را به بهای تمام شده به آن‌ها واگذار خواهد کرد. همچنین تعاونی مزبور از محل ۱۰ درصد بالاسری هزینه مدیریت ساخت پروژه، نسبت به پرداخت هزینه‌های جاری از جمله حقوق و مزایای مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره و کارکنان اقدام می‌کند. نحوه تهیه صورت سود و زیان شرکت مزبور چگونه است؟

پاسخ ۹۶:

شرکت تعاونی مسکن مفروض به‌عنوان سازنده واحدهای مسکونی، مشمول استاندارد حسابداری ۲۹ با عنوان “فعالیت‌های ساخت املاک” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، می‌باشد.

لذا ضروری است، صورت سود و زیان آن برای هر دوره مالی گزارشگری، شامل مخارج تحمل شده برای ساخت پروژه که بازیافت آن محتمل است (براساس درصد پیشرفت کار) و درآمد متناظر آن (بر مبنای سود صفر) و همچنین سایر درآمدهای ناشی از دریافت بالاسری و هزینه‌های جاری تعاونی، تهیه و ارائه گردد.

پرسش ۹۷ (مرداد ۱۴۰۰)

نحوه انعکاس مخارج راه‌اندازی وبسایت و اپلیکیشن کاربردی توسط یک شرکت مفروض، همراه با تبلیغات گسترده آن شرکت از طریق بیلبورد، تلویزیون و... که موجب افزایش روند درخواست ثبت‌نام کاربران جدید و در نتیجه افزایش سطح فعالیت و درآمد آن شرکت شده، چگونه است؟

پاسخ ۹۷:

مخارج راه‌اندازی "وبسایت" و اپلیکیشن کاربردی موضوع پرسش، یک پلتفرم واسط خرید و فروش بین خریدار و فروشنده است و مخارج راه‌اندازی و تبلیغات گسترده انجام شده در این خصوص نیز، طبق مفاد بند (۵۵) استاندارد حسابداری ۱۷ با عنوان "دارایی‌های نامشهود"، (تجدید نظر شده ۱۳۸۶، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، فاقد معیارهای لازم جهت شناخت به‌عنوان دارایی‌های نامشهود بوده و نمونه مخارجی است که در زمان وقوع باید به‌عنوان هزینه شناسایی شود.

پرسش ۹۸ (شهریور ۱۴۰۰)

در شرایطی که دو یا چند شرکت، سرمایه‌گذاری متقابل در یکدیگر داشته باشند، نحوه تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، چگونه است؟

پاسخ ۹۸:

طبق بند ۹ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های تلفیقی"، (مصوب ۱۳۹۸، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، شرط اصلی برای تهیه صورت‌های مالی تلفیقی توسط واحد تجاری اصلی، برقراری حق اعمال کنترل واحد اصلی بر شرکت‌های سرمایه‌پذیر خود و وجود شواهد کافی و مستند در این خصوص می‌باشد.* در شرایط سرمایه‌گذاری متقابل شرکت‌های مختلف در یکدیگر، چنانچه شرط مزبور درخصوص یکی از شرکت‌های یاد شده، برقرار و قابل اثبات باشد، آن شرکت به‌عنوان "واحد اصلی" محسوب می‌شود و باید صورت‌های مالی تلفیقی تهیه کند. همچنین در موارد نادر، چنانچه شرط برقراری کنترل در ارتباط با یکی از شرکت‌های یاد شده، به‌عنوان "واحد اصلی" برقرار و قابل اثبات نباشد، در چنین شرایطی، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی مورد ندارد.

پرسش ۹۹ (شهریور ۱۴۰۰)

آیا تغییر روش ارزیابی موجودی مواد و کالا از میانگین موزون متحرک به میانگین موزون سالانه، به‌عنوان تغییر در رویه‌های حسابداری و یا تغییر در برآورد محسوب می‌گردد؟

پاسخ ۹۹:

براساس مفاد بند (۲۴) استاندارد حسابداری ۸ با عنوان "حسابداری موجودی مواد و کالا"، تغییر روش ارزیابی موجودی مواد و کالا از میانگین موزون متحرک به انواع دیگر میانگین موزون از قبیل میانگین موزون سالانه، شش‌ماهه و...، تغییر در رویه حسابداری محسوب نمی‌شود.

* بند مزبور، جایگزین بند ۱۰ استاندارد ۱۸ سابق با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی" (تجدید نظر شده ۱۳۸۴- لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ و بعد از آن شروع شده و در تاریخ پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته)، شده است.

پرسش ۱۰۰ (مهر ۱۴۰۰)

آیا معاملات بین مدیر صندوق و صندوق سرمایه‌گذاری، به‌عنوان معاملات با اشخاص وابسته و نیز ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت، محسوب می‌شود؟

پاسخ ۱۰۰:

این‌گونه معاملات، به‌عنوان معاملات با اشخاص وابسته تلقی و باید طبق مفاد استاندارد حسابداری ۱۲ با عنوان “افشای اطلاعات اشخاص وابسته”، در صورت‌های مالی افشا شود.

پرسش ۱۰۱ (آبان ۱۴۰۰)

شرکت فرعی مفروض، به دلیل زیان انباشته و لزوم خروج از مشمولیت ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، به استناد رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (رأی شماره ۲۰۰/۹۶/۶۷ مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۱)، جهت استفاده از معافیت مالیاتی قبل تمام یا بخشی از زیان انباشته شرکت توسط سهامداران آن (شرکت اصلی)، با کسب موافقت سهامداران، مطالبات آنان را مستقیماً با زیان انباشته در گروه حقوق مالکانه، تهاتر نموده است. در مقابل شرکت اصلی نیز سرفصل حساب‌های دریافتنی از شرکت فرعی یاد شده را معادل مبلغ تهاتر شده تعدیل و در صورت‌های مالی خود تحت سرفصل سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت، منعکس نموده است. آیا رویه شرکت اصلی در خصوص انعکاس رویداد مزبور، صحیح است؟

پاسخ ۱۰۱:

براساس مفاد پرسش و پاسخ شماره ۵۹ کمیته فنی سازمان حسابرسی درخصوص تقبل تمام یا بخشی از زیان انباشته شرکت‌ها توسط سهامداران (موضوع پرسش و پاسخ ۳۶ کارگروه فنی و استانداردها)، بخشودگی مطالبات از شرکت فرعی در شرکت اصلی، باید به‌عنوان هزینه غیرعملیاتی (به طرفیت مطالبات مزبور)، در دفاتر و در صورت سود و زیان دوره مربوط، انعکاس یابد.

پرسش ۱۰۲ (آبان ۱۴۰۰)

شرکت مفروض، مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت مشهود خود را ظرف مدت یک سال پس از تاریخ تجدید ارزیابی، به حساب افزایش سرمایه منتقل نموده است. آیا مازاد ناشی از تجدید ارزیابی به شرح فوق، مشمول مالیات است یا خیر؟

پاسخ ۱۰۲:

براساس مفاد ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده ۱۴۹ قانون مالیات‌های مستقیم (مصوبه شماره ۳۸۷۴/ت ۵۲۷۹۳ هـ مورخ ۱۳۹۵/۰۱/۲۱ هیأت وزیران)، "افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های اشخاص حقوقی، با رعایت استانداردهای حسابداری، مشمول پرداخت مالیات بر درآمد نمی‌باشد". بنابراین، مازاد تجدید ارزیابی شرکت مفروض، در صورت رعایت مفاد ماده مزبور، مشمول شناسایی بدهی مالیاتی نمی‌باشد.

پرسش ۱۰۳ (مرداد ۱۴۰۱)

شرکت مفروض، کل مبلغ مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت خود را در مهلت مقرر (یک سال پس از تجدید ارزیابی)، بدون کسر بدهی مالیات انتقالی (موضوع پرسش و پاسخ شماره ۱۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۰ کمیته فنی سازمان حسابرسی)، به حساب افزایش سرمایه منتقل نموده است. تعدیلات لازم از این بابت، در حساب‌های شرکت چگونه اعمال شود.

پاسخ ۱۰۳:

به‌منظور اصلاح حساب‌ها در این خصوص، ایجاد حساب کاهنده در گروه حقوق مالکانه صورت وضعیت مالی، تحت عنوان تعدیل مالیاتی مازاد تجدید ارزیابی (به طرفیت بستانکار بدهی مالیات انتقالی) و افشای موضوع در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، ضروری است.*

* پاسخ کارگروه، طبق ویرایش سوم کتاب:

در صورتی که افزایش سرمایه طی سال ۱۳۹۹ و پس از آن، با رعایت مفاد تبصره (۱) ماده ۱۰ اصلاحی آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده ۱۴۹ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴، بدون در نظر گرفتن الزامات استاندارد حسابداری ۳۵ با عنوان "مالیات بر درآمد" انجام گرفته باشد، به‌منظور رعایت استاندارد مذکور، می‌بایست مبلغ مالیات پرداختنی (بدهی مالیاتی) بابت اضافه مبلغ مازاد تجدید ارزیابی انتقال یافته به حساب سرمایه، در سال افزایش سرمایه به طرفیت سود و زیان دوره (هزینه مالیات) و در سنوات بعد، به حساب سود و زیان سنواتی (حسب اهمیت)، منعکس شود.

پرسش ۱۰۴ (خرداد ۱۴۰۱)

در مواردی که واحد تجاری به‌عنوان سرمایه‌گذار، سهام بورسی تحت مالکیت و یا منابع نقدی خود را جهت بازارگردانی سهام به صندوق بازارگردانی اختصاصی واگذار و در ازای آن واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق را دریافت می‌نماید. واحدهای سرمایه‌گذاری تحصیل شده صندوق، در صورت‌های مالی واحد تجاری چگونه شناسایی و ارائه می‌شود.

پاسخ ۱۰۴:

طبق ضوابط سازمان بورس و اوراق بهادار، صندوق بازارگردانی اختصاصی به‌عنوان واسط و در حکم کارگزار اختصاصی سرمایه‌گذار است. لذا، واگذاری سهام تحت مالکیت واحد تجاری به صندوق مذکور، از مصادیق انتقالات داخلی محسوب می‌شود و مادام که مزایا و مخاطرات ناشی از واگذاری سهام فوق، به خریداران نهایی آن منتقل نشده است، سود و زیان ناشی از واگذاری سهام مزبور در دفاتر واحد تجاری (سرمایه‌گذار)، قابل شناسایی نمی‌باشد. بدیهی است، صندوق بازارگردانی اختصاصی یادشده، باید سیستم حسابداری و اطلاعاتی مناسب برای ارائه گزارش نقل و انتقالات قطعی سهام به تفکیک مالکین آن‌ها (ایجاد حساب مستقل)، طرح و مستقر نماید.

پرسش ۱۰۵ (مرداد ۱۴۰۱)

آیا بهای تمام شده ارزی دارایی ثابت تحصیل شده از طریق گشایش اعتبار اسنادی (سفارشات خارجی)، باید در تاریخ صورت وضعیت مالی تسعیر شود.

پاسخ ۱۰۵:

طبق بند ۱۶ استاندارد حسابداری ۱۶ با عنوان “آثار تغییر نرخ ارز” (تجدید نظر شده ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، دارایی‌های ثابت مشهود از مصادیق اقلام غیر پولی محسوب می‌گردد. بنابراین، به موجب بند ۲۳ استاندارد مزبور، مخارج ارزی انجام شده بابت تحصیل یا ساخت دارایی‌های ثابت مشهود، به نرخ ارز در تاریخ معامله تسعیر و به بهای تمام شده دارایی‌های ثابت، منظور می‌شود.

پرسش ۱۰۶ (آبان ۱۴۰۱)

آیا تسعیر مطالبات ارزی معوق و غیر قابل وصول، با عنایت به این که اگر تسعیر نیز انجام شود، به دلیل مشکوک‌الوصول بودن بایستی برای آن ذخیره منظور گردد، توجیه‌پذیر و ضروری است.

پاسخ ۱۰۶:

حساب‌های دریافتنی ارزی، می‌بایست تا مبلغ بازیافتنی ارزی آن به نرخ ارز قابل دسترس در تاریخ صورت وضعیت مالی تسعیر و تفاوت آن در سود و زیان دوره منعکس شود. بنابراین، تسعیر حساب‌های دریافتنی ارزی که قابلیت بازیافت ندارند، موضوعیت ندارد. ضمن این که احتساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول بابت مانده ریالی این گونه حساب‌ها نیز ضروری است.

پرسش ۱۰۷ (تیر ۱۴۰۲)

شرکت مفروض (سهامی عام - بورسی)، بخشی از اراضی تحت مالکیت رسمی آن، در تصرف یک ارگان دولتی است. متعاقب اقامه دعوی آن شرکت در مراجع قضایی، رأی قطعی مبنی بر الزام ارگان دولتی به پرداخت مابه‌ازای اراضی مزبور بر اساس قیمت‌های توافقی تعیین شده، صادر گردیده است. آیا بر اساس مفاد رأی صادره، شرکت فوق می‌تواند در آمد مربوط (تفاوت بهای تمام شده و ارزش واگذاری توافق شده) را در صورت‌های مالی خود، شناسایی کند.

پاسخ ۱۰۷:

نظر به این که ورود منافع اقتصادی مرتبط با توافقات انجام شده و احکام قطعی قضایی صادره به نفع شرکت، مستلزم تأمین اعتبار لازم در بودجه کل کشور است. بنابراین، طبق بند ۱۵ استاندارد حسابداری شماره ۳ با عنوان "درآمد عملیاتی" (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، سود حاصل از انتقال مالکیت و واگذاری رسمی زمین تحت تصرف، در دوره‌ای که اعتبار آن در بودجه کل کشور به صورت مشخص تأمین می‌گردد، قابل شناسایی است.

پرسش ۱۰۸ (تیر ۱۴۰۱)

اندازه‌گیری موجودی حواله ارزی خریداری شده از سامانه نیما توسط صرافی‌ها، با توجه به الزام صرافی‌ها به رعایت ضوابط و مقررات بانک مرکزی در خصوص شرایط فروش ارزهای نیمایی خریداری شده (ظرف ۳ روز به متقاضیان واجد شرایط، با اعمال حداکثر یک درصد سود نسبت به بهای خرید)، در تاریخ گزارشگری چگونه ارزیابی می‌شود؟

پاسخ ۱۰۸:

با توجه به این‌که، خرید حواله‌های ارزی نیمایی با رعایت ضوابط و مقررات بانک مرکزی و نرخ‌های مصوب مربوط، توسط صرافی‌ها انجام می‌شود، همچنین فروش حواله‌های مزبور طبق ضوابط و مقررات یادشده، صرفاً به مشتریان واجد شرایط (واردکنندگانی که ارز نیمایی به آن‌ها تخصیص یافته است) و یا سایر صرافی‌ها و با اعمال حداکثر یک درصد افزایش نسبت به مبلغ خرید حواله‌های ارزی نیمایی انجام می‌گردد، در چنین شرایطی، شناسایی درآمد فروش حواله‌های ارز نیمایی منوط به تحقق و تکمیل فرایند فوق می‌باشد. بنابراین، حواله‌های ارزی نیمایی باقیمانده در تاریخ گزارشگری نزد واحدهای صرافی، می‌بایست به اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش آن‌ها در صورت‌های مالی منعکس و رویه مزبور در یادداشت‌های مهم رویه‌های حسابداری (تسعیر ارز) افشا شود.

پرسش ۱۰۹ (آذر ۱۴۰۲)

شرکت "الف"، بر اساس قرارداد بازار گردانی منعقد شده با یک صندوق بازارگردانی اختصاصی تحت پوشش سازمان بورس و اوراق بهادار، تعدادی سهام بورسی متعلق به خود را به قیمت تابلو بورس، همراه با مبالغی وجه نقد، جهت بازارگردانی، به آن صندوق واگذار و در مقابل تعدادی یونیت (واحد سرمایه‌گذاری) آن صندوق را به قیمت روز واگذاری دریافت نموده است. آیا شرکت "الف" می‌تواند در آمد ناشی از مبادله مزبور را در حساب‌ها شناسایی کند؟

پاسخ ۱۰۹:

بر اساس دستورالعمل حسابداری سازمان بورس و اوراق بهادار در خصوص صندوق‌های بازارگردانی اختصاصی (مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۱۱) که به تأیید سازمان حسابرسی نیز رسیده است. یونیت سرمایه‌گذاری دریافتی از صندوق بازارگردانی در قبال منابع واگذار شده توسط شرکت (سهام بورسی مربوط و منابع نقدی) به صندوق‌های مزبور، از مصادیق نقل و انتقالات داخلی محسوب می‌شود. بنابراین، سهام و مبالغ نقدی واگذار شده به صندوق بازارگردانی اختصاصی در دفاتر شرکت "الف" تحت سرفصل سرمایه‌گذاری در صندوق بازارگردانی اختصاصی ثبت می‌گردد و مادام که مزایا و مخاطرات ناشی از عملیات بازارگردانی صندوق (خرید و فروش سهام موضوع قرارداد فی‌مابین شرکت "الف" و صندوق) از محل منابع سرمایه‌گذار تحقق نیافته است، اعمال تعدیلات حساب سرمایه‌گذاری و یا شناسایی سود یا زیان ناشی از واگذاری سهام در دفاتر شرکت، موضوعیت ندارد. شایان ذکر است، صندوق‌های بازارگردانی اختصاصی، به‌منظور پاسخگویی و ارائه گزارش عملیات بازارگردانی انجام شده از محل منابع تخصیص یافته، باید سیستم حسابداری و اطلاعاتی جداگانه (حساب مستقل) به تفکیک هر یک از سرمایه‌گذاران مربوط، طرح و مستقر نموده و حداقل به‌صورت ماهیانه، عملیات خرید و فروش انجام شده را جهت اعمال تعدیلات لازم، به سرمایه‌گذار گزارش نماید.

پرسش ۱۱۰ (دی ۱۴۰۲)

شرکت سرمایه‌گذاری مفروض (سهامی خاص، واحد تجاری اصلی)، دارای واحدهای تجاری فرعی "الف" و "ب" است و تا پایان سال مالی قبل صورت‌های مالی تلفیقی تهیه نموده است. در سال مالی جاری با تنظیم صورت‌جلسه‌ای ادعا نموده که آن شرکت بر واحدهای تجاری فرعی فوق کنترلی نداشته و کنترل آن واحدها، عملاً به اشخاص حقیقی سهامدار آن شرکت واگذار گردیده است. آیا شرکت سرمایه‌گذاری یاد شده، بنابر ادعای فوق و صورت‌جلسه تنظیم شده در این خصوص، می‌تواند در سال مالی جاری، صورت‌های مالی تلفیقی تهیه و ارائه ننماید.

پاسخ ۱۱۰:

اداره و اعمال نظارت بر واحدهای فرعی توسط اشخاص حقیقی سهامدار شرکت اصلی، نافی سرمایه‌گذاری شرکت اصلی در شرکت‌های فرعی و برقراری حق کنترل آن شرکت طبق بند ۹ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان صورت‌های مالی تلفیقی نمی‌باشد. بنابراین، شرکت سرمایه‌گذاری یاد شده، باید "صورت‌های مالی تلفیقی" (مصوب ۱۳۹۸، لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، سال مالی جاری خود را طبق استاندارد حسابداری فوق، تهیه و ارائه نماید.

پرسش ۱۱۱ (بهمن ۱۴۰۲)

بر اساس دعوی حقوقی مطرح شده توسط شرکت "الف" در مرجع قضایی، در خصوص مطالبه خسارت تأخیر دیرکرد وصول اصل مطالبات خود از شرکت "ب" و صدور رأی به نفع شرکت "الف" و توقیف یک رقبه زمین شناسایی شده متعلق به شرکت "ب" توسط مرجع قضایی مربوط، آیا شرکت "الف" مجاز به شناسایی درآمد خسارت فوق می‌باشد.

پاسخ ۱۱۱:

نظر به این که ملک توقیفی، مادام که مالکیت آن به شرکت انتقال نیافته است، در اختیار مرجع قضایی است. همچنین، نحوه وصول مابقی طلب شرکت از مدیون مشخص نمی‌باشد، بنابراین مادام که شروط فوق محقق نگردیده است، شناسایی درآمد در این خصوص، منطبق با استانداردهای حسابداری نمی‌باشد. بدیهی است، موضوع باید به عنوان دارایی احتمالی در صورت‌های مالی افشا شود.

پرسش و پاسخ کارگروه فنی و استانداردها (حسابرسی)

پرسش ۱

(آذر ۱۳۸۸)

آیا صدور گزارش حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی جداگانه شرکت اصلی که طبق استانداردهای حسابداری، ملزم به تهیه و ارائه صورت‌های مالی تلفیقی است، مجاز است؟

پاسخ ۱:

در مواردی که طبق استانداردهای حسابداری، شرکت سرمایه‌گذار لازم است صورت‌های مالی تلفیقی ارائه کند، اما از ارائه صورت‌های مالی تلفیقی خودداری و به جای آن، تنها صورت‌های مالی شرکت اصلی را ارائه نماید، در این گونه موارد حسابرس باید در صورت اساسی بودن آثار صورت‌های مالی شرکت‌های فرعی مشمول تلفیق، نظر مردود اظهار کند. به بیان دیگر در مواردی که وضعیت مالی، نتایج عملیات و جریان وجوه نقد شرکت اصلی در مقایسه با وضعیت مالی، نتایج عملیات و جریان وجوه نقد تلفیقی دارای تفاوت بااهمیت یا اساسی باشد، صدور گزارش جداگانه نسبت به صورت‌های مالی شرکت اصلی، همراه با اظهارنظر مقبول، مغایر با استانداردهای حسابرسی است.

پرسش ۲

(فروردین ۱۳۸۹)

در صورت عدم ارائه اطلاعات لازم و یا عدم اطمینان به اطلاعات ارائه شده توسط مدیریت شرکت، نحوه برخورد حسابرس به چه صورت می‌باشد؟

پاسخ ۲ (جایگزین شده):

طبق مفاد بندهای توضیحی (ت-۱۱۸) تا (ت-۱۲۱) استاندارد حسابرسی ۳۱۵ با عنوان “تشخیص و ارزیابی خطرهای تحریف با اهمیت از طریق شناخت واحد تجاری و محیط آن” (تجدید نظر شده ۱۳۹۳- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۴ و پس از آن شروع می‌شود).^{*}، برخی از عوامل و شرایط خطرهای تحریف با اهمیت ناشی از مدیریت واحد تجاری که موجب تردیدهایی در باره قابلیت حسابرسی صورت‌های مالی می‌گردد، تصریح شده است. از جمله، نگرانی درباره صداقت مدیریت واحد مورد رسیدگی ممکن است چنان جدی باشد که حسابرس را به این نتیجه برساند که احتمال ارائه نادرست صورت‌های مالی توسط مدیریت در حدی است که انجام حسابرسی میسر نیست، همچنین نگرانی درباره وضعیت و قابلیت اعتماد سوابق واحد مورد رسیدگی، ممکن است سبب این نتیجه‌گیری حسابرس شود که دسترسی به شواهد حسابرسی کافی و مناسب برای اظهارنظر تعدیل نشده نسبت به صورت‌های مالی امکان‌پذیر نیست. در چنین شرایطی، حسابرس ارائه نظر مشروط یا عدم اظهارنظر را مورد توجه قرار می‌دهد، اما گاه تنها چاره حسابرس ممکن است کناره‌گیری از کار باشد. همچنین، طبق بند ۳۸ استاندارد حسابرسی ۲۴۰ با عنوان “مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی” (تجدید نظر شده ۱۳۹۴- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۵ و پس از آن شروع می‌شود) و بندهای توضیحی ۵۴ تا ۵۶ استاندارد مزبور^{**}،

* بندهای مزبور، جایگزین مفاد بند ۱۰۷ استاندارد حسابرسی ۳۱۵ سابق، با عنوان “شناخت واحد مورد رسیدگی و محیط آن و برآورد خطرهای تحریف با اهمیت” (تجدید نظر شده ۱۳۸۶- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۸۷ و پس از آن شروع و تا پایان سال ۱۳۹۳ خاتمه یافته)، شده است.

** جایگزین مفاد بند ۶۵ استاندارد حسابرسی ۲۴۰ سابق با عنوان “مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب و اشتباه در حسابرسی صورت‌های مالی” (لازم‌الاجرا برای صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۴/۱/۱ شروع و تا پایان اسفندماه ۱۳۹۴ خاتمه یافته)، شده است.

حسابرس هنگام تصمیم‌گیری درباره کناره‌گیری از کار و اقدام لازم، با در نظر گرفتن ماهیت شرایط استثنایی و لزوم رعایت الزامات قانونی، ممکن است مشورت حقوقی را مناسب بداند.

پرسش ۳ (دی ۱۳۹۰)

با توجه به مفاد بند ۳۶ استاندارد حسابداری ۱، با عنوان "ارائه صورت‌های مالی"، در خصوص لزوم درج اقلام مقایسه‌ای در صورت‌های مالی، در مواقعی که در صورت‌های مالی اقلام مقایسه‌ای دوره مشابه سال مالی قبل درج نمی‌شود، و از طرفی عدم درج اقلام مقایسه‌ای سال مالی قبل در صورت سود و زیان و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی فاقد آثار مالی بر صورت‌های مالی دوره جاری است، آیا درج این موضوع در بند اظهارنظر حسابرس و برخورد با آن به صورت بند تحریف، ضروری است؟

پاسخ ۳ (جایگزین شده):

طبق استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان "اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل" (تجدید نظر شده ۱۴۰۱، لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، چنانچه حسابرس در خصوص موضوعاتی مانند انطباق رویه‌های حسابداری انتخاب شده با استانداردهای حسابداری و شیوه‌های به‌کارگیری آن‌ها و یا کفایت افشای اطلاعات در صورت‌های مالی با تحریف مواجه گردد و این‌گونه موارد بااهمیت ولی غیرفراگیر (غیر اساسی) باشد، حسابرس باید ضمن درج یک بند تحریف صورت‌های مالی (مبانی اظهارنظر مشروط) بعد از بند اظهار نظر در گزارش حسابرس*، در بند اظهارنظر با عبارت "به نظر این مؤسسه، به استثنای آثار مورد / موارد مندرج در بخش مبانی اظهارنظر مشروط، نسبت به صورت‌های مالی... نظر مشروط اظهار کند".

* بر اساس ویرایش قبلی استاندارد حسابرسی ۷۰۵ (لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۰ و پس از آن شروع و تا پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، موارد تحریف، محدودیت و یا ابهام اساسی شناسایی شده، در بخش "مبانی اظهارنظر"، قبل از بند اظهار نظر، می‌بایست ارائه شود.

پرسش ۴ (تیر ۱۳۹۱)

آیا تهیه گزارش حسابرس مستقل، نسبت به صورت‌های مالی تهیه شده برای دوره‌های مالی کوتاه‌تر از سال مالی شرکت، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۴:

“اگرچه در استانداردهای حسابرسی، محدودیتی درخصوص تهیه گزارش حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی تهیه شده برای دوره‌های مالی کوتاه‌تر از سال مالی شرکت، تصریح نشده است، اما با توجه به این که دوره مالی گزارشگری تغییر کرده است، رعایت الزامات مندرج در استانداردهای حسابرسی در این خصوص، به‌ویژه اثبات موجودی‌های جنسی (از طریق نظارت بر شمارش آن‌ها در پایان دوره)، بررسی وقایع بعد از تاریخ ترازنامه (صورت وضعیت مالی) و ... ضرورت دارد.”

پرسش ۵ (آبان ۱۳۹۱)

آیا انجام تعدیلات لازم در خصوص نحوه ارائه گزارش بررسی اجمالی حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی میان دوره‌ای، به‌منظور هماهنگی با گزارشگری براساس استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان “اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی” تجدید نظر شده ۱۴۰۱ (لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، ضرورت دارد؟

پاسخ ۵:

دستورالعمل گزارشگری بررسی اجمالی حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای، براساس آخرین استانداردهای حسابرسی مصوب مربوط (۲۴۰۰ و ۲۴۱۰) تهیه و ارائه شده است، لذا در صورت تغییرات در استانداردهای حسابرسی مربوط، متناسب با آن، دستورالعمل گزارشگری یاد شده نیز تعدیل خواهد شد.

پرسش ۶ (آذر ۱۳۹۱)

در شرایطی که صورت‌های مالی واحد مورد گزارش، براساس روش غیرتعهدی تهیه گردد، آیا تشریح مبنای حسابداری مورد استفاده برای تهیه صورت‌های مالی، می‌بایست در گزارش حسابرس مستقل به‌عنوان بند تأکید بر مطلب خاص، درج شود؟

پاسخ ۶:

در مواردی که مبنای تهیه صورت‌های مالی صاحبکار غیر از مبنای تعهدی باشد، لازم است گزارش حسابرسی بر مبنای استاندارد ۸۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص" (تجدید نظر شده ۱۳۹۰- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می‌شود)، تهیه شود. در چنین شرایطی، مبنای حسابداری مورد استفاده برای تهیه صورت‌های مالی، باید در یادداشت مهم رویه‌های حسابداری، توصیف گردد. حسابرس نیز علاوه بر اشاره به یادداشت مذکور در بند اظهارنظر گزارش حسابرسی، باید با اشاره به یادداشت فوق، یک بند تأکید بر مطلب خاص، در گزارش خود ارائه نماید.

پرسش ۷ (آذر ۱۳۹۱)

در مواردی که نرخ ارز قابل دسترس برای واحد مورد رسیدگی نامشخص باشد، نحوه برخورد حسابرس با این موضوع چگونه است؟

پاسخ ۷:

حسابرس، باید بر اساس بررسی شرایط و شواهد موجود در تاریخ صورت وضعیت مالی، از قابل اتکا بودن نرخ ارز مورد استفاده توسط واحد تجاری برای تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی، اطمینان حاصل نماید. در صورت مناسب نبودن نرخ ارز مورد استفاده و در صورتی که آثار آن بااهمیت باشد، موضوع در قالب بند تحریف صورت‌های مالی در گزارش حسابرس مستقل درج و حسب مورد، نظر مشروط یا مردود اظهار خواهد شد.

در صورت مشخص نبودن نرخ ارز قابل دسترس، موضوع باید به صورت ابهام و با توجه به دامنه آثار مالی آن، حسب مورد بعد از بند اظهارنظر (در مواردی که آثار مالی آن بااهمیت ولی غیر فراگیر باشد) و یا قبل از بند اظهار نظر (در موارد فراگیر بودن آثار مالی آن)، در گزارش حسابرس مستقل ارائه و طبق ضوابط مربوط، نسبت به صورت‌های مالی اظهارنظر شود.

پرسش ۸ (دی ۱۳۹۱)

آیا صدور گزارش حسابرس مستقل، قبل از دریافت صورت‌های مالی تأیید شده توسط هیأت مدیره، مجاز است؟

پاسخ ۸:

الف) صدور گزارش حسابرس مستقل منوط به دریافت صورت‌های مالی تأیید شده توسط هیأت مدیره و حصول اطمینان از رعایت شرایط اعتبار تصمیمات هیأت مدیره طبق مفاد اساسنامه واحد مورد رسیدگی است. بنابراین، در صورت عدم تأیید صورت‌های مالی توسط هیأت مدیره طبق مفاد اساسنامه واحد مورد رسیدگی، صدور گزارش حسابرسی امکان‌پذیر نمی‌باشد.

ب) براساس مفاد اصلاحیه قانون تجارت، به‌ویژه مفاد ماده ۱۵۱، بازرس قانونی باید گزارش خود را در موعد مقرر طبق مفاد اساسنامه، به مجمع عمومی صاحبان سهام و در صورت لزوم به مراجع پیش‌بینی شده در قانون مذکور، ارائه نماید.

پرسش ۹ (آبان ۱۳۹۳)

نگارش بند اظهارنظر در شرایطی که محدودیت فراگیر (اساسی) منجر به عدم اظهارنظر گردیده و همزمان صورت جریان‌های نقدی نیز ارائه نشده، چگونه است؟

پاسخ ۹ (جایگزین شده):

در چنین شرایطی، در بند مقدمه صرفاً صورتهای مالی ارائه شده برای حسابرسی ذکر و موضوع عدم ارائه صورت جریانهای نقدی به عنوان یک بند تحریف بعد از بند اظهار نظر در گزارش حسابرس مستقل (بخش مربوط) درج می گردد*. لیکن، به دلیل محدودیت های اساسی که منجر به عدم اظهار نظر شده است، در بند اظهار نظر به این مطلب (عدم ارائه صورت جریان وجوه نقد) اشاره ای نمی شود.

پرسش ۱۰ (دی ۱۳۹۳)

نحوه انعکاس بند مربوط به رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در گزارش بررسی اجمالی صورتهای مالی میان دوره ای، چگونه است؟

پاسخ ۱۰:

در گزارش بررسی اجمالی صورتهای مالی میان دوره ای، به لحاظ نوع و ماهیت روش های رسیدگی، رعایت مفاد بند ۱۶ دستورالعمل تهیه گزارش های مربوط و همچنین ماده ۳۳ دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی توسط حسابرسان، موضوعیت ندارد. بدیهی است، معاملات و عملیات مشکوک که در فرایند انجام بررسی اجمالی در واحدهای مورد رسیدگی مشاهده می شود، می بایست توسط حسابرس گزارش شود.

پرسش ۱۱ (فروردین ۱۳۹۴)

نحوه برخورد حسابرس با رویدادهای مالی ثبت شده در حساب جاری شرکا، چگونه است؟

* بر اساس ویرایش قبلی استاندارد حسابرسی ۷۰۵ (لازم الاجرا برای حسابرسی صورتهای مالی که دوره مالی آنها از اول فروردین ۱۳۹۰ و پس از آن شروع و تا پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، موارد تحریف، محدودیت و یا ابهام اساسی شناسایی شده، در بخش "مبانی اظهار نظر"، قبل از بند اظهار نظر، می بایست ارائه شود.

پاسخ ۱۱:

معاملات انجام شده با شرکا جزء معاملات با اشخاص وابسته بوده و باید طبق استانداردهای حسابداری در صورت‌های مالی افشا و گزارش گردد. انعکاس معاملات مزبور در صورت جریان‌های نقدی با توجه به ماهیت آن‌ها صورت می‌گیرد. در صورتی که عمده معاملات شرکت از طریق جاری شرکا انجام شود، حسابرس باید از وجود کنترل‌های داخلی مناسب در رابطه با صحت و کامل بودن کلیه معاملات در حساب‌های شرکت، اطمینان حاصل کند و در صورت عدم وجود کنترل‌های داخلی مناسب، موضوع را در قالب بند محدودیت در گزارش حسابرس درج نماید.

پرسش ۱۲ (فروردین ۱۳۹۴)

نحوه گزارشگری نتایج بررسی چک‌لیست رعایت الزامات کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی در شرکت‌های بورسی (تهیه شده توسط سازمان حسابرسی)، چگونه است؟

پاسخ ۱۲:

چک‌لیست مذکور در رسیدگی به شرکت‌های بورسی، توسط حساب‌رسان تکمیل و موارد عدم رعایت چک‌لیست، به‌عنوان عدم رعایت مقررات سازمان بورس، در بخش سایر مسئولیت‌های قانونی و مقرراتی حسابرس، درج می‌گردد.

پرسش ۱۳ (اردیبهشت ۱۳۹۴)

گزارش حسابرسی در دهیاری‌های کشور، در چارچوب کدام استاندارد حسابرسی تهیه و تنظیم می‌شود؟

پاسخ ۱۳:

در صورتی که طبق درخواست دهیاری‌ها، از روش‌ها و دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های دهیاری‌ها، به‌عنوان مبنای رسیدگی به صورتحساب کل بودجه و تعادل درآمد و اعتبارات دهیاری‌ها استفاده شود، قرارداد و گزارش حسابرس باید بر مبنای استاندارد ۴۴۰۰

(اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی) تهیه شود. همچنین، در صورتی که مجموعه صورت‌های مالی دهیاری‌های کشور، براساس یک مبنای حسابداری غیر از استانداردهای حسابداری بخش عمومی تهیه شود، حسابرס باید گزارش خود را در چارچوب استاندارد حسابرسی ۸۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص" (تجدید نظر شده ۱۳۹۰- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می‌شود)، ارائه کند.

پرسش ۱۴ (خرداد ۱۳۹۴)

شرایط صدور گزارش حسابرسی مجدد برای صورت‌های مالی تجدید نظر شده برای یک سال مالی، چیست؟

پاسخ ۱۴:

به‌طور کلی، حسابرס مستقل باید از صدور گزارش تجدید نظر شده حسابرسی نسبت به صورت‌های مالی یک سال مالی، خودداری نماید. اما در شرایط استثنایی با رعایت کلیه موارد زیر، می‌تواند نسبت به صدور گزارش حسابرسی جدید نسبت به صورت‌های مالی تجدید نظر شده، اقدام نماید.

- (۱) واحد مورد گزارش از نوع سهامی عام نباشد.
- (۲) تجدید نظر در صورت‌های مالی در جهت رعایت استانداردهای حسابداری و رفع تحریف‌های بااهمیت گزارش حسابرسی اولیه باشد.
- (۳) به‌منظور رفع محدودیت مطرح شده در گزارش حسابرسی اولیه نباشد.
- (۴) حسابرס نسبت به نبود سوء نیت در این خصوص اطمینان حاصل کند.

- ۵) مفاد بندهای ۱۵ و ۱۶ استاندارد حسابرسی ۵۶۰ با عنوان "رویدادهای پس از تاریخ صورت‌های مالی" (تجدید نظر شده ۱۳۹۶- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از فروردین ۱۳۹۶ و پس از آن شروع می‌شود، درخصوص صدور گزارش حسابرسی نسبت به صورت‌های مالی تجدید نظر شده، به‌طور کامل رعایت گردد. ازجمله:
- الف) دلایل تهیه صورت‌های مالی تجدید نظر شده، در صورت‌های مالی جدید افشا شود.
- ب) یک بند توضیحی در سایر بندهای توضیحی گزارش حسابرس، از این بابت درج گردد.
- پ) تاریخ صورت‌های مالی تجدید نظر شده باید مطابق با تاریخ تصویب صورت‌های مالی جدید باشد.
- ت) تاریخ گزارش جدید حسابرس نباید قبل از تاریخ تصویب صورت‌های مالی تجدید نظر شده باشد.
- ث) روش‌های مندرج در بندهای ۶ و ۷ استاندارد حسابرسی ۵۶۰ باید تا تاریخ گزارش جدید حسابرس، اجرا شود.
- ج) نسبت به آگاه شدن کلیه دریافت‌کنندگان صورت‌های مالی صادر شده قبلی، از صدور گزارش تجدید نظر شده حسابرس درباره صورت‌های مالی جدید، اطمینان حاصل کند.

پرسش ۱۵ (خرداد ۱۳۹۴)

برخورد حسابرس بابت مطالباتی که به موجب برگ اعلامیه‌های سازمان تأمین اجتماعی، تا تاریخ گزارش حسابرس، به واحد مورد رسیدگی ابلاغ گردیده، چگونه است؟

پاسخ ۱۵:

اگر حسابرس، براساس رسیدگی‌های انجام شده در خصوص رعایت کلیه قوانین و مقررات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی توسط واحد مورد رسیدگی، مطمئن شود مبالغی که در حساب‌ها بابت برآورد بدهی‌های مربوط منظور گردیده کافی است و بدهی‌های احتمالی نیز وجود ندارد، در چنین شرایطی نیازی به درج بند شرط (تحریف) در گزارش حسابرس مستقل نمی‌باشد.

پرسش ۱۶ (مرداد ۱۳۹۴)

نحوه برخورد حسابرس گروه یا مجموعه با آثار بندهای ارائه شده در گزارش حسابرسی صورت‌های مالی واحد تجاری وابسته، چگونه است؟

پاسخ ۱۶:

آثار بندهای ارائه شده در گزارش حسابرسی صورت‌های مالی واحد تجاری وابسته، در صورت اهمیت و مربوط بودن، باید در گزارش حسابرسی صورت‌های مالی گروه یا مجموعه، در بند مبانی تعدیل اظهارنظر ارائه شود.

پرسش ۱۷ (شهریور ۱۳۹۴)

انعقاد قرارداد و صدور گزارش در ارتباط با حسابرسی ویژه اطلاعات تعهدات ارزی سررسید گذشته بانک‌ها (موضوع ماده ۴۶ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور)، چگونه است؟

پاسخ ۱۷:

در رسیدگی به تعهدات ارزی ناشی از اجرای مفاد ماده ۴۶ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ مجلس شورای اسلامی)، طبق قراردادها و گزارش‌های نمونه که توسط سازمان حسابرسی با بانک مرکزی توافق شده است، عمل شود.

پرسش ۱۸ (آذر ۱۳۹۴)

در مواردی که گزارش حسابرس مستقل دارای بند/ بندهای تحریف با اهمیت و فراگیر (اساسی)، همزمان شامل بندهای محدودیت یا ابهام فراگیر (اساسی) باشد، نوع اظهار نظر حسابرس چگونه خواهد بود؟

پاسخ ۱۸:

با توجه به این که براساس بندهای ۹ و ۱۰ استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان “اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل”، عدم اظهار نظر حسابرس نسبت به صورت‌های مالی، می‌تواند با رفع محدودیت‌ها در کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب و نیز مشخص شدن آثار احتمالی پیامدهای آتی رویدادها و شرایط ایجادکننده ابهام با اهمیت و فراگیر که ذاتاً غیرقطعی و مبهم است، منجر به اظهار نظر تعدیل نشده (مقبول)، یا تعدیل شده (مشروط یا مردود- حسب مورد) شود، در نتیجه اظهار نظر مردود ارائه می‌شود.

پرسش ۱۹ (دی ۱۳۹۴)

نحوه اجرای دستورالعمل سازمان بورس و اوراق بهادار در خصوص گزارش موارد عدم رعایت قوانین و مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار، در گزارش بررسی اجمالی حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی میان دوره‌ای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، چگونه است؟

پاسخ ۱۹:

در گزارش بررسی اجمالی حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی میان دوره‌ای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، ضمن توجه به استاندارد حسابرسی ۲۵۰ با عنوان “ارزیابی رعایت قوانین و مقررات در حسابرسی صورت‌های مالی”، چک‌لیست‌های مورد نظر سازمان بورس و اوراق بهادار نیز تکمیل و موارد عدم رعایت تحت عنوان “سایر الزامات گزارشگری”، گزارش گردد.

پرسش ۲۰ (بهمن ۱۳۹۴)

نحوه برخورد با افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی اراضی خریداری شده از طریق اجاره به شرط تملیک، با توجه به عدم انتقال قطعی مالکیت اراضی خریداری شده به خریدار در تاریخ تجدید ارزیابی، چگونه است؟

پاسخ ۲۰:

با توجه به مفاد بند ۷ استاندارد حسابداری ۲۱ با عنوان "حسابداری اجاره‌ها"، از آنجایی که در اجاره‌های سرمایه‌ای تمامی مخاطرات و مزایای ناشی از مالکیت دارایی منتقل می‌شود، لذا در صورتی که ابهام جدی و بااهمیتی در پرداخت دیون و انتقال مالکیت وجود نداشته باشد، تجدید ارزیابی اراضی مزبور و انتقال مازاد آن به حساب سرمایه طبق قوانین و مقررات مربوط، مجاز است.

پرسش ۲۱ (تیر ۱۳۹۵)

نحوه برخورد حسابرسان با صورتهای مالی بانک‌هایی که طبق نمونه ابلاغ شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه شده، چگونه است؟

پاسخ ۲۱:

با توجه به این که صورتهای مالی نمونه ابلاغی بانک مرکزی، بعضاً با استانداردهای حسابداری مصوب منطبق نمی‌باشد، بنابراین تا تعیین تکلیف نهایی موضوع از طریق سازمان حسابرسی به عنوان مرجع تدوین اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی، مؤسسات حسابرسی جامعه باید تا رفع شبهات و موارد عدم انطباق با استانداردهای حسابداری مصوب، گزارش خود را به نحوی صادر نمایند که موارد غیر منطبق با استانداردهای حسابداری مزبور (از جمله سرفصل حقوق صاحبان سپرده‌های سرمایه‌گذاری در ترازنامه با عناصر مندرج در چارچوب مفاهیم نظری مغایرت دارد و نیز تفکیک صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری از صورت سود و زیان که موجب عدم انعکاس بخشی از رویدادها در صورت سود و زیان شده است...)، مشخص و به عنوان تحریف گزارش گردد.

پرسش ۲۲ (شهریور ۱۳۹۵)

آیا حسابرس مجاز به ارائه تأییدیه دریافتی از مشتریان، به صاحبکار می‌باشد یا خیر؟

پاسخ ۲۲:

در استانداردهای حسابرسی، منعی بابت ارائه تأییدیه دریافتی به صاحبکار، پیش‌بینی نشده است.

پرسش ۲۳ (مهر ۱۳۹۵)

آیا صدور گزارش حسابرس مستقل بر مبنای استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی"، نسبت به صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای مجاز است؟

پاسخ ۲۳:

رسیدگی و صدور گزارش حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی که برای دوره‌های مختلف میانی تهیه و ارائه می‌شود، مغایرتی با استانداردهای حسابرسی ندارد. اما باید به این موضوع توجه داشت که هرچه دوره‌های مالی گزارشگری کوتاه‌تر باشد، قابلیت اتکا به اطلاعات آن کاهش خواهد یافت.

پرسش ۲۴ (آذر ۱۳۹۵)

چنانچه رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی بابت مالیات‌ها و جرائم مطالبه شده سال‌های قبل، پیش از تاریخ تأیید صورت‌های مالی توسط هیأت مدیره به واحد مورد رسیدگی ابلاغ و موضوع به هیأت ماده ۲۵۱ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم ارجاع شده و در حال رسیدگی باشد، اما از نتیجه نهایی آن اطلاعاتی در دسترس نباشد، نحوه برخورد حسابرس چگونه است؟

پاسخ ۲۴:

نظر به اینکه رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی، پیش از تاریخ تأیید صورت‌های مالی توسط هیأت مدیره ابلاغ شده است، در نتیجه موضوع از مصادیق رویدادهای تعدیلی بوده و عدم احتساب ذخیره از این بابت، از موارد تحریف می‌باشد. بنابراین، حسابرس با توجه به ارزیابی آثار مالی آن بر کلیت صورت‌های مالی (بااهمیت یا اساسی)، باید حسب مورد نظر مشروط یا مردود اظهار نماید.

پرسش ۲۵ (آذر ۱۳۹۵)

در شرایط اظهار نظر مردود نسبت به صورت سود و زیان، اظهار نظر نسبت به صورت جریان های نقدی به عنوان یک صورت مالی مستقل (بر مبنای نقدی)، چگونه باید باشد؟

پاسخ ۲۵ (لازم الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

طبق بند ۱۵ نسخه قبلی استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان "اظهار نظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل" (لازم الاجرا از اول فروردین ۱۳۹۰ تا پایان اسفند ۱۴۰۰)، در شرایط خاص، چنانچه اهمیت آثار موارد تحریف، محدودیت در کسب شواهد حسابرسی و ابهام اساسی بر هر یک از صورت های مالی متفاوت باشد، ممکن است اظهار نظر متفاوت نسبت به هر یک از صورت های مالی، ضرورت یابد.

پاسخ ۲۵ (لازم الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

طبق بند (۶) استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان "اظهار نظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل" (تجدید نظر شده ۱۴۰۱ - لازم الاجرا برای حسابرسی صورت های مالی که دوره مالی آن ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می شود)، حسابرس باید نسبت به صورت های مالی به عنوان یک مجموعه واحد، حسب شرایط موجود، اظهار نظر یکسانی اعم از مشروط، مردود یا عدم اظهار نظر، ارائه نماید. بنابراین، طبق استاندارد یاد شده، ارائه اظهار نظر متفاوت نسبت به هر یک از صورت های مالی، به استثنای موارد خاص ارائه شده در بند (ت-۱۶) توضیحات کاربردی استاندارد مذکور، موضوعیت ندارد.

پرسش ۲۶ (آذر ۱۳۹۵)

در شرایطی که عمده جریان های نقدی منعکس شده تحت سر فصل های اصلی صورت جریان های نقدی، منطبق بر جریان های واقعی ورود و خروج وجه نقد طی دوره نباشد، نوع اظهار نظر نسبت به صورت مذکور چگونه باید باشد؟

پاسخ ۲۶:

به شرح پرسش و پاسخ ۲۵.

پرسش ۲۷ (آذر ۱۳۹۵)

در صورتی که مبانی اظهار نظر حسابرس مستقل نسبت به صورت جریان‌های نقدی، بر اظهار نظر وی نسبت به ترازنامه (صورت وضعیت مالی) و صورت سود و زیان بدون تأثیر باشد، آیا در گزارش حسابرسی لازم است مبانی و اظهار نظر مربوط، به صورت مذکور تفکیک گردد؟

پاسخ ۲۷:

به شرح پرسش و پاسخ ۲۵.

پرسش ۲۸ (دی ۱۳۹۵)

آیا حسابرس مستقل می‌تواند نسبت به تراز عملیاتی و صورت عملکرد و بودجه حساب‌های مستقل دانشگاه دولتی، اظهار نظر نماید؟

پاسخ ۲۸ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

حسابرس مستقل ضروری است، قبل از انعقاد قرارداد و پذیرش کار، کتباً به دانشگاه اعلام نماید که صورت‌های مالی باید طبق استانداردهای حسابداری بخش عمومی تهیه شود. اما چنانچه واحد مورد رسیدگی نسبت به تهیه صورت‌های مالی مربوط اقلام نکند، در گزارش حسابرس در باره صورت‌های مالی تهیه شده بر اساس سایر مبانی جامع حسابداری، باید مبنای حسابداری مورد استفاده تصریح و یا به یادداشت همراه صورت‌های مالی که مبنای مزبور در آن تشریح شده است، اشاره شود. حسابرس، باید نسبت به مطلوبیت ارائه صورت‌های مالی از تمام جنبه‌های با اهمیت بر اساس مبنای حسابداری مشخص شده، در چارچوب استاندارد ۸۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابداری صورت‌های مالی تهیه شده بر اساس چارچوب‌های با مقاصد خاص" اظهار نظر کند. همچنین گزارش حسابرس نسبت به صورت‌های مالی بر اساس یک چارچوب با مقاصد خاص، باید شامل یک بند تأکید بر مطلب خاص برای آگاهی استفاده‌کنندگان از گزارش حسابرس باشد، مبنی بر این که صورت‌های مالی بر مبنای استانداردهای حسابداری بخش عمومی تهیه نگردیده و بر اساس یک چارچوب با مقاصد خاص تهیه و ارائه شده است و در نتیجه، ممکن است برای مقاصد دیگر مناسب نباشد.

پاسخ ۲۸ (لازم الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

دانشگاه‌های دولتی، از مصادیق واحدهای غیرانتفاعی بخش عمومی محسوب می‌شوند. با توجه به لازم‌الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بخش عمومی برای کلیه واحدهای مذکور که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود، صورت‌های مالی دانشگاه‌های دولتی، باید بر اساس استانداردهای حسابداری یاد شده، تهیه و ارائه شود. بنابراین، تراز عملیاتی و صورت عملکرد و بودجه حساب‌های مستقل دانشگاه‌های دولتی، قابلیت حسابرسی و صدور گزارش حسابرسی مستقل براساس استانداردهای حسابرسی اطمینان‌بخشی (استانداردهای حسابرسی بخش ۷۰۰) را ندارد. با توجه به مراتب فوق، تراز عملیاتی و صورت عملکرد و بودجه مذکور بر اساس استاندارد خدمات مرتبط ۴۴۰۰ با عنوان ”اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی“، قابل رسیدگی و ارائه گزارش یافته‌ها، می‌باشد.

پرسش ۲۹ (دی ۱۳۹۵)

پرونده‌های حسابرسی سنوات گذشته، برای چند سال باید نگهداری شود؟

پاسخ ۲۹:

طبق بند ت - ۲۳ توضیحات استاندارد حسابرسی ۲۳۰ با عنوان ”مستندات حسابرسی“ (تجدید نظر شده ۱۳۹۵ - لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۵ و پس از آن شروع می‌شود)، پرونده‌های حسابرسی باید حداقل برای مدت ۳ سال پس از تاریخ گزارش حسابرسی یا تاریخ گزارش حسابرسی گروه، نگهداری شود. این مدت برای مواردی است که به تشخیص حسابرسی، ادعا یا ادعاهایی نسبت به گزارش حسابرسی و آثار اظهار نظر وی در آینده وجود نداشته باشد. در غیر این صورت، پرونده‌های حسابرسی باید برای مدت لازم به تشخیص حسابرسی، نگهداری شود. شایان تأکید است، چنانچه حسابرسی به هر دلیل نسبت به لزوم نگهداری پرونده‌های حسابرسی بعد از سپری شدن ۳ سال، این احتمال را بدهد که در آینده (نزدیک یا دور) ممکن است موضوع پرونده‌های مورد نظر، توسط مراجع ذیصلاح مورد پرسش و یا بررسی قرار گیرد، باید آن پرونده را تا رفع همه نگرانی‌های حرفه‌ای، پس از تاریخ یاد شده در بالا، نگهداری کند.

پرسش ۳۰ (بهمن ۱۳۹۵)

آیا حسابرسان واحدهای گروه (اعم از حسابرسان واحد اصلی و واحدهای فرعی) مجاز به ارائه خدمات مشاوره‌ای و تهیه صورت‌های مالی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به واحد اصلی و دیگر واحدهای گروه می‌باشند؟

پاسخ ۳۰:

در رعایت آیین رفتار حرفه‌ای و مقررات موجود، ارائه خدمات مذکور توسط حسابرس واحد اصلی و حسابرسان واحدهای گروه، مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۳۱ (بهمن ۱۳۹۵)

آیا حسابرسان واحدهای گروه، اعم از حسابرسان واحد اصلی و واحدهای فرعی، مجاز به ارائه گزارش حسابرسی درخصوص صورت‌های مالی تهیه شده براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی واحدهای دیگر گروه که دارای حسابرس و بازرس قانونی دیگری هستند، می‌باشند؟

پاسخ ۳۱:

با رعایت ضوابط و استانداردهای حسابرسی و قوانین و مقررات حاکم، ارائه گزارش حسابرسی در مورد صورت‌های مالی تهیه شده براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی واحدهایی که دارای حسابرس و بازرس قانونی دیگری هستند، مجاز می‌باشد.

پرسش ۳۲ (بهمن ۱۳۹۵)

مبنای صدور گزارش حسابرسی جهت صورت‌های مالی تهیه شده براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، چیست؟

پاسخ ۳۲:

گزارش حسابرسی باید بر مبنای استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی" (تجدید نظر شده ۱۴۰۱- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، با انجام تعدیلات مورد نیاز تهیه و ارائه شود. همچنین ضروری است، موضوع در یک بند توضیحی در بخش سایر بندهای توضیحی گزارش، مبنی بر این که صورت‌های مالی واحد مورد گزارش (تهیه شده بر مبنای استانداردهای حسابداری ایران) مورد حسابرسی قرار گرفته و گزارش حسابرسی جداگانه‌ای نسبت به صورت‌های مالی مذکور منتشر گردیده است، درج شود.

پرسش ۳۳ (بهمن ۱۳۹۵)

اظهار نظر حسابرس درخصوص صورت‌های مالی تلفیقی ارائه شده براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، در رابطه با مبنای تهیه صورت‌های مالی واحدهای فرعی و وابسته آن، چگونه است؟

پاسخ ۳۳ (جایگزین شده):

صورت‌های مالی تلفیقی تهیه شده براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، باید براساس تلفیق صورت‌های مالی واحد اصلی و واحدهای فرعی که براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تهیه گردیده، ارائه شود. همچنین صدور گزارش حسابرسی نسبت به صورت‌های مالی تلفیقی توسط حسابرس واحد اصلی، با در نظر گرفتن استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی" (تجدید نظر شده ۱۴۰۱- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، و انجام تعدیلات مورد نیاز، الزامی است.*

* پاسخ کارگروه، طبق ویرایش سوم کتاب (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

گزارش حسابرسی باید بر مبنای استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی (تجدید نظر شده ۱۳۸۹- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۰ و پس از آن شروع و لغایت سال ۱۴۰۰ خاتمه یافته است)، تهیه و ارائه شود.

پرسش ۳۴ (بهمن ۱۳۹۵)

چنانچه واحد اصلی دارای زیان انباشته باشد، اما صورت‌های مالی تلفیقی گروه و واحد اصلی فوق، دارای سود خالص و سود انباشته باشد، نحوه برخورد بازرسی قانونی با مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، چگونه است؟

پاسخ ۳۴:

صورت‌های مالی تلفیقی در راستای گزارشگری مالی گروه به‌عنوان یک شخصیت حسابداری و نه یک شخصیت حقوقی ارائه می‌گردد. بر این اساس، بازرسی قانونی صرفاً درخصوص گزارش موارد عدم رعایت قوانین و مقررات، از جمله ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، در ارتباط با شرکت اصلی به عنوان یک شخصیت حقوقی، دارای مسئولیت می‌باشد.

پرسش ۳۵ (فروردین ۱۳۹۶)

در صورتی که درخصوص رسیدگی به یک قلم خاص از یک صورت مالی، حسابرس با محدودیت مواجه باشد، و همزمان در صورت‌های مالی افشای لازم طبق استانداردهای حسابداری نسبت به آن قلم انجام نشده باشد، نحوه برخورد حسابرس چگونه است؟

پاسخ ۳۵:

در صورت اهمیت، موضوع محدودیت دسترسی به اطلاعات لازم جهت رسیدگی و موضوع عدم افشای لازم طبق استانداردهای حسابداری، باید در گزارش حسابرس مستقل ارائه گردد.

پرسش ۳۶ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

آیا عدم امکان حسابرسی اطلاعات مالی بخش‌های یک گروه (واحدهای فرعی، شعب، شرکت‌های خاص، واحدهای وابسته و ...) توسط حسابرس گروه، در نتیجه تصمیمات اتخاذ شده توسط ارکان صلاحیت‌دار گروه مبنی بر متفاوت بودن حسابرس گروه از حسابرس بخش‌ها، محدودیت در رسیدگی حسابرس گروه تلقی می‌گردد؟

پاسخ ۳۶:

با توجه به مسئولیت حسابرِس واحد اصلی در رابطه با حسابرسی صورتهای مالی تلفیقی، رعایت کامل استاندارد حسابرسی ۶۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورتهای مالی گروه - شامل کار حسابرسان بخش"، (تجدید نظر شده ۱۳۸۹ - لازم الاجرا برای حسابرسی صورتهای مالی که دوره مالی آنها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می شود)، به ویژه ملاحظات مربوط به مشارکت حسابرِس گروه در حسابرسی بخش و لزوم ارتباط با حسابرسان آنها (موضوع بند ۱۲ استاندارد فوق)، باید مورد توجه حسابرِس گروه قرار گرفته و در قرارداد حسابرسی منعقد شده با واحد اصلی، موضوع امکان مشارکت و نیز عدم ایجاد محدودیت برای حسابرِس گروه در خصوص اخذ اطلاعات و مستندات لازم از حسابرِس بخش ها، به نحو مناسب درج شود.

پرسش ۳۷ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

آیا در گزارش بررسی اجمالی حسابرِس مستقل نسبت به صورتهای مالی میان دوره ای، درج بند توضیحی در خصوص پیگیری تکالیف مقرر در مجمع عمومی عادی سالیانه، امکان پذیر می باشد؟

پاسخ ۳۷:

با توجه به اینکه، درج بند توضیحی در خصوص پیگیری تکالیف مقرر در مجمع عمومی عادی سالیانه، در گزارش بررسی اجمالی حسابرِس مستقل نسبت به صورتهای مالی میان دوره ای، در دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرِس مستقل در مورد بررسی اجمالی، پیش بینی نشده است، در نتیجه درج آن در گزارش یاد شده، منطبق با دستورالعمل مزبور نمی باشد.

پرسش ۳۸ (خرداد ۱۳۹۶)

آیا مؤسسات حسابرسی مجاز به پذیرش کار حسابرسی دستگاه های دولتی و شهرداری ها که فاقد دفاتر قانونی هستند و اظهارنامه مالیاتی نیز به سازمان امور مالیاتی ارائه نمی نمایند، می باشند؟

پاسخ ۳۸:

پذیرش حسابرسی صورت‌های مالی دستگاه‌های دولتی که بر اساس قوانین و مقررات مربوط، مکلف به نگهداری و تحریر دفاتر قانونی نیستند، مشروط به انتخاب حسابرس مستقل توسط ارکان ذیصلاح قانونی آن‌ها، تهیه صورت‌های مالی براساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی و یا چارچوب‌های با مقاصد خاص و با به‌کارگیری کنترل‌های داخلی و سیستم‌های حسابداری قابل اتکا، منعی ندارد. همچنین، شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به آن‌ها، طبق بخشنامه شماره ۴۰۹۰۴ مورخ ۱۳۹۵/۴/۸ وزیر وقت کشور، مکلف به تهیه و تحریر دفاتر قانونی می‌باشند.

پرسش ۳۹ (خرداد ۱۳۹۶)

با توجه به تصویب و انتشار استانداردهای حسابداری بخش عمومی توسط سازمان حسابرسی و الزام شهرداری‌ها به تهیه صورت‌های مالی بر مبنای حسابداری تعهدی و رعایت استانداردهای مزبور از ابتدای سال ۱۳۹۵، چنانچه علیرغم الزام مزبور، صورت‌های مالی شهرداری‌ها براساس مبنای نقدی تهیه و ارائه شود، نحوه برخورد حسابرس چگونه است؟

پاسخ ۳۹:

حسابرس مستقل ضروری است، قبل از انعقاد قرارداد و پذیرش کار، کتباً به شهرداری مربوط اعلام نماید که طبق الزامات استانداردهای حسابداری بخش عمومی، صورت‌های مالی شهرداری‌ها باید طبق استانداردهای مذکور تهیه شود، اما چنانچه شهرداری مورد رسیدگی علی‌رغم الزامات مذکور، صورت‌های مالی خود را براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص تهیه کند، باید مبنا و رویه‌های حسابداری استفاده شده برای تهیه صورت‌های مالی خود را در یادداشت‌های مهم رویه‌های حسابداری افشا نماید. در چنین شرایطی، حسابرس مستقل، در گزارش حسابرس درباره صورت‌های مالی تهیه شده بر اساس چارچوب‌های با مقاصد خاص، باید مبنا و رویه‌های حسابداری مورد استفاده

را تصریح و یا به یادداشت همراه صورت‌های مالی که مبنا و رویه‌های مزبور در آن افشا شده است، اشاره نماید. حسابرس باید نسبت به مطلوبیت ارائه صورت‌های مالی از تمام جنبه‌های با اهمیت، طبق مبنا و رویه‌های حسابداری مشخص شده، در چارچوب استاندارد حسابرسی ۸۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص" (تجدید نظر شده ۱۳۹۰ - لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می‌شود)، اظهار نظر کند. همچنین، گزارش حسابرس نسبت به صورت‌های مالی مذکور، باید شامل یک بند تأکید بر مطلب خاص برای آگاهی استفاده‌کنندگان از گزارش حسابرسی باشد، مبنی بر اینکه صورت‌های مالی بر مبنای استانداردهای حسابداری بخش عمومی تهیه نشده و براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص تهیه و ارائه شده و در نتیجه، ممکن است برای مقاصد دیگر مناسب نباشد.

پرسش ۴۰ (خرداد ۱۳۹۶)

نحوه استعلام حسابرس جایگزین از حسابرس قبلی، در صورتی که مؤسسه حسابرسی قبلی منحل شده باشد، چگونه باید انجام شود؟

پاسخ ۴۰:

تصمیم‌گیری درخصوص پذیرش یا عدم پذیرش کار حسابرسی، با توجه به ضوابط مربوط در استانداردهای حسابرسی و آیین رفتار حرفه‌ای و نیز موارد ارائه شده در آخرین گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، به عهده و مسئولیت حسابرس جایگزین می‌باشد. در صورت عدم دسترسی به پرونده‌های حسابرسی سال قبل و به تبع آن عدم امکان ارزیابی نحوه، مستندات و نتایج رسیدگی به مانده‌های ابتدای دوره، این موضوع در قرارداد حسابرسی سال جدید، باید مورد توجه قرار گیرد.

پرسش ۴۱ (خرداد ۱۳۹۶)

صورت‌های مالی و اظهارنامه مالیاتی یک واحد قبل از بهره‌برداری، در ارتباط با هزینه‌های قبل از بهره‌برداری، با دفاتر قانونی آن مطابقت ندارد. علت عدم انطباق ناشی از این است که هزینه‌های قبل از بهره‌برداری در دفاتر قانونی و اظهارنامه مالیاتی تحت عنوان هزینه دوره منعکس گردیده، اما در صورت‌های مالی به عنوان دارایی نامشهود انعکاس یافته است. نحوه برخورد حسابرس با موضوع چگونه است؟

پاسخ ۴۱:

طبق مصوبات شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران، صورت‌های مالی مورد حسابرسی توسط اعضای شاغل جامعه حسابداران رسمی ایران، باید متکی به دفاتر قانونی باشد، در غیر این صورت حسابرس باید از پذیرش کار خودداری یا از کار کناره‌گیری کند. در وضعیت بالا، چنانچه شرکت مورد رسیدگی نسبت به اصلاح و تهیه صورت‌های مالی در انطباق با دفاتر قانونی مربوط اقدام نماید، صدور گزارش توسط حسابرس مستقل، پس از ارزیابی آثار مالیاتی ناشی از عدم تطبیق اظهارنامه مالیاتی با دفاتر قانونی و انعکاس مناسب آن در گزارش، مجاز است. در غیر این صورت، حسابدار رسمی مجاز به صدور گزارش نمی‌باشد و باید از کار کناره‌گیری نماید.

پرسش ۴۲ (تیر ۱۳۹۶)

تعدادی از مؤسسات حسابرسی که عهده‌دار حسابرسی صورت‌های مالی بانک‌ها هستند، موارد عدم رعایت ضوابط و مقررات بانک مرکزی را همانند موارد عدم رعایت ضوابط و مقررات سازمان بورس، در گزارش حسابرسی صورت‌های مالی بانک‌ها، در بخش سایر مسئولیت‌های قانونی و مقرراتی حسابرس ارائه می‌کنند، اما تعداد دیگری از مؤسسات حسابرسی نسبت به موارد عدم رعایت یاد شده، موضع‌گیری ننموده‌اند. مسئولین بانک مرکزی نیز با توجه به شرایط و مشکلات موجود بانک‌ها، تمایل دارند که موارد عدم رعایت ضوابط و مقررات توسط بانک‌ها، به صورت یک گزارش جداگانه تهیه و به بانک مرکزی اعلام گردد. پذیرش خواسته مسئولین بانک مرکزی در چه شرایطی میسر است؟

پاسخ ۴۲:

به استثنای مسئولیت حسابرِس مستقل در ارتباط با استاندارد حسابرسی ۲۵۰ با عنوان "ارزیابی رعایت قوانین و مقررات در حسابرسی صورت‌های مالی" (تجدید نظر شده ۱۳۹۴- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۵ و پس از آن شروع می‌شود)، طبق مفاد ماده ۱۰۱ اساسنامه نمونه بانک‌های تجاری غیردولتی (مصوب شورای پول و اعتبار)، حسابرسی رعایت ضوابط و مقررات بانک مرکزی در بانک‌های مزبور، مستلزم انعقاد قرارداد و گزارشگری جداگانه مستقل از حسابرسی صورت‌های مالی بوده و جبران خدمات آن نیز بر عهده بانک مربوط می‌باشد.

پرسش ۴۳ (تیر ۱۳۹۶)

برخورد حسابرِس مستقل در رابطه با موارد افشاهای خاصی که در صورت‌های مالی بانک‌ها تهیه شده طبق نمونه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)، ارائه شده است، آیا از نوع تحریف (عدم توافق) است و یا اینکه باید در گزارش حسابرِس مستقل، بعد از بند اظهار نظر حسابرِس، به عنوان بند تأکید بر مطلب خاص ارائه شود؟

پاسخ ۴۳:

به دلیل عدم انطباق با استانداردهای ملی حسابداری، موارد مذکور از مصادیق تحریف می‌باشند.

پرسش ۴۴ (تیر ۱۳۹۶)

در شرایطی که بانک‌ها دو مجموعه صورت‌های مالی متفاوت، یکی براساس نمونه ابلاغ شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دیگری براساس نمونه ابلاغ شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار، تهیه می‌کنند و هر دو مرجع مزبور برگزاری مجامع بانک‌ها را منوط به ارائه صورت‌های مالی ابلاغی خود نموده‌اند، آیا صدور دو گزارش حسابرسی جداگانه نسبت به صورت‌های مالی ۲ گانه مزبور، براساس استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی" (تجدید نظر شده ۱۴۰۱- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۴۴:

تهیه و ارائه گزارش حسابرسی برای هر دو نمونه امکان‌پذیر است. چنانچه صورت‌های مالی ارائه شده براساس استانداردهای حسابداری ایران تهیه شده باشد، گزارشگری براساس استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان “**اظہار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی**” و در غیر این صورت گزارشگری براساس استاندارد حسابرسی ۸۰۰ با عنوان “**ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص**” (تجدید نظر شده ۱۳۹۰- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می‌شود)، خواهد بود. در صورت گزارشگری براساس استاندارد حسابرسی ۸۰۰، در گزارش حسابرس باید یک بند تأکید بر مطلب خاص مبنی بر اینکه گزارش مذکور بنا به درخواست مرجع درخواست‌کننده (در اینجا بانک مرکزی یا سازمان بورس) صادر شده است و امکان دارد استفاده از آن برای سایر مقاصد مناسب نباشد، درج گردد.

پرسش ۴۵ (مرداد ۱۳۹۶)

نحوه برخورد حسابرس با عدم دریافت پاسخ تأییدیه‌های درخواستی از بانک‌ها، چگونه است؟

پاسخ ۴۵:

از آنجایی که اطلاعات مورد درخواست در تأییدیه‌های بانکی متنوع بوده و در صورت حساب‌های بانکی صرفاً گردش و مانده حساب درج می‌شود، بنابراین صورت حساب‌های بانکی نمی‌تواند جایگزین تأییدیه‌های درخواستی از بانک‌ها شود. در صورت عدم دریافت پاسخ تأییدیه‌های بانکی، حسابرس باید روش‌های حسابرسی جایگزین را برای کسب شواهد حسابرسی مربوط و قابل اعتماد اجرا کند و چنانچه حسابرس نتواند شواهد مذکور را از طریق اجرای سایر روش‌های حسابرسی کسب نماید، باید آثار محدودیت را بر گزارش حسابرسی ارزیابی کند.

پرسش ۴۶ (مرداد ۱۳۹۶)

یک مؤسسه حسابرسی، وظیفه حسابرِس مستقل و بازرِس قانونی یک واحد هلدینگ و دو واحد فرعی آن را به عهده دارد، آیا اجرای درخواست هلدینگ مبنی بر رسیدگی ویژه در چارچوب استاندارد حسابرسی ۴۴۰۰ با عنوان "اجرای روش های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی"، (لازم الاجرا از اول فروردین ۱۳۷۸ و پس از آن)، در دو واحد فرعی مذکور به صورت همزمان با انجام وظیفه مزبور مجاز است یا خیر؟

پاسخ ۴۶:

بر اساس پیشنهاد شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران در خصوص اصلاح بند ۲۹۰-۱۴۷ آیین اخلاق و رفتار حسابداران رسمی و تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی، ارائه هرگونه خدماتی غیر از خدمات اطمینان بخشی، به استثنای انجام روش های توافقی با ماهیت حسابرسی و با نظارت هیات مدیره جامعه، توسط مؤسسه به صاحب کار حسابرسی و آن دسته از بنگاه های وابسته آن که صاحب کار حسابرسی بر آن ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد یا با آن ها تحت کنترل مشترک است، مجاز نیست.

پرسش ۴۷ (مرداد ۱۳۹۶)

نحوه برخورد حسابرِس در موارد عدم کفایت پوشش بیمه ای دارایی ها، چگونه است؟

پاسخ ۴۷:

چنانچه در تاریخ گزارش حسابرِس مستقل، پوشش بیمه ای دارایی ها کفایت نداشته باشد و اتفاقی که منجر به ورود خسارت عمده به دارایی های تحت پوشش بیمه گردد، در سال مالی مورد گزارش تا تاریخ گزارش حسابرِس مستقل روی نداده باشد، درج بند کسری پوشش بیمه ای در گزارش حسابرِس مستقل و بازرِس قانونی سال مورد گزارش، ضرورتی ندارد. اما چنانچه طی دوره زمانی مزبور اتفاقی که منجر به خسارت عمده به دارایی های واحد مورد رسیدگی شده باشد، رخ داده و فقدان یا عدم کفایت پوشش بیمه ای، بازیافت تمام یا بخش عمده ای از خسارت وارده را امکان پذیر نکند، موضوع

باید جهت آگاهی استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی، در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، درج شود. طبق برگ پاسخ به پرسش فنی شماره ۸۹ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۰۵ کمیته فنی سازمان حسابرسی، نحوه برخورد حسابرس با فقدان یا عدم کفایت پوشش بیمه‌ای، به شرح زیر است:

الف) در صورت افشاء (عدم کفایت پوشش بیمه‌ای)، به صورت بند تأکید بر مطلب خاص و عطف به یادداشت توضیحی مربوط.

ب) در صورت عدم افشاء، به عنوان تحریف از استانداردهای حسابداری، در این شرایط، چنانچه پوشش بیمه‌ای کافی نباشد، موضوع در ادامه همین بند ارائه خواهد شد.

پرسش ۴۸ (شهریور ۱۳۹۶)

صورت‌های مالی مصوب هیأت مدیره ارائه شده به حسابرس مستقل، مشتمل بر تعدیلات بااهمیتی است که بعد از تسلیم اظهارنامه مالیاتی شرکت به مراجع ذیربط، شناسایی و صرفاً در صورت‌های مالی منعکس شده است. با توجه به لزوم انطباق اظهارنامه مالیاتی با دفاتر قانونی واحد مورد رسیدگی و نیز عدم ثبت تعدیلات مزبور در دفاتر قانونی، نحوه برخورد حسابرس چگونه است؟

پاسخ ۴۸:

طبق مصوبه شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران، صورت‌های مالی مورد حسابرسی توسط اعضای جامعه، باید متکی به دفاتر قانونی باشد، در غیر این صورت، حسابرس باید از پذیرش چنین کاری خودداری یا از کار کناره‌گیری کند. در این ارتباط، چنانچه واحد مورد رسیدگی نسبت به ثبت اسناد لازم جهت انطباق صورت‌های مالی با دفاتر قانونی اقدام نماید، صدور گزارش توسط مؤسسه حسابرسی پس از ارزیابی آثار مالیاتی ناشی از عدم انطباق اظهارنامه مالیاتی با دفاتر قانونی و انعکاس مناسب آن، مجاز می‌باشد. در غیر این صورت مؤسسه حسابرسی مجاز به صدور گزارش نمی‌باشد و باید از کار کناره‌گیری کند.

پرسش ۴۹ (مهر ۱۳۹۶)

آیا شرکتی که گزارش حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی سال مفروض خود را از یک مؤسسه حسابرسی دریافت نموده است، می‌تواند مؤسسه حسابرسی دیگری را برای حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده همان سال براساس IFRS، انتخاب نماید؟

پاسخ ۴۹:

شرکت می‌تواند مؤسسه حسابرسی دیگری را برای حسابرسی صورت‌های مالی همان سال که براساس IFRS تهیه شده است، انتخاب نماید.

پرسش ۵۰ (مهر ۱۳۹۶)

در صورتی که حسابرسی مستقل، مسئولیت حسابرسی صورت‌های مالی واحد اصلی و هیچ‌یک از واحدهای فرعی آن را عهده‌دار نباشد، آیا می‌تواند نسبت به انعقاد قرارداد حسابرسی صورت‌های مالی تلفیقی واحد اصلی (تهیه شده بر مبنای IFRS)، اقدام نماید؟

پاسخ ۵۰:

انعقاد قرارداد حسابرسی صورت‌های مالی تلفیقی تهیه شده بر مبنای IFRS (خدمات اطمینان‌بخشی)، تحت شرایط مطرح شده در پرسش، مجاز است. بدیهی است، خدمات مزبور باید با رعایت استانداردهای حسابرسی مربوط، انجام شود.

پرسش ۵۱ (مهر ۱۳۹۶)

در صورت انعقاد قرارداد حسابرسی صورت‌های مالی تلفیقی (تهیه شده بر مبنای IFRS)، آیا حسابرسی واحد اصلی، الزام به حسابرسی صورت‌های مالی واحدهای فرعی مشمول تلفیق (تهیه شده بر مبنای IFRS) و صدور گزارش حسابرسی جداگانه برای هر یک از آنها را دارد؟

پاسخ ۵۱:

باتوجه به اینکه صورت‌های مالی تلفیقی براساس IFRS تهیه شده است، لذا صورت‌های مالی واحدهای فرعی مشمول تلفیق نیز باید منطبق با IFRS تهیه و در فرایند تعدیل و ترکیب، مورد تلفیق قرار گیرند. بدیهی است، حسابرسی صورت‌های مالی واحدهای فرعی مزبور ضروری است، لیکن با رعایت ضوابط و ملاحظات ارائه شده در استاندارد حسابرسی ۶۰۰، با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی گروه، شامل کار حسابرسان بخش" - لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می‌شود، به‌ویژه ملاحظات مربوط به مشارکت حسابرس گروه در حسابرسی صورت‌های مالی بخش و لزوم ارتباط با حسابرسان آن‌ها (موضوع بند ۱۲ استاندارد حسابرسی فوق)، الزامی به حسابرسی صورت‌های مالی آن‌ها، توسط حسابرس واحد اصلی نمی‌باشد. در چنین شرایطی، حسابرس گروه باید در قرارداد حسابرسی منعقد با واحد اصلی، موضوع امکان مشارکت و نیز عدم ایجاد محدودیت برای حسابرس گروه در خصوص اخذ اطلاعات و مستندات لازم از حسابرس بخش‌ها، به نحو مناسب تصریح گردد.

پرسش ۵۲ (آبان ۱۳۹۶)

آیا پذیرش انعقاد قرارداد بررسی اجمالی صورت‌های مالی میان دوره‌ای توسط حسابرس مستقل و صدور گزارش مربوط، علیرغم عدم انطباق صورت‌های مالی مزبور با دفاتر قانونی واحد مورد رسیدگی، مجاز است؟

پاسخ ۵۲:

بررسی اجمالی صورت‌های مالی میان دوره‌ای توسط حسابرس مستقل و صدور گزارش مربوط، علی‌رغم اینکه صورت‌های مالی مورد بررسی، منطبق با دفاتر قانونی واحد مورد رسیدگی نمی‌باشد، مغایرتی با ضوابط و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران، ندارد.

پرسش ۵۳ (آبان ۱۳۹۶)

رسیدگی به صورت‌های مالی اشخاص حقیقی که دارای دفاتر قانونی (روزنامه و کل پلمپ شده توسط اداره ثبت شرکت‌ها) هستند، تحت چه شرایطی امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۵۳:

چنانچه اشخاص حقیقی مورد پرسش، دارای پروانه فعالیت معتبر تحت یک نام تجاری مشخص به‌عنوان واحد گزارشگر، صورت‌های مالی متکی به دفاتر قانونی و سیستم حسابداری و کنترل‌های داخلی قابل اتکا بوده و براساس استانداردهای حسابرسی، قابلیت حسابرسی نیز داشته باشند، ارائه خدمات حسابرسی مستقل منعی ندارد.

پرسش ۵۴ (بهمن ۱۳۹۶)

آیا ابلاغیه شماره ۴۴۰/۰۲۱/ب/۹۶ مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۵ سازمان بورس و اوراق بهادار درخصوص "گزارش تفسیری مدیریت"، توسط مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، باید رعایت شود؟

پاسخ ۵۴:

رعایت دستورالعمل نحوه اظهارنظر حسابرس مستقل نسبت به گزارش تفسیری مدیریت (مصوب کمیته فنی سازمان حسابرسی)، توسط مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، ضروری است.

پرسش ۵۵ (بهمن ۱۳۹۶)

نحوه گزارشگری حسابرسی، درخصوص صورت‌های مالی واحدهای عملیاتی فاقد شخصیت حقوقی که به‌عنوان بخش، قسمت یا جزئی از ساختار کلی یک شخصیت حقوقی (واحد تجاری گزارشگر - انتفاعی) محسوب می‌گردند، چگونه است؟

پاسخ ۵۵ (جایگزین شده):

به دلیل عدم وجود دفاتر قانونی و غیرقابل احصا بودن تمامیت انعکاس معاملات و رویدادها در صورت‌های مالی این‌گونه واحدها، صدور گزارش حسابرس مستقل براساس استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان “اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی” (تجدید نظر شده ۱۴۰۱- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، امکان‌پذیر نمی‌باشد*. در این‌گونه موارد، گزارش حسابرس باید براساس استاندارد حسابرسی ۸۰۰ با عنوان “ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص” (تجدید نظر شده ۱۳۹۰- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۱ و پس از آن شروع می‌شود)، تهیه شود.

پرسش ۵۶ (فروردین ۱۳۹۷)

نحوه برخورد حسابرس با آثار ناشی از مالیات قطعی شده سال‌های قبل واحد مورد رسیدگی که ابهام بااهمیت مالیاتی مربوط، در گزارش حسابرسی سال‌های قبل در بخش تأکید بر مطلب خاص درج شده، چگونه است؟

پاسخ ۵۶ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱/۱/۱۴۰۰):

مالیات از جمله بدهی‌های شرکت است که باید توسط حسابرس مستقل با توجه کامل به قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مربوط، در سال عملکرد دقیقاً رسیدگی شود. چنانچه براساس رسیدگی‌های مزبور، حسابرس به این نتیجه برسد که اگرچه قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مالیاتی مربوط درخصوص برآورد بدهی مالیاتی توسط واحد مورد رسیدگی رعایت گردیده، اما به دلیل احتمال برداشت‌ها و تفسیرهای خاص

* طبق پاسخ کارگروه در ویرایش سوم کتاب:

استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان “گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی” (تجدید نظر شده ۱۳۸۹- لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین سال ۱۳۹۰ و پس از آن شروع و در پایان سال ۱۴۰۰ خاتمه یافته)، تصریح شده است.

مقامات مالیاتی در ارتباط با قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مالیاتی یاد شده و نیز سوابق مالیاتی شرکت، برآورد مزبور با ابهامات بااهمیتی مواجه است، ضروری است موضوع را در بخش تأکید بر مطلب خاص ارائه نماید. در چنین شرایطی، تفاوت مالیات قطعی شده سال/ سال‌های قبل نسبت به مبالغ منعکس در صورت‌های مالی سال‌های مربوط، تغییر در برآورد حسابداری تلقی و به‌عنوان یک قلم جداگانه تشکیل‌دهنده اقلام هزینه مالیات بر درآمد سال جاری شناسایی و از طریق یادداشت مربوط در صورت‌های مالی، افشا می‌گردد.*

پرسش ۵۷ (فروردین ۱۳۹۷)

آیا حسابرס مستقل و بازرس قانونی می‌تواند در خصوص رعایت یا عدم رعایت مفاد ماده ۳۹ قانون محاسبات عمومی (ضرورت واریز وجوه درآمدهای شرکت‌های دولتی به حساب‌های خزانه نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) به‌صورت بندی جداگانه در گزارش حسابرס مستقل و بازرس قانونی واحدهای ذیربط، اظهارنظر نماید؟

پاسخ ۵۷:

درج کلیه موارد عدم رعایت قوانین و مقررات حاکم بر واحدهای مورد رسیدگی، از جمله موارد عدم رعایت قانون محاسبات عمومی کشور در شرکت‌های دولتی، در دستورالعمل تهیه و تنظیم گزارش حسابرס مستقل و بازرس قانونی مورد عمل (مصوب سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران) لحاظ شده است. ارائه اظهارنظر جداگانه در مورد رعایت یا عدم رعایت مفاد ماده ۳۹ قانون محاسبات عمومی کشور در گزارش حسابرס مستقل و بازرس قانونی شرکت‌های دولتی، مستلزم تصریح موضوع در متن قانون مزبور و یا سایر قوانین و مقررات لازم‌الاجرا توسط حسابداران رسمی است.

* بر اساس بخش‌نامه داخلی شماره ۹۶۲۲۹۷۶ مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۱ سازمان حسابرسی، تفاوت مالیات قطعی شده مزبور، در صورت‌های مالی واحدهای تجاری که سال مالی آن‌ها، از ۱۳۹۶/۰۱/۰۱ شروع و لغایت ۱۳۹۹/۱۲/۲۹ خاتمه می‌یابد، می‌بایست در متن صورت سود و زیان واحدهای فوق، در سرفصل هزینه مالیات بر درآمد، به‌عنوان یک قلم جداگانه، تحت عنوان مالیات سال/ سال‌های قبل، انعکاس یابد.

پرسش ۵۸ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

آیا صدور گزارش حسابرسی برای اشخاص حقیقی دارای دفاتر مشاغل که دارای دفاتر در آمد و هزینه بوده و فاقد صورت‌های مالی اساسی می‌باشند و اظهارنامه مالیاتی خود را بر مبنای درآمد و هزینه ارائه می‌کنند، مجاز است؟

پاسخ ۵۸:

حسابرسی و صدور گزارش در چارچوب استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی" مجاز نمی‌باشد، اما در چارچوب استاندارد حسابرسی ۸۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی تهیه شده براساس چارچوب‌های با مقاصد خاص"، منعی ندارد.

پرسش ۵۹ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

آیا صدور گزارش حسابرسی برای سازمان‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی و شهرداری‌ها که دارای شخصیت حقوقی مستقل و دفاتر قانونی نیستند، مجاز است؟

پاسخ ۵۹:

در صورتی که فعالیت سازمان‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی و شهرداری‌های موضوع پرسش، مبتنی بر قانون تشکیل آنها باشد و یا این که شرایط احراز "واحد گزارشگر" براساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی (بندهای ۶ تا ۸ بخش مفاهیم گزارشگری مالی بخش عمومی) را دارا باشند، پذیرش حسابرسی آنها توسط مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران و صدور گزارش حسابرسی جهت آنها بر مبنای استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی"، منعی ندارد. تعدیل فرمت قرارداد و گزارش حسابرس مستقل، متناسب با توافق و نوع خدماتی که حسابرس مستقل ارائه می‌دهد، ضروری است.

پرسش ۶۰ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

صدور گزارش حسابرسی مستقل جهت مشارکتهای خاص فاقد دفاتر قانونی (دارای شخصیت حسابداری و گزارشگری مالی)، چگونه است؟

پاسخ ۶۰ (جایگزین شده):

چنانچه مشارکت خاص مبتنی بر قرارداد معتبر فی مابین شرکای خاص بوده و مشمول تعریف مشارکت خاص مندرج در بند ۱۶ استاندارد حسابداری ۴۰ با عنوان "مشارکتهای" (لازم الاجرا در مورد کلیه صورتهای که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و پس از آن شروع می شود)*، باشد، همچنین صورتهای مالی مشارکت خاص، براساس استانداردهای حسابداری و در چارچوب سیستم حسابداری و کنترل های داخلی قابل اتکا تهیه و تنظیم شده و طبق استانداردهای حسابرسی قابلیت حسابرسی داشته باشد، حسابرسی و صدور گزارش حسابرسی مستقل در چارچوب استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورتهای مالی، امکان پذیر می باشد.

پرسش ۶۱ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

صدور گزارش حسابرسی جهت پروژهها و طرحهای عمرانی اجرا شده توسط واحدهای دولتی که فاقد دفاتر قانونی است، چگونه است؟

پاسخ ۶۱:

در چارچوب "دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرسی مستقل طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای" مورخ ۱۳۹۵/۸/۱۸ سازمان حسابرسی که با توجه به "استانداردهای حسابداری بخش عمومی" تجدید نظر شده است، صدور گزارش حسابرسی امکان پذیر می باشد. همچنین، درخصوص نحوه انعکاس حسابهای مرتبط با طرحهای مزبور در صورتهای مالی دستگاه بهره بردار، رعایت الزامات مقرر در قانون محاسبات عمومی کشور و سایر مقررات مربوط، ضروری است.

* این بند، جایگزین بند ۲ استاندارد حسابداری ۲۳ سابق با عنوان "حسابداری مشارکتهای خاص" (لازم الاجرا در مورد کلیه صورتهای مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱ و بعد از آن شروع شده و تا پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته)، شده است.

پرسش ۶۲ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

نحوه برخورد حسابرس در مواردی که صاحبکار فقط تراز چهار ستونی دفتر کل (تراز آزمایشی) تأیید شده ارائه می‌نماید، چگونه است؟

پاسخ ۶۲:

تراز آزمایشی قابلیت حسابرسی و صدور گزارش حسابرسی بر اساس استانداردهای حسابرسی اطمینان بخشی را ندارد، اما انجام رسیدگی در چارچوب استاندارد حسابرسی ۴۴۰۰ با عنوان "اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی"، مجاز می‌باشد.

پرسش ۶۳ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

آیا در گزارش حسابرسی صادره توسط مؤسسه حسابرسی جایگزین مبنی بر این که "صورت‌های مالی سال قبل توسط مؤسسه حسابرسی دیگری مورد رسیدگی قرار گرفته است"، در شرایطی که اکثریت شرکا و کارکنان مؤسسه حسابرسی قبلی به مؤسسه حسابرسی جایگزین انتقال یافته‌اند، ضرورت دارد؟

پاسخ ۶۳:

نظر به این که گزارش حسابرس مستقل تحت عنوان و نام شخصیت حقوقی مؤسسه حسابرسی جایگزین امضا و صادر می‌شود و نام مؤسسه حسابرسی صادرکننده گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی (مؤسسه حسابرسی جایگزین) نسبت به مؤسسه حسابرسی قبلی، تغییر یافته است، لذا درج بند توضیحی در گزارش حسابرس مستقل صادره توسط مؤسسه حسابرسی جایگزین، ضروری می‌باشد.

پرسش ۶۴ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

آیا صدور گزارش حسابرسی برای شعبات و نمایندگی شرکت‌های خارجی در ایران مجاز است؟

پاسخ ۶۴:

در صورتی که شعب و دفاتر نمایندگی شرکت‌های خارجی که در اجرای قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت‌های خارجی (مصوب ۱۳۷۶/۸/۲۱ مجلس شورای اسلامی) در ایران ثبت و فعالیت می‌نمایند، ضمن لزوم رعایت قانون مزبور و آیین‌نامه اجرایی آن

(مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۱ هیأت وزیران)، دارای صورتهای مالی متکی بر سیستم حسابداری و کنترل داخلی قابل اتکا بوده و براساس استانداردهای حسابرسی قابلیت حسابرسی داشته باشند، صدور گزارش حسابرسی جهت شعب و نمایندگیهای مزبور، در چارچوب استاندارد حسابرسی ۸۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورتهای مالی تهیه شده براساس چارچوبهای با مقاصد خاص"، امکانپذیر می باشد.

پرسش ۶۵ (تیر ۱۳۹۷ - کارگروه قوانین و مقررات)

قرارداد حسابرسی، عنوان گزارش حسابرسی و گزارشگری موارد مربوط به اساسنامه و قوانین و مقررات در شرکتهای تعاونی که اساسنامه آنها طبق فرم نمونه و ضوابط تعیین شده توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی می باشد، چگونه است؟

پاسخ ۶۵:

قرارداد حسابرسی باید طبق فرم نمونه ارائه شده توسط جامعه حسابداران رسمی ایران تنظیم و در ماده ۱ قرارداد، درخصوص وظایف بازرس، "قانون تعاون" نیز تصریح شود. گزارشگری حسابرسی نیز باید طبق "دستورالعمل تهیه و تنظیم گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی" مصوب جامعه حسابداران رسمی ایران تهیه شود. بدیهی است، کاربرد واژه "قانونی" پس از عنوان بازرس، موضوعیت ندارد.

پرسش ۶۶ (مرداد ۱۳۹۷)

چنانچه آثار بندهای گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، منجر به ایجاد زیان انباشته به میزان حداقل نصف سرمایه ثبت شده واحد مورد رسیدگی شود، برخورد حسابرس با موضوع چگونه است؟

پاسخ ۶۶:

به منظور جلب توجه استفاده کنندگان از صورتهای مالی، مبنی بر این که "در صورت اعمال تعدیلات ارائه شده در بندهای گزارش حسابرس مستقل، مبلغ زیان انباشته منعکس در صورتهای مالی مورد گزارش بیش از نصف سرمایه ثبت شده می گردد"، درج یک بند

با محتوای مذکور در قسمت گزارش در مورد سایر وظایف بازرس قانونی، بدون ارجاع به ماده قانونی مربوط (ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت)، ضروری است.

پرسش ۶۷ (مرداد ۱۳۹۷)

چنانچه مؤسسه حسابرسی منتخب مجمع عمومی عادی واحد مورد رسیدگی، بعد از انعقاد قرارداد حسابرسی صورت‌های مالی و در زمان شروع عملیات حسابرسی متوجه شود که شرکت فاقد دفاتر قانونی است، آیا می‌تواند با فسخ قرارداد حسابرسی صورت‌های مالی و انعقاد قرارداد براساس استاندارد خدمات مرتبط ۴۴۰۰ با عنوان "اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی"، اقدام نماید؟

پاسخ ۶۷:

با توجه به مفاد بندهای ۱۱ تا ۱۷ استاندارد حسابرسی ۲۱۰ با عنوان "قرارداد حسابرسی" در چنین شرایطی مؤسسه حسابرسی باید از کار حسابرسی کناره‌گیری نماید. همچنین امکان اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی نسبت به صورت‌های مالی شرکت مورد نظر، در چارچوب استاندارد ۴۴۰۰ مزبور نیز منتفی می‌باشد.

پرسش ۶۸ (مهر ۱۳۹۷)

شرایط پذیرش حسابرسی صورت‌های مالی شرکتی ایرانی و در حال تصفیه که در یک کشور دیگر به ثبت رسیده و زیرمجموعه یکی از بانک‌های فعال داخل کشور است، با فرض تهیه صورت‌های مالی آن برای استفاده‌کنندگان داخل کشور، چیست؟

پاسخ ۶۸:

صورت‌های مالی شرکت، باید براساس استانداردهای حسابداری ایران و ملحوظ نمودن ضوابط مندرج در نشریه شماره ۱۵۵ سازمان حسابرسی با عنوان "حسابداری شرکت‌های در حال تصفیه" تهیه و تنظیم شود. همچنین در مرحله پذیرش کار باید از قابلیت حسابرسی صورت‌های مالی مذکور، طبق استانداردهای حسابرسی ایران، اطمینان لازم حاصل گردد.

پرسش ۶۹ (آبان ۱۳۹۷)

در شرایطی که واحد مورد رسیدگی از افشای مناسب و طبقه‌بندی صحیح اقلام در صورت‌های مالی خودداری می‌نماید، برخورد حسابرسی با موضوع چگونه است؟

پاسخ ۶۹:

موارد افشا در صورت‌های مالی، باید طبق استانداردهای حسابداری مربوط و با لحاظ نمودن معیار اهمیت از لحاظ کمی و کیفی (موضوعی) ارائه شود. در صورت عدم رعایت توسط واحد مورد رسیدگی و شناسایی موارد عدم افشا، افشای ناقص و یا افشای اشتباه در انطباق با استانداردهای حسابداری مربوط و صورت‌های مالی نمونه مصوب کمیته فنی سازمان حسابرسی، بر مبنای ارزیابی اهمیت موارد مزبور توسط حسابرسان مستقل، شامل بااهمیت ولی غیرفراگیر و بااهمیت و فراگیر (اساسی)، موضوع به نحو مناسب به‌عنوان موارد عدم رعایت استانداردهای حسابداری، در بخش مبانی اظهار نظر مشروط یا مردود (حسب مورد)، در گزارش حسابرسان مستقل درج می‌گردد.

پرسش ۷۰ (آذر ۱۳۹۷)

گزارشگری حسابرسان مستقل در خصوص رسیدگی و تأیید اطلاعات مورد درخواست بانک‌ها درباره فهرست املاک بانک‌ها به تفکیک مازاد و غیرمازاد (با مشخصات ثبتی، نشانی کامل، ارزش دفتری و... موضوع بخشنامه شماره ۱۲۸۸۰۹/۹۴ مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۹ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)، در چارچوب کدام استاندارد حسابرسی امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۷۰:

با توجه به دامنه رسیدگی به اطلاعات موضوع تأیید خواهی از حسابرسان، رسیدگی و گزارشگری حسابرسان مستقل در چارچوب استاندارد ۴۴۰۰ با عنوان "اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی"، با ماهیت حسابرسی، امکان‌پذیر می‌باشد.

پرسش ۷۱ (آذر ۱۳۹۷)

نحوه برخورد حسابرس مستقل با تقبل زیان انباشته توسط سهامداران، چگونه است؟

پاسخ ۷۱:

تقبل زیان انباشته توسط سهامداران، از محل مطالبات سهامداران و یا آورده نقدی یا غیرنقدی آنان، امکان‌پذیر است. در این خصوص، حسابرس مستقل باید نسبت به رعایت مفاد پرسش و پاسخ شماره ۵۹ مورخ ۱۳۸۴/۴/۶ کمیته فنی سازمان حسابرسی توسط واحد مورد رسیدگی و نیز موهومی نبودن و صحت حساب‌های مرتبط به‌ویژه حساب‌های غیرنقدی و افشای مناسب اطلاعات و رویدادهای مزبور در صورت‌های مالی، اطمینان کامل کسب نماید.

پرسش ۷۲ (بهمن ۱۳۹۷)

برای حصول اطمینان از آگاهی هیأت مدیره نسبت به مسئولیت آنان در قبال صورت‌های مالی و نیز جلوگیری از هرگونه جعل و تغییر و جایگزینی صفحات صورت‌های مالی پس از صدور گزارش حسابرس مستقل، چه اقداماتی ضروری است؟

پاسخ ۷۲:

به‌منظور آگاه نمودن هیأت مدیره از مسئولیت آن‌ها در قبال صورت‌های مالی، امضای صفحه فهرست صورت‌های مالی و صفحات صورت‌های مالی اساسی (شامل صورت سود و زیان، صورت وضعیت مالی، صورت سود و زیان جامع، صورت گردش حقوق مالکانه و صورت جریان‌های نقدی) توسط هیأت مدیره و ممهور نمودن صفحات مزبور به مهر واحد مورد رسیدگی، ضروری است. همچنین به‌منظور جلوگیری از جعل، تغییر و جایگزینی صفحات صورت‌های مالی، ضروری است کلیه صفحات صورت‌های مالی اساسی و صفحات یادداشت‌های توضیحی همراه آن، به مهر مخصوص مؤسسه حسابرسی، ممهور شود.

پرسش ۷۳ (بهمن ۱۳۹۷)

نحوه برخورد حسابرسی با تغییر در برآورد عمر مفید و یا روش استهلاک دارایی‌های ثابت، در واحدهای مورد رسیدگی چگونه است؟

پاسخ ۷۳:

تغییر در برآورد عمر مفید و روش استهلاک دارایی‌های ثابت با رعایت مفاد بندهای ۵۲، ۵۳ و ۵۶ تا ۵۸ استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان “دارایی‌های ثابت مشهود” و نیاز حصول اطمینان حسابرس مستقل نسبت به تغییر در برآوردهای مزبور طبق استاندارد حسابرسی ۵۴۰ با عنوان “حسابرسی برآوردهای حسابداری، شامل برآوردهای حسابداری ارزش منصفانه و موارد افشای مرتبط” امکان‌پذیر می‌باشد. ضمناً رعایت مفاد بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۵/۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۴ سازمان امور مالیاتی کشور به‌ویژه مفاد ماده ۱۹ ضوابط اجرایی دارایی‌های استهلاک‌پذیر موضوع ماده ۱۴۹ قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحی مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ و بخشنامه اصلاحی مزبور به شماره ۲۰۰/۹۶/۱۹ مورخ ۱۳۹۶/۲/۴ الزامی است.

پرسش ۷۴ (اسفند ۱۳۹۷)

آیا پس از ثبت گزارش‌های حسابرسی و صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی آن در سامانه سحر، اعمال اصلاحات جزئی نسبت به آن‌ها امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۷۴:

اصولاً پس از انتشار گزارش‌های حسابرسی و صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی آن، هرگونه تغییری در آن‌ها، مغایر با استانداردهای حسابرسی است و جامعه حسابداران رسمی ایران، باید مؤسسات حسابرسی عضو جامعه و اعضای شاغل انفرادی را از اعمال هرگونه تغییر به شرح فوق، پس از ثبت گزارش‌های حسابرسی و صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی در سامانه سحر، منع نماید. بدیهی است، مسئولیت و عواقب ناشی از هرگونه اشتباه شناسایی شده در گزارش‌های حسابرسی و صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی آن پس از ثبت آن‌ها در سامانه سحر، به‌عهده مؤسسات حسابرسی و حسابداران رسمی شاغل انفرادی مربوط، می‌باشد.

پرسش ۷۵ (فروردین ۱۳۹۸)

آیا تعدیل گزارش حسابرسی با ارائه یک‌بند تحریف در خصوص کسری ذخیره مالیات، بدون درج مبلغ تحریف (کسری ذخیره)، با استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان "اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل"، انطباق دارد یا خیر؟

پاسخ ۷۵:

با عنایت به پرسش شماره ۱۵ مورخ ۱۳۷۰/۱۰/۱۷ کمیته فنی سازمان حسابرسی، براساس استانداردهای حسابرسی، مبلغ ریالی آثار موارد تحریف (عدم توافق) باید تعیین و در بند مربوط در گزارش حسابرسی درج شود. اگر تعیین مبلغ آثار موارد مزبور امکان‌پذیر نباشد، حسابرس باید پس از مشخص کردن دامنه و حدود آثار آن، چنانچه نسبت به عدم صحت حساب‌ها متقاعد شد، نظر خود را به‌صورت تحریف (عدم توافق) و با اشاره به بند درج شده در این خصوص، در بند اظهارنظر ارائه نماید. درخصوص کسری ذخیره مالیات نیز حسابرس باید پس از تعیین حداقل ذخیره مالیات لازم طبق قانون مالیات‌ها و مقررات مالیاتی مربوط، در صورت احراز کسری ذخیره مالیات بیش از مبلغ اهمیت تعیین شده در سطح صورت‌های مالی، مبلغ کسری ذخیره مالیات را در بند گزارش حسابرس درج نماید.

پرسش ۷۶ (فروردین ۱۳۹۸)

چنانچه واحد مورد رسیدگی، صورت‌های مالی اصلاح شده یک سال معین را که براساس اسناد اصلاحی شناسایی و منعکس شده در دفاتر سال یا سال‌های مالی بعد اصلاح گردیده است، جهت حسابرسی به حسابرس مستقل ارائه نماید. نحوه برخورد حسابرس نسبت به صورت‌های مالی اصلاح شده مزبور چگونه است؟

پاسخ ۷۶:

براساس مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران (مصوبه جلسه شماره ۳/۵۲ مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۲ شورای عالی جامعه)، "ارائه گزارش حسابرِس مستقل، صرفاً در مورد صورت‌های مالی متکی به دفاتر قانونی مجاز می‌باشد".

پرسش ۷۷ (اردیبهشت ۱۳۹۸)

در صورت‌های مالی شهرداری‌ها، در آمد عوارض ارزش‌افزوده شهرداری‌ها (موضوع مواد ۳۸ و ۳۹ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده) به روش نقدی شناسایی می‌شود و هر آنچه که توسط ادارات مالیاتی بابت عوارض مزبور به حساب بانکی شهرداری‌ها واریز می‌شود، در سرفصل درآمدهای مربوط منعکس می‌گردد. نحوه برخورد حسابرِس در این خصوص، چگونه است؟

پاسخ ۷۷:

صورت‌های مالی شهرداری‌ها، باید براساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی، بر مبنای تعهدی تهیه گردد. ضمناً با توجه به این‌که شهرداری‌ها فاقد اطلاعات لازم در خصوص شناسایی و اندازه‌گیری کامل درآمدهای موضوع مفاد مواد قانونی فوق‌الذکر می‌باشند، حسابرِس می‌تواند از شهرداری مورد رسیدگی درخواست نماید، نسبت به اخذ تأییدیه از سازمان امور مالیاتی ذیربط، در خصوص درآمدهای مذکور اقدام نماید.

پرسش ۷۸ (تیر ۱۳۹۸)

چنانچه شرکتی از حسابرِس مستقل خود بخواهد علاوه بر صورت‌های مالی حسابرسی شده برای یک سال معین که بر حسب واحد پولی "میلیون ریال" تهیه شده است، نسبت به همان صورت‌های مالی که بر حسب واحد پولی "ریال" تهیه شده است، اظهار نظر کند، نحوه برخورد حسابرِس چگونه است؟

پاسخ ۷۸:

به موجب بند ۵۴ استاندارد حسابداری ۱ با عنوان “ارائه صورت‌های مالی”، ارائه اطلاعات بر حسب واحد پولی هزار یا میلیون ریال، قابلیت فهم صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد، این نحوه عمل، مشروط بر این که منجر به حذف اطلاعات بااهمیت نشود و واحد تجاری نیز سطح گرد کردن مبالغ را افشا کند، قابل پذیرش است. با توجه به مراتب فوق، چنانچه علاوه بر صورت‌های مالی ارائه شده بر حسب واحد پولی هزار یا میلیون ریال (حسابرسی شده)، حسابرسی همان صورت‌های مالی بر حسب واحد پولی “ریال”، مورد درخواست استفاده کنندگان خاصی باشد، ارجح آن است که صورت‌های مالی مذکور، توسط مدیریت شرکت تهیه و بدون منضم نمودن آن به گزارش حسابرس مستقل، به درخواست کننده ارائه گردد.

پرسش ۷۹ (تیر ۱۳۹۸)

با توجه به شرایط تحریم، حسابرس در رسیدگی به معاملات خرید و فروش‌های خارجی واحدهای مورد رسیدگی، با مشکلات و محدودیت‌هایی مواجه می‌باشد که در شرایط عادی وجود ندارد. نحوه برخورد حسابرس در این خصوص چگونه باید باشد؟

پاسخ ۷۹:

برنامه‌های حسابرسی باید مبتنی بر مسئولیت حسابرس طبق استانداردهای حسابرسی (به‌ویژه استانداردهای ۲۴۰، ۳۱۵، ۳۲۰، ۳۳۰، ۴۵۰ و ۵۰۰) طراحی و اجرا گردد. همچنین هرگونه محدودیتی در اجرای استانداردهای حسابرسی با توجه به ارزیابی حسابرس از اهمیت، (با اهمیت و غیرفراگیر- با اهمیت و فراگیر)، قابل درج در گزارش حسابرس (بخش مبانی اظهار نظر) می‌باشد.

پرسش ۸۰ (شهریور ۱۳۹۸)

آیا اجرای حسابرسی مستقل (ارائه خدمات اطمینان بخشی) همزمان با اجرای روش های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی در یک سال معین، از لحاظ قوانین و مقررات و ضوابط آیین رفتار حرفه ای مجاز می باشد یا خیر؟

پاسخ ۸۰:

به موجب اصلاحیه بند شماره ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه ای حسابداران رسمی (لازم الاجرا از اول فروردین ۱۳۹۸)، "ارائه هرگونه خدماتی غیر از خدمات اطمینان بخشی، به استثنای انجام روش های توافقی با ماهیت حسابرسی با نظارت هیأت مدیره جامعه، توسط مؤسسه به صاحبکار حسابرسی و آن دسته از بنگاه های وابسته ای که صاحبکار حسابرسی بر آنها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد، یا با آنها تحت کنترل مشترک است، مجاز نیست".

پرسش ۸۱ (مهر ۱۳۹۸)

در صورتی که واحدهای بخش عمومی، صورت مقایسه بودجه و عملکرد خود را به نحو صحیح ارائه نکنند، نحوه برخورد و اظهار نظر حسابرسی، چگونه است؟

پاسخ ۸۱ (لازم الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

طبق بند ۱۲ استاندارد حسابداری ۱ بخش عمومی با عنوان "نحوه ارائه صورت های مالی"، صورت مقایسه بودجه و عملکرد به عنوان یکی از صورت های مالی اساسی واحدهای بخش عمومی تعیین گردیده است و ارائه آن طبق استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۲ با عنوان "نحوه ارائه اطلاعات بودجه ای در صورت های مالی"، الزامی می باشد. با عنایت به مراتب فوق، درج عنوان صورت مقایسه بودجه و عملکرد در بند مقدمه گزارش حسابرسی و بند اظهار نظر ضروری است. همچنین، برآورد مبلغ اهمیت در خصوص صورت مزبور، مطابق مبلغ برآورد اهمیت تعیین شده در سطح سایر صورت های مالی اساسی است. چنانچه موارد عدم رعایت قوانین و مقررات در خصوص صورت مالی بالا شناسایی گردد، در بخش گزارش در مورد سایر الزامات قانونی و مقرراتی (گزارش در مورد سایر وظایف بازرس قانونی یا

بازرس - حسب مورد)، قابل درج می‌باشد. به‌علاوه، در صورت عدم رعایت استاندارد حسابداری شماره ۲ یاد شده که منحصرأً منجر به تشخیص تحریف با اهمیت و فراگیر (اساسی) در صورت مقایسه بودجه و عملکرد گردد، ارائه اظهارنظر جداگانه (مردود) نسبت به آن ضروری می‌باشد.

پاسخ ۸۱ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

طبق استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان “اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس” (تجدید نظر شده ۱۴۰۱، لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۴۰۱ و پس از آن شروع می‌شود)، حسابرس باید نسبت به صورت‌های مالی به‌عنوان یک مجموعه واحد اظهار نظر کند. با توجه به عدم تدوین و انتشار استانداردهای گزارشگری حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی بخش عمومی و اهمیت صورت مقایسه بودجه و عملکرد در بخش عمومی، حسابرس مجاز به اظهار نظر متفاوت از سایر صورت‌های مالی بخش عمومی نمی‌باشد.

پرسش ۸۲ (مهر ۱۳۹۸)

در قراردادهای اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی (موضوع استاندارد خدمات مرتبط ۴۴۰۰)، مالکیت مستندات کار حسابرسی متعلق به حسابرس است یا واحد مورد رسیدگی؟

پاسخ ۸۲:

براساس بند (۸۳) استاندارد کنترل کیفیت (۱) با عنوان “کنترل کیفیت در مؤسسات ارائه‌کننده خدمات حسابرسی، سایر خدمات اطمینان‌بخشی و خدمات مرتبط”، مالکیت مستندات کار، به‌استثنای مواردی که در قانون یا مقررات به نحو دیگری مشخص شده باشد، متعلق به مؤسسه حسابرسی است. مؤسسه می‌تواند قسمت‌هایی یا خلاصه‌ای از مستندات کار را در اختیار صاحب‌کار قرار دهد، به شرطی که این اقدام، اعتبار کار انجام شده یا در مورد کارهای اطمینان‌بخشی، استقلال مؤسسه یا کارکنان آن را خدشه‌دار نکند.

پرسش ۸۳ (مهر ۱۳۹۸)

دفاتر قانونی یک واحد تجاری مفروض، در اجرای ماده ۱۸۱ قانون مالیات‌های مستقیم، توسط بازرسان سازمان امور مالیاتی بررسی و نانویسی بودن دفاتر مذکور در صفحه اول دفتر روزنامه درج و صورتجلسه شده است. چنانچه واحد مورد رسیدگی پس از تاریخ صورتجلسه مزبور، نسبت به تحریر دفاتر قانونی اقدام نموده باشد، نحوه برخورد حسابرسی چگونه است؟

پاسخ ۸۳:

حسابرس باید آثار مالی ناشی از عدم تحریر دفاتر قانونی در موعد مقرر قانونی بر صورت‌های مالی را ارزیابی و در صورت اهمیت با ذکر دلایل قانونی مربوط، گزارش خود را تعدیل کند.

پرسش ۸۴ (آبان ۱۳۹۸)

چرا در دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش بازرسی قانونی در مورد رسیدگی به گزارش توجیهی هیأت مدیره در خصوص افزایش سرمایه، در بخش نمونه گزارش تعدیل شده (بند ۱۰)، اشاره به تهیه گزارش توجیهی طبق استانداردهای حسابداری شده است؟

پاسخ ۸۴:

نظر به اینکه دستورالعمل مزبور براساس استاندارد خدمات اطمینان بخشی به جز حسابرسی و بررسی اجمالی ۳۴۰۰ با عنوان "رسیدگی به اطلاعات مالی آتی" تدوین گردیده است، طبق بند ۲۸ استاندارد مذکور، گزارش حسابرسی باید شامل اظهارنظر درباره این که اطلاعات مالی آتی براساس مفروضات به گونه‌ای مناسب تهیه و طبق استانداردهای حسابداری ارائه شده است یا خیر، باشد.

پرسش ۸۵ (مرداد ۱۳۹۹)

نحوه برخورد حسابرسی با عدم ارائه اقلام مقایسه‌ای در صورت‌های مالی سال مورد گزارش، با فرض این که تعدیلات سنواتی شناسایی شده در صورت‌های مالی مزبور (اصلاح اشتباه دوره‌های مالی قبل)، کمتر از مبلغ اهمیت تعیین شده در سطح صورت‌های مالی فوق باشد، چگونه است؟

پاسخ ۸۵:

براساس مفاد ردیف “ب” بند ۳۹ استاندارد حسابداری ۱ با عنوان “ارائه صورت‌های مالی” (تجدید نظر شده ۱۳۹۷- لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، همچنین مفاد بند ۴۱ استاندارد حسابداری ۳۴ با عنوان “رویه‌های حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری و اشتباهات” (لازم‌الاجرا به شرح بالا)، چنانچه اصلاح اشتباه دوره‌های قبل، اثر با اهمیتی بر اطلاعات مندرج در صورت وضعیت مالی (ترازنامه) در ابتدای دوره قبل داشته باشد، تجدید ارائه صورت وضعیت مالی در ابتدای دوره، به‌عنوان اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی سال جاری، ضروری است.

پرسش ۸۶ (مرداد ۱۳۹۹)

آیا ارائه همزمان خدمات اطمینان‌بخشی و خدمات حسابرسی در چارچوب استاندارد اجرای روش‌های توافقی، در خصوص یکی از اقلام صورت‌های مالی واحد تجاری و ارائه گزارش یافته‌ها، مجاز است؟

پاسخ ۸۶:

طبق استاندارد حسابرسی ۴۴۰۰ با عنوان “اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی”، ارائه خدمات در چارچوب استاندارد مزبور، به‌عنوان خدمات اطمینان‌بخشی محسوب نمی‌شود. همچنین، بر اساس اصلاحیه مفاد بند ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی (مصوب و لازم‌الاجرا از ۱۳۹۸/۱/۱)، حسابرس مجاز به ارائه همزمان خدمات اطمینان‌بخشی و خدمات حسابرسی در چارچوب استاندارد مزبور، به استثنای انجام روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی و با نظارت هیأت مدیره جامعه، نمی‌باشد*.

* اصلاحیه ماده ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی:

ارائه هرگونه خدماتی غیر از خدمات اطمینان‌بخش، به استثنای انجام روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی و با نظارت هیأت مدیره جامعه، توسط مؤسسه به صاحب‌کار حسابرسی و آن دسته از بنگاه‌های وابسته به آن که صاحب‌کار حسابرسی بر آن‌ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد یا با آن‌ها تحت کنترل مشترک است، مجاز نیست.

پرسش ۸۷ (شهریور ۱۳۹۹)

آیا حسابرسی مجدد صورت‌های مالی یک واحد تجاری مفروض که توسط حسابرس دیگری حسابرسی شده و گزارش حسابرسی آن صادر گردیده، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۸۷:

طبق مفاد بند ۱۹-۲۱۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی، حسابرسی مجدد صورت‌های مالی که قبلاً توسط حسابرس دیگری حسابرسی شده است، صرفاً در موارد زیر مجاز است:

الف) در اجرای حکم دادگاه صالحه، که در این صورت موضوع باید به اطلاع جامعه حسابداران رسمی ایران برسد.

ب) در اجرای استانداردهای حسابرسی.

پ) در اجرای مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران.

بنابراین، حسابرسی مجدد به شرح یاد شده، پس از بررسی و صدور مجوز توسط جامعه حسابداران رسمی ایران، امکان‌پذیر می‌باشد.

پرسش ۸۸ (مهر ۱۳۹۹)

آیا معاملات خرید و فروش سهام شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس و اوراق بهادار، از طریق انعقاد قرارداد فی‌مابین فروشنده و خریدار سهام و عدم رعایت ضوابط سازمان بورس (لزوم انجام معاملات سهام بورس از طریق کارگزاری‌ها و اخذ تأییدیه از سازمان مزبور)، معتبر می‌باشد؟

پاسخ ۸۸:

طبق مفاد بند "ب" ماده ۳۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب مجلس شورای اسلامی)، معاملات اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار، فقط در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس دارای مجوز و با رعایت مقررات معاملاتی هر یک از آنها، حسب مورد امکان‌پذیر است و معامله اوراق بهادار مذکور، بدون رعایت ترتیبات فوق، فاقد اعتبار می‌باشد.

پرسش ۸۹ (مهر ۱۳۹۹)

شرکتی مفروض، به دلیل شرایط خاص اقتصادی و بنا به پیشنهاد هیأت مدیره شرکت و تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام، قصد توقف کلیه فعالیت‌های خود را ظرف ۱۲ ماه آتی از تاریخ صورت وضعیت مالی دارد، لیکن این تصمیم به منزله توقف کامل و بلندمدت فعالیت و یا تعطیلی شرکت نمی‌باشد. با عنایت به مفروضات فوق، آیا صورت‌های مالی در تاریخ مزبور باید با فرض توقف یا با فرض تداوم فعالیت، تهیه گردد؟

پاسخ ۸۹:

طبق بندهای ۲۳ و ۲۴ استاندارد حسابداری ۱ با عنوان "ارائه صورت‌های مالی"، مدیریت در زمان تهیه صورت‌های مالی، باید توان ادامه فعالیت واحد تجاری را برای حداقل ۱۲ ماه بعد از تاریخ صورت وضعیت مالی ارزیابی و در صورت ارزیابی مساعد از توان مزبور، صورت‌های مالی را با استفاده از فرض تداوم فعالیت تهیه نماید. با توجه به مراتب فوق، چنانچه شواهدی مبنی بر این‌که دوره توقف عملیات شرکت کمتر از ۱۲ ماه بعد از تاریخ صورت وضعیت مالی است و برنامه‌های مدیریت برای انجام اقدامات لازم به‌منظور رفع توقف فعالیت شرکت طی دوره مزبور مشخص و به قضاوت و ارزیابی حسابرس مستقل نیز معقول و امکان‌پذیر باشد، در چنین شرایطی صورت‌های مالی با استفاده از فرض تداوم فعالیت تهیه می‌گردد. همچنین، تصمیمات مربوط به توقف موقتی فعالیت شرکت و اقدامات یاد شده، باید در صورت‌های مالی افشا و حسابرس مستقل نیز در گزارش حسابرس بعد از بند اظهارنظر، یک بند تأکید بر مطلب خاص با ارجاع به یادداشت مزبور، درج نماید.

پرسش ۹۰ (مهر ۱۳۹۹)

آیا پذیرش کار ارائه گزارش بررسی اجمالی صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای شرکت توسط یک حسابدار رسمی، در شرایطی که حسابرس و بازرس قانونی آن حسابدار رسمی دیگری است، مجاز است؟

پاسخ ۹۰ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

پذیرش کار بررسی اجمالی صورت‌های مالی میان دوره‌ای شرکت توسط حسابدار رسمی دیگری که حسابرس و بازرس قانونی آن شرکت نمی‌باشد، در چارچوب استاندارد حسابرسی ۲۴۰۰ با عنوان “بررسی اجمالی صورت‌های مالی” بلامانع است. ضمناً چنانچه انتخاب حسابرس و بازرس قانونی آن شرکت، تحت نظارت مستقیم دستگاه دولتی و یا سازمان‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و یا کارگروه‌های مربوط انجام می‌گیرد، در چنین شرایطی کسب موافقت آن‌ها نیز ضروری است.

پاسخ ۹۰ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

پذیرش کار بررسی اجمالی صورت‌های مالی میان دوره‌ای، در شرایطی که حسابرس و بازرس قانونی شرکت (منتخب مجمع عمومی) از پذیرش و اجرای کار بررسی اجمالی خودداری نموده است، پس از استعلام مکتوب از ایشان، توسط حسابدار رسمی دیگر و در چارچوب استاندارد حسابرسی ۲۴۰۰ با عنوان “بررسی اجمالی صورت‌های مالی”، منعی ندارد. ضمناً چنانچه انتخاب حسابرس و بازرس قانونی آن شرکت، تحت نظارت مستقیم دستگاه‌های دولتی و یا سازمان‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و یا کارگروه‌های مربوط انجام می‌گیرد، در چنین شرایطی کسب موافقت آن‌ها نیز، ضروری می‌باشد.

پرسش ۹۱ (آذر ۱۳۹۹)

گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکتی مفروض، طبق استانداردهای حسابداری و حسابرسی ایران، تهیه و تنظیم و منتشر گردیده است. ضوابط ترجمه انگلیسی آن که مورد درخواست صاحبکار است، چیست؟

پاسخ ۹۱:

صورت‌های مالی شرکت مورد نظر، باید به زبان انگلیسی ترجمه و توسط اعضای هیأت مدیره امضا و سپس گزارش حسابرس مستقل درباره صورت‌های مالی مزبور به انگلیسی ترجمه و کلیه تاریخ‌های صورت‌های مالی و گزارش حسابرس مستقل نیز باید

به تاریخ‌های میلادی تبدیل گردند. همچنین، در گزارش حسابرس مستقل (بخش مسئولیت هیأت مدیره در قبال صورت‌های مالی)، تصریح گردد که “صورت‌های مالی براساس استانداردهای حسابداری ایران” تهیه گردیده است. به علاوه، در بخش سایر بندهای توضیحی گزارش حسابرس مستقل، یک‌بند توضیحی مبنی بر این که گزارش بنا به درخواست شرکت (صاحبکار) جهت ارائه به شخص معینی (درج نام کامل شخص مزبور) تهیه شده است، باید درج شود. ضمناً، تهیه گزارش مزبور به زبان انگلیسی، خدمات حسابرسی جدید محسوب نمی‌گردد و مستلزم انعقاد قرارداد حسابرسی دیگری نمی‌باشد.

پرسش ۹۲ (آذر ۱۳۹۹)

آیا حسابرسان دانشگاه‌ها، نهادهای عمومی و شرکت‌های دولتی که دارای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای می‌باشند، مجاز به ارائه همزمان گزارش حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی واحدهای مزبور و صورت‌های مالی طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای آنها، می‌باشند یا خیر؟

پاسخ ۹۲:

به موجب تبصره (۱) ماده ۱۳۲ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶، “ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت‌های دولتی (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی)، در صورتی قابل طرح و تصویب در مجمع عمومی خواهد بود که از طرف حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی مورد رسیدگی قرار گرفته و گزارش حسابرسی را همراه داشته باشد.” لذا حسابرسی و گزارشگری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای شرکت‌های مزبور، همزمان با حسابرسی و گزارشگری صورت‌های مالی آنها، توسط حسابرس منتخب شرکت امکان‌پذیر می‌باشد. شایان ذکر است، طبق بند ۸ مفاهیم نظری گزارشگری مالی بخش عمومی- واحد گزارشگر، طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، علی‌رغم نداشتن شخصیت حقوقی مستقل، به عنوان واحد گزارشگر محسوب می‌شوند و ملزم به رعایت استانداردهای حسابداری بخش عمومی می‌باشند.

پرسش ۹۳ (فروردین ۱۴۰۰)

آیا تهیه صورت‌های مالی تلفیقی گروه شرکت‌ها، پس از اعمال تعدیلات و اصلاحات لازم در صورت‌های مالی شرکت‌های فرعی (به صورت کاربرگی و بدون انعکاس در دفاتر قانونی آن‌ها)، اعم از اصلاحات و تعدیلات ارائه شده در گزارش حسابرس مستقل شرکت‌های فرعی و یا اصلاحات و تعدیلات مستند و مورد نظر واحد اصلی، مجاز است؟

پاسخ ۹۳:

صورت‌های مالی تلفیقی، صورت‌های مالی گروه به‌عنوان یک واحد اقتصادی گزارشگر و شخصیت حسابداری مستقل است. بنابراین، به‌منظور ارائه اطلاعات مفید و قابل اتکا در صورت‌های مالی مزبور، ضروری است کلیه اصلاحات مورد نیاز، شامل اصلاحات مربوط به بندهای انحراف از استانداردهای حسابداری مندرج در گزارش حسابرسی صورت‌های مالی شرکت‌های فرعی و همچنین سایر اصلاحات مورد نظر شرکت اصلی و حسابرس مستقل شرکت اصلی (متکی به اسناد و مدارک مثبت)، در زمان تهیه صورت‌های مالی تلفیقی در کاربرگ‌های تهیه صورت‌های مالی مزبور اعمال و صورت‌های مالی تلفیقی گروه با اصلاحات صورت گرفته، جهت بهره‌برداری استفاده‌کنندگان تهیه و ارائه گردد.

پرسش ۹۴ (تیر ۱۴۰۰)

نحوه برخورد حسابرس با آثار ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت شرکت اصلی در خصوص تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، در شرایطی که شرکت‌های فرعی دارایی‌های ثابت خود را تجدید ارزیابی نکرده‌اند، در مواردی که مازاد حاصل از تجدید ارزیابی در شرکت اصلی، به سرمایه منظور گردیده، چگونه است؟

پاسخ ۹۴:

طبق مفاد بند ۲۱ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود)، واحد تجاری اصلی باید صورت‌های مالی تلفیقی را با استفاده از رویه‌های حسابداری یکنواخت برای معاملات و سایر رویدادهای همسان در شرایط مشابه تهیه کند.* نظر به اینکه طبق پرسش مطرح شده، شرکت اصلی مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت خود را به حساب سرمایه منظور نموده و مراحل قانونی آن نیز انجام شده است، لذا امکان برگشت مازاد تجدید ارزیابی از حساب سرمایه وجود ندارد. در چنین شرایطی، مبلغ مازاد تجدید ارزیابی، باید به صورت رقم کاهنده سرمایه شرکت اصلی در گروه حقوق مالکانه صورت وضعیت مالی تلفیقی (با عنوان و یادداشت توضیحی مناسب)، انعکاس یافته و سود هر سهم نیز با لحاظ تعداد سهام ثبت شده نزد مرجع ثبت شرکت‌ها (سرمایه قانونی شرکت اصلی)، محاسبه گردد.

پرسش ۹۵ (مرداد ۱۴۰۰)

آیا افشای صورت‌ریز اقلام تشکیل‌دهنده طبقه فرعی سایر اشخاص منعکس در سرفصل حساب‌های دریافتی‌های تجاری و پرداختی‌های تجاری، در چارچوب چک‌لیست جدید افشا در صورت‌های مالی تهیه شده توسط سازمان حسابرسی (موضوع بخشنامه شماره ۶۵۲۱-۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۹)، ضروری است؟

پاسخ ۹۵:

در شرایط عمومی، ضرورتی به افشا ندارد. لیکن در موارد خاص، در صورت اهمیت و بنا به قضاوت حرفه‌ای حسابرس مستقل، مبنی بر لزوم مطلع شدن استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی و یا لزوم ارائه بند تأکید بر مطلب خاص، مستلزم افشا می‌باشد.

* بند ۲۸ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان “صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی” (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ شروع و تا پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است).

پرسش ۹۶ (شهریور ۱۴۰۰)

واحد تجاری اصلی میانی مفروض، با استفاده از معافیت مندرج در بند ۴ استاندارد حسابداری ۳۹ با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی"، صورت‌های مالی جداگانه خود را تهیه و گزارش حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی نیز درخصوص آن صادر گردیده است. متعاقباً صورت‌های مالی تلفیقی گروه همراه با صورت‌های مالی جداگانه واحد تجاری اصلی را تهیه و از حسابرسی مستقل خود درخواست رسیدگی و ارائه گزارش حسابرسی مستقل نسبت به آن را نموده است. نحوه برخورد حسابرسی با درخواست مزبور چگونه است؟

پاسخ ۹۶ (لازم‌الاجرا تا پایان اسفند ۱۴۰۰):

ارائه گزارش حسابرسی مستقل نسبت به صورت‌های مالی تلفیقی موضوع پرسش، با رعایت مفاد بند ۳۵ "دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی" (لازم‌الاجرا برای حسابرسی صورت‌های مالی که دوره مالی آن‌ها از تاریخ اول فروردین ۱۳۹۰ و بعد از آن شروع و تا پایان اسفند ۱۴۰۰ خاتمه می‌یابد)، به شرح زیر امکان‌پذیر است. "حسابرس مستقل ضمن اشاره به صدور گزارش نسبت به صورت‌های مالی جداگانه واحد تجاری اصلی و تاریخ و نوع اظهار نظر آن، می‌تواند تنها نسبت به صورت‌های مالی تلفیقی گروه، گزارش حسابرسی مستقل ارائه کند."

پاسخ ۹۶ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱):

حسابرس مستقل با ارائه یک بند در بخش "سایر بندهای توضیحی گزارش حسابرسی" نسبت به صورت‌های مالی تلفیقی، ضمن اشاره به صدور گزارش نسبت به صورت‌های مالی جداگانه واحد تجاری اصلی به‌عنوان یک مجموعه واحد و تاریخ و نوع اظهار نظر آن، می‌تواند بر اساس انجام رسیدگی‌های لازم طبق استانداردهای حسابرسی، صرفاً نسبت به صورت‌های مالی تلفیقی گروه، گزارش حسابرسی مستقل مربوط را ارائه کند."

* بند ۶ استاندارد حسابداری ۱۸ سابق با عنوان "صورت‌های مالی تلفیقی و حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری اصلی" (لازم‌الاجرا در مورد کلیه صورت‌های مالی گروه که دوره مالی آن‌ها از تاریخ ۱۳۸۵/۰۱/۰۱ و پس از آن شروع شده و تا پایان اسفند ۱۳۹۹ خاتمه یافته است).

پرسش ۹۷ (مهر ۱۴۰۰)

با توجه به این که سود نقدی سهام بخشی از سهامداران شرکت‌های بورسی، از طریق شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، به حساب آنان واریز می‌گردد، چنانچه شرکت به منظور پرداخت سود نقدی سهام سایر سهامداران نیز اقدام به افتتاح حساب بانکی ویژه به نام خود و معرفی آن به سهامداران جهت مراجعه و دریافت سود نقدی سهام نموده باشد؛ آیا در چنین شرایطی، در صورتی که تعدادی از سهامداران به دلیل عدم مراجعه به بانک مزبور، سود نقدی سهام خود را دریافت ننموده باشند، آیا مراتب باید به عنوان عدم اجرای مفاد ماده ۲۴۰ اصلاحیه قانون تجارت، در بخش سایر وظایف بازرس قانونی، گزارش گردد؟

پاسخ ۹۷:

با توجه به این که، ظرف مهلت قانونی بخش قابل توجهی از سود نقدی از طریق شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه پرداخت شده و مابقی نیز در حساب بانکی جهت مراجعه سهامداران و دریافت سود نقدی سهام آنان اختصاص یافته است، در چنین شرایطی در صورت عدم مراجعه سهامداران جهت دریافت سود نقدی سهام، لزومی به درج عدم رعایت مفاد ماده ۲۴۰ اصلاحیه قانون تجارت، در بخش سایر وظایف بازرس قانونی نمی‌باشد.

پرسش ۹۸ (آبان ۱۴۰۱)

آیا مؤسسه حسابرسی، همراه با گزارش بررسی اجمالی صورت‌های مالی میان دوره‌ای، مجاز به ارائه گزارش بازرس قانونی میان دوره‌ای می‌باشد.

پاسخ ۹۸:

بر اساس مواد ۱۴۸، ۱۵۰ تا ۱۵۲ قانون تجارت، ارائه گزارش بازرس قانونی صرفاً برای ارائه به مجمع عمومی عادی سالیانه الزامی گردیده است، لذا ارائه گزارش بازرس قانونی برای دوره‌های میانی، موضوعیت ندارد.

پرسش ۹۹ (آذر ۱۴۰۱)

آیا حسابرسان اعم از این که حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی واحد تجاری بوده و یا صرفاً حسابرسی باشند و سمت بازرسی نداشته باشند، بایستی نسبت به معاملات با اشخاص وابسته برخورد نمایند.

پاسخ ۹۹:

حسابرسان در وضعیت‌های زیر باید نسبت به معاملات با اشخاص وابسته، در گزارش حسابرسی (بخش مربوط) به نحو مناسب برخورد نمایند.

الف. معاملات مزبور در صورت‌های مالی واحد تجاری به‌صورت کافی و مناسب افشا نشده باشد (از جمله، افشای انطباق یا موارد افتراق معاملات مزبور با شرایط متعارف تجاری از نظر مبلغ و شرایط معامله، حسب مورد) و یا این که حسابرسی در خصوص کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب در ارتباط با ادعای مزبور با محدودیت مواجه باشد.

ب. حسابرسی شواهدی در خصوص مبانی، تقلب، پنهان کاری و حساب‌آرایی ناشی از معاملات مزبور شناسایی نموده است. در این گونه موارد، طبق مفاد بندهای ۳۶ تا ۳۸ استاندارد حسابرسی ۲۴۰ با عنوان "مسئولیت حسابرسی در ارتباط با تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی"، باید برخورد شود.

پ. اطلاعات مربوط به معاملات با اشخاص وابسته، به‌صورت کافی و مناسب ارائه یا افشا شده است. لیکن، معامله یا معاملات مزبور تأثیر عمده‌ای بر وضعیت مالی و سود و زیان واحد تجاری دارد. در چنین شرایطی، طبق بند ۸-۷۰۶ استاندارد حسابرسی ۷۰۶ با عنوان "بندهای تأکید بر مطلب خاص و سایر بندهای توضیحی در گزارش حسابرسی مستقل"، اگر حسابرسی به این نتیجه برسد که جلب توجه استفاده‌کنندگان به اطلاعات ارائه یا افشا شده مزبور برای درک

صورت‌های مالی توسط آن‌ها اهمیت زیادی دارد، ضروری است با در نظر گرفتن شرایط زیر، یک بند تأکید بر مطلب خاص در گزارش خود ارائه نماید:

❖ ملزم به تعدیل اظهار نظر خود طبق استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان "اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل"، نباشد.

❖ مطلب مذکور به عنوان مسائل عمده حسابرسی (استاندارد حسابرسی ۷۰۱ با عنوان "اطلاع‌رسانی مسائل عمده حسابرسی در گزارش حسابرس مستقل"، تعیین نشده باشد.

پرسش ۱۰۰ (بهمن ۱۴۰۱)

شرکت‌های در مرحله پذیرش و عرضه اولیه سهام، در رعایت مفاد قانون بازار اوراق بهادار، از مؤسسات حسابرسی منتخب مجامع خود، در خصوص بررسی و ارائه تأییدیه کفایت سیستم اطلاعات حسابداری و کنترل‌های داخلی شرکت و نیز تأیید آگاهی آنان از مسئولیت خود در رابطه با ماده ۴۳ قانون مزبور، مبنی بر جبران خسارت وارده احتمالی به سرمایه‌گذارانی که در نتیجه قصور، تقصیر و تخلف و یا به دلیل ارائه اطلاعات ناقص و خلاف واقع در عرضه اولیه متضرر گردیده‌اند، درخواست ارائه خدمات حسابرسی ویژه دارند. تکلیف مؤسسات حسابرسی در این خصوص چیست؟

پاسخ ۱۰۰:

شناخت و ارزیابی سیستم حسابداری و کنترل‌های داخلی مرتبط با گزارشگری مالی، شرکت از جمله مسئولیت‌های اصلی حسابرس مستقل برای اجرای حسابرسی صورت‌های مالی است. بنابراین، ارائه تأییدیه در خصوص آن‌ها، منافاتی با مسئولیت حسابرس ندارد. همچنین، در خصوص ارائه تأییدیه موضوع ماده ۴۳ قانون بازار سرمایه، با توجه به قانونی بودن آن، حسابرس مستقل متناسب با تعهدات خود در چارچوب قرارداد ارائه خدمات پذیرش منعقد، نسبت به مفاد ماده فوق مسئولیت خواهد داشت.

پرسش ۱۰۱ (اسفند ۱۴۰۱)

شرکت‌های تأمین سرمایه و شرکت‌های مشاوره سرمایه‌گذاری، به استناد اختیار حاصل از مفاد بند ۲ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴/۰۹/۰۱ مجلس شورای اسلامی، طبق مفاد بند ۱۰ ماده یک دستورالعمل پذیرهنویس و عرضه اولیه اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۰/۱۴، به‌عنوان نهاد مالی تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار، مجاز به ارزش‌گذاری اوراق بهادار و تعهد خرید و پذیرهنویسی سهام می‌باشند. نحوه برخورد حسابرسان در مواردی که ارزشیابی سهام واحدهای تجاری در مرحله پذیرش و عرضه اولیه سهام، توسط شرکت‌های یاد شده انجام گردیده، چگونه است؟

پاسخ ۱۰۱:

به موجب مفاد بند ۳۴ استاندارد حسابداری ۱۵ با عنوان "حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها" و بند ۳۸ استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان "حسابداری دارایی‌های ثابت مشهود"، در صورتی که ارزیابی توسط ارزیابان مستقل و دارای صلاحیت حرفه‌ای (دارای گواهی‌نامه معتبر از مراجع مربوط) انجام شده باشد، نتایج ارزیابی با ملحوظ نمودن مسئولیت حسابرسان مستقل طبق استاندارد حسابرسی ۶۲۰ با عنوان "استفاده از نتایج کار کارشناس"، می‌تواند مورد تأیید حسابرسان قرار گیرد.

پرسش ۱۰۲ (فروردین ۱۴۰۲)

آیا ارائه همزمان خدمات حسابرسی مستقل صورت‌های مالی و اجرای روش‌های توافقی برای یک صاحب‌کار در یک سال مالی و یا در سال‌های مختلف، بر مبنای استاندارد حسابرسی ۴۴۰۰ با عنوان "اجرای روش‌های توافقی رسیدگی به اطلاعات مالی"، مجاز است.

پاسخ ۱۰۲:

با توجه به اصلاح بند ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی و مصوبه وزیر امور اقتصادی و دارایی در این خصوص (نامه شماره ۵۴/۴۱۳۰۰ مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۰۷)،

“ارائه هرگونه خدماتی غیر از خدمات اطمینان‌بخشی، به‌استثنای انجام روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی و با نظارت هیأت مدیره جامعه، توسط مؤسسه به صاحب‌کار حسابرسی و آن دسته از بنگاه‌های وابسته آن که صاحب‌کار حسابرسی بر آن‌ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد یا با آن‌ها تحت کنترل مشترک است، مجاز نیست.”

پرسش ۱۰۳ (خرداد ۱۴۰۲)

آیا حسابرس گروه یا حسابرس مجموعه، مجاز به درخواست اطلاعات و یا مدارک مرتبط با عملیات حسابرسی واحدهای تجاری وابسته گروه و یا مجموعه می‌باشد؟

پاسخ ۱۰۳:

بر اساس استانداردهای حسابرسی، مسئولیت حسابرسی و اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی گروه یا مجموعه (حسب مورد)، بر عهده حسابرس مربوط می‌باشد. بنابراین، حسابرس صورت‌های مالی گروه یا مجموعه، مجاز به درخواست اطلاعات و مدارک و مستندات مربوط به شرکت‌های وابسته منعکس در صورت‌های مالی مذکور، از حسابرسان آن شرکت‌ها می‌باشد.

پرسش ۱۰۴ (مرداد ۱۴۰۲)

در مواردی که طول دوره مالی گزارشگری جاری و دوره مالی قبل متفاوت است و در نتیجه مقایسه کامل فراهم نمی‌شود، نحوه برخورد حسابرس چگونه است؟

پاسخ ۱۰۴:

در صورتی که متفاوت بودن طول دوره گزارشگری اقلام مقایسه‌ای و دلایل آن در صورت‌های مالی افشا کافی شده و بنا به قضاوت حرفه‌ای حسابرس، ارائه آن در گزارش حسابرسی ضروری باشد، موضوع به‌صورت بند تأکید بر مطلب خاص درج می‌گردد. لیکن، در صورتی که افشای کافی صورت نگرفته باشد، موضوع به‌عنوان بند تحریف ناشی از عدم افشای کافی، در گزارش حسابرسی ارائه می‌گردد.

پرسش ۱۰۵ (آذر ۱۴۰۲)

در شرایطی که حسابرسی صورت‌های مالی بخش‌های مختلف یک گروه (واحد تجاری فرعی، مشارکت خاص یا واحد تجاری وابسته)، توسط حسابرس مستقل دیگری به‌جز حسابرس گروه انجام می‌گردد، مسئولیت حسابرس بخش در خصوص نامه اطلاعات درخواستی حسابرس گروه، در ارتباط با حسابرسی صورت‌های مالی بخش، چیست؟

پاسخ ۱۰۵:

در رعایت استاندارد حسابرسی ۶۰۰ با عنوان "ملاحظات خاص در حسابرسی صورت‌های مالی گروه (شامل کار حسابرسان بخش)"، مدیر مسئول حسابرسی صورت‌های مالی گروه، باید اطلاعات درخواستی از حسابرس صورت‌های مالی بخش را به‌موقع به حسابرس مستقل بخش به‌صورت مکتوب اعلام نماید. حسابرس بخش نیز باید اطلاعات درخواستی را در مهلت تعیین شده به حسابرس گروه ارائه نماید. خاطر نشان می‌سازد، طبق استاندارد حسابرسی مزبور، مسئولیت نهایی حسابرسی صورت‌های مالی بخش، با حسابرس مستقل گروه می‌باشد.

پرسش و پاسخ کارگروه قوانین و مقررات (قانون تجارت)

پرسش ۱ (فروردین ۱۳۸۷)

نقل و انتقال سهام در شرکت‌های سهامی عام غیر بورسی چگونه انجام می‌شود؟ آیا لازم است نقل و انتقال این گونه سهام در دفتر اسناد رسمی انجام پذیرد؟

پاسخ ۱:

نقل و انتقال سهام با رعایت بند ۸ ماده ۸ اصلاحیه قانون تجارت از طریق ثبت نقل و انتقالات در دفتر سهام موضوع ماده ۴۰ قانون مزبور، از وجاهت قانونی برخوردار می‌باشد.

پرسش ۲ (اردیبهشت ۱۳۸۷)

اگر توافقتنامه‌ای بین دو شرکت، در شرایطی که عضو هیأت مدیره شرکت اول سهامدار شرکت دوم است، به امضا برسد، مبنی بر تعهد و ضمانت بدهی آن توسط شرکت اول، آیا توافقتنامه مزبور مشمول مقررات مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت می‌باشد؟

پاسخ ۲:

با عنایت به مفاد ماده ۶۸۴ قانون مدنی، عقد ضمان، تضمین و ارائه وثایق از مصادیق معامله است. ضمن اینکه طبق بند ۲۱ استاندارد حسابداری ۱۲ با عنوان افشای اطلاعات اشخاص وابسته، تأمین تضمین‌ها و وثایق به عنوان معامله تلقی شده است، لذا توافق نامه مزبور در شرکت اول از مصادیق معاملات موضوع ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت می‌باشد.

پرسش ۳ (اردیبهشت ۱۳۸۷)

چنانچه شرکتی مزاد بر میزان یک‌دهم سرمایه خویش، اندوخته قانونی در نظر گرفته و در حساب‌ها منظور نموده باشد، آیا می‌تواند براساس مصوبه مجمع عمومی عادی خویش، مزاد مذکور را از اندوخته برداشت نماید؟

پاسخ ۳:

به‌استفسار از ماده ۲۳۹ اصلاحیه قانون تجارت، در صورتی که اندوخته قانونی مزاد بر حد نصاب پیش‌بینی شده در مواد ۱۴۰ و ۲۳۸ وضع شده باشد، قبل از انحلال شرکت قابل تقسیم بین سهامداران نمی‌باشد.

پرسش ۴ (اردیبهشت ۱۳۸۷)

در صورت عدم تقسیم سود بین سهامداران، آیا در نظر گرفتن نسبت معینی از سود خالص سال مالی شرکت جهت پاداش هیأت مدیره مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۴:

طبق مفاد ماده ۲۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، حدنصاب پاداش هیأت مدیره با توجه به نوع شرکت سهامی (عام یا خاص)، درصدی از سود تقسیم شده بین صاحبان سهام است. بنابراین، در صورتی که به هر علت سود بین صاحبان سهام تقسیم نشود، پاداش هیأت مدیره قابل پرداخت نخواهد بود.

پرسش ۵ (اردیبهشت ۱۳۸۷)

آیا بازرسی قانونی موظف به پاسخگویی مستقیم به هریک از سهامداران شرکتی که بازرسی آن است، می‌باشد؟

پاسخ ۵:

وظایف، اختیارات و مسئولیت‌های بازرس قانونی در مواد ۱۴۴ تا ۱۵۶ اصلاحیه قانون تجارت تصریح گردیده است. اهم وظیفه مزبور در ماده ۱۴۸ آن قانون مبنی بر اظهارنظر نسبت به صورت‌های مالی و گزارش سالانه فعالیت هیأت مدیره، همچنین حصول اطمینان از رعایت حقوق یکسان سهامداران می‌باشد. از سوی دیگر طبق ماده ۱۳۹ قانون مذکور، هر صاحب سهم می‌تواند از ۱۵ روز قبل از تشکیل مجمع عمومی، در مرکز شرکت به صورت حساب‌ها مراجعه کرده و از ترازنامه و حساب سود و زیان و گزارش بازرسان رونوشت بگیرد. با توجه به مطالب فوق، در قانون تجارت وظیفه مشخصی جهت ارائه پاسخ مستقیم به هریک از سهامداران برای بازرس قانونی پیش‌بینی نشده است، اما معمولاً در مجامع عمومی عادی سالانه شرکت‌ها، بازرس قانونی به سؤالات سهامداران که با هماهنگی رئیس جلسه طرح می‌گردد، پاسخ می‌دهد.

پرسش ۶ (شهریور ۱۳۸۷)

مابه‌التفاوت حاصل از فروش حق تقدم سهامداران به مبلغی بیش از مبلغ اسمی سهام، در خصوص سهامدارانی که از حق تقدم خود در مهلت قانونی استفاده ننموده‌اند، صرف سهام محسوب می‌شود یا متعلق به سهامداران قبلی است؟

پاسخ ۶:

اگرچه در این خصوص به‌صراحت در اصلاحیه قانون تجارت اشاره نشده است، ولی با توجه به مفاد مواد ۳۵ و ۱۶ قانون مزبور، تفاوت ایجاد شده متعلق به سهامدارانی است که از حق تقدم خود استفاده نکرده‌اند.

پرسش ۷ (آذر ۱۳۸۷)

در صورتی که بعد از صدور گزارش حسابرسی و بازرس قانونی، مجمع عمومی عادی تشکیل نشود و صورت‌های مالی به تصویب نرسد، مسئولیت بازرس قانونی چیست؟

پاسخ ۷:

از آنجا که بازرس یا بازرسان قانونی شرکت طبق ماده ۱۵۴ اصلاحیه قانون تجارت، در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلفاتی که در انجام وظایف خود مرتکب می‌شوند، طبق قواعد عمومی مرتبط با مسئولیت مدنی، مسئول جبران خسارت وارده هستند و این مسئولیت محدود به دوره مأموریت بازرس نیست و همواره صادق است، و از طرفی به موجب ماده ۱۵۰ قانون مذکور، بازرس یا بازرسان موظفند با توجه به ماده ۱۴۸ آن قانون، گزارش جامعی راجع به وضع شرکت به مجمع عمومی عادی تسلیم کنند، در نتیجه بازرس یا بازرسان اولاً در هر زمانی (حتی بعد از مدت مأموریت) موظف به تسلیم گزارش فوق‌الذکر می‌باشند، ثانیاً مسئول جبران خسارات وارده بوده و این امر محدود به زمان معینی از جمله مدت مأموریت بازرس قانونی نیست. بنابراین، در صورتی که مطابق ماده ۹۱ اصلاحیه قانون تجارت، چنانچه هیأت مدیره مجمع عمومی عادی سالانه را در موعد مقرر دعوت نکند، بازرس یا بازرسان شرکت، مکلفند با رعایت تشریفات قانونی مربوط، رأساً اقدام به دعوت مجمع مزبور نمایند.

(آذر ۱۳۸۷ - فنی و استانداردها)

پرسش ۸

نحوه ارائه گزارش بازرس قانونی در مواردی که افزایش سرمایه صرفاً به منظور اصلاح ساختار مالی شرکت باشد، چگونه است؟

پاسخ ۸:

تبصره ۲ ماده ۱۶۱ اصلاحیه قانون تجارت به صورت عام است و هرگونه افزایش سرمایه، از جمله افزایش سرمایه به منظور اصلاح ساختار مالی شرکت را دربر می‌گیرد. بنابراین مستلزم تهیه گزارش توجیهی افزایش سرمایه توسط مدیریت شرکت و اظهار نظر بازرس نسبت به گزارش مزبور می‌باشد. دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش بازرس قانونی در مورد رسیدگی به گزارش توجیهی هیأت مدیره در خصوص افزایش سرمایه، در مورد افزایش سرمایه برای اصلاح ساختار مالی نیز کاربرد دارد.

پرسش ۹ (اسفند ۱۳۸۷)

طبق ماده ۱۲۶ اصلاحیه قانون تجارت، "هیچ کس نمی‌تواند در عین حال مدیریت عامل بیش از یک شرکت را بر عهده داشته باشد". آیا اگر شرکتی دارای شرکت فرعی در خارج از ایران و مدیریت عامل هر دو شرکت نیز با یک نفر باشد، خلاف ماده مذکور عمل شده است؟

پاسخ ۹:

مراد از مفهوم کلمه "شرکت" در ماده ۱۲۶ اصلاحیه قانون تجارت، منحصرأ شرکت‌های تجارتی موضوع ماده ۲۰ آن قانون است که به موجب مقررات خاص، نزد مرجع ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده و به موجب مفاد ماده ۵۸۳ همان قانون، دارای شخصیت حقوقی می‌شوند. بنابراین، ماده ۱۲۶ قانون مذکور ناظر بر شرکت‌هایی است که به موجب مقررات قانون تجارت و در قالب تفسیر خاص این قانون به وجود آمده است. همچنین با امعان نظر به قاعده محلی یا درون‌مرزی بودن قوانین (به استثنای قوانین مربوط به احوال شخصی)، اساساً دایره شمول مقررات قانون تجارت محدود به مرزهای سیاسی و جغرافیایی ایران است. بنابراین، حکم ماده ۱۲۶ قانون یادشده نمی‌تواند در مورد شرکت‌های غیر ایرانی و خارج از مرزهای سیاسی و جغرافیایی ایران، لازم‌الاجرا باشد.

پرسش ۱۰ (اسفند ۱۳۸۷)

در صورت عدم دعوت مجمع عمومی عادی سالیانه در موعد مقرر، تکلیف بازرس قانونی به چه صورت می‌باشد؟

پاسخ ۱۰:

طبق مفاد ماده ۹۱ اصلاحیه قانون تجارت، در صورتی که هیأت مدیره در موعد مقرر در اساسنامه مجمع عمومی عادی سالانه را دعوت ننماید، بازرس قانونی موظف به دعوت مجمع عمومی است و در صورتی که در اولین دعوت، حد نصاب لازم جهت تصمیم‌گیری حاصل نشود، تکلیف بازرس قانونی جهت دعوت مجدد از مجمع عمومی عادی سالانه در مهلت پیش‌بینی شده در اساسنامه، همچنان به قوت خود باقی است.

پرسش ۱۱ (اسفند ۱۳۸۷)

در صورت عدم ارائه اطلاعات و مدارک مورد نیاز در موعد مقرر، تکلیف بازرس قانونی به چه صورت می‌باشد؟

پاسخ ۱۱:

در صورتی که به هر دلیل صاحب‌کار از ارائه اطلاعات و مدارک مورد نیاز از جمله ارائه صورت‌های مالی خودداری نماید، بازرس قانونی وظیفه دارد که در موعد مقرر گزارش خود را به مجمع عمومی عادی سالانه ارائه نماید.

پرسش ۱۲ (شهریور ۱۳۸۸)

آیا انتخاب بیش از یک نفر شخص حقیقی به عنوان مدیرعامل مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۱۲:

با استنباط از مفاد ماده ۱۲۴ اصلاحیه قانون تجارت، انتخاب بیش از یک نفر شخص حقیقی به عنوان مدیرعامل مغایرتی با قانون تجارت ندارد. در چنین شرایطی، حدود اختیارات مدیرعامل طبق اساسنامه مشخص خواهد شد.

پرسش ۱۳ (شهریور ۱۳۸۸)

نحوه برخورد بازرس قانونی با موارد تخلف، تقصیر و جرم مشاهده شده از ناحیه مدیران و مدیرعامل، در چارچوب مفاد ماده ۱۵۱ اصلاحیه قانون تجارت، چگونه است؟

پاسخ ۱۳:

طبق مفاد ماده ۱۵۱ اصلاحیه قانون تجارت، "بازرس یا بازرسان هرگونه تخلف یا تقصیری در امور شرکت را از ناحیه مدیران و مدیرعامل مشاهده کنند، باید به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند و در صورتی که ضمن انجام مأموریت خود از وقوع جرمی مطلع شوند، باید به مرجع قضایی صلاحیت‌دار اعلام نموده و نیز جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند."

با توجه به مفاد ماده مذکور، چنانچه مؤسسه حسابرسی (بازرس قانونی) در فرایند رسیدگی‌های خود از وقوع جرمی مطلع شود، مراتب مندرج در قسمت ذیل ماده ۱۵۱ قانون تجارت باید مورد توجه قرار گیرد و چنانچه تخلف یا تقصیری از ناحیه مدیران و مدیرعامل مشاهده کند، مراتب مندرج در صدر ماده ۱۵۱ باید انجام شود. بدیهی است تشخیص وقوع تخلف، تقصیر یا جرم باید در فرایند رسیدگی‌ها مشخص شده و متکی به اسناد و مدارک مورد لزوم باشد.

پرسش ۱۴ (بهمن ۱۳۸۸)

منظور از سرمایه مطرح شده در ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، سرمایه ثبت شده یا پرداخت شده است؟

پاسخ ۱۴:

براساس مواد مختلف اصلاحیه قانون تجارت که موضوع سرمایه در آنها مطرح شده، منظور سرمایه ثبت شده است در موارد خاص که نظر قانون‌گذار سرمایه پرداخت شده باشد، در قانون تصریح شده است. بنابراین، منظور از سرمایه درج شده در ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون، سرمایه ثبت شده می‌باشد.

پرسش ۱۵ (بهمن ۱۳۸۸)

براساس قانون تجارت، نوع شخصیت بازرسی در شرکت‌های سهامی به چه صورت است و آیا می‌توان شخص حقوقی را به‌عنوان بازرسی انتخاب نمود؟

پاسخ ۱۵:

طبق مفاد مواد ۱۴۴ و ۱۴۶ اصلاحیه قانون تجارت، انتخاب بازرسی اصلی و علی‌البدل توسط مجمع عمومی صاحبان سهام برای هر سال الزامی شده است. با توجه به مفاد ماده ۱۴۷ قانون مذکور، به‌طور ضمنی مستفاد می‌شود که بازرسان باید از بین اشخاص حقیقی انتخاب شوند. اما در قانون تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران، که

قانون خاص و مؤخر بر اصلاحیه قانون تجارت می‌باشد، وظیفه حسابرس و بازرس قانونی شرکت‌های مختلف به عهده حسابداران رسمی (اشخاص حقیقی) می‌باشد و در تبصره ۳ قانون مذکور، برای انجام حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت‌های مزبور، اجازه تشکیل مؤسسات حسابرسی (اشخاص حقوقی) داده شده است. با توجه به موارد فوق، اشخاص حقوقی عضو جامعه مجاز به پذیرش وظیفه بازرس قانونی در شرکت‌های سهامی هستند. ضمن این‌که در ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، اشخاص حقوقی احصاء شده در بندهای "الف" تا "ز" ماده مزبور مکلف شده‌اند، بازرس قانونی خود را از میان مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، انتخاب نمایند.

پرسش ۱۶ (بهمن ۱۳۸۸- فنی و استانداردها)

تصمیمات متخذه توسط هیأت مدیره شرکت‌ها، در چه شرایطی نافذ است؟

پاسخ ۱۶:

طبق مفاد ماده ۱۲۱ قانون تجارت، تصمیمات هیأت مدیره باید با اکثریت آرای حاضر در جلسه اتخاذ گردد، مگر این‌که در اساسنامه اکثریت بیشتری مقرر شده باشد. تصویب صورت‌های مالی نیز از این قاعده مستثنی نیست.

پرسش ۱۷ (آذر ۱۳۹۰)

نحوه جایگزینی بازرس علی‌البدل به‌جای بازرس اصلی، چگونه است؟

پاسخ ۱۷:

طبق مفاد ماده ۱۴۶ اصلاحیه قانون تجارت، مجمع عمومی عادی باید یک یا چند بازرس علی‌البدل نیز انتخاب کند تا در صورت معذوریت یا فوت یا استعفا یا سلب شرایط یا عدم قبول سمت توسط بازرس یا بازرسان اصلی، جهت انجام وظایف بازرسی دعوت شوند. بنابراین، جهت جایگزینی بازرس علی‌البدل به‌جای بازرس اصلی در صورت شرایط مذکور، نیازی به تشکیل مجمع عمومی مجدد نمی‌باشد.

پرسش ۱۸ (۷بان ۱۳۹۱)

در صورت انصراف و کناره‌گیری بازرس قانونی از سمت خود، به دلیل عدم رعایت اصول و ضوابط حرفه‌ای توسط صاحبکار (به‌عنوان مثال، عدم ثبت بخشی از فعالیت‌ها در دفاتر قانونی)، تبعات ناشی از انصراف چیست؟

پاسخ ۱۸:

اگرچه بازرس قانونی به دلیل عدم رعایت قوانین و مقررات توسط صاحبکار (به‌عنوان مثال، عدم ثبت بخشی از عملیات در دفاتر قانونی)، طبق مفاد ماده ۱۴۶ اصلاحیه قانون تجارت مجاز به استعفا می‌باشد، اما با توجه به این که موضوع از موارد پیش‌بینی شده در بند (۱-ب) ماده ۵ قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد است، بنابراین بازرس قانونی قبل از استعفا، طبق مفاد ماده ۱۴ قانون مزبور مکلف است این گونه تخلفات را به مراجع پیش‌بینی شده در قوانین مرتبط، گزارش نماید.

پرسش ۱۹ (شهریور ۱۳۹۲)

در صورتی که مجمع عمومی عادی، شخص حقوقی را به‌عنوان هیأت مدیره انتخاب نماید، حق حضور و پاداش اعضای هیأت مدیره موضوع ماده ۱۳۴ اصلاحیه قانون تجارت، متعلق به شخص حقوقی است یا شخص حقیقی که به نمایندگی از طرف شخص حقوقی مزبور، به‌عنوان هیأت مدیره معرفی شده است؟

پاسخ ۱۹:

در ماده ۱۳۴ اصلاحیه قانون تجارت، پاداش و حق حضور در جلسات هیأت مدیره، صرفاً برای اعضای هیأت مدیره پیش‌بینی شده است. از سوی دیگر طبق مفاد ماده ۱۱۰ قانون مزبور، شخص حقوقی که به سمت عضو هیأت مدیره انتخاب می‌شود، موظف است یک نفر را به نمایندگی خود به شرکت معرفی نماید. رابطه بین شخص حقوقی عضو هیأت مدیره و نماینده وی که به شرکت سرمایه‌پذیر معرفی می‌شود، رابطه مباشرتی است و حق‌الزحمه نماینده مزبور براساس توافق با شخص حقوقی ذیربط،

تعیین می‌گردد. بنابراین پاداش و حق حضور پرداختی توسط شرکت سرمایه‌پذیر، متعلق به شخص حقوقی عضو هیأت مدیره (شرکت سرمایه‌گذار) است و درآمد شرکت سرمایه‌گذار محسوب می‌گردد. عضو حقوقی یاد شده، حسب ضوابط و مقررات خود، پاداش مزبور را می‌تواند متناسب با سمت، ساعات حضور و کارکرد نمایندگان حقیقی خود و یا توافقات فی‌مابین، بین آنان توزیع نماید.

پرسش ۲۰ (شهریور ۱۳۹۲)

آیا پرداخت پاداش و حق حضور به شخص حقیقی (نماینده شخص حقوقی) مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۲۰:

به شرح پرسش و پاسخ ۱۹ همین فصل.

پرسش ۲۱ (بهمن ۱۳۹۲)

آیا تأدیه سرمایه تعهدی توسط سهامداران و انعکاس حسابداری رویداد مالی مزبور، مستلزم انجام تشریفات قانونی مربوط در اداره ثبت شرکت‌ها (روزنامه رسمی) است؟

پاسخ ۲۱:

طبق شواهد و نمونه‌های موجود، هرچند در حال حاضر پرداخت سرمایه تعهدی در اداره ثبت شرکت‌ها ثبت و در روزنامه رسمی آگهی می‌شود، اما لایحه اصلاحی قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، فاقد حکم یا شروطی دایر بر لزوم ثبت پرداخت حصه سرمایه تعهدی صاحبان سهام در اداره مزبور است. از این‌رو، عدم ثبت رویداد مذکور در اداره ثبت شرکت‌ها و آگهی آن در روزنامه رسمی به هر دلیل، مانع از ثبت حسابداری این رویداد به‌عنوان تأدیه سرمایه تعهدی صاحبان سهام، نخواهد بود.

پرسش ۲۲ (اسفند ۱۳۹۲)

در شرکت‌هایی که فاقد واحدی تحت عنوان "صندوق" هستند، نحوه تودیع و نگهداری سهام وثیقه اعضای هیأت مدیره (موضوع ماده ۱۱۵ اصلاحیه قانون تجارت)، چگونه است؟

پاسخ ۲۲:

صندوق نمادی از جایگاه حفاظت شده است و می‌تواند صندوق بانک و یا هر محل محفوظ دیگری برای نگهداری اوراق سهام باشد، بنابراین، نگهداری اوراق سهام از جمله سهام وثیقه، الزاماً مترادف با وجود واحد صندوق به معنای تشکیلاتی آن نیست.

پرسش ۲۳ (مهر ۱۳۹۳)

آیا حکم ماده ۱۳۳ اصلاحیه قانون تجارت، نسبت به اشخاص حقوقی عضو هیأت مدیره دو شرکت با معاملات رقابتی که نمایندگان حقیقی جداگانه‌ای در هریک از شرکت‌های مذکور معرفی نموده‌اند، تسری دارد؟

پاسخ ۲۳:

با توجه به مفاد ماده ۱۱۰ اصلاحیه قانون تجارت، نمایندگان اشخاص حقوقی، مشمول همان شرایط و تعهدات و مسئولیت‌های مدنی و جزایی عضو هیأت مدیره بوده و از این‌رو، مشمول ماده ۱۳۳ اصلاحیه قانون تجارت نیز می‌باشند.

پرسش ۲۴ (مهر ۱۳۹۳)

آیا چنانچه اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل دو شرکت با معاملات رقابتی، در شرکت رقیب صرفاً سهامدار یا کارمند (نه در سطح مدیران ارشد) باشند، مشمول حکم ماده ۱۳۳ اصلاحیه قانون تجارت خواهند بود؟

پاسخ ۲۴:

با توجه به مفاد ماده ۱۳۳ اصلاحیه قانون تجارت، نمایندگان اشخاص حقوقی، مشمول همان شرایط و تعهدات و مسئولیت‌های مدنی و جزایی عضو هیأت مدیره بوده و از این‌رو، مشمول ماده ۱۳۳ اصلاحیه قانون تجارت نیز می‌باشند.

پرسش ۲۵ (مهر ۱۳۹۳)

آیا پرداخت مخارج مسافرت و اقامت عضو هیأت مدیره و یا در اختیار گذاردن خودرو شرکت به نامبرده، از مصادیق معاملات موضوع ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ محسوب می‌گردد؟

پاسخ ۲۵:

با توجه به تعریف معاملات تجاری طبق مفاد ماده ۲ قانون تجارت، پرداخت مخارج مسافرت و اقامت عضو هیأت مدیره و همچنین استفاده از خودروی شرکت توسط عضو هیأت مدیره، معامله تلقی نمی‌شود.

پرسش ۲۶ (اسفند ۱۳۹۳)

آیا انتقال بخشی از حق تقدم‌های استفاده نشده توسط سهامداران، به ارزش اسمی به هیأت مدیره و کارکنان شرکت، مطابق مفاد اصلاحیه قانون تجارت است؟

پاسخ ۲۶:

در صورتی که مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام، در ارتباط با افزایش سرمایه و استفاده از حق تقدم سهام با حضور صد در صد صاحبان سهام تشکیل شده باشد و تمامی سهامداران، اختیار انتقال حق تقدم سهام خود را به ارزش اسمی به هیأت مدیره واگذار نموده باشند، این انتقال مغایر با مفاد اصلاحیه قانون تجارت نیست.

پرسش ۲۷ (آبان ۱۳۹۴)

آیا در خصوص کاهش اجباری سرمایه طبق مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، ارائه گزارش توجیهی هیئت مدیره و اظهارنظر بازرس قانونی درباره آن، ضروری است؟

پاسخ ۲۷:

در شرایطی که کاهش اجباری سرمایه در اجرای مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت صورت می‌گیرد، نیاز به گزارش هیئت مدیره و اظهارنظر بازرس در خصوص توجیه کاهش سرمایه نیست.

پرسش ۲۸ (بهمن ۱۳۹۴- فنی و استانداردها)

آیا گزارش‌های توجیهی افزایش سرمایه شرکت‌هایی که از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت آن‌ها تهیه و ارائه می‌شود، با توجه به عدم ایجاد جریان‌های نقدی در نتیجه اجرای آن، نیاز به اطلاعات مالی آتی مثل سود و زیان برآوردی، جریان‌های نقدی آتی و تعیین دوره برگشت سرمایه و ... دارند؟

پاسخ ۲۸:

گزارش توجیهی هیأت مدیره درخصوص افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت، حداقل باید شامل اطلاعات و توضیحات کافی درخصوص منافع ناشی از افزایش سرمایه مزبور و نیز آثار کمی و کیفی افزایش سرمایه بر EPS شرکت در سال‌های بعد باشد. ضمناً چنانچه دارایی‌های مزبور استهلاک‌پذیر باشند، ضرورت دارد اطلاعات ارائه شده شامل صورت سود و زیان برآوردی آتی نیز باشد.

پرسش ۲۹ (تیر ۱۳۹۵)

آیا انتخاب مؤسسه حسابرسی و شاغلین انفرادی به‌عنوان بازرس قانونی توسط مجمع عمومی عادی سالیانه و اعلام قبولی توسط ایشان، برای انجام تکالیف بازرس قانونی کافی بوده و عدم انجام تکالیف مقرر در ماده ۱۰۶ اصلاحیه قانون تجارت از سوی شرکت، مبنی بر ارسال یک نسخه از صورتجلسه مزبور جهت ثبت به مرجع ثبت شرکت‌ها، منجر به رفع تکالیف بازرس قانونی می‌شود یا خیر؟

پاسخ ۲۹:

اعلام قبولی سمت بازرس قانونی به‌صورت کتبی در سربرگ مؤسسات حسابرسی و شاغلین انفرادی عضو جامعه (منتخب مجمع عمومی عادی سالیانه)، برای انجام وظایف بازرس قانونی کافی بوده و عدم انجام تکالیف مقرر در ماده ۱۰۶ اصلاحیه قانون تجارت از سوی شرکت، مانع انجام تکالیف بازرس قانونی نمی‌باشد.

پرسش ۳۰ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

آیا شخص حقوقی عضو هیأت مدیره شرکت سهامی، باید سهام وثیقه موضوع ماده ۱۱۴ اصلاحیه قانون تجارت را به نام نماینده خود (شخص حقیقی) منتقل نماید؟

پاسخ ۳۰:

از آنجایی که مطابق مفاد ماده ۱۱۰ اصلاحیه قانون تجارت، اشخاص حقوقی می‌توانند به عضویت هیأت مدیره شرکت انتخاب شوند و در این صورت مسئولیت‌های مدنی شخص حقیقی عضو هیأت مدیره را دارند، بنابراین، نگهداری تعداد لازم از سهام متعلق به سرمایه‌گذاری شخص حقوقی عضو هیأت مدیره در شرکت مربوط، به‌عنوان سهام وثیقه کفایت می‌نماید.

پرسش ۳۱ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

۱) در صورتی که هر یک از ذینفعان (از جمله سهامداران جزء شرکت) درخواست صورت‌های مالی شرکت یا سایر اطلاعات مرتبط را از بازرس قانونی شرکت داشته باشند و شرکت نیز اطلاعات مزبور را در اختیار ایشان قرار ندهد، آیا بازرس قانونی اجازه ارائه اطلاعات مورد درخواست سهامداران را به‌طور مستقیم دارد. وی تا چه اندازه باید در این خصوص پاسخگو باشد؟

۲) در صورتی که بازرس قانونی قبل از قبولی سمت بازرسی در سال‌های قبل، صرفاً وظیفه حسابرسی صورت‌های مالی شرکت را به عهده داشته است، آیا مجاز به ارائه اطلاعات موضوع بند (۱) فوق به سهامداران درخواست‌کننده اطلاعات، در خصوص مدتی که بازرس قانونی شرکت نبوده، می‌باشد؟

پاسخ ۳۱:

با توجه به مفاد مواد ۱۳۹، ۱۴۸، ۱۵۰ و ۱۵۱ اصلاحیه قانون تجارت، بازرس قانونی صرفاً در قبال مجمع عمومی و در مواردی مراجع قضایی، پاسخگو می‌باشد، بنابراین هیچ‌گونه تکلیفی در خصوص پاسخگویی به سایر ذینفعان (از جمله سهامداران جزء) و ارائه اسناد و اطلاعات شرکت را به آنها ندارد.

پرسش ۳۲ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

با توجه به این که بازرس قانونی فاقد امکانات لازم برای راستی آزمایی اطلاعات ارائه شده در ارتباط با تصدی و یا عدم تصدی همزمان اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل واحد مورد رسیدگی در سایر واحدها است، وظیفه و نحوه برخورد حسابرس و بازرس قانونی در این خصوص چگونه است؟

پاسخ ۳۲:

حسابرس و بازرس قانونی درخصوص کنترل رعایت تبصره ۲ اصلاحیه ماده ۲۴۱ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۹۵، مکلف است کلیه رسیدگی‌های لازم را طبق استانداردهای حسابرسی به عمل آورد. همچنین نسبت به اخذ تأییدیه مدیران که به امضای کلیه اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت رسیده و مبین رعایت مفاد تبصره مذکور باشد، همچنین جستجو در سایت روزنامه رسمی کشور، اقدام نماید.

پرسش ۳۳ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

مبنای تصمیم‌گیری مجمع عمومی عادی سالیانه برای تقسیم سود قابل تقسیم بین صاحبان سهام، اشخاص سهامدار در تاریخ ترازنامه و یا اشخاص سهامدار در تاریخ تشکیل مجمع عمومی عادی سالیانه، چگونه است؟

پاسخ ۳۳:

براساس مفاد ماده ۲۴۰ اصلاحیه قانون تجارت، "مجمع عمومی پس از تصویب حساب‌های سال مالی و احراز این که سود قابل تقسیم وجود دارد، مبلغی از آن را که باید بین صاحبان سهام تقسیم شود، تعیین می‌نماید." بنابراین، سود سهام مصوب مجمع عمومی عادی سالیانه صاحبان سهام به سهامدارانی تعلق می‌گیرد که در تاریخ برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه، مالک سهام شرکت باشند، مگر این که در اساسنامه و یا سایر توافقات فی‌مابین سهامداران شرکت، ترتیبات دیگری مقرر شده باشد.

پرسش ۳۴ (مرداد ۱۳۹۶)

مسئولیت‌های بازرس اصلی چه زمانی خاتمه می‌یابد؟ آیا بازرس اصلی مجاز به انجام وظایف مصرحه در اصلاحیه قانون تجارت بین تاریخ خاتمه مسئولیت تا تاریخ تهیه گزارش موضوع مواد (۱۴۸)، (۱۵۰) و (۱۵۱) قانون مزبور، می‌باشد؟

پاسخ ۳۴:

طبق مفاد ماده ۱۴۴ اصلاحیه قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، مجمع عمومی در هر سال یک یا چند بازرس انتخاب می‌کند تا بر طبق قانون مزبور به وظایف خود عمل کند. همچنین یکی از وظایف اصلی بازرس طبق مواد ۱۴۸ و ۲۳۲ قانون مزبور، اظهارنظر درخصوص صحت و درستی صورت دارایی‌ها و بدهی‌ها، صورت حساب دوره عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه (صورت‌های مالی) که مدیران برای تسلیم به مجمع عمومی سالانه تهیه می‌کنند، تعیین شده است. بنابراین، مدت مأموریت بازرس قانونی صرف نظر از زمان انتخاب وی، محدود به سال مالی شرکت می‌باشد.

پرسش ۳۵ (مرداد ۱۳۹۶)

چنانچه شرکت بر اثر زیان‌های وارده مشمول مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت باشد، آیا می‌تواند بدون کاهش سرمایه، اقدام به افزایش سرمایه نماید؟

پاسخ ۳۵:

در صورتی که شرکتی مشمول مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت باشد، افزایش سرمایه بدون کاهش سرمایه امکان‌پذیر است.

پرسش ۳۶ (شهریور ۱۳۹۶)

آیا پذیرش مسئولیت بازرس قانونی در شرکت‌های سهامی خاص توسط مؤسسات حسابرسی و یا حسابداران رسمی شاغل انفرادی عضو جامعه (بدون پذیرش مسئولیت حسابرسی)، امکان‌پذیر می‌باشد؟

پاسخ ۳۶:

طبق مواد (۲) و (۴) آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، پذیرش سمت "حسابرس" و "بازرس قانونی" در شرکت‌های سهامی خاص قابل تفکیک نمی‌باشد. همچنین طبق مفاد مواد مزبور اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران، باید سمت حسابرس و بازرس را توأماً بپذیرند.

پرسش ۳۷ (دی ۱۳۹۶)

آقای "الف" عضو هیأت مدیره شرکت "آلفا" و سهامدار شرکت "بتا" می‌باشد (آقای "الف" در شرکت "بتا" هیچ‌گونه سمتی ندارد). آیا معاملات فی‌مابین دو شرکت مذکور مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت می‌باشد؟

پاسخ ۳۷:

طبق مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، معاملات فی‌مابین دو شرکت مذکور، در شرکت "آلفا" مشمول مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت می‌باشد و در شرکت "بتا" به‌عنوان معامله با سایر اشخاص وابسته، تلقی می‌گردد.

پرسش ۳۸ (بهمن ۱۳۹۶)

در صورتی که حق تقدم خرید سهام از برخی سهامداران توسط مجمع عمومی فوق‌العاده افزایش سرمایه سلب گردد، اما موضوع در گزارش توجیهی هیأت مدیره که توسط بازرس مورد رسیدگی قرار گرفته و نسبت به آن گزارش موضوع ماده ۱۶۱ اصلاحیه قانون تجارت صادر گردیده، مطرح نشده باشد، تکلیف بازرس قانونی چیست؟

پاسخ ۳۸:

بازرس در قبال تصمیم اتخاذ شده توسط مجمع عمومی فوق‌العاده، به شرح پیش‌گفته (سلب حق تقدم از برخی سهامداران)، با توجه به این که در گزارش توجیهی افزایش سرمایه مورد گزارشگری بازرس مطرح نشده است، مسئولیتی ندارد. در چنین شرایطی صورتجلسه مجمع عمومی فوق‌العاده نباید توسط بازرس امضا شود و ضرورتی به اصلاح گزارش صادره توسط بازرس نیز نمی‌باشد.

پرسش ۳۹ (فروردین ۱۳۹۷)

آیا عدم حضور بازرس قانونی و عدم قرائت گزارش توسط ایشان در مجمع عمومی فوق‌العاده مربوط به افزایش سرمایه، جهت تصمیم‌گیری نسبت به افزایش سرمایه و یا در مجمع عمومی عادی سالیانه، جهت تصمیم‌گیری نسبت به تصویب صورت‌های مالی، مغایر با قانون تجارت می‌باشد؟

پاسخ ۳۹:

اصلاحیه قانون تجارت در خصوص الزام حضور و قرائت گزارش توسط بازرس قانونی در جلسات مجامع عمومی فوق‌العاده و یا سالیانه جهت تصمیم‌گیری در خصوص افزایش سرمایه و یا تصویب صورت‌های مالی، مسکوت می‌باشد. اما در خصوص الزام به مجامع مذکور مربوط به شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس و اوراق بهادار، ضروری است مقررات وضع شده توسط سازمان مزبور در خصوص حضور حسابرس مستقل و بازرس قانونی در مجامع به طور کامل رعایت شود. توضیح این‌که، علیرغم سکوت اصلاحیه قانون تجارت در خصوص الزام به حضور حسابرس و بازرس قانونی در جلسات مجامع عمومی، به‌منظور جلوگیری از هرگونه تحریف گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی هنگام قرائت آن، همچنین گزارش بازرس / بازرس قانونی درباره گزارش توجیهی هیأت مدیره در خصوص افزایش سرمایه، حضور حسابرس و بازرس قانونی در مجامع عمومی که گزارش حسابرس و بازرس قانونی و یا گزارش بازرس / بازرس قانونی در آن مطرح می‌شود، توصیه می‌گردد.

پرسش ۴۰ (فروردین ۱۳۹۷)

موضع‌گیری حسابرس و بازرس قانونی در ارتباط با کاهش سرمایه صورت گرفته با استناد به ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت، توسط شرکتی که دارای سود انباشته بوده و مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت نمی‌باشد، چگونه است؟

پاسخ ۴۰:

کاهش سرمایه درخصوص شرکت‌هایی با وجود زیان انباشته کمتر از نصف سرمایه و یا دارا بودن سود انباشته، مشمول مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت نبوده و به‌عنوان کاهش اختیاری سرمایه محسوب می‌گردد. همچنین مشمول محدودیت‌ها و شرایط موضوع مواد ۱۸۹ الی ۱۹۷ قانون مزبور می‌باشد.

پرسش ۴۱ (فروردین ۱۳۹۷ و اردیبهشت ۱۳۹۸)

سال مالی شرکتی ۳۰ آذرماه ۱۳۹۶ است، در صورتی که مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده آن شرکت در تاریخ ۱۳۹۶/۲/۱۹ تشکیل و اعضای جدید هیأت مدیره را انتخاب و مراتب نیز در روزنامه رسمی مورخ ۱۳۹۶/۵/۲۴ آگهی گردد، مسئولیت تهیه صورت‌های مالی، گزارش فعالیت هیأت مدیره، تأییدیه مدیران برای سال مالی مذکور، به عهده کدام هیأت مدیره است؟

پاسخ ۴۱:

طبق مفاد مواد ۱۱۰ و ۱۳۵ اصلاحیه قانون تجارت، اعضای جدید هیأت مدیره شرکت از تاریخ انتخاب آنان توسط مجمع عمومی عادی و اعلام قبولی توسط اعضای مزبور، دارای مسئولیت و اختیارات هیأت مدیره می‌باشند، بنابراین، آغاز مسئولیت آنان منوط به ثبت صورتجلسه مجمع عمومی عادی مربوط به انتخاب آنان در مرجع ثبت شرکت‌ها، نمی‌باشد.

پرسش ۴۲ (خرداد ۱۳۹۷)

چنانچه اشخاص حقوقی عضو هیأت مدیره شرکتی، نماینده حقیقی خود را ظرف مدت مقرر در اساسنامه به شرکت معرفی ننمایند و در چنین شرایطی طبق مفاد اساسنامه مستعفی تلقی شوند، آیا شرکت می‌تواند از بازرس قانونی خود بخواهد جهت انتشار آگهی دعوت مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده به‌منظور انتخاب اعضای هیأت مدیره شرکت، اقدام نماید؟

پاسخ ۴۲:

با توجه به شرایط ذکر شده در پرسش، طبق مفاد ماده ۱۱۳ اصلاحیه قانون تجارت، هر ذینفع از جمله سهامدار مربوط حق دارد از بازرس قانونی شرکت بخواهد که با رعایت تشریفات لازم، نسبت به دعوت مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده، جهت انتخاب مدیران، اقدام نماید. بازرس قانونی مکلف به اجرای درخواست مزبور می‌باشد.

پرسش ۴۳ (مرداد ۱۳۹۷)

آیا داشتن سمت بازرس قانونی همزمان با حسابرس، در خصوص شرکت‌های سهامی موضوع تبصره ۲ ماده ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم، توسط مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، الزامی است؟

پاسخ ۴۳:

در صورتی که مجامع عمومی شرکت‌ها رأساً اقدام به انتخاب حسابرس نموده‌اند، داشتن سمت بازرس قانونی همزمان با حسابرس، طبق قوانین و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران، الزامی است. اما داشتن سمت بازرس قانونی همزمان با حسابرس برای مؤسسات حسابرسی که در راستای اعمال مقررات تبصره ۲ ماده مزبور، توسط سازمان امور مالیاتی انتخاب و مسئولیت حسابرسی مالیاتی شرکت‌های مشمول را به‌عهده دارند، الزامی نیست.

پرسش ۴۴ (مرداد ۱۳۹۷)

طبق تبصره ۲ قانون اصلاح ماده ۲۴۱ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵، هیچ فردی نمی‌تواند اصالتاً یا به نمایندگی از شخص حقوقی، همزمان در بیش از یک شرکت که تمام یا بخشی از سرمایه آن متعلق به دولت یا نهادها و یا مؤسسات عمومی غیردولتی است، به سمت مدیرعامل یا عضو هیأت مدیره انتخاب شود. آیا مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره شرکت‌هایی که به‌طور غیرمستقیم تمام یا بخشی از سرمایه آنها متعلق به دولت یا نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی است، مشمول تبصره مزبور می‌باشند یا خیر؟

پاسخ ۴۴:

در خصوص شمول حکم تبصره (۲) قانون اصلاح ماده ۲۴۱، در مورد شرکتهایی که به طور غیرمستقیم تمام یا بخشی از سرمایه آنها متعلق به دولت یا نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی است، به موجب نظریات شماره ۴۱۴۶۹/۳۰۳۱۳ مورخ ۱۳۹۵/۷/۲۸ و شماره ۳۱۲۴۸/۹۷۴۵۷ مورخ ۱۳۹۵/۸/۹ ارائه شده توسط "معاونت حقوقی ریاست جمهور" که در پاسخ به استعلامهای جامعه حسابداران رسمی ایران صادر شده است، با توجه به این که سرمایه اعم از سرمایه مستقیم و یا غیرمستقیم (با واسطه) می باشد، بنابراین، ممنوعیت یاد شده شامل شرکتهایی که دولت یا نهادها و یا مؤسسات عمومی غیردولتی به صورت مستقیم سهامدار آنها نیست، بلکه شرکتهای وابسته به سهامداران مزبور سهامدار آن شرکتها نیز می باشند، می گردد. همچنین در خصوص ممنوعیت موضوع تبصره مذکور راجع به عضویت همزمان مدیرعامل یا عضو هیأت مدیره در بیش از یک شرکت که تمام یا بخشی از سرمایه آن متعلق به دولت یا نهادها و یا مؤسسات عمومی غیردولتی می باشد، تفاوتی بین شرکت اصلی، شرکت تابعه و شرکت وابسته از این حیث وجود ندارد.

پرسش ۴۵ (مرداد ۱۳۹۷)

آیا کنترل رعایت تبصره (۲) قانون اصلاح ماده ۲۴۱ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۹۵، در سایر شرکتها به جز شرکتهای سهامی عام و خاص نیز موضوعیت دارد؟ به طور مثال شرکتهای با مسئولیت محدود و ...

پاسخ ۴۵:

هرچند تبصره (۲) قانون یاد شده، مربوط به لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت است که مختص به شرکتهای سهامی است، با وجود این، با توجه به اطلاق واژه "شرکت" در تبصره مزبور، حکم آن راجع به همه شرکتهای موضوع قانون تجارت نافذ می باشد، ضمن این که غالب شرکتهای وابسته به دولت و نهادهای عمومی غیردولتی، به صورت سهامی هستند.

پرسش ۴۶ (مرداد ۱۳۹۷)

آیا شرکت‌های دولتی موضوع تبصره ۱ قانون اصلاح ماده ۲۴۱ لایحه، قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵، براساس تعریف مندرج در ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور قابل احراز هستند یا شرکت‌های دولتی تعریف شده در ماده ۴ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۱۸؟

پاسخ ۴۶:

با توجه به این که قانون اصلاح ماده ۲۴۱ متضمن ماهیت استخدامی است و از سوی دیگر تبصره (۱) آن نیز به ماده ۸۷ قانون مدیریت خدمات کشوری ارجاع داده شده است، بنابراین، از نظر توصیف و تعریف شرکت‌های دولتی، قانون مدیریت خدمات کشوری ناظر بر موضوع خواهد بود.

پرسش ۴۷ (شهریور ۱۳۹۷)

در شرایطی که اداره ثبت شرکت‌ها از ثبت صورتجلسه مجمع عمومی انتخاب مؤسسه حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران به عنوان بازرس قانونی سال ۱۳۹۶، به دلیل این که صورتجلسه بعد از صورتجلسه مجمع انتخاب آن مؤسسه به عنوان بازرس قانونی سال ۱۳۹۷ ارائه شده، خودداری نموده است، آیا امکان صدور گزارش حسابرسی برای سال ۱۳۹۶ توسط مؤسسه یاد شده وجود دارد؟

پاسخ ۴۷:

امکان صدور گزارش حسابرسی برای سال ۱۳۹۶ در چارچوب قوانین و مقررات وجود دارد. در چنین شرایطی، باید در قسمت سایر وظایف بازرس قانونی، عدم رعایت مفاد ماده ۱۰۶ اصلاحیه قانون تجارت مبنی بر عدم ثبت صورتجلسه مجمع عمومی انتخاب بازرس قانونی سال ۱۳۹۶ درج شود. چنانچه برای سال ۱۳۹۶ بازرس دیگری انتخاب شده و صورتجلسه مجمع عمومی مربوط در مرجع ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده باشد، مؤسسه موضوع پرسش پس از خلع بازرس قانونی قبلی، می‌تواند گزارش با شرایط مذکور را صادر نماید.

پرسش ۴۸ (مهر ۱۳۹۷)

چنانچه براساس درخواست یا موافقت سهامدار ذینفع، پرداخت سود سهام تعلق گرفته به ایشان به تعویق بیفتد (عدم پرداخت ظرف ۸ ماه طبق مفاد ماده ۲۴۰ اصلاحیه قانون تجارت)، آیا حسابرس و بازرس قانونی در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، کماکان ملزم به درج بند عدم رعایت ماده مزبور می‌باشد؟ در چنین شرایطی تغییر سرفصل حساب از "سود سهام پرداختنی" به سرفصل "سایر حساب‌های پرداختنی"، ضرورت دارد؟

پاسخ ۴۸:

در صورت وجود شواهد و مستندات کافی (به‌عنوان مثال مصوبه ارکان صلاحیتدار واحد سرمایه‌گذار) مبنی بر درخواست یا موافقت سهامدار ذینفع جهت تعویق پرداخت سود سهام برای مدت زمانی بیش از مهلت مقرر در ماده مزبور، مشمول درج در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی نمی‌باشد. مضافاً تغییر سرفصل حساب از سود سهام پرداختنی به سرفصل سایر حساب‌های پرداختنی و یا حساب‌های دیگر، ضرورت ندارد. همچنین موضوع عدم پرداخت سود سهام ظرف مهلت مقرر در قانون و دلایل آن، به نحو مناسب در یادداشت توضیحی مربوط افشاء گردد.

پرسش ۴۹ (آبان ۱۳۹۷)

آیا حسابرسی و صدور گزارش نسبت به صورت‌های مالی شرکتی که ۳ عضو از ۵ عضو هیأت مدیره آن، صورت‌های مالی را تأیید کرده‌اند، امکان‌پذیر می‌باشد؟

پاسخ ۴۹:

طبق مفاد ماده ۱۲۱ اصلاحیه قانون تجارت، تصمیمات هیأت مدیره باید با اکثریت آرای حاضرین در جلسات هیأت مدیره اتخاذ گردد، مگر آنکه در اساسنامه اکثریت بیشتری مقرر شده باشد. بنابراین، چنانچه اساسنامه شرکت، اکثریت بیشتری را مقرر نکرده باشد، تداوم عملیات حسابرسی و صدور گزارش نسبت به صورت‌های مالی مزبور مجاز است. ضمناً موضوع تأیید صورت‌های مالی صرفاً توسط ۳ نفر از اعضای هیأت مدیره باید به نحو مناسبی در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی در بخش "سایر مسئولیت‌های قانونی و مقرراتی حسابرس" درج شود.

پرسش ۵۰ (آذر ۱۳۹۷)

مجمع عمومی عادی سالیانه عملکرد سال ۱۳۹۶ شرکتی، به دلیل عدم حصول حد نصاب قانونی تشکیل نشده است. چنانچه هیأت مدیره شرکت نسبت به دعوت مجدد مجمع عمومی (نوبت دوم) اقدامی نکرده باشد، آیا بازرس قانونی آن شرکت در خصوص دعوت مجمع عمومی نوبت دوم، دارای وظیفه‌ای می‌باشد؟ همچنین با توجه به صدور گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی سال ۱۳۹۶ و عدم تشکیل مجمع عمومی سال مزبور، وظیفه بازرس قانونی تا چه زمانی ادامه خواهد داشت؟

پاسخ ۵۰:

با توجه به این که گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی سال مالی ۱۳۹۶ صادر گردیده و جهت ارائه به مجمع عمومی عادی آماده است، اما مجمع عمومی تشکیل نشده است، بنابراین، وظیفه دیگری برای حسابرس مستقل و بازرس قانونی وجود ندارد و مسئولیت حسابرس مستقل و بازرس قانونی بعد از ارائه گزارش به شرکت، خاتمه یافته تلقی می‌گردد. ضمناً طبق مفاد ماده ۲۰۱ اصلاحیه قانون تجارت، شرکت باید تا ۱۰ ماه بعد از پایان سال مالی، مجمع عمومی عادی سالانه را برای رسیدگی به حساب‌های سال مالی برگزار نماید، در غیر این صورت هر ذینفع می‌تواند انحلال شرکت را از دادگاه درخواست نماید.

پرسش ۵۱ (بهمن ۱۳۹۷)

یک شرکت سهامی خاص، قبل از پایان سال مالی منحل و مراتب انحلال نیز در همان سال مالی در اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده است. چنانچه مجمع عمومی فوق‌العاده تصویب‌کننده انحلال شرکت، در خصوص انتخاب حسابرس مستقل و ناظر تصفیه برای دوره مالی از تاریخ انحلال لغایت پایان سال مالی، تصمیم نگرفته و شرکت نیز صرفاً صورت‌های مالی برای پایان سال را بر مبنای فرض تداوم فعالیت تهیه و به حسابرس مستقل و بازرس قانونی خود ارائه نموده باشد. در چنین شرایطی نحوه برخورد حسابرس مستقل و بازرس قانونی چگونه است؟

پاسخ ۵۱:

با توجه به انحلال شرکت و عدم تهیه صورت‌های مالی مطابق با نشریه ۱۵۵ سازمان حسابرسی با عنوان “گزارشگری مالی و حسابرسی شرکت‌های در حال تصفیه” برای دوره مالی منتهی به تاریخ انحلال و نیز برای دوره مالی از تاریخ انحلال لغایت پایان سال مالی، حسابرس مستقل و بازرس قانونی می‌تواند نسبت به صورت‌های مالی ارائه شده رسیدگی و منطبق با شرایط موجود، اظهار نظر نماید. بدیهی است، وظایف بازرس قانونی محدود به دوره منتهی به تاریخ انحلال می‌باشد. به‌علاوه حسابرس مستقل باید موارد عدم رعایت استانداردهای حسابداری و قوانین و مقررات مربوط را در گزارش خود درج نماید.

پرسش ۵۲ (اردیبهشت ۱۳۹۸)

مدیر عامل یک شرکت ایرانی، همزمان مدیر عامل یک شرکت مستقر در خارج از کشور نیز می‌باشد، آیا مفاد ماده ۱۲۶ اصلاحیه قانون تجارت، در این خصوص رعایت شده است؟

پاسخ ۵۲:

با توجه به اصل حاکمیت قوانین هر کشور در داخل مرزهای سیاسی و جغرافیایی همان کشور، همچنین با توجه به مفاد مواد ۱۰۸، ۱۱۰ و ۱۱۱ اصلاحیه قانون تجارت که عنوان “شرکت” اطلاق به شرکت‌های سهامی تعریف شده در قانون مذکور دارد، بنابراین، حکم ماده ۱۲۶ اصلاحیه قانون تجارت، ناظر به شرکت‌های خارجی نمی‌باشد.

پرسش ۵۳ (اردیبهشت ۱۳۹۸)

چنانچه مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده، حسابرس مستقل و بازرس قانونی جدیدی انتخاب نماید، مسئولیت حسابرس مستقل و بازرس قانونی قبلی که توسط مجمع عمومی عادی سالیانه، انتخاب شده بود، چیست؟

پاسخ ۵۳:

براساس مفاد ماده ۱۴۴ اصلاحیه قانون تجارت، انتخاب یا عزل حسابرس و بازرس قانونی در شرکت‌های سهامی، از جمله اختیارات مجمع عمومی عادی سالیانه صاحبان سهام می‌باشد. از سوی دیگر مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده صاحبان سهام، اختیار دارد حسابرس و بازرس قانونی جدیدی برای شرکت انتخاب نماید. در چنین شرایطی، انتخاب حسابرس و بازرس قانونی جدید و اعلام قبولی توسط وی، به منزله عزل حسابرس و بازرس قانونی انتخاب شده قبلی توسط مجمع عمومی عادی سالیانه، می‌باشد. ضمناً در اجرای مفاد ماده ۱۰۶ قانون مزبور، تکلیف هیأت مدیره منحصرأ ارسال یک نسخه از صورتجلسه مجامع عمومی مربوط به انتخاب و یا تغییر بازرس به اداره ثبت شرکت‌ها می‌باشد.

پرسش ۵۴ (تیر ۱۳۹۸)

طبق مفاد ماده ۲۴۱ اصلاحی قانون تجارت مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۰، پاداش عضو موظف هیأت مدیره معادل حداکثر یک سال حقوق پایه وی و برای هر عضو غیرموظف معادل حداقل پاداش پرداختی به اعضای موظف تعیین شده است. با توجه به این‌که در قوانین موجود (تجارت و خدمات مدیریت کشوری) تعریفی از حقوق پایه ارائه نشده است*، در صورتی که اعضای هیأت مدیره یک شرکت همگی اعضای غیرموظف باشند، پاداش آنها چگونه و بر چه مبنایی قابل محاسبه است؟

پاسخ ۵۴:

طبق پاسخ دریافتی از معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی به پرسش مطرح شده در این خصوص توسط جامعه حسابداران رسمی ایران (موضوع نامه شماره ۱۹۵۴۶ مورخ ۱۳۹۸/۳/۱۳ معاونت مزبور)، از آنجایی که ماده ۲۴۱ اصلاحی قانون تجارت در مورد میزان پاداش اعضای غیرموظف هیأت مدیره، ناسخ ضمنی ماده ۱۳۴ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت محسوب می‌شود، شاید بتوان درخصوص این مسأله به آن قانون رجوع کرد و تعیین پاداش اعضای مزبور را به‌عهده مجمع عمومی قرار داد.

* طبق مفاد ماده ۳۶ قانون کار، مزد ثابت تعریف شده است.

پرسش ۵۵ (تیر ۱۳۹۸)

طبق مفاد تبصره (۲) ماده ۲۴۱ اصلاحی قانون تجارت مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰، هیچ فردی نمی‌تواند اصالتاً یا به نمایندگی از شخص حقوقی، همزمان در بیش از یک شرکت که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا نهادها یا مؤسسات عمومی غیردولتی است، به سمت مدیرعامل یا عضو هیأت مدیره انتخاب شود، آیا میزان سرمایه دولت یا نهادها و مؤسسات مزبور، تأثیری در نحوه اجرای حکم تبصره (۲) یاد شده دارد یا خیر؟

پاسخ ۵۵:

طبق پاسخ دریافتی از معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی به پرسش مطرح شده در این خصوص توسط جامعه حسابداران رسمی ایران (موضوع نامه شماره ۱۹۵۴۶ مورخ ۱۳۹۸/۳/۱۳ معاونت مزبور)، عبارت "بخشی از سرمایه ارائه شده" در تبصره (۲) ماده ۲۴۱ اصلاحی قانون تجارت مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰، حتی یک درصد سرمایه و سهام شرکت را شامل می‌شود. بنابراین، سرمایه‌گذاری دولت یا نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی در شرکت‌ها به هر میزان، آنها را مشمول تبصره (۲) ماده مذکور می‌نماید.

پرسش ۵۶ (خرداد ۱۳۹۹)

آیا در صورت تغییر اعضای هیأت مدیره شرکت‌ها، اعم از اشخاص حقوقی و نمایندگان حقیقی آنها و یا سایر اشخاص حقیقی عضو هیأت مدیره، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و منشورهای مصوب توسط هیأت مدیره‌های قبلی که در حال اجرا می‌باشند، کماکان معتبر است؟

پاسخ ۵۶:

مادامی که مصوبات ارکان صلاحیت‌دار شرکت، از جمله هیأت مدیره‌های قبلی منقضی نشده است (در صورت مشخص بودن دوره به کارگیری) و یا توسط ارکان مزبور تغییر نیافته باشند، برای هیأت مدیره جدید، کماکان معتبر و لازم‌الاجرا است.

پرسش ۵۷ (آبان ۱۳۹۹)

طبق اساسنامه، شرکت مفروض دارای ۵ عضو هیأت مدیره است و تصمیمات هیأت مدیره نیز به اتفاق آرای حاضرین در جلسه معتبر است. چنانچه ۲ نفر از ۵ نفر اعضای مزبور، صورتجلسات هیأت مدیره، صورت‌های مالی، تأییدیه مدیران و گزارش فعالیت شرکت را به دلیل مخالفت، امضا نکنند، با توجه به مفاد اساسنامه به شرح فوق، آیا موارد یاد شده دارای اعتبار خواهد بود؟

پاسخ ۵۷:

نظر به این که طبق اساسنامه، اتفاق آرای حاضرین در جلسه هیأت مدیره، ملاک تصمیم‌گیری می‌باشد، همچنین طبق مفاد ماده ۱۲۱ اصلاحیه قانون تجارت، تصمیمات هیأت مدیره باید با اکثریت آرای حاضرین اتخاذ گردد، لذا چنانچه تشریفات قانونی و اساسنامه‌ای شرکت مفروض، درخصوص تشکیل جلسات هیأت مدیره رعایت شده باشد، تصمیمات اتخاذ شده توسط ۳ نفر عضو هیأت مدیره دارای اعتبار خواهد بود و حسابرس و بازرس قانونی شرکت نیز باید به نحو مناسب در بخش سایر وظایف بازرس قانونی گزارش، موضوع را اطلاع‌رسانی کند.

پرسش ۵۸ (آبان ۱۳۹۹)

چنانچه در اجرای ماده ۹۵ اصلاحیه قانون تجارت، عده‌ای از سهامداران درخصوص پیگیری برگزاری مجمع عمومی صاحبان سهام، به یکی دیگر از سهامداران وکالت دهند، لیکن موضوع وکالت مبنی بر پیگیری اجرای ماده مزبور، در وکالت‌نامه‌های اعطا شده، تصریح نشده باشد، آیا وکالت‌نامه‌های فوق از لحاظ قانونی برای انجام تشریفات برگزاری مجمع عمومی موضوع ماده یاد شده، از کفایت لازم برخوردار است؟

پاسخ ۵۸:

طبق مفاد ماده ۶۶۳ قانون مدنی “وکیل حق ندارد خارج از حدود وکالت اقدامی را انجام دهد”، لذا نظر به اینکه در وکالت‌نامه‌های یاد شده، اختیار اجرای مفاد ماده ۹۵ اصلاحیه قانون تجارت به وکیل اعطا نشده است، وکالت‌نامه‌های مذکور به‌منظور برگزاری مجمع عمومی عادی موضوع ماده مزبور، فاقد اعتبار قانونی می‌باشد.

پرسش ۵۹ (تیر ۱۴۰۰)

در یک شرکت سهامی مفروض، براساس مصوبه هیأت مدیره شرکت، مبلغ قابل ملاحظه‌ای پاداش به مدیرعامل شرکت که عضو هیأت مدیره نیز می‌باشد، تحت عنوان پاداش عملکرد پرداخت و در صورت‌های مالی آن شرکت، تحت سرفصل هزینه‌های عملیاتی منعکس و افشا گردیده است. با توجه به این که تعیین حقوق و مزایای مدیرعامل از جمله اختیارات هیأت مدیره شرکت است، آیا پرداخت فوق با توجه به عضویت مدیرعامل به عنوان عضوی از هیأت مدیره، مستلزم مصوبه مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت می‌باشد یا خیر؟ همچنین با توجه به این که مبلغ پاداش پرداختی نسبت به سایر هزینه‌های شرکت، مبلغ عمده‌ای است، آیا عدم تناسب پاداش پرداختی با سایر هزینه‌های شرکت، می‌تواند به عنوان بند شرط در گزارش حسابرسی درج گردد؟

پاسخ ۵۹:

به موجب تصریح اصلاحیه قانون تجارت در شرکت‌های سهامی، تخصیص پاداش عملکرد به اعضای هیأت مدیره، صرفاً در صلاحیت مجمع عمومی عادی سالیانه می‌باشد (ماده ۱۳۴ اصلاحیه قانون تجارت). همچنین به موجب مفاد قانون اصلاح ماده ۲۴۱ موضوع لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۰، با رعایت شرایط مقرر در ماده ۱۳۴ مزبور، نسبت معینی از سود خالص شرکت که ممکن است جهت پاداش هیأت مدیره در نظر گرفته شود، به هیچ وجه نباید در شرکت‌های سهامی عام از ۳ درصد و در شرکت‌های سهامی خاص از ۶ درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام قابل پرداخت است، تجاوز کند. در هر حال، این پاداش نمی‌تواند برای عضو موظف از معادل یک سال حقوق پایه وی و برای عضو غیرموظف از حداقل پاداش اعضای هیأت مدیره بیشتر باشد. مقررات اساسنامه و هرگونه تصمیمی که مخالف با مفاد این ماده باشد، باطل و بلااثر است. لذا ضمن این که عدم رعایت قانون تجارت در بخش گزارش در مورد "سایر وظایف بازرس قانونی" گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی قابل درج می‌باشد، درج یک بند با محتوای تحریف در صورت‌های مالی در گزارش مزبور (قبل از بند اظهار نظر)، با توجه به با اهمیت بودن مبلغ پاداش و باطل بودن پاداش پرداختی، ضروری است.

پرسش ۶۰ (مهر ۱۴۰۰)

مأخذ تعیین تاریخ انحلال شرکت، تاریخ صورتجلسه مجمع عمومی فوق‌العاده آن و یا تاریخ اعلام مراتب انحلال به مرجع ثبت شرکت‌ها و یا تاریخ درج در روزنامه رسمی است؟

پاسخ ۶۰:

تاریخ صورتجلسه مجمع عمومی فوق‌العاده انحلال شرکت، مأخذ و ملاک تعیین تاریخ انحلال می‌باشد.

پرسش ۶۱ (دی ۱۴۰۰)

آیا انعقاد قرارداد و پرداخت حق‌الزحمه مشاوره به اعضای موظف هیأت مدیره، از مصادیق معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت است؟

پاسخ ۶۱:

مبلغ حق‌الزحمه مشاوره پرداخت شده، از مصادیق موضوع ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت محسوب می‌گردد.

پرسش ۶۲ (اسفند ۱۴۰۰)

در شرایطی که افزایش سرمایه از محل مطالبات حال شده سهامداران انجام می‌گردد، چنانچه سهامداران علاوه بر مطالبات مزبور، در حساب‌های دریافتی شرکت مبالغی بدهکار باشند، آیا مبلغ قابل درج در تأییدیه موضوع ماده ۱۸۷ اصلاحیه قانون تجارت، مبنی بر تأیید مطالبات حال شده سهامداران توسط بازرس قانونی، پس از کسر بدهکاری سهامدار یا سهامداران مربوط از مطالبات حال شده ایشان، باید ارائه گردد؟

پاسخ ۶۲:

با توجه به ماده ۱۸۷ اصلاحیه قانون تجارت، مطالبات نقدی حال شده به مطالبات قطعی و غیرشرطی سهامداران اطلاق می‌گردد و قابل کسر از حساب‌های دریافتی نمی‌باشد.

پرسش ۶۳ (اسفند ۱۴۰۰)

مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان که در اجرای مفاد تبصره ۶۳ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، به صورت مؤسسه غیرتجاری تأسیس شده است، آیا در خصوص پرداخت پاداش اعضای هیأت مدیره، تابع مقررات موضوع ماده ۱۳۴ اصلاحیه قانون تجارت و ماده ۲۴۱ اصلاحیه مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۲۹ قانون مزبور، از جمله رعایت سقف پاداش پرداختی به هیأت مدیره می باشد؟

پاسخ ۶۳:

با توجه به ماده ۲۳ اساسنامه مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان، مؤسسه مذکور باید مفاد مواد ۱۳۴ و ۲۴۱ اصلاحیه مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۲۹ قانون تجارت را رعایت نماید.

پرسش ۶۴ (اردیبهشت ۱۴۰۱)

مدیریت شرکت، نسبت به ثبت مصوبه مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده شرکت در مرجع ثبت شرکت ها، در خصوص انتخاب مؤسسه حسابرسی عضو جامعه به سمت حسابرسی مستقل و بازرس قانونی آن شرکت، خودداری و کتباً به مؤسسه مزبور اعلام نموده که صرفاً می تواند وظایف حسابرسی را انجام دهد. مؤسسه حسابرسی منتخب، با این موضوع چگونه برخورد نماید؟

پاسخ ۶۴:

عدم اجرای مصوبات مجامع عمومی توسط مدیریت شرکت، از جمله در خصوص انتخاب حسابرسی و بازرس قانونی، از مواردی است که در اجرای ماده ۹۲ اصلاحیه قانون تجارت، حسابرسی و بازرس قانونی منتخب می تواند مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده را جهت تعیین تکلیف خود دعوت نماید. بدیهی است، بقیه سهامداران (موافق با انتخاب انجام شده توسط مجمع)، نیز می توانند با استفاده از حکم ماده ۹۵ اصلاحیه قانون تجارت، نسبت به دعوت از مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده در این خصوص، اقدام نمایند.

پرسش ۶۵ (آذر ۱۴۰۱)

واحد تجاری (شرکت سهامی خاص)، پس از دریافت پیش‌نویس گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی از مؤسسه حسابرسی منتخب مجمع عمومی عادی خود، ضمن اعلام کتبی به مؤسسه مذکور مبنی بر عدم نیاز به ارائه گزارش نهایی، قرارداد مربوط را لغو و خدمات حسابرس مستقل و بازرس قانونی سال فوق را به حسابدار رسمی دیگری به‌عنوان حسابرس جایگزین، پیشنهاد نموده است. حسابدار رسمی جایگزین، با این پیشنهاد چگونه برخورد کند؟

پاسخ ۶۵:

حسابدار رسمی جایگزین، قبل از هرگونه پاسخ به پیشنهاد واحد تجاری و پذیرش ارائه خدمات حسابرس مستقل و بازرس قانونی، باید مفاد آیین رفتار حرفه‌ای موضوع بندهای ۲۱۰-۱۴ الی ۲۱۰-۱۸ را به‌صورت کامل و دقیق بررسی و بر اساس نتایج آن تصمیم‌گیری نمایند. بدیهی است، در صورت پذیرش ارائه خدمات توسط حسابدار رسمی جایگزین، بایستی مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده با رعایت مقررات قانون تجارت و مفاد اساسنامه واحد تجاری تشکیل و نسبت به خلع ید از حسابدار رسمی پیشین و انتخاب حسابدار رسمی جایگزین و دریافت نامه قبولی ارائه خدمات حسابرس مستقل و بازرس قانونی توسط حسابدار رسمی جایگزین، اقدام گردد.

پرسش ۶۶ (اردیبهشت ۱۴۰۲)

در شرایطی که ۳ نفر از ۵ نفر اعضای هیأت مدیره شرکت سهامی، به دلیل ذینفع بودن در انجام یک معامله، طبق مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت مجاز به شرکت در رأی‌گیری انجام معامله مزبور نمی‌باشند، آیا با تصویب ۲ عضو دیگر، صورت‌جلسه را می‌توان تصویب نمود؟

پاسخ ۶۶:

در صورت تشکیل جلسه هیأت مدیره بر اساس مفاد اساسنامه شرکت، رأی ۲ نفر دیگر هیأت مدیره (اعضای هیأت مدیره باقی مانده غیر ذینفع در معامله)، مجاز و معتبر می‌باشد، در چنین شرایطی، ضمن لزوم افشا در صورت‌های مالی، بازرس قانونی نیز در بند اظهار نظر نسبت به معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت، باید موضوع را به نحو مناسب ارائه نماید.

پرسش ۶۷ (اردیبهشت ۱۴۰۲)

ترکیب هیأت مدیره یک شرکت سهامی، از ۳ شخص حقوقی تشکیل گردیده است، ۲ عضو از ۳ عضو حقوقی آن شرکت، نسبت به معرفی نماینده حقیقی خود اقدام ننموده‌اند، لیکن صورت‌های مالی شرکت را به‌عنوان عضو حقوقی تأیید و امضا نموده‌اند. آیا صورت‌های مالی مزبور، مصوب هیأت مدیره تلقی شده و قابل حسابرسی و ارائه گزارش می‌باشد؟

پاسخ ۶۷:

به موجب مفاد ماده ۱۱۰ اصلاحیه قانون تجارت، شخص حقوقی را می‌توان به‌عنوان هیأت مدیره انتخاب کرد، لیکن طبق مفاد ماده مذکور شخص حقوقی باید یک نفر را به‌عنوان شخص حقیقی و نماینده خود معرفی کند. بنابراین، در صورت عدم معرفی نماینده شخص حقوقی، تشکیل جلسات هیأت مدیره مقدور نمی‌باشد. در چنین شرایطی، تشکیل مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده جهت اتخاذ تصمیم در این خصوص، ضروری است.

پرسش ۶۸ (تیر ۱۴۰۲)

آیا ماده ۱۷۲ اصلاحیه قانون تجارت به شرح زیر، مربوط به شرکت‌های سهامی خاص یا عام و یا هر دو می‌باشد؟

”در صورتی که حق تقدم در پذیره‌نویسی سهام جدید از صاحبان سهام سلب شده باشد یا صاحبان سهام از حق تقدم خود ظرف مهلت مقرر استفاده نکنند، حسب مورد تمام یا باقیمانده سهم جدید عرضه و به متقاضیان فروخته خواهد شد.“

پاسخ ۶۸:

بر اساس مفاد اصلاحیه قانون تجارت، مقررات اجرایی افزایش سرمایه، از جمله مفاد ماده ۱۷۲ آن، در خصوص کلیه شرکت‌های سهامی اعم از عام و خاص، جاری و معتبر است.

پرسش ۶۹ (تیر ۱۴۰۲)

چنانچه برخی از سهامداران، در مهلت تعیین شده از سوی هیأت مدیره در افزایش سرمایه شرکت نکنند و یا به صورت مکتوب به شرکت اعلام کنند که قصد شرکت در افزایش سرمایه را ندارند، هیأت مدیره در قبال این گونه سهامداران چه وظیفه‌ای دارد؟

پاسخ ۶۹:

در صورتی که عدم پذیره نویسی تعدادی از سهامداران، ناشی از عدم رعایت مفاد اصلاحیه قانون تجارت در ارتباط با افزایش سرمایه، از جمله انتشار اطلاعیه یا آگهی رسمی مربوط به افزایش سرمایه در روزنامه کثیرالانتشار شرکت باشد، در چنین شرایطی، حسب مورد موجب لغو مصوبه مجمع عمومی فوق العاده مربوط می‌گردد. لیکن، در صورت اجرای کامل شرایط و مقررات قانونی افزایش سرمایه طبق مفاد اصلاحیه مزبور و عدم شرکت تعدادی از سهامداران در مهلت مقرر و یا اعلام مکتوب آنان مبنی بر عدم آمادگی جهت شرکت در افزایش سرمایه، در اجرای ماده ۱۶۰ اصلاحیه قانون تجارت، در صورتی که سهام افزایش سرمایه با صرف عرضه شده باشد، مبالغ حاصل از صرف سهام اندوخته یا به نسبت سهام کلیه صاحبان سهام قبلی، نقداً می‌بایست پرداخت گردد.

پرسش ۷۰ (تیر ۱۴۰۲)

چنانچه تعدادی از اعضای هیأت مدیره یک شرکت اصلی (سهامی عام - دارای سهام دولتی)، در شرکت‌های فرعی که صد درصد سهام آن متعلق به شرکت اصلی است و یا این که اعضای هیأت مدیره شرکت اصلی فوق همزمان در یک شرکت فاقد سهام دولتی دیگر عضو هیأت مدیره باشند، آیا مشمول مفاد تبصره (۲) قانون اصلاح ماده (۲۴۱) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی) می‌باشند یا خیر؟

پاسخ ۷۰:

طبق حکم صریح تبصره (۲) قانون اصلاح ماده (۲۴۱) اصلاحیه قسمتی از قانون تجارت، "هیچ فردی نمی‌تواند اصالتاً یا به نمایندگی از شخص حقوقی، همزمان در بیش از یک شرکت که تمام یا بخشی از سرمایه آن متعلق به دولت یا نهادها یا مؤسسات عمومی غیردولتی است، به سمت مدیرعامل یا عضو هیأت مدیره انتخاب شود". بنابراین، اعضای هیأت مدیره شرکت اصلی موضوع پرسش، مشمول حکم مزبور می‌باشند.

پرسش ۷۱ (مهر ۱۴۰۲)

شخصیت حقوقی واحد تجاری (شرکت با مسئولیت محدود)، پس از پایان سال مالی و قبل از تشکیل مجمع عمومی عادی سال مزبور در سال مالی بعد، به شرکت سهامی خاص تغییر یافته و مراتب در روزنامه رسمی آگهی گردیده است. در گزارش حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی سال مالی مذکور، نوع شخصیت حقوقی شرکت، با مسئولیت محدود یا سهامی خاص، کدام یک می‌بایست درج گردد؟

پاسخ ۷۱:

طبق تبصره ماده ۴ اصلاحیه قانون تجارت، نوع شخصیت حقوقی شرکت، از جمله شرکت سهامی عام یا شرکت سهامی خاص، باید قبل از نام شرکت یا بعد از آن، بدون فاصله بانام شرکت، در کلیه اوراق و اطلاعیه‌ها و آگهی‌های شرکت به‌طور روشن و خوانا درج شود. با توجه به حکم مذکور، صورت‌های مالی آخرین سال مالی شرکت که پس از ثبت تغییر شخصیت حقوقی آن در مرجع ثبت شرکت‌ها، توسط هیأت مدیره منتخب مجمع تهیه و تأیید می‌شود و همچنین گزارش حسابرس مستقل نسبت به صورت‌های مالی فوق، باید تحت عنوان شرکت سهامی خاص تهیه و صادر شود. لازم به تأکید است که صورت‌های مالی و گزارش حسابرس مستقل نسبت به آن، تابع مقررات حاکم بر شخصیت حقوقی سال مربوط (با مسئولیت محدود) خواهد بود.

پرسش ۷۲ (آبان ۱۴۰۲)

مطابق با آیین‌نامه‌های مصوب هیأت مدیره شرکت، یکی از کارکنان تحت استخدام آن، نسبت به دریافت وام اقدام نموده و اقساط آن از محل حقوق و مزایای ماهیانه ایشان کسر می‌گردد. چنانچه فرد مزبور متعاقباً به سمت مدیرعامل شرکت منصوب گردد، در اجرای مفاد ماده ۱۳۲ اصلاحیه قانون تجارت، آیا تداوم کسر اقساط وام دریافتی به صورت ماهیانه یادشده و یا تسویه یکجای باقیمانده وام، کدام یک مورد تأکید است؟

پاسخ ۷۲:

نظر به این که وام دریافتی مدیرعامل مربوط به قبل از انتصاب ایشان به سمت مزبور است، لذا عدم تسویه باقیمانده آن به صورت یکجا و یا تسویه وام به روال اقساط ماهیانه قبلی، موجب عدم رعایت مفاد ماده ۱۳۲ اصلاحیه قانون تجارت، نیست.

پرسش و پاسخ کارگروه قوانین و مقررات (قانون و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران)

پرسش ۱ (تیر ۱۳۸۴)

آیا تفکیک وظایف بازرس قانونی از حسابرس، امکان پذیر است؟

پاسخ ۱:

براساس ماده ۱۴۴ اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، بازرس قانونی یکی از ارکان شرکت‌های سهامی می‌باشد و از طرفی براساس ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی (مصوب ۱۳۷۲/۱/۲۱) و نیز مواد ۲ و ۴ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون مزبور، وظایف “بازرس قانونی و حسابرس” در شرکت‌های سهامی مصرح در قانون مذکور، به سبب صلاحیت حرفه‌ای حسابداران رسمی و ایجاد اعتماد، قابلیت اتکا و شفافیت در گزارش‌های مربوط، به حسابداران رسمی واگذار شده است، لذا وظایف مزبور از یکدیگر تفکیک‌ناپذیر هستند.

پرسش ۲ (مهر ۱۳۸۴)

آیا حسابدار رسمی شاغل در یک مؤسسه حسابرسی که عضو جامعه حسابداران رسمی ایران نیست، از نظر جامعه حسابداران رسمی، شاغل محسوب می‌شود؟

پاسخ ۲:

طبق تبصره ۱ ماده ۴ آیین‌نامه تعیین صلاحیت حسابداران رسمی و چگونگی انتخاب آنان، اشتغال حسابداران رسمی شاغل در مؤسسات حسابرسی غیر عضو، سبب غیرشاغل شدن حسابدار رسمی می‌گردد. از این‌رو، استفاده از سربرگ مؤسسات حسابرسی غیر عضو به‌عنوان حسابدار رسمی شاغل، برخلاف آیین‌نامه مذکور است. همچنین، نبود امکان نظارت و کنترل بر مؤسسات حسابرسی غیر عضو، نمی‌تواند توجیهی برای عدم رعایت قوانین و مقررات جامعه گردد.

پرسش ۳ (بهمن ۱۳۸۴)

نحوه اجرای موضوع بند "الف" ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران رسمی، در شرایطی که "حسابدار رسمی" صرفاً به‌عنوان "حسابرس" انتخاب شده، چگونه است؟

پاسخ ۳:

به استناد بند "الف" ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۴) قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، "حسابدار رسمی شاغل انفرادی" و "مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران"، مکلفند در گزارش "حسابرس مستقل و بازرس قانونی" و یا گزارش "حسابرس مستقل"، رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت شخص مورد رسیدگی را بررسی و به‌صراحت اعلام نظر نمایند.

پرسش ۴ (اسفند ۱۳۸۵)

آیا پذیرش سمت بازرس قانونی (بازرس اصلی) توسط مؤسسات حسابرسی و بازرس علی‌البدل توسط یکی از شرکای همان مؤسسه، مغایر با قوانین و مقررات می‌باشد؟

پاسخ ۴:

با توجه به این که شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بندهای "الف" تا "و" ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان "حسابدار رسمی"، مکلفند "حسابرس و بازرس قانونی" یا "حسابرس" خود را از میان مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران انتخاب نمایند، بنابراین انتخاب بازرس علی‌البدل از بین غیر مؤسسات حسابرسی عضو جامعه، مغایر با مقررات مذکور و خلاف قانون است. همچنین، طبق ردیف ۹۸ جدول تخلفات و تنبیه‌های انضباطی موضوع ماده ۱۹ آیین‌نامه هیأت‌های انتظامی جامعه حسابداران رسمی ایران (موضوع ماده ۴۱ اساسنامه اصلاحی مورخ ۵ تیرماه ۱۳۹۰)، پذیرش سمت بازرس علی‌البدل توسط شرکای مؤسسات حسابرسی، منع گردیده است. بنابراین، شرکت‌های مشمول باید از میان مؤسسات حسابرسی عضو جامعه، دو مؤسسه حسابرسی را تعیین و یکی را به‌عنوان بازرس اصلی و دیگری را به‌عنوان بازرس علی‌البدل انتخاب و به مرجع ثبت شرکت‌ها معرفی نمایند.

پرسش ۵ (اردیبهشت ۱۳۸۶)

آیا مؤسسات حسابرسی با توجه به مفاد اساسنامه خود، مجاز به ارائه خدمات آموزشی مرتبط با موضوع فعالیت خود به سایر اشخاص می‌باشند؟

پاسخ ۵:

طبق بند "ت" ماده یک اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران و مفاد ماده ۶ اساسنامه نمونه مؤسسات حسابرسی، فعالیت مؤسسات حسابرسی محدود به ارائه خدماتی است که شامل ارائه خدمات آموزشی به سایر اشخاص نمی‌باشد.

پرسش ۶ (آبان ۱۳۸۷)

آیا امکان فعالیت شاغلین انفرادی در قالب مؤسسات یک نفره وجود دارد؟

پاسخ ۶:

با در نظر داشتن ماده ۲۵ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران و تبصره یک ماده ۴ آیین‌نامه تعیین صلاحیت حسابداران رسمی و با توجه به مقررات فعلی جامعه، فعالیت حسابداران رسمی شاغل انفرادی در چارچوب مؤسسات یک نفره امکان‌پذیر نبوده و با توجه به تبصره ۳ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، فعالیت شاغلین مزبور در مؤسسات یک نفره، منوط به پیش‌بینی این موضوع در اساسنامه جامعه می‌باشد.

پرسش ۷ (مهر ۱۳۸۸)

در شرایطی که حسابرس مسئولیت بازرسی قانونی ندارد، آیا همچنان باید مفاد قانون تجارت را بررسی و موارد عدم رعایت را در گزارش حسابرسی درج نماید؟

پاسخ ۷:

طبق بند "الف" ماده ۴ "آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابداران رسمی"، در مواردی که حسابرس مسئولیت بازرسی قانونی را به‌عهده ندارد، مکلف است، موارد عدم رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت شخص مورد رسیدگی را، در بخش سایر موارد گزارش حسابرسی، درج نماید.

پرسش ۸ (مهر ۱۳۸۸)

با عنایت به اهمیت موضوع قوانین و مقررات، آیا میزان اهمیت آنها معیاری جهت تشخیص قابل درج بودن یا غیر قابل درج بودن در گزارش حسابرسی می‌باشد؟

پاسخ ۸:

موضوع سطح اهمیت در رابطه با موارد عدم رعایت قوانین و مقررات به‌منظور تشخیص موارد قابل درج در گزارش، موضوعیت ندارد.

پرسش ۹ (مهر ۱۳۸۸)

منظور از "سایر قوانین" مندرج در بند (الف) ماده ۴ "آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی"، کلیه قوانین جاری است یا سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت واحد رسیدگی؟

پاسخ ۹:

منظور سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت شخص مورد رسیدگی می‌باشد.

پرسش ۱۰ (آبان ۱۳۸۸)

آیا به‌جز اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران و سازمان حسابرسی، سایر اشخاص مجاز به ارائه خدمات موضوع بند (ت) ماده ۱ اساسنامه جامعه می‌باشند؟

پاسخ ۱۰:

براساس مفاد ماده واحده "قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی" ارائه خدمات حسابرسی و بازرسی قانونی و خدمات حسابرسی احصاء شده در ماده واحده مذکور در حیطه اختیارات و وظایف "حسابداران رسمی شاغل" می‌باشد. سایر خدمات حرفه‌ای پیش‌بینی شده در بند (ت) ماده یک اساسنامه جامعه را سایر اشخاص ذیصلاح غیر عضو نیز می‌توانند انجام دهند.

پرسش ۱۱ (آبان ۱۳۸۸)

آیا گزارش‌های صادره مربوط به خدمات تخصصی و حرفه‌ای موضوع بند (ت) ماده یک اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران، توسط شرکای مؤسسات حسابرسی، مستقل از مؤسسه متبوع (در سربرگ شخصی شریک)، دارای اعتبار است؟

پاسخ ۱۱:

صدور گزارش حسابرسی توسط شرکای مؤسسات حسابرسی به‌طور مستقل از مؤسسه متبوع (در سربرگ شخصی شریک)، از موارد تخلف از مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران است، اما گزارش‌های صادره دارای اعتبار می‌باشد.

پرسش ۱۲ (اسفند ۱۳۸۸)

اعضایی که طبق آرای قطعی صادره توسط هیأت‌های انتظامی جامعه حسابداران رسمی ایران به “تعلیق عضویت” محکوم شده‌اند، آیا در دوران تعلیق مجاز به شرکت در انتخابات تعیین اعضای شورای عالی می‌باشند؟

پاسخ ۱۲:

نظر به اینکه محکومیت‌های پیش‌بینی شده در بندهای ۵ و ۶ ماده ۳۶ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران “تعلیق عضویت” می‌باشد، بنابراین، اعضای که به تنبیه‌های مذکور محکوم می‌شوند، در دوران تعلیق عملاً عضو جامعه تلقی نشده و در نتیجه نمی‌توانند از امتیازات عضویت، از جمله شرکت در انتخابات شورای عالی، استفاده نمایند.

پرسش ۱۳ (تیر ۱۳۹۰)

آیا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، در مورد اختلافات ایجاد شده فی‌مابین یک شرکت و شخص دیگر، می‌توانند به‌عنوان داور مرضی‌الطرفین انتخاب شوند؟

پاسخ ۱۳:

طبق مصوبه شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران (شورای چهارم، جلسه شماره ۲۱ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱)، به استناد تبصره "ت" ماده یک اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران، خدمات دآوری مالی و ارزیابی سهام و سهم‌الشرکه به موضوع فعالیت مؤسسات حسابرسی عضو جامعه (ماده ۶ اساسنامه نمونه مؤسسات حسابرسی)، اضافه شده است*.

پرسش ۱۴ (آبان ۱۳۹۰)

آیا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران مجاز می‌باشند اطلاعات و گزارش‌های مربوط به شرکت‌هایی را که دارای سهامدار خارجی هستند، براساس ماده ۲۲ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی و اقتصادی ایران، ارائه نمایند؟

پاسخ ۱۴:

ماده ۲۲ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، شامل جامعه حسابداران رسمی ایران و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه نمی‌باشد. ضمن آن‌که در قراردادهای حسابرسی، حسابرس طبق ضوابط پیش‌بینی شده در آیین رفتار حرفه‌ای تعهد نموده که از ارائه اطلاعات صاحبکار به غیر خودداری نماید. بنابراین مؤسسات حسابرسی عضو جامعه بدون اخذ مجوز از صاحبکار، مجاز به ارائه اطلاعات صاحبکار به سازمان مذکور نمی‌باشند.

* طبق مفاد نامه شماره ۱۸۹۲۸ هـ/ ب مورخ ۱۳۹۲/۰۳/۲۹ رئیس وقت مجلس شورای اسلامی خطاب به رئیس جمهور وقت، انجام خدمات ارزیابی سهام و سهم‌الشرکه و دآوری مالی توسط حسابداران رسمی، مغایر با حدود خدمات مصرحه در ماده واحده قانونی استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی (لایحه مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۱ و اصلاحیه ۱۳۷۲/۱۱/۱۷ مصوب مجلس شورای اسلامی)، شناخته شده است و حسابداران رسمی به هیچ وجه صلاحیت انجام اموری خارج از موارد مصرح در قانون فوق را ندارند.

پرسش ۱۵ (شهریور ۱۳۹۲)

آیا در شرکت‌های سهامی، پاداش مربوط به عضو حقوقی هیأت مدیره (موضوع ماده ۱۳۴ قانون تجارت)، باید جزء ارقام درآمد شرکت سرمایه‌گذار منظور گردد؟ در صورت عدم رعایت مقررات فوق، نحو برخورد حسابرس و بازرس چگونه خواهد بود؟

پاسخ ۱۵:

به شرح پرسش و پاسخ ۱۹ فصل ۳- قوانین و مقررات- قانون تجارت.

پرسش ۱۶ (اسفند ۱۳۹۲)

در راستای آیین‌نامه اجرایی قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور، آیا شرکت‌های بازرگانی مشمول استفاده از امتیاز تجدید ارزیابی دارایی‌های پیش‌بینی شده در قانون مذکور می‌باشند؟

پاسخ ۱۶:

در ماده ۱۷ آیین‌نامه اجرایی قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی... منظور از اصطلاح "بنگاه اقتصادی"، کلیه شرکت‌ها اعم از تولیدی، خدماتی و یا بازرگانی می‌باشد و برای استثنا، صراحت قانونی لازم است، بنابراین، کلیه شرکت‌های بازرگانی نیز واجد شرایط قانونی مورد نظر آیین‌نامه می‌باشند.

پرسش ۱۷ (مهر ۱۳۹۳)

آیا پذیرش سمت متولی در صندوق‌های سرمایه‌گذاری زمین و ساختمان، توسط مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، جایز است؟

پاسخ ۱۷:

با توجه به مفاد مواد ۱۷، ۴۳ و ۴۷ اساسنامه صندوق سرمایه‌گذاری زمین و ساختمان و تداخل وظایف نظارتی و وظایف اجرایی پیش‌بینی شده برای متولی طبق مفاد مواد مذکور، پذیرش سمت متولی در صندوق‌های مذکور توسط مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، مجاز نیست.

پرسش ۱۸ (مهر ۱۳۹۳)

خدمات حسابرسی عملیاتی، در قالب کدام یک از انواع خدمات موضوع مفاد اساسنامه نمونه مؤسسات حسابرسی قرار می‌گیرد؟

پاسخ ۱۸:

خدمات حسابرسی عملیاتی در ردیف خدمات بند (۵-۶) ماده ۶ اساسنامه نمونه مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، قرار می‌گیرد.

پرسش ۱۹ (مهر ۱۳۹۳)

آیا پذیرش سمت رئیس کمیته حسابرسی توسط حسابدار رسمی شاغل (شریک مؤسسه، شاغل در استخدام مؤسسه یا شاغل انفرادی)، در شرکتی که شرط آن عضویت در هیأت مدیره نیز باشد، جایز است؟

پاسخ ۱۹:

با توجه به مفاد بند "ث" ماده ۱ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران، حسابداران رسمی شاغل عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، نمی‌توانند سمت عضو هیأت مدیره شرکت‌ها را بپذیرند.

پرسش ۲۰ (مهر ۱۳۹۳)

آیا حضور حسابداران رسمی شاغل به‌عنوان نماینده سهامداران حقوقی در مجامع عمومی شرکت‌ها و یا عضویت آنان در هیأت رئیسه مجامع مزبور، در شرایطی که همزمان حسابرس و بازرس قانونی شرکت یا شرکت‌های مرتبط با سهامداران مذکور باشند، جایز است؟

پاسخ ۲۰:

نظر به اینکه طبق آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی، حسابدار رسمی شاغل باید از پذیرش و انجام فعالیت‌هایی که ممکن است به استقلال حرفه‌ای وی لطمه وارد کند خودداری نماید، بنابراین به دلیل امکان وجود عدم رعایت استقلال و بی‌طرفی حسابرس، حسابدار رسمی شاغل باید از پذیرش سمت‌های مذکور، اجتناب کند.

پرسش ۲۱ (مهر ۱۳۹۳)

با توجه به مصوبه سازمان بورس و اوراق بهادار، مبنی بر عضویت عضو غیرموظف هیأت مدیره در کمیته‌های حسابرسی شرکت‌ها، شمول ماده ۱۳۴ اصلاحیه قانون تجارت در خصوص پرداخت حق حضور در جلسات کمیته حسابرسی به عضو مذکور، چگونه است؟

پاسخ ۲۱:

براساس پاسخ به استعلام انجام شده از معاونت حقوقی رئیس‌جمهور (شماره ۲۹۰۷۹ مورخ ۱۳۹۳/۷/۳۰) "با عنایت به این‌که ماده ۱۳۴ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت، صرفاً مربوط به پرداخت حق حضور و پاداش در قبال «سمت مدیریت» اعضای هیأت مدیره است، بنابراین، پرداخت حق حضور مدیر غیرموظف در جلسات کمیته حسابرسی چون در قبال «سمت مدیریت» نمی‌باشد، بلکه مربوط به انجام خدمات دیگری است، مشمول ماده ۱۳۴ قانون تجارت نمی‌باشد و شرکت می‌تواند در چارچوب ضوابط و دستورالعمل‌های قانونی مربوط به پرداخت (در صورت وجود) اقدام نماید و در صورت عدم وجود چنین ضوابطی، در چارچوب ترتیبات قراردادی از طریق اجرای بند ۳ ماده ۵ منشور کمیته حسابرسی با کمیته یا اعضا، نسبت به پرداخت حق‌الزحمه اقدام نماید."

پرسش ۲۲ (بهمن ۱۳۹۳)

آیا دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دارای مجوز از مراجع ذیربط که براساس مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی و اداری و تشکیلاتی مصوب هیأت امنای خود که حسب مورد به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت و آموزش پزشکی می‌رسد، اداره می‌شوند، مشمول مفاد قانون ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد می‌باشند؟

پاسخ ۲۲:

با توجه به مفاد ماده ۲ قانون ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد، دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی، مشمول قانون مزبور می‌باشند.

پرسش ۲۳ (فروردین ۱۳۹۴)

آیا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، در راستای انجام وظایف حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی خود، مکلفند مفاد ماده ۱۲ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور در خصوص گزارش نمودن موارد سوء جریانات شناسایی شده به آن سازمان، رعایت نمایند؟

پاسخ ۲۳:

در صورتی که شرکت یا سازمانی مشمول بند "الف" ماده ۲ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور باشد، مشمول مفاد ماده ۱۲ قانون مزبور نیز بوده و اگر بازرسی شرکت یا سازمان مزبور در جریان رسیدگی خود به سوء جریانی برخورد کند، باید موضوع را به سازمان بازرسی کل کشور گزارش نماید.

پرسش ۲۴ (آبان ۱۳۹۴)

آیا در شرکت‌های در حال تصفیه، پذیرش سمت حسابرسی مستقل توسط مؤسسات حسابرسی و شاغلین انفرادی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، منوط به پذیرش سمت ناظر تصفیه در آن شرکت‌ها است؟

پاسخ ۲۴:

طبق مفاد بند ۹۵ جدول تخلفات و تنبیه‌های انضباطی موضوع ماده ۱۹ آیین‌نامه اجرایی هیئت‌های انتظامی موضوع ماده ۴۱ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران، لزوم پذیرش سمت بازرس قانونی در شرکت‌های سهامی بوده و مربوط به پذیرش سمت ناظر تصفیه در شرکت‌های در حال تصفیه نمی‌باشد.

پرسش ۲۵ (آبان ۱۳۹۴)

آیا در شرایطی که صورت‌های مالی واحد تجاری به تأیید هیأت مدیره رسیده است، صدور گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی درباره آن امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۲۵:

طبق مصوبه شماره ۱۳۶ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۱۱ کارگروه فنی و استانداردهای جامعه حسابداران رسمی ایران، مقرر گردیده است:

الف) با توجه به استانداردهای حسابرسی بخش ۷۰۰ با عنوان "اظهار نظر و گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی"، صدور گزارش حسابرس مستقل منوط به دریافت صورت‌های مالی تأیید شده توسط هیأت مدیره می‌باشد. بنابراین در صورت عدم تأیید صورت‌های مالی توسط هیأت مدیره، صدور گزارش حسابرس مستقل امکان‌پذیر نیست.

ب) با توجه به مفاد اصلاحیه قانون تجارت، به‌ویژه مفاد ماده ۱۵۱، بازرس قانونی وظیفه دارد گزارش خود را در موعد مقرر طبق مفاد اساسنامه به مجمع عمومی صاحبان سهام و در صورت لزوم به مراجع پیش‌بینی‌شده در قانون مزبور، ارائه نماید.

پرسش ۲۶ (تیر ۱۳۹۵)

شرکت مشمول حسابرسی توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران، به هر دلیل از انتخاب بازرس قانونی برای عملکرد سال ۱۳×۱ غفلت نموده و در طی ۱۳×۲ جهت انجام حسابرسی عملکرد سال ۱۳×۱ خود به مؤسسه حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران مراجعه می‌نماید. تکلیف مؤسسه مزبور در قبال درخواست چنین شرکتی چیست؟

پاسخ ۲۶:

با توجه به آیین‌نامه اجرایی هیأت‌های انتظامی جامعه حسابداران رسمی ایران، حسابدار رسمی برای انجام حسابرسی سال ۱۳×۱ شرکت سهامی، باید حتماً دارای سمت بازرس قانونی نیز باشد. از این‌رو، به‌منظور قبول حسابرسی این قبیل کارها، باید ابتدا مجمع عمومی عادی طبق روال قانونی تشکیل و پس از انتخاب حسابدار رسمی (مؤسسه حسابرسی یا شاغل انفرادی حسب مورد) به‌عنوان بازرس قانونی و قبول سمت از جانب وی، حسابرسی مورد نظر انجام پذیرد.

پرسش ۲۷ (تیر ۱۳۹۵)

آیا موضوع ادغام مؤسسات و شرکت‌ها، در قانون تجارت ایران پیش‌بینی گردیده است؟

پاسخ ۲۷:

علیرغم آنکه موضوع ادغام در قانون تجارت ایران پیش‌بینی نشده است، اما در قوانین دیگری نظیر ماده ۱۱۱ قانون مالیات‌های مستقیم و در قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، موضوع موردتوجه مراجع ذیصلاح قرار گرفته است. به‌علاوه با توجه به رویه اداره ثبت شرکت‌ها، در ثبت آگهی ادغام شرکت‌ها، عملاً موضوع ادغام از سوی اداره ثبت شرکت‌ها نیز پذیرفته شده تلقی می‌شود.

پرسش ۲۸ (تیر ۱۳۹۵)

آیا قوانین جدید عطف به ماسبق می‌شود؟

پاسخ ۲۸:

قانون به‌طور کلی عطف به ماسبق نمی‌شود، اما اگر در متن قانون تاریخ اجرای آن به عقب برده شده باشد، در این صورت عطف به ماسبق منطبق با قانون است.

پرسش ۲۹ (مرداد ۱۳۹۵)

آیا خدمات درخواستی موضوع بخشنامه شماره ۵۳۴/۹۰۵۳ مورخ ۱۳۸۳/۰۸/۲۶ مدیرکل درآمد حق بیمه سازمان تأمین اجتماعی، با انواع خدمات مندرج در موضوع فعالیت اساسنامه مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، مطابقت دارد؟

پاسخ ۲۹:

کلیه خدمات قابل ارائه در چارچوب موضوع اساسنامه مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران با موضوع قراردادهای مطرح شده در بخشنامه مزبور، از قبیل حسابرسی و دیگر خدمات مرتبط با آن شامل حسابرسی مالی، حسابرسی داخلی و عملیاتی، بازرسی دفاتر قانونی، خدمات تنظیم صورت‌های مالی، اصلاح حساب و حسابداری، طرح و اجرای سیستم‌های مالی اعم از دستی یا مکانیزه، خدمات حسابداری و سایر خدمات مرتبط با امور مالی و حسابداری، مطابقت دارد.

پرسش ۳۰ (تیر ۱۳۹۶)

در گزارش حسابرسی صادره توسط مؤسسه حسابرسی، در خصوص حسابرسی صورت‌های مالی یک سال مفروض شرکت سهامی، در شرایطی که مؤسسه حسابرسی بازرسی قانونی آن سال شرکت نبوده است، آیا درج موارد مربوط به وظایف بازرسی قانونی ضرورت دارد؟

پاسخ ۳۰:

طبق مواد ۲ و ۴ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۴) قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، پذیرش سمت حسابرس مستقل بدون داشتن سمت بازرس قانونی، در شرکت‌های سهامی مجاز نیست. در صورتی که در موارد استثنایی، علی‌رغم انتخاب حسابرس مستقل و بازرس قانونی در شرکت‌های سهامی توسط مجامع عمومی عادی شرکت‌های مربوط، لیکن خدمات مذکور در سال‌های بعد انجام گردد، مرور زمان منتفی‌کننده وظایف حسابرس مستقل و بازرس قانونی درخصوص درج موارد عدم رعایت مفاد قانون تجارت و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت شرکت در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، نمی‌باشد (موضوع بند "الف" ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۴) قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابداران رسمی).

پرسش ۳۱ (مرداد ۱۳۹۶)

آیا حسابداران رسمی در راستای انجام وظایف حسابرس مستقل و بازرس قانونی خود، مکلفند موارد عدم رعایت و تخلفات قانونی مندرج در ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم را گزارش نمایند؟

پاسخ ۳۱:

"به‌موجب ماده ۲۷۶ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و اصلاحات بعدی تا ۱۳۹۴/۴/۳۱، حسابداران رسمی باید تخلفات صورت گرفته را به مراجع مذکور در آن ماده گزارش کنند. بنابراین، با توجه به لازم‌الاجرا شدن اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم از ابتدای سال ۱۳۹۵، در سال مذکور اگر یکی از مصادیق جرائم موضوع ماده ۲۷۴ صورت گرفته باشد، باید گزارش گردد. توضیح این که بخشی از تکالیف مزبور در قانون ارتقا سلامت اداری و مقابله با فساد نیز پیش‌بینی شده است."

پرسش ۳۲ (مرداد ۱۳۹۶)

آیا انجام حسابرسی بدون داشتن سمت بازرسی قانونی مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۳۲:

پذیرش حسابرسی صورت‌های مالی هر سال یک شرکت سهامی، بدون داشتن سمت بازرسی قانونی همان سال، طبق مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۳۳ (مرداد ۱۳۹۶)

آیا پذیرش حسابرسی سال‌های قبل شرکت‌هایی که بازرسی آنها از میان مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی انتخاب نشده، مجاز است؟

پاسخ ۳۳:

حسابرسی صورت‌های مالی سنوات گذشته یک شرکت سهامی، در شرایطی که براساس گزارش بازرسی قانونی منتخب مجمع عمومی عادی و مدارک و مستندات موجود، حسابرسی صورت‌های مالی سال مربوط، توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران انجام نشده است، لیکن مجمع عمومی صورت‌های مالی را تصویب نموده و صورتجلسه مجمع عمومی آن نیز به مرجع ثبت شرکت‌ها ارائه و ثبت شده باشد، توسط مؤسسات حسابرسی و حسابداران رسمی شاغل انفرادی عضو جامعه مجاز است. به‌علاوه، به‌موجب بند "الف" ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان "حسابدار رسمی"، مؤسسات حسابرسی و حسابداران رسمی مکلفند در گزارش حسابرسی خود نسبت به رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت شخص مورد رسیدگی، صریحاً اظهارنظر نمایند.

پرسش ۳۴ (مرداد ۱۳۹۷)

آیا حسابدار رسمی شاغل عضو قانون کارشناسان رسمی دادگستری (شریک مؤسسه یا حسابدار رسمی شاغل در استخدام مؤسسه)، به استناد حکم دادگاه صالحه، می‌تواند به‌عنوان مدیر تصفیه یک شرکت در حال تصفیه، منصوب شود؟

پاسخ ۳۴:

انتصاب حسابدار رسمی شاغل به‌عنوان مدیر تصفیه شرکت در حال تصفیه، مغایر با مفاد بند "ث" ماده ۱ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران می‌باشد.

پرسش ۳۵ (فروردین ۱۳۹۸)

مسئولیت حسابرسان مستقل، در خصوص رعایت اجرای قانون ارتقای سلامت اداری و آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور مبنی بر لزوم بارگذاری اطلاعات اموال غیرمنقول توسط شرکت‌های دولتی، در سامانه موسوم به "سادا" (سامانه اموال دستگاه‌های اجرایی)، چیست؟

پاسخ ۳۵:

حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که عهده‌دار حسابرسی یا حسابرسی و بازرسی واحدهای مشمول ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری هستند، مکلف به کنترل رعایت مفاد قانون ارتقای سلامت اداری و آیین‌نامه اجرایی آن، از جمله کنترل رعایت بارگذاری اطلاعات اموال غیرمنقول در سامانه "سادا" می‌باشند و هرگونه عدم رعایت باید به نحو مناسب در گزارش حسابرس و یا گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، در بخش سایر مسئولیت‌های قانونی و مقرراتی حسابرس، ارائه شود. توضیح این‌که واحدهای مشمول ماده مذکور، در اجرای ماده ۱۳۷ قانون محاسبات عمومی کشور و تبصره (۱۰) ماده ۶۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، حداکثر ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ ابلاغ قانون برنامه پنج‌ساله

ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، ملزم به ثبت کلیه اموال غیرمنقول (اعم از اراضی، املاک، ساختمان‌ها و فضاهای اداری در اختیار یا تحت تصرف، اعم از این که دارای سند مالکیت بوده، یا فاقد سند مالکیت و یا اجاره‌ای، وقفی یا ملکی باشند)، در سامانه جامع اطلاعات اموال غیرمنقول دستگاه‌های اجرایی (سادا)، می‌باشند.

پرسش ۳۶ (اردیبهشت ۱۴۰۰)

یک شرکت سهامی وابسته به یکی از نهادهای نظامی، از مؤسسه حسابرسی صرفاً به‌عنوان حسابرسی دعوت به همکاری نموده و بازرس قانونی با توجه به شرایط خاص آن شرکت، شخص حقیقی انتخاب شده است. آیا مؤسسه حسابرسی مجاز به پذیرش سمت حسابرسی مستقل و انعقاد قرارداد با شرکت فوق‌الذکر می‌باشد یا خیر؟

پاسخ ۳۶:

به‌موجب بندهای "الف" و "ب" ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی (مصوب ۲۱ دی‌ماه ۱۳۷۲ و اصلاحیه مورخ بهمن‌ماه ۱۳۷۲ مجلس شورای اسلامی)، پذیرش سمت حسابرسی و بازرس قانونی شرکت‌های سهامی به صورت توأماً الزامی است. لذا، حتی اگر در اساسنامه شرکت، انتخاب بازرس از اشخاص حقیقی یا حقوقی معینی پیش‌بینی شده باشد، طبق قوانین و مقررات موجود، شرکت ملزم به انتخاب حسابرسی و بازرس قانونی از میان اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران می‌باشد و طبق ماده واحده مزبور، باید عمل گردد. بنابراین، مؤسسه حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، نمی‌تواند بدون داشتن سمت بازرس قانونی شرکت سهامی، صرفاً عهده‌دار خدمات حسابرسی مستقل آن باشد.

پرسش ۳۷ (مهر ۱۳۹۹)

آیا درج نام سایر افراد غیر از کارکنان شاغل در مؤسسه (اعم از کارکنان حرفه‌ای و سایر کارکنان) در لیست بیمه مؤسسه، به‌عنوان کارکنان مؤسسه مجاز است؟

پاسخ ۳۷:

این امر برخلاف قانون تأمین اجتماعی و قوانین و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران است.

پرسش ۳۸ (مهر ۱۳۹۹)

نحوه شناسایی حسابرس قبلی توسط حسابرس جایگزین، چگونه است؟

پاسخ ۳۸:

در صورتی که از طریق اجرای روش‌های معمول، امکان شناسایی حسابرس قبلی توسط حسابرس جایگزین میسر نشود، لازم است از جامعه حسابداران رسمی ایران، استعلام گردد.

پرسش ۳۹ (مهر ۱۳۹۹)

آیا اشتغال نیمه وقت کارکنان حرفه‌ای در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه و پرداخت حق بیمه کامل به‌منظور تکمیل سوابق آنان، مجاز است؟

پاسخ ۳۹:

به موجب مفاد تبصره ۴ ماده ۲۵ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران و مفاد بند ۴-۱۲ ماده ۱۲ آیین‌نامه سقف مجاز ارائه خدمات تخصصی و حرفه‌ای توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران، اشتغال به کار پاره وقت کارکنان حرفه‌ای نزد حسابداران رسمی شاغل و پرداخت حق بیمه کامل به‌منظور تکمیل سوابق آنان، مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۴۰ (شهریور ۱۴۰۰)

وظیفه انتخاب حسابرس مستقل و بازرسی جهت مجموعه شهرداری تهران و سازمان‌های تابعه، با چه رکنی است؟

پاسخ ۴۰:

براساس مفاد بند ۳۰ ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی شهر و انتخاب شهرداران، انتخاب حسابرس برای شهرداری‌های کشور از وظایف شوراهای اسلامی شهر می‌باشد. بنابراین، وظیفه انتخاب حسابرس برای شهرداری تهران برعهده شورای شهر می‌باشد. صرفاً، در خصوص آن دسته از سازمان‌های وابسته به شهرداری تهران که براساس اساسنامه‌های مصوب خود توسط شوراهای شهر، انتخاب حسابرس به رکن دیگری واگذار شده باشد، رکن مربوط می‌تواند رأساً نسبت به انتخاب حسابرس خود اقدام کند.

پرسش ۴۱ (شهریور ۱۴۰۰)

در صورت تعلل و تأخیر شورای شهر تهران در انتخاب حسابرس مستقل، در صورتی که امور مجامع شهرداری تهران، حسابرس مستقل جهت مجموعه شهرداری و سازمان‌های تابعه انتخاب کند، آیا مؤسسه حسابرسی منتخب، حق پذیرش کار را دارد؟

پاسخ ۴۱:

برای پذیرش مسئولیت حسابرسی مستقل صورت‌های مالی سالیانه شهرداری تهران و سازمان‌های تابعه، باید به رکن انتخاب‌کننده صلاحیت‌دار توجه شود. بنابراین، مؤسسات حسابرسی در صورتی که توسط رکن ذیصلاح انتخاب نشوند، باید از قبولی سمت خودداری نمایند. در صورت عدم پایبندی مؤسسه حسابرسی انتخاب شده به این موضوع، جامعه باید از این بابت از بارگذاری قراردادهای حسابرسی و انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده در سامانه سحر، جلوگیری و عضو ذیربط را جهت اعمال مقررات، به هیأت‌های انتظامی معرفی نماید.

پرسش ۴۲ (شهریور ۱۴۰۰)

وظیفه انتخاب حسابرس مستقل و بازرس جهت شرکت‌های تابعه شهرداری تهران، با چه رکنی است؟

پاسخ ۴۲:

وظیفه انتخاب حسابرس مستقل و بازرس قانونی جهت شرکت‌های تابعه شهرداری تهران، براساس اساسنامه آن‌ها، با مجامع عمومی مربوط می‌باشد. بنابراین، شورای شهر، صلاحیت انتخاب حسابرس و بازرس قانونی جهت حسابرسی مستقل صورت‌های مالی سالیانه این شرکت‌ها را ندارد.

پرسش ۴۳ (شهریور ۱۴۰۰)

در صورت انجام حسابرسی توسط حسابرس منتخب شهرداری به هر دلیل، آیا شورای شهر تهران در ایفای وظایف و مسئولیت‌های خود، مجاز به انتخاب حسابرس دیگر برای همان سال، می‌باشد.

پاسخ ۴۳:

رکن ذیصلاح در انتخاب حسابرس، در هر صورت باید قادر به ایفای وظایف خود باشد و تخلفات ارکان فاقد صلاحیت و مؤسسه حسابرسی در این زمینه، باعث ساقط شدن وظیفه ارکان ذیصلاح در خصوص انتخاب حسابرس نمی‌شود. بنابراین، مؤسسات حسابرسی منتخب ارکان ذیصلاح، حسابرس اصلی تلقی می‌شوند و موظف به پذیرش وظیفه حسابرسی می‌باشند و صورت‌های مالی منتشره در سامانه سحر، فقط صورت‌های مالی حسابرسی شده توسط حسابرس منتخب رکن ذیصلاح می‌باشد. تخلف مؤسسه حسابرسی که توسط رکن ذیصلاح انتخاب نشده و نسبت به قبول کار اقدام و گزارش حسابرسی صادر نموده است، جهت اعمال مقررات به هیأت‌های انتظامی معرفی می‌شود.

پرسش ۴۴ (شهریور ۱۴۰۰)

در خصوص شرکت‌های وابسته به شهرداری تهران، چنانچه خارج از رکن مجمع عمومی عادی، حسابرس توسط شورای شهر تهران انتخاب شود، مجاز به ارائه قبولی می‌باشد؟

پاسخ ۴۴:

انتخاب بازرس قانونی و حسابرس مستقل در شرکت‌های سهامی، از جمله وظایف اصلی مجمع عمومی است. از طرفی چون انجام حسابرسی شرکت‌های سهامی توسط حسابداران رسمی، مستلزم پذیرش انجام وظیفه بازرس قانونی نیز می‌باشد، بنابراین، انتخاب حسابرس مستقل و بازرس قانونی خارج از مجمع عمومی شرکت‌های مذکور، فاقد وجاهت قانونی است.

پرسش ۴۵ (اردیبهشت ۱۴۰۱)

به موجب مصوبات مجمع عمومی عادی و یا عادی به‌طور فوق‌العاده واحد تجاری، مؤسسه حسابرسی دیگری جهت انجام وظایف حسابرس مستقل و بازرس قانونی سال مالی جدید انتخاب گردیده است. مؤسسه حسابرسی جایگزین، در راستای رعایت ضوابط حرفه‌ای، قبل از پذیرش رسمی کار اقدام به مکاتبه حرفه‌ای مربوط با حسابرس قبلی نموده است. حسابرس قبلی در پاسخ به حسابرس جایگزین توصیه نموده که در راستای حفظ شأن و منزلت مؤسسات حسابرسی، از پذیرش کار خودداری نماید. در این خصوص، تکلیف مؤسسه حسابرسی جایگزین چیست؟

پاسخ ۴۵:

با توجه به مصوب مجمع عمومی عادی واحد تجاری مبنی بر تغییر مؤسسه حسابرسی قبلی و انتخاب مؤسسه حسابرس جایگزین در سمت حسابرس و بازرس قانونی، با رعایت ضوابط و مقررات جامعه، قبول سمت و مسئولیت در صلاحیت مؤسسه حسابرسی جایگزین است.

پرسش ۴۶ (تیر ۱۴۰۱)

آیا انجام حسابرسی صورت‌های مالی واحد تجاری برای یک سال مشخص، بدون انجام خدمات بازرسی قانونی آن سال، به دلیل عدم تشکیل مجمع عمومی عادی برای انتخاب حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی، مجاز است؟

پاسخ ۴۶:

قبول سمت حسابرسی (انجام حسابرسی) در شرکت‌های سهامی و انعقاد قرارداد به‌عنوان حسابرسی توافقی (ویژه)، امکان‌پذیر است، منوط بر این‌که گزارش حسابرسی مربوط به نحوی تهیه و منتشر شود که گزارش مزبور موجب اشتباه برداشت اشخاص ثالث با گزارش حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت، نگردد.

پرسش ۴۷ (اردیبهشت ۱۴۰۲)

آیا مدیرعامل شرکت در شرایطی که عضو هیأت مدیره نباشد، باید با ذکر نام و سمت خود، صورت‌های مالی را به‌عنوان تأیید، امضا نماید؟

پاسخ ۴۷:

با وجود این‌که هیأت مدیره مکلف به تأیید و امضا صورت‌های مالی می‌باشند، لیکن از لحاظ رعایت حسن جریان امور، درج نام و سمت و امضای مدیرعامل به‌عنوان بالاترین رکن اجرایی شرکت، توصیه می‌شود.

پرسش ۴۸ (آبان ۱۴۰۲)

مجمع عمومی عادی شرکت سهامی، برای انتخاب بازرسی قانونی سال معینی تشکیل نگردیده است. آیا در صورت درخواست هیأت مدیره از یک حسابدار رسمی در خصوص ارائه خدمات حسابرسی مستقل نسبت به صورت‌های مالی سال مذکور، حسابدار رسمی مجاز به پذیرش کار می‌باشد یا خیر؟

پاسخ ۴۸:

براساس مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران (موضوع پرسش شماره ۳۶ این فصل)، در شرکت‌های سهامی عام و خاص، انجام وظایف حسابرس مستقل و بازرس قانونی سالیانه، قابل تفکیک نمی‌باشد.

پرسش ۴۹ (اسفند ۱۴۰۰)

آیا رعایت تکالیف مقرر در ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه مشتمل بر ثبت حقوق و مزایای رؤسا و مدیران در سامانه مربوط، مشمول شرکت‌ها و سازمان‌های فرعی وابسته به اشخاص حقوقی احصا شده در ماده قانونی مذکور از جمله شرکت‌های بورسی، شهرداری‌ها و سازمان‌های تابعه آن‌ها که از بودجه عمومی کشور استفاده نمی‌کنند، می‌شود. همچنین با توجه به تعدد مراجع قضایی و حقوقی مندرج در تبصره ۲ ماده ۲۹ قانون مذکور جهت اعلام تخلفات از سوی حسابرسان، آیا اعلام تخلف یا تخلفات شناسایی شده، به همه مراجع مذکور ضروری است و یا این‌که شامل شعب خاصی می‌شود؟

پاسخ ۴۹:

رعایت مفاد ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه در خصوص تکلیف ثبت حقوق و مزایای اشخاص مشمول، همچنین رعایت تبصره ۲ ماده مزبور در خصوص تکلیف حسابرسان و بازرسان قانونی مربوط، الزامی است.

پرسش ۵۰ (اسفند ۱۴۰۰)

آیا پذیرش کار حسابرسی و بازرس قانونی شرکت سرمایه‌گذاری سهام عدالت استان ... (سهامی عام)، بیش از ۴ دوره متوالی، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۵۰:

به موجب بند ۴ ابلاغیه مصوبات جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۳ شورای عالی بورس در خصوص سهام عدالت، مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس که توسط شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی در آخرین مجامع عمومی عادی مرتبط به‌عنوان بازرس/ حسابرس شرکت انتخاب شده‌اند، همچنان تا زمان برگزاری مجامع عمومی شرکت‌های مذکور و انتخاب بازرس و حسابرس جدید، بازرس قانونی تلقی می‌شوند. این‌گونه مؤسسات در صورت خروج از لیست مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس، بازرس علی‌البدل و در غیر این صورت، سازمان حسابرسی به‌عنوان بازرس قانونی شرکت تلقی می‌گردد.

پرسش و پاسخ کارگروه مالیاتی

پرسش ۱

اگر شرکتی دارای پروانه بهره‌برداری باشد، اما به دلیل آماده نبودن کارخانه، محصولات پیش‌بینی شده در پروانه بهره‌برداری، توسط سایر شرکت‌های تولیدی (به صورت کارمزدی) انجام شود، آیا می‌تواند از معافیت مالیاتی موضوع ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم استفاده نماید؟

پاسخ ۱:

معافیت پیش‌بینی شده در ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم، به شرکت‌های تولیدی که از طرف وزارتخانه‌های ذیربط برای آنها پروانه بهره‌برداری صادر شده است، تعلق می‌گیرد. در صورتی که تولید محصولات پیش‌بینی شده در پروانه، توسط سایر شرکت‌های تولیدکننده (به صورت کارمزدی) صورت گرفته باشد، شرکت نمی‌تواند از معافیت مقرر در ماده مذکور استفاده کند.

پرسش ۲

آیا تخفیفات جنسی که تولیدکنندگان دارو از طریق شرکت‌های پخش در اختیار داروخانه‌ها قرار می‌دهند، از مصادیق هزینه‌های بازاریابی موضوع بند ۸ ماده ۱۴۸ قانون مالیات‌های مستقیم است؟

پاسخ ۲:

اعطای تخفیف تجاری توسط بنگاه‌های اقتصادی با هدف جذب مشتری و کسب سهم بیشتر از بازار در رقابت با سایر رقبای، ممکن است به شیوه‌های مختلف اعمال شود که نمونه‌هایی از آن به شرح زیر است:

❖ اعطای تخفیف از طریق درج در هر فاکتور فروش.

❖ اعطای تخفیف با توجه به جمع مبلغ فروش به هر مشتری در طول یک دوره (ماهانه، سه ماهه یا سالانه) که معمولاً برای نمایندگان فروش با اعمال درصدهای افزایشی متناسب با سطوح مختلف فروش در پایان هر دوره محاسبه و از طریق ارسال اعلامیه بستانکار به حساب بستانکار مشتری منظور می‌شود.

❖ اعطای تخفیف از طریق تحویل کالای مجانی.

❖ سایر شیوه‌های مشابه.

تخفیفات ذکر شده، ماهیتاً تعدیل نرخ فروش است و هزینه تلقی نمی‌شود و نحوه اعطا و اعمال حساب و زمان تعلق آن تأثیری در ماهیت آن ندارد. بنابراین، اضافه نمودن آن به درآمد مؤدی صحیح نیست.

پرسش ۳ (خرداد ۱۳۹۰)

نحوه برخورد و محاسبه مالیات عملکرد شرکت‌های پیمانکار فعال در زمینه ساخت واحدهای مسکونی طرح‌های مسکن مهر یا مسکن اجتماعی که متقاضیان نهایی، صرفاً مالک اعیانی‌های احداثی بوده و زمین‌های این طرح‌ها به صورت اجاره‌های ۹۹ ساله و یا از طریق تعاونی‌های مسکن خریداری شده است، چگونه است؟

پاسخ ۳:

شرکت‌های سازنده مسکن مهر یا مسکن اجتماعی پیمانکار هستند، بنابراین، درآمد مشمول مالیات آن‌ها، باید در چارچوب ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم محاسبه شود.

پرسش ۴ (شهریور ۱۳۹۱)

آیا سود مربوط به فروش دارایی ثابت در سال‌های قبل که در سال جاری و در نتیجه اقاله برگشت شده است، به عنوان تعدیل درآمد مشمول مالیات سال جاری قابل احتساب می‌باشد؟

پاسخ ۴:

سود فروش دارایی‌های اقاله شده (به استثنای املاک)، مانند برگشت از فروش تلقی شده و از درآمد مشمول مالیات سالی که قرارداد اقاله گردیده است، قابل برگشت می‌باشد. اقاله فروش املاک، مشمول حکم خاص خود طبق مفاد ماده ۶۷ قانون مالیات‌های مستقیم می‌باشد.

پرسش ۵ (مرداد ۱۳۹۲)

آیا کمک‌های پرداختی توسط شهرداری‌ها به سازمان‌های تابعه (فاقد شخصیت حقوقی)، مشمول مالیات بر ارزش افزوده است؟

پاسخ ۵:

نظر به اینکه سازمان‌های مورد نظر، فاقد شخصیت حقوقی مستقل بوده و واحدی از شهرداری محسوب می‌شوند، بنابراین پرداخت‌های مزبور عملاً نقل و انتقال داخلی است و مشمول مالیات بر ارزش افزوده نمی‌باشد.

پرسش ۶ (شهریور ۱۳۹۲)

آیا امکان تهاتر مالیات عملکرد با مالیات‌های تکلیفی وجود دارد؟

پاسخ ۶:

در ماده ۱۵۹ قانون مالیات‌های مستقیم، استرداد مازاد مالیات پرداختی از هر منبع پیش‌بینی شده است. با توجه به اینکه مالیات عملکرد و تکلیفی مربوط به منابع مختلف می‌باشد، بنابراین تهاتر آن با یکدیگر در قانون پیش‌بینی نشده است.

پرسش ۷ (شهریور ۱۳۹۲)

آیا عدم احتساب ذخایر، از مصادیق رد دفاتر قانونی است؟

پاسخ ۷:

عدم احتساب ذخیره‌های مورد نیاز از جمله ذخیره مزایای پایان خدمت، ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول، ذخیره هزینه تسهیلات مالی دریافتی و... از مصادیق رد دفاتر محسوب نمی‌گردد.

پرسش ۸ (اسفند ۱۳۹۳)

آیا فعالیت اشخاص خارجی دارای مجوز از مراجع ذیصلاح در مناطق آزاد، از مالیات بر درآمد موضوع قانون مالیات‌های مستقیم معاف است؟

پاسخ ۸:

از آنجا که معافیت مالیاتی مندرج در ماده ۱۳ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی مصوب سال ۱۳۷۲ برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی پیش‌بینی شده است، بنابراین، فعالیت اشخاص خارجی دارای مجوز از مراجع ذیصلاح، در مناطق آزاد تجاری نیز از مالیات بر درآمد موضوع قانون مالیات‌های مستقیم معاف است.

پرسش ۹ (اسفند ۱۳۹۳)

آیا درج مشخصات اشخاص خارجی که با اخذ مجوز از مراجع ذیصلاح، در مناطق آزاد تجاری فعالیت می‌کنند، در فهرست معاملات فصلی ارسالی به سازمان امور مالیاتی ضروری است؟

پاسخ ۹:

با توجه به پیش‌بینی صدور کارت اقتصادی (شامل شماره اقتصادی) برای اشخاص حقیقی و حقوقی در مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم و دستورالعمل

مربوط، امکان تخصیص شماره اقتصادی برای اشخاص خارجی دارای اقامت و فعالیت اقتصادی در ایران وجود دارد. بنابراین ضروری است مشخصات اشخاص خارجی موصوف که پیمانکار اشخاص ایرانی می‌باشند، در فهرست معاملات فصلی درج و به سازمان امور مالیاتی ارسال شود.

پرسش ۱۰ (اسفند ۱۳۹۳)

آیا مبادلات کالا و خدمات فی‌مابین اشخاص و فعالان اقتصادی مقیم در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی، در داخل محدوده مناطق مذکور، مشمول مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش‌افزوده است؟

پاسخ ۱۰:

طبق مفاد بند (۱) بخشنامه شماره ۵۴۴۰۹ مورخ ۱۳۸۸/۰۵/۲۶ سازمان امور مالیاتی، مبادلات کالا و خدمات فی‌مابین اشخاص و فعالان اقتصادی مقیم در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی، در داخل محدوده مناطق مذکور، مشمول مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش‌افزوده نمی‌باشد.

پرسش ۱۱ (آذر ۱۳۹۴)

شرایط بخشودگی جرایم مالیاتی موضوع ماده ۲۲ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، چگونه است؟

پاسخ ۱۱:

چنانچه مؤدی اظهارنامه دوره مالیاتی موضوع قانون مالیات بر ارزش‌افزوده را در مهلت مقرر در بخشنامه سازمان امور مالیاتی تسلیم و به صورت کتبی درخواست بخشودگی جریمه عدم تسلیم به‌موقع اظهارنامه دوره مالیاتی را نموده باشد، جریمه مذکور قابل مطالبه نخواهد بود.

پرسش ۱۲ (آذر ۱۳۹۴)

آیا موضوع بررسی و حل‌وفصل اختلاف بین مؤدی و سازمان امور مالیاتی در خصوص جرایم مالیاتی، در هیأت حل اختلاف مالیاتی قابل طرح و بررسی است؟

پاسخ ۱۲:

طبق مفاد ماده ۱۷۰ و صدر ماده ۲۴۴ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱، هیأت حل اختلاف مالیاتی صلاحیت عام در رسیدگی به هرگونه اختلاف مالیاتی را دارد، مگر در مواردی که در قانون مالیات‌ها، مرجع دیگری پیش‌بینی شده باشد.

پرسش ۱۳ (مرداد ۱۳۹۵)

آیا ثبت حسابداری زیان ناشی از تسعیر ارز وام‌های ارزی در دفاتر حسابداری شرکت، مطابق آیین‌نامه تحریر دفاتر قانونی است؟

پاسخ ۱۳:

شناسایی زیان ناشی از تسعیر مبلغ مانده وام‌های ارزی طبق استاندارد حسابداری مربوط و ثبت آن در دفاتر شرکت، با آیین‌نامه تحریر دفاتر قانونی مغایرتی ندارد.

پرسش ۱۴ (اردیبهشت ۱۳۹۶)

آیا مبنای محاسبه مالیات بر ارزش‌افزوده در صورت وضعیت‌های پیمانکار، مبلغ خالص صورت وضعیت می‌باشد یا مبلغ ناخالص صورت وضعیت؟

پاسخ ۱۴:

مأخذ محاسبه مالیات بر ارزش‌افزوده، مبلغ ناخالص صورت وضعیت صادره توسط پیمانکار می‌باشد و مفاد ماده ۹ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، باید مورد توجه قرار گیرد.

پرسش ۱۵ (تیر ۱۳۹۶)

چنانچه حسابدار رسمی، صرفاً عهده‌دار انجام حسابرسی صورت‌های مالی واحد تجاری باشد، آیا مکلف به پاسخ‌گویی به سازمان امور مالیاتی (موضوع ماده ۲۳۰ قانون مالیات‌های مستقیم) می‌باشد؟

پاسخ ۱۵:

به موجب مفاد ماده ۲۳۰ قانون مالیات‌های مستقیم، در مواردی که مدارک و اسناد حاکی از تحصیل درآمد نزد اشخاص ثالث موجود باشد، اشخاص ثالث مکلفند با مراجعه و مطالبه ادارات امور مالیاتی، دفاتر و همچنین اصل یا رونوشت اسناد مربوط و هرگونه اطلاعات مربوط به درآمد مؤدی از قبیل فاکتور و صورت‌وضعیت که به مقتضای معاملاتی نظیر فروش کالا و خدمات به اشخاص ثالث که منشأ درآمد برای مؤدی است، ارائه نمایند، بنابراین، از آنجایی که حسابدار رسمی وظیفه حسابرسی و بازرسی قانونی را عهده‌دار بوده و ماهیت فعالیت وی موجب تحصیل درآمد برای مؤدی نیست، در زمره اشخاص ثالث موضوع این ماده تلقی نمی‌شود.

پرسش ۱۶ (آذر ۱۳۹۷ - فنی و استانداردها)

آیا تقبل زیان شرکت توسط سهامداران، مشمول مالیات می‌شود؟

پاسخ ۱۶:

تقبل زیان انباشته توسط سهامداران، از محل مطالبات سهامداران و یا آورده نقدی یا غیرنقدی آنان، امکان‌پذیر است. همچنین براساس رأی شماره ۳۴۸ مورخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۰ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری، درآمد ناشی از تقبل زیان شرکت توسط سهامداران، مشمول مالیات نمی‌باشد.

پرسش ۱۷ (اردیبهشت ۱۳۹۸)

شرکتی که در گذشته براساس قانون بودجه اقدام به تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت خود نموده و از معافیت مالیاتی منظور شده در قانون مزبور استفاده کرده است، چنانچه در سال جاری نیز براساس استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان "دارایی‌های ثابت مشهود" و بدون توجه به لزوم رعایت دوره تناوب موضوع بند (۳۳) استاندارد مزبور، اقدام به ارزیابی مجدد دارایی‌های تجدید ارزیابی شده قبلی خود نموده است، آیا از معافیت مالیاتی موضوع تبصره (۱) ماده ۱۴۹ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴ برخوردار است یا خیر؟

پاسخ ۱۷:

رعایت دوره تناوب تجدید ارزیابی موضوع بند (۳۳) استاندارد حسابداری ۱۱ با عنوان دارایی‌های ثابت درخصوص تجدید ارزیابی‌های صورت گرفته براساس قوانین بودجه یا قوانین دیگر (قبل از تصویب اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴)، موضوعیت ندارد. طبق نظر اعلام شده توسط کارگروه فنی و استانداردهای جامعه حسابداران رسمی ایران نیز الزامی به تجدید ارزیابی دارایی‌های تجدید ارزیابی شده براساس قوانین مذکور، مطابق دوره تناوب ارائه شده در بند (۳۳) استاندارد مذکور نمی‌باشد، در صورتی که شرکت در سال‌های بعد از تصویب اصلاحیه یاد شده، براساس استانداردهای حسابداری و با رعایت کامل مفاد آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده ۱۴۹ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴ (مصوب ۱۳۹۵/۰۱/۱۵ هیأت وزیران)، به‌ویژه ماده ۱۰ آیین‌نامه مزبور، اقدام به تجدید ارزیابی مجدد دارایی‌های تجدید ارزیابی شده قبلی (براساس قانون بودجه یا قوانین دیگر) نماید، افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی، مشمول پرداخت مالیات نخواهد بود.

پرسش ۱۸ (مرداد ۱۳۹۸)

آیا درآمد کارمزد نقل و انتقال وجوه مربوط به معاملات شرکت‌های ایرانی با یک شرکت خارجی، مشمول مالیات مواد ۱۰۷ و ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم است؟

پاسخ ۱۸:

شرکت ایرانی به‌عنوان واسطه وجه معاملات بین شرکت خارجی و شرکت‌های ایرانی عمل می‌کند و صرفاً نسبت به کارمزدی که از این بابت کسب می‌نماید، مشمول مالیات می‌باشد. بنابراین مشمول مفاد ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم نیست و شرکت خارجی نیز معاملاتی که مشمول ماده ۱۰۷ قانون مزبور باشد، انجام نداده است. همچنین رعایت قوانین و مقررات مرتبط از جمله قوانین مبارزه با پولشویی، ضوابط بانک مرکزی، مقررات گمرکی و سازمان امور مالیاتی کشور نیز الزامی است.

پرسش ۱۹ (مرداد ۱۳۹۸)

آیا تلقی مطالبات سهامداران شرکت ناشی از سود سهام آنان، به‌عنوان آورده نقدی سهامداران، در انطباق با مفاد ماده ۱۳۸ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم توجیه‌پذیر و استفاده از مزایای مالیاتی آن، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۱۹:

با توجه به تصریح ارائه شده در متن ماده ۱۳۸ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم درخصوص "آورده نقدی"، مطالبات سهامداران ناشی از سود سهام آنان، از مصادیق آورده نقدی مندرج در ماده مذکور نمی‌باشد.

پرسش ۲۰ (آبان ۱۳۹۸)

آیا حق عضویت اعضای مجامع حرفه‌ای، مشمول ارسال فهرست معاملات فصلی موضوع تبصره ۳ ماده ۱۶۹ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم (مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱)، توسط مجامع مزبور می‌باشد؟

پاسخ ۲۰:

به موجب ماده ۱۳ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۳) ماده ۱۶۹ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم (مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱) به شماره ۲۰۰/۳۹۴۹/۴۶۳۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۳/۱۸ مصوب وزیر امور اقتصادی و دارایی (ابلاغی طی بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۵/۲۲ مورخ ۱۳۹۵/۳/۳۱ سازمان امور مالیاتی)، حق عضویت اعضای مجامع حرفه‌ای، مشمول ارسال فهرست معاملات فصلی موضوع تبصره (۳) ماده ۱۶۹ یاد شده نمی‌باشند. همچنین با عنایت به مفاد ماده ۸ آیین‌نامه مزبور، اشخاص حقوقی موضوع قانون مکلفند برای فروش کالا و عرضه خدمات خود، صورتحساب صادر نمایند، با توجه به موارد مذکور، مجامع حرفه‌ای در ارتباط با حق عضویت دریافتی از اعضای خود، مشمول احکام مقرر در مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ درخصوص صدور صورتحساب و ارسال فهرست معاملات فصلی نمی‌باشند.

پرسش ۲۱ (مرداد ۱۳۹۹)

آیا انتقال بخشی از مازاد تجدید ارزیابی‌ها به حساب افزایش سرمایه، امکان‌پذیر است؟

پاسخ ۲۱:

بر اساس مفاد بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۸/۳۰ مورخ ۱۳۹۸/۰۴/۰۳ سازمان امور مالیاتی و تبصره ذیل ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده ۱۴۹ اصلاح قانون مالیات‌های

مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴ (تصویب‌نامه شماره ۳۸۷۴/ت/۵۲۷۹۳ هـ مورخ ۱۳۹۵/۰۱/۲۱ هیأت وزیران)، افزایش سرمایه از محل تمام یا بخشی از مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها، مشروط بر این‌که ظرف مدت یک سال بعد از تجدید ارزیابی به حساب سرمایه افزوده شود، امکان‌پذیر است و این امر فقط یک‌بار در هر ۵ سال مجاز می‌باشد. توضیح اینکه، وفق اصلاح ماده ۱۰ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده ۱۴۹ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب تیرماه ۱۳۹۴ که طی بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۸/۹۶ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۱ ابلاغ شده است، عدم رعایت استاندارد حسابداری مربوط درخصوص تجدید ارزیابی دارایی‌ها و نیز عدم رعایت شروط ماده ۱۴ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی، منجر به شمول مالیات خواهد شد.

پرسش ۲۲ (تیر ۱۴۰۰)

آیا مبالغ مالیات بر ارزش افزوده پرداختی توسط سازنده، بابت مخارج ساخت و تولید اموال غیرمنقول، به‌عنوان اعتبار مالیاتی (دارایی مالیات انتقالی)، قابل احتساب است؟

پاسخ ۲۲:

نظر به اینکه به‌موجب مفاد بند (۸) ماده ۱۲ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، عرضه اموال غیرمنقول از پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده معاف گردیده است، لذا مالیات بر ارزش‌افزوده‌های پرداختی توسط سازنده مال غیرمنقول جهت تکمیل ساخت آن (به هر شکل و قالبی، ازجمله قراردادهای BOT)، قابل احتساب به‌عنوان اعتبار مالیاتی (دارایی مالیات انتقالی)، نمی‌باشد و باید به‌عنوان مخارج ساخت مال غیرمنقول، به بهای تمام شده آن منظور گردد.

پرسش ۲۳ (خرداد ۱۴۰۱)

شرکتی با توجه به معافیت مالیاتی فعالیت آن، دفاتر قانونی پلمپ شده برای سال ۱۴×۱ اخذ ننموده و رویدادهای مالی سال مزبور را در ابتدای دفاتر قانونی پلمپ شده دریافتی برای سال ۱۴×۲ ثبت و رویدادهای مربوط به سال ۱۴×۲ را در ادامه آن ثبت نموده است. حکم قانون و مقررات مالیاتی در این خصوص چیست؟

پاسخ ۲۳:

بر اساس مفاد بند ۲ بخش "الف" فصل پنجم آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده ۹۵ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۳۱ تیرماه ۱۳۹۴، "مؤدیانی که دفاتر دستی نگهداری می‌نمایند، مکلفند برای هر سال مالیاتی فقط از دفاتری که طی سال مالیاتی قبل نزد مراجع قانونی ذیربط ثبت شده است، استفاده نمایند. در مواردی که دفاتر ثبت شده مذکور در هر سال برای ثبت عملیات مالی مؤدیان تا پایان سال مالیاتی کفایت ننماید، مجاز به استفاده از دفاتر ثبت شده طی همان سال می‌باشند. صرف‌نظر از بعد زمانی پلمپ آن، این طور استنباط می‌شود که استفاده از دفاتر قانونی دریافتی، صرفاً برای سال مربوط میسر می‌باشد. لذا استفاده از دفاتر قانونی سال ۱۴×۲ برای ثبت رویدادهای مالی سال ۱۴×۱ به‌طور همزمان، طبق مفاد قانون مذکور، صحیح نبوده و علاوه بر جرایم متعلق، آثار مواد مالیاتی از جمله ماده ۱۴۶ مذکور ق.م.م، حائز اهمیت می‌باشد."

پرسش و پاسخ کارگروه آیین رفتار حرفه‌ای*

پرسش ۱

آیا ارائه گواهی پایان کار به کارکنان مستعفی الزامی است؟

پاسخ ۱:

مؤسسات حسابرسی براساس مفاد ماده ۲۲ اساسنامه خود مکلفند کلیه وظایف قانونی از جمله قوانین و مقررات قانون کار و تأمین اجتماعی را در مورد کارکنان خود رعایت کنند. از این رو، در رعایت مفاد ماده ۱۸۷ قانون کار، ارائه گواهی پایان کار به کارکنان مستعفی، ضروری می‌باشد.

پرسش ۲

آیا در خصوص نشر آگهی در نشریات، محدودیت خاصی برای مؤسسات حسابرسی و حسابداران رسمی شاغل انفرادی عضو جامعه، وجود دارد؟

پاسخ ۲:

درج هرگونه آگهی و تبلیغات در رسانه‌ها، باید با رعایت نکات مندرج در بخش ۲۵۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، صورت گیرد.

* طبق مصوبات صورتجلسه‌های شماره ۳۲۵ مورخ ۱۳۹۹/۷/۲۲ و شماره ۳۲۶ مورخ ۱۳۹۹/۷/۲۹ کارگروه آیین رفتار حرفه‌ای، پاسخ‌های ارائه شده به پرسش‌های این فصل، در انطباق با الزامات آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی (لازم‌الاجرا از یکم فروردین ۱۳۹۸)، بازنگری و به‌روزرسانی شده است.

پرسش ۳

ضوابط انتخاب نام توسط مؤسسات حسابرسی و نحوه برخورد جامعه حسابداران رسمی ایران چگونه است؟

پاسخ ۳:

شرکا قبل از مراجعه به اداره ثبت شرکت‌ها جهت ثبت مؤسسه، چند نام را به جامعه حسابداران رسمی ایران اعلام می‌نمایند، جامعه نیز براساس نام‌های انتخابی و کنترل عدم تشابه با نام مؤسسات موجود، نام یا نام‌های تأیید شده را به اداره ثبت شرکت‌ها جهت ثبت مؤسسه، اعلام می‌نماید.

پرسش ۴

آیا امضای توافقی نامه و پرداخت پورسانت توسط اعضای جامعه، برای گرفتن کار حسابرسی، مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۴:

طبق مفاد بند ۵-۲۴۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، پرداخت کمیسیون برای گرفتن کار و دریافت کمیسیون برای ارجاع کار به دیگری از بابت خدمات حرفه‌ای، ممنوع است.

پرسش ۵

آیا ارائه همزمان خدمات مربوط به ارزیابی سهام و مشاوره مدیریت مالی، توسط حسابداران رسمی که مسئولیت حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی واحد تجاری را بر عهده ندارند، با مقررات جامعه منافات دارد؟

پاسخ ۵:

طبق مفاد تبصره ماده ۱ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران، خدمات ارزیابی سهام و مشاوره مدیریت مالی جزء خدمات پنج‌گانه غیر اطمینان‌بخش است و مشمول موارد استفاده دولت از خدمات اشخاص تحت عنوان "حسابدار رسمی" موضوع قانون

استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان “حسابدار رسمی” - مصوب ۱۳۷۲ مجلس شورای اسلامی) نمی‌باشد. بنابراین رعایت الزامات استقلال، موضوع بخش‌های ۲۹۰ و ۲۹۱ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، درباره آن موضوعیت ندارد. در نتیجه ارائه همزمان خدمات مذکور، منافاتی با آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی ایران ندارد.

پرسش ۶

(اردیبهشت ۱۳۸۹)

آیا مؤسسات حسابرسی نسبت به تشکیل و تأسیس یک واحد آموزشی برای برگزاری آموزش‌های عمومی و حرفه‌ای، مجاز می‌باشند؟

پاسخ ۶:

مؤسسات حسابرسی، صرفاً مجاز به ارائه خدمات تخصصی و حرفه‌ای در چارچوب مفاد ماده ۶ اساسنامه خود (موضوع مؤسسه) می‌باشند. موضوع آموزش اعم از حرفه‌ای یا عمومی در اساسنامه نمونه مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، پیش‌بینی نشده است. از این‌رو در حال حاضر مؤسسات عضو جامعه، مجاز به فعالیت در این حوزه نمی‌باشند.

پرسش ۷

(بهمن ۱۳۸۹)

آیا درج مقالات در روزنامه‌ها و سایر جراید و رسانه‌ها، توسط مؤسسات حسابرسی و یا شاغلین انفرادی عضو جامعه، مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۷:

درج مقالات، خصوصاً تخصصی و مرتبط با حرفه در روزنامه‌ها و جراید و رسانه‌ها، هیچ‌گونه منافاتی با اصول حاکم بر فعالیت اعضا ندارد. اما، درج مقالاتی با محتوای غیرمنصفانه و یا جانبدارانه، با اصل راستگویی و درستکاری در تضاد است. این‌گونه

مقالات ممکن است حاوی مطالب نادرست، بدون پشتوانه، مبهم، جانبدارانه و وابسته به گروه‌ها، احزاب و دیگر تشکلات باشد و موجب بی‌اعتباری اعضا و در نهایت جامعه حسابداران رسمی گردد، بنابراین مغایر با اصول و فضای حرفه‌ای حاکم بر جامعه و به‌عنوان “فعالیت ناسازگار با حرفه”، تلقی می‌گردد.

پرسش ۸ (اسفند ۱۳۸۹)

آیا ارائه خدمات حسابرسی (خدمات اطمینان بخشی) به شرکتی که در سال مالی قبل خدمات غیر از حسابرسی (غیر از خدمات اطمینان بخشی) به آن شرکت ارائه شده است، مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۸:

ارائه خدمات اطمینان بخشی و غیر اطمینان بخشی به‌طور همزمان به واحد مورد رسیدگی و شرکت‌های فرعی و وابسته آن، به استثنای انجام روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی و نیز ارائه خدمات اطمینان بخش حتی به‌طور غیر همزمان، نسبت به دوره‌ای که برای آن دوره خدمات غیر اطمینان بخشی به واحد مورد رسیدگی و شرکت‌های فرعی و وابسته آن، به استثنای مورد مذکور ارائه شده است، مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۹ (اسفند ۱۳۸۹)

آیا پیش‌بینی ارائه هدیه و پرداخت کارمزد توسط مؤسسات حسابرسی به انجمن‌ها و کانون‌ها در جهت انعقاد قرارداد حسابرسی، مجاز می‌باشد؟

پاسخ ۹:

مطابق ضوابط آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، پذیرش هدایا از صاحبکار و متقابلاً هرگونه پرداختی تحت عناوین “هدیه”، “کارمزد” و “کمسیون” و... برای گرفتن کار به هر شخص حقیقی یا حقوقی، از جمله انجمن‌ها، کانون‌ها و حتی تشکلات مردم‌نهاد، جهت عقد قرارداد و دریافت وجه و هدایا تحت عناوین مذکور جهت معرفی و ارجاع کار

به دیگر اعضا، می‌تواند خطرهای منافع شخصی و قرابت را پدید آورد. چنانچه مؤسسه یا عضوی از گروه حسابرسی، از صاحبکاران یا دیگر اعضا هدیه یا کارمزدی را بپذیرد یا هرگونه هدیه، کارمزد یا کمیسیون را به دلایل فوق تقبل و پرداخت نماید، این خطر در حدی است که هیچ تدابیر ایمن‌سازی نمی‌تواند آن را به سطحی پذیرفتنی، کاهش دهد. بنابراین، این‌گونه دریافت‌ها و پرداخت‌ها تحت هر عنوان و به هر شکل ممکن، حتی در قالب تفاهم‌نامه، ممنوع است.

پرسش ۱۰ (تیر ۱۳۹۰)

آیا حسابداران رسمی غیر شاغل، مجاز به ارائه خدمات غیر حسابرسی و بازرسی قانونی با عنوان “حسابدار رسمی” می‌باشند یا خیر؟

پاسخ ۱۰:

حسابدار رسمی غیر شاغل، نمی‌تواند خدمات تخصصی و حرفه‌ای مندرج در بند “ت” ماده ۱ اساسنامه جامعه را با عنوان “حسابدار رسمی” انجام دهد.

پرسش ۱۱ (اردیبهشت ۱۳۹۱)

نحوه برخورد جامعه حسابداران رسمی ایران با درخواست خروج برخی از شرکای مؤسسات حسابرسی که مؤسسه مربوط، محکوم به عدم پذیرش کار جدید یا تعلیق عضویت به مدت مشخص شده، چگونه است؟

پاسخ ۱۱:

شخصیت حقوقی مؤسسه حسابرسی، با توجه به مسئولیت تضامین شرکا و اعتبار حرفه‌ای آن‌ها می‌باشد، لذا احکام انضباطی هیأت‌های انتظامی جامعه حسابداران رسمی ایران، اساساً به شرکای مؤسسه حسابرسی تعلق دارد (مگر در مواردی که حکم به‌طور مشخص برای یکی از شرکا صادر شده باشد). بنابراین، در صورت خارج شدن شریک

از مؤسسه‌ای که محکوم به عدم پذیرش کار یا تعلیق است، ورود ایشان به مؤسسه دیگر و یا انجام کار به صورت انفرادی، مورد تأیید جامعه نمی‌باشد. بدیهی است، موارد استثنا با مجوز جامعه انجام می‌شود.

پرسش ۱۲ (دی ۱۳۹۱)

آیا حسابرس مستقل، می‌تواند به صورت همزمان با ارائه خدمات حسابرسی صورت‌های مالی، قرارداد خدمات نظارت بر اصلاح حساب واحد مورد رسیدگی را منعقد نماید یا خیر؟
پاسخ ۱۲:

به موجب اصلاحیه بند ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی (احکام لازم‌الاجرا توسط حسابداران رسمی شاغل)، ارائه همزمان هرگونه خدمات غیراطمینان‌بخش توسط مؤسسه حسابرسی به صاحبکار حسابرسی و آن دسته از بنگاه‌های وابسته به آن که صاحبکار حسابرسی بر آن‌ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد، یا با آن‌ها تحت کنترل مشترک است، به استثنای انجام روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی و با نظارت هیأت مدیره جامعه، مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۱۳ (اردیبهشت ۱۳۹۲)

آیا حسابداران رسمی شریک، حسابداران رسمی شاغل انفرادی و حسابداران رسمی تحت استخدام آنان، همزمان با ارائه خدمات اطمینان‌بخشی (حسابرسی صورت‌های مالی شرکت اصلی یا شرکت‌های فرعی و یا وابسته آن)، مجاز به عضویت در کمیته حسابرسی شرکت‌های مزبور می‌باشند؟

پاسخ ۱۳:

طبق منشور کمیته حسابرسی (مصوب هیأت مدیره واحد مورد رسیدگی)، خدمات قابل ارائه در چارچوب مسئولیت‌های کمیته حسابرسی، از جمله خدمات مشاوره‌ای (خدمات غیراطمینان‌بخشی) محسوب می‌شود. طبق اصلاحیه مفاد ماده ۱۴۷-۲۹۰

آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی، "ارائه هرگونه خدماتی غیر از خدمات اطمینان‌بخشی، به استثنای اجرای روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی و با نظارت هیأت مدیره جامعه، توسط مؤسسه به صاحبکار حسابرسی و آن دسته از بنگاه‌های وابسته به آن که صاحبکار حسابرسی بر آن‌ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد، یا با آن‌ها تحت کنترل مشترک است، مجاز نیست". بنابراین، هیچ‌یک از شرکای مؤسسه حسابرسی، حسابداران رسمی شاغل انفرادی و نیز حسابداران رسمی تحت استخدام آنان، نمی‌توانند همزمان عضو کمیته حسابرسی صاحبکاری که برای وی خدمات اطمینان‌بخشی ارائه می‌کنند، و بنگاه‌های وابسته به آن که صاحبکار حسابرسی بر آن‌ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد، یا با آن‌ها تحت کنترل مشترک است، باشند. در مورد حسابداران رسمی غیر شاغل، با توجه به این که عضویت در کمیته حسابرسی شرکت‌های بورسی از جمله خدمات مندرج در بند "ت" ماده یک اساسنامه جامعه نمی‌باشد، عضویت آن‌ها در کمیته‌های حسابرسی منعی ندارد.

پرسش ۱۴ (تیر ۱۳۹۲)

آیا حسابداران رسمی مجاز به ارائه پرونده‌های حسابرسی واحدهایی که مسئولیت حسابرس مستقل و بازرسی قانونی آن‌ها را بر عهده داشته‌اند، به کارشناس رسمی دادگستری منتخب شورای حل اختلاف، می‌باشند.

پاسخ ۱۴:

با توجه به ردیف "ب" بند ۷-۱۴۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، یکی از مواردی که حسابدار رسمی مجاز یا ملزم به افشای اطلاعات محرمانه می‌باشد یا ممکن است افشای چنین اطلاعاتی مناسبت داشته باشد، مواردی است که افشای اطلاعات الزام قانونی دارد، از جمله تهیه مدارک یا سایر شواهد مورد نیاز در دعاوی حقوقی، که می‌تواند

ارائه پرونده‌های حسابرسی به کارشناس رسمی دادگستری منتخب شورای حل اختلاف را (با حکم مراجع قضایی مربوط)، از مصادیق آن دانست.

پرسش ۱۵ (آبان ۱۳۹۲)

مصادیق بند (۵) صورتجلسه مورخ ۱۳۹۱/۸/۱۰ شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران، در خصوص ارائه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی صرفاً در مورد "صورت‌های مالی متکی به دفاتر قانونی"، چیست؟

پاسخ ۱۵:

مصادیق مصوبه مذکور با توجه به مفاد ماده ۶ قانون تجارت، مربوط به مشاغل مصرح در بند "الف" ماده ۹۶ قانون مالیات‌های مستقیم و الحاقات بعدی تبصره (۱) آن می‌باشد. بنابراین، تنها در واحدهای گزارشگر مشمول، باید مفاد مصوبه مذکور رعایت گردد.

پرسش ۱۶ (آذر ۱۳۹۲)

آیا ارائه خدمات حرفه‌ای در ارتباط با اختلاف حساب فی‌مابین با یکی از صاحبکارانی که حسابدار رسمی، مسئولیت حسابرسی و بازرسی قانونی آن را بر عهده دارد، مجاز است؟

پاسخ ۱۶:

به استناد اصلاحیه بند ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی، ارائه همزمان هرگونه خدمات غیر از خدمات اطمینان‌بخشی، به استثنای انجام روش‌های توافقی با ماهیت حسابرسی، توسط حسابدار رسمی به صاحبکار حسابرسی و آن دسته از بنگاه‌های وابسته آن که صاحبکار حسابرسی بر آن‌ها کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه دارد یا با آن‌ها تحت کنترل مشترک است، مجاز نیست.

پرسش ۱۷ (دی ۱۳۹۲)

آیا انعقاد قرارداد بیمه تکمیلی توسط مؤسسه حسابرسی به‌عنوان بیمه‌گذار با شرکت بیمه‌گر، در صورتی که مؤسسه به‌عنوان حسابرس و بازرس قانونی شرکت بیمه‌گر باشد، تعارضی با آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای دارد یا خیر؟

پاسخ ۱۷:

طبق آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، داشتن هرگونه رابطه مالی با صاحبکار در طول دوره حسابرسی صورت‌های مالی صاحبکار، می‌تواند موجب نقض استقلال گردد. از سوی دیگر، طبق مفاد ماده ۱۵۶ اصلاحیه قانون تجارت، بازرس نمی‌تواند در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت انجام می‌گیرد، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، ذینفع شود. باتوجه به این‌که جامعه حسابداران رسمی ایران اقدام به انعقاد تفاهم‌نامه بیمه تکمیلی جهت استفاده اعضای خود نموده است، بنابراین به‌منظور پیشگیری از هرگونه شبهه، انعقاد قرارداد مستقل توسط مؤسسه با صاحبکار حسابرسی خود در این خصوص، مورد تأیید جامعه نمی‌باشد.

پرسش ۱۸ (آبان ۱۳۹۳)

آیا ارائه خدمات همزمان حسابرسی داخلی به واحد تجاری اصلی و انجام حسابرسی مستقل و بازرس قانونی واحدهای تجاری فرعی آن، مجاز است؟

پاسخ ۱۸:

انجام همزمان خدمات مزبور، مغایر با مفاد بند ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، می‌باشد.

پرسش ۱۹ (دی ۱۳۹۳)

آیا ارائه خدمات کارشناس رسمی دادگستری توسط یکی از شرکای مؤسسه حسابرسی به یکی از سهامداران شرکت صاحبکار، مجاز است؟

پاسخ ۱۹:

ارائه همزمان خدمات مزبور به شرکت و سهامداران آن، مغایر مفاد آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای می‌باشد.

پرسش ۲۰ (دی ۱۳۹۳)

آیا ارائه همزمان خدمات امین اوراق و قبولی سمت حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی در شرکت‌های منتشرکننده اوراق مشارکت، مجاز است؟

پاسخ ۲۰:

ارائه همزمان خدمات مذکور، طبق مفاد بند ۱۴۷-۲۹۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی، مجاز نمی‌باشد.

پرسش ۲۱ (دی ۱۳۹۳)

آیا ارائه خدمات حسابرسی داخلی توسط مؤسسات حسابرسی که عهده‌دار ارائه خدمات اطمینان‌بخشی به صندوق سرمایه‌گذاری نمی‌باشند و صرفاً عهده‌دار سمت متولی آن هستند، به سایر ارکان صندوق مجاز است؟

پاسخ ۲۱:

با توجه به این‌که هر دو خدمت مذکور از نوع خدمات غیراطمینان‌بخشی است، بنابراین ارائه این خدمات مغایر با مفاد آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی نمی‌باشد.

پرسش ۲۲ (اسفند ۱۳۹۳)

آیا پذیرش سمت حسابرس مستقل و بازرس قانونی واحد اصلی یا واحدهای فرعی و وابسته آن توسط مؤسسه حسابرسی، با وجود عضویت یکی از شرکا و یا حسابداران رسمی تحت استخدام مؤسسه در کمیته حسابرسی واحد اصلی، مجاز است؟

پاسخ ۲۲:

با توجه به این که مسئولیت‌های کمیته حسابرسی در واحد اصلی از جمله ارائه رهنمود و نظارت درخصوص تهیه صورت‌های مالی واحد اصلی و واحدهای فرعی و وابسته آن می‌باشد، بنابراین در صورت عضویت یکی از شرکا و یا حسابداران رسمی تحت استخدام مؤسسه در کمیته حسابرسی واحد اصلی و واحد فرعی یا واحد وابسته و یا تحت کنترل مشترک آن، ارائه همزمان خدمات حسابرسی و بازرس قانونی به واحدهای مذکور، امکان‌پذیر نمی‌باشد.

پرسش ۲۳ (اردیبهشت ۱۳۹۴)

آیا درج عناوین مختلف در سربرگ مؤسسات حسابرسی و شاغلین انفرادی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، مجاز است؟

پاسخ ۲۳:

طبق الزامات آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، در صورتی که درج عناوین حرفه‌ای با ضوابط مندرج در بخش‌های ۱۵۰ و ۲۵۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای در تضاد نباشد، مجاز است.

پرسش ۲۴ (خرداد ۱۳۹۴)

اعضای شاغل جامعه، چه مدت مجازند در خارج از کشور اقامت داشته باشند؟

پاسخ ۲۴:

طبق مصوبه شماره ۲۷ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۱۵ شورای عالی جامعه، ترک محل فعالیت توسط حسابدار رسمی شاغل حداکثر ۳ ماه به‌طور مداوم و ۴ ماه به‌طور متناوب در هر سال، مجاز است.

پرسش ۲۵ (دی ۱۳۹۴)

آیا اشتغال نیمه وقت کارکنان حرفه‌ای در مؤسسات حسابرسی و پرداخت حق بیمه کامل به‌منظور تکمیل سوابق آنان، مجاز است؟

پاسخ ۲۵:

طبق مفاد بند ۴-۱۲ ماده ۱۲ آیین‌نامه سقف مجاز ارائه خدمات تخصصی و حرفه‌ای توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران و ماده ۲۲ آیین‌نامه اجرایی مؤسسات حسابرسی موضوع ماده ۲۸ اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران، "کلیه کارکنان حرفه‌ای باید به‌طور تمام وقت در استخدام مؤسسه و یا حسابدار رسمی شاغل انفرادی باشند". همچنین مؤسسات حسابرسی مکلفند کلیه وظایف قانونی را در مورد مؤسسه، شرکا و کارکنان خود، از جمله قوانین و مقررات مربوط به مالیات‌ها، کار و تأمین اجتماعی را رعایت نمایند.

پرسش ۲۶ (اردیبهشت ۱۳۹۷)

آیا حضور مؤسسات حسابرسی در نمایشگاه بورس، بانک و بیمه با هدف آگهی و تبلیغات، مجاز است؟

پاسخ ۲۶:

حضور مؤسسات حسابرسی در نمایشگاه بورس، بانک و بیمه، با هدف آگهی و تبلیغات با رعایت موارد مندرج در بخش‌های ۱۵۰ و ۲۵۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، مجاز است.

پرسش ۲۷ (مهر ۱۳۹۹)

در اجرای مفاد بند ۵-۲۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، زمان مناسب برای مکاتبه حسابرسان جایگزین با حسابرسان قبلی، چه زمانی است؟

پاسخ ۲۷:

طبق مفاد بخش ۲۱۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، در مواردی که از حسابدار رسمی شاغل درخواست می‌شود که جایگزین حسابدار رسمی دیگر گردد، حسابدار رسمی شاغل جایگزین، باید هرگونه دلیل حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای را که برای نپذیرفتن آن وجود دارد، بررسی کند. حسابدار رسمی جایگزین، می‌تواند براساس شواهد در دسترس خود، مبنی بر تمایل صاحبکار به انتخاب وی، قبولی خود را اعلام، اما قبل از انعقاد قرارداد انجام کار، لازم است در اجرای مفاد بند ۹-۲۱۰ آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، با حسابدار رسمی پیشین مکاتبه نماید.

فهرست انتشارات
مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی
جامعه حسابداران رسمی ایران

شماره نشریه	عنوان نشریه
۱	پرسش‌های چهار گزینه‌ای حسابرسی
۲	پرسش و پاسخ‌های مالیاتی
۳	آشنایی با جامعه حسابداران رسمی ایران
۴	مجموعه قانون و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران
۵	آیین رفتار حرفه‌ای
۶	چک‌لیست‌های قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی
۷	دستورالعمل حسابرسی
۸	دستورالعمل تهیه و تنظیم پرونده و گزارش حسابرسی مالیاتی
۹	دیی‌چ‌های بر حقوق مدنی
۱۰	حسابداری اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات: بر پایه استانداردهای حسابداری
۱۱	مبانی ارزیابی سهام
۱۲	راهنمای به‌کارگیری استانداردهای حسابرسی (۱) - گزارش حسابرس درباره‌ی صورت‌های مالی (استانداردهای حسابرسی بخش‌های ۷۰۰، ۷۰۵ و ۷۰۶)
۱۳	آیین رفتار حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای
۱۴	راهنمای به‌کارگیری استانداردهای حسابداری (۱) - استاندارد حسابداری شماره ۱۶
۱۵	حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها - جلد نخست
۱۶	راهنمای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی حسابرسی در حسابرسی واحدهای تجاری کوچک و متوسط (کتاب دوم - رهنمودهای عملی)

فهرست انتشارات
مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی
جامعه حسابداران رسمی ایران

شماره نشریه	عنوان نشریه
۱۷	بایدها و نبایدها در پذیرش و نخستین کاربری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی
۱۸	استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۶، اکتشاف و ارزیابی منابع معدنی
۱۹	استانداردهای بین‌المللی کار حرفه‌ای حسابرسی داخلی
۲۰	آیین رفتار حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای
۲۱	اهمیت در حسابرسی صورتهای مالی
۲۲	ادغام مؤسسات حسابرسی در جهان
۲۳	ادغام و تملیک بررسی قوانین و مقررات موجود
۲۴	آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی
۲۵	پرسش و پاسخ‌های کارگروه‌های تخصصی جامعه حسابداران رسمی ایران
۲۶	آزمون‌های جامعه حسابداران رسمی ایران - (حسابداری)
۲۷	آشنایی با استارت آپ‌ها: بررسی و شناخت فین‌تک‌ها
۲۸	چارچوب کنترل داخلی برای حساب‌رسان مستقل
۲۹	دستورالعمل حسابرسی بنگاه‌های کوچک
۳۰	دستورالعمل حسابرسی بنگاه‌های متوسط و بزرگ
۳۳	رهنمودهای به‌کارگیری چارچوب بین‌المللی اجرای حرفه‌ای حسابرسی داخلی
۳۵	مباحث جاری مالیاتی
۳۶	تدوین برنامه حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک
۳۷	راهنمای به‌کارگیری استانداردهای حسابرسی (۳) - راهنمای مبارزه با پولشویی برای حساب‌رسان مستقل

فهرست انتشارات
مرکز آموزش و تحقیقات حسابداران رسمی
جامعه حسابداران رسمی ایران

شماره نشریه	عنوان نشریه
۳۸	راهنمای به کارگیری استانداردهای حسابداری (۲) - حسابداری مالیات بر درآمد
۳۹	واکاوی فاصله بین تئوری و عمل در رشته‌های حسابداری و حسابرسی و تعیین سرفصل‌های مفقوده در آموزش دانشگاهی
۴۰	دستورالعمل حسابرسی بنگاه‌های کوچک (بازنگری شده کامل)
۴۱	دستورالعمل حسابرسی بنگاه‌های متوسط و بزرگ (بازنگری شده کامل)
۴۲	اصول مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم
۴۳	راهنمای تحلیل داده‌ها در حسابرسی
۴۴	مواد ۳۸ و ۴۱ قانون تأمین اجتماعی - ضوابط و مقررات اجرایی (با آخرین اصلاحات و الحاقات)
۴۵	پرسش‌های حسابرسی - آزمون‌های انتخاب حسابدار رسمی (سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ با پاسخ تشریحی)
۴۶	دستورالعمل حسابرسی فناوری اطلاعات (IT AM)
۴۷	راهنمای به کارگیری استانداردهای حسابرسی (۴) - اطلاع‌رسانی مسائل کلیدی حسابرسی (استاندارد حسابرسی ۷۰۱)
۴۸	سوالات آزمون رتبه‌بندی کارکنان حرفه‌ای موسسات حسابرسی (با پاسخ تشریحی) (آزمون‌های سال ۱۴۰۱).
۴۹	راهنمای به کارگیری استانداردهای حسابرسی (۱) - گزارش حسابرس درباره صورت‌های مالی (استانداردهای حسابرسی ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۵ و ۷۰۶)
۵۰	راهنمای به کارگیری استانداردهای حسابداری (۳) - حسابداری اجاره‌ها (استاندارد حسابداری ۲۱)
۵۱	حسابرسی داخلی چابک - دگرگونی در فرایند حسابرسی داخلی